

Biseri riznice NSK / NSK

treasures

Zbirka Zriniana
– bogatstvo
knjigoveškoga
umijeća

Zriniana – a
treasure trove of
bookbinding art

Tema broja / Feature

Odgovor
knjižnica na
krizu uzrokovanu
pandemijom
bolesti COVID-19

The response of
Croatian libraries
to the COVID-19
crisis

VRAĆANJE I POSUDBA GRAĐE TIJEKOM EPIDEMIJE VIRUSOM COVID-19

PROPISANI RAZMAK

Obavezan je propisani razmak između korisnika koji vraćaju posuduju građu, između knjižničara koji zaprimaju građu te knjižničara i korisnika.

PRIHVAT I POSUDBA

Prilivati vraćene građe i posudu knjižničari provode uz zaštitna sredstva (maska i rukavice).

VRAĆANJE GRAĐE

Korisnik ostavlja građu na označeno mjesto (pult, kutiju, košaricu). Nakon razduživanja građe na pultu, pult se dezinficira.

DRIVE-IN POVRAT

GRAĐA U KARENTENI

Vraćenu građu knjižničari odlažu u kutiju ili vrećicu označenu datumom/vremenom i odlažu u izdvojenom prostoru za dezinfekciju i karantenu.

GRAĐA U PONOVDNU UPOTREBI

Građa se ostavlja u karanteni 72 sata, a nakon toga vraća se na spremište i u posudbu.

ovdje vidite naziv knjižnice
i izvorni podatak

Suradnja / Cooperation

Međunarodna
stručno-
znanstvena
konferencija

*Solidarnost u
kulturi: Zaštita
kulturne baštine u
kriznim uvjetima*

NSK 2021
international
scientific
conference

*Solidarity in culture:
Heritage protection
under conditions of
crisis*

INTERNATIONAL
CONFERENCE

SOLIDARITY
IN CULTURE:
HERITAGE
PROTECTION
UNDER
CONDITIONS OF
CRISIS

National and University Library in Zagreb,
18 – 20 March 2021, Zagreb, Croatia

U fokusu/ In the focus

Posljedice
potresa i
poplava u
knjižnicama u
Zagrebu i na
Baniji

The aftermath
of the 2020
earthquakes
and floods in
Zagreb and the
neighbouring
counties

SADRŽAJ CONTENT

Uvodnik str. 4

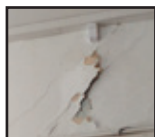
Editorial page 5

Tema broja str. 8

Feature page 13

- Odgovor knjižnica na krizu uzrokovanu pandemijom bolesti COVID-19 / The response of Croatian libraries to the COVID-19 crisis

U fokusu str. 18

In the focus page 31

- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dobitnica priznanja *Knjižnica godine* / National and University Library in Zagreb wins 2020 *Library of the Year Award*
- Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu / NSK DigiLab, the Digital Laboratory of the National and University Library in Zagreb
- Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima / Resource Description and Access Code for Libraries, Archives and Museums
- Posljedice potresa i poplava u knjižnicama u Zagrebu i susjednim županijama / The aftermath of the 2020 earthquakes and floods in Zagreb and the neighbouring counties
- Pristup elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija / *eResources: Improving access to electronic resources offering scientific and specialised information*
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu preuzela vođenje Upisnika knjižnica u Republici Hrvatskoj / NSK takes over the maintaining of the Croatian Libraries Register
- Primjena Pravilnika o obveznom primjerku / Legal deposit in Croatia
- Kongresni centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu / NSK Convention Centre

Biseri riznice NSK str. 44

NSK treasures page 48

- *Zbirka Zriniana* – bogatstvo knjigoveškoga umijeća / *Zriniana* – a treasure trove of bookbinding art
- *Clavis Scripturae Sacrae* Matije Vlačića Ilirika / “The key to the Holy Scripture” by Matija Vlačić Ilirik

Donacije str. 52

Donations page 55

- Glazbena građa sačuvana za budućnost: autografi skladatelja Miroslava Miletića u Zbirci muzikalija i audiomaterijala NSK / Music preserved for the future: autographs of Miroslav Miletić in the Music Collection of the National and University Library in Zagreb

Suradnja str. 58

Cooperation page 63

- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu – partner na projektu *e-Kultura* – *Digitalizacija kulturne baštine* / *e-Culture: The National and University Library in Zagreb a partner in a national project focusing on the digitisation of Croatia's cultural heritage*
- Međunarodna stručno-znanstvena konferencija *Solidarnost u kulturi: Zaštita kulturne baštine u kriznim uvjetima* / NSK 2021 international scientific conference *Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis*
- Suradnja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Instituta za razvoj i inovativnost mladih u području razvoja digitalnoga društva / Digital society in Croatia as jointly developed by the National and University Library in Zagreb and Institute for Youth Development and Innovation

Gost broja str. 68

Guest of the issue page 74

- Dr. sc. Mikica Maštrović, dobitnica Nagrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za unapređenje hrvatskoga knjižničarstva u cjelini / Dr Mikica Maštrović, the winner of the 2019 *National and University Library in Zagreb Award*
- Sveučilište u Zagrebu, dobitnik Priznanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu / The University of Zagreb, the winner of the 2019 *National and University Library in Zagreb Award* for legal entities

Zaslužni knjižničari

str. 79

Notable librarians

page 80

- Dr. sc. Josip Stipanov – poznavatelj knjižnica i njihove uloge u društvu / Dr Josip Stipanov – an expert on libraries with a true understanding of their social role

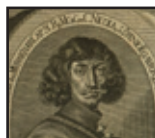
Hommage

str. 82

Homage

page 83

- *Hommage* akademiku Tonku Maroeviću / An homage to the great Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts Tonko Maroević (1941-2020)

Velike obljetnice

str. 85

Great anniversaries

page 89

- Nikola VII. Zrinski: u povodu 400. obljetnice rođenja / Commemorating the 400th anniversary of the birth of Nikola VII Zrinski
- 80 godina djelovanja Hrvatskoga knjižničarskog društva / Eighty years of the Croatian Library Association's activity
- 45 godina Zagrebačkoga knjižničarskog društva / 45 years of the Zagreb Library Association

Događanja koja su ostavila trag

str. 94

Major events

str. 104

- Izložba *Marko Marulić* – europski humanist nastavila putovanje Litvom / *Marko Marulić – A European Humanist* NSK exhibition tour across Lithuania
- Svečana proslava Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. / National and University Library in Zagreb Day 2020
- *Noć knjige 2020.* – virtualna proslava knjige / *Croatian Book Night 2020* – celebrating books online
- Hrvatska lijepa knjiga – 30 godina odabira najljepše oblikovanih hrvatskih knjiga / Thirty years of Croatia's national best book design competition
- Četvrt stoljeća *staklene kocke* / A quarter of a century of “the glass cube”
- Završeno hrvatsko predsjedanje Vijećem Europske unije / Croatia completes its 2020 presidency of the Council of the European Union
- 45. Skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva prvi put održana u virtualnome okruženju / The 45th Assembly of the Croatian Library Association
- Vježbanjem na radnome mjestu Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu ušla u završnicu za nagradu #BeCROactive / NSK among the finalists of the #BeCROactive Awards competition

Ukratko

str. 114

Nova izdanja NSK / Latest NSK publications

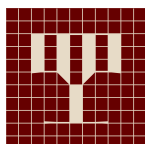
str. 126

Nakladnik / Published by: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu; **Za nakladnika / For the publisher:** prof. dr. sc. Ivanka Stričević; **Glavna urednica / Editor-in-chief:** Nela Marasović; **Izvršna urednica / Executive editor:** Dobriła Zvonarek; **Uredništvo / Editorial board:** Sandi Antonac, dr. sc. Dragica Krstić, dr. sc. Dijana Machala, dr. sc. Lobel Machala, Jelena Paurić, Renata Petrušić, mr. sc. Branka Purgarić-Kuzić, dr. sc. Kristina Romić i dr. sc. Breza Šalamon-Cindori; **Prevoditeljica / English translation, copy-editing and proofreading:** Dagmar Lasić; **Lektorica i korektorica / Copy-editing and proofreading for Croatian:** Zrinka Mikulić; **Grafički izgled / Page layout:** ZORO d. o. o., Gundulićeva 26, Zagreb; **Slog i priprema / Graphic design and typesetting:** Goran Hasanec i Dalibor Ferencina; **Marketing i komunikacije / Marketing director:** Sandi Antonac; **Digitalne preslike / Digital copies:** djelatnici procesa *Zaštitna snimanja i izrada preslika* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu / members of the NSK Imaging and Digitisation Division.

Adresa uredništva / Principal office: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Uredništvo Glasa NSK, Ulica Hrvatske bratske zajednice 4, 10 000 Zagreb, glas@nsk.hr, tel. 00385 1 6164 008; 00385 1 6164 009

ISSN 2584-3885 (online)

Glas NSK objavljuje se jednom godišnje. / The Voice of NSK is published annually.

Poštovane i cijenjene čitateljice te poštovani i cijenjeni čitatelji časopisa *Glas NSK*,

na početku ove uvodne riječi, istaknula bih kako sam neizmjereno sretna što je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dobila priznanje *Knjižnica godine* za 2020. godinu te sam sigurna kako tu sreću dijelim s djelatnicima Knjižnice koji su najviše zaslužni što je priznanje pripalo nama.

Zahvaljujem Hrvatskomu knjižničarskom društvu što je prepoznalo naš rad tijekom prethodne, svima nama iznimno teške godine, godine pune neizvjesnosti koja nas je tjerala da pomičemo granice vlastite izdržljivosti, odmičemo se od rutina, promišljamo kreativno i odgovorno te da donosimo odluke i rješenja na dobrobit, prije svega, okoline u kojoj radimo, a zatim i sveopće zajednice.

Godina 2020. donijela je velike izazove u organizaciji poslovanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i provedbi brojnih novih aktivnosti u okruženju izbijanja pandemije bolesti COVID-19, potresa koji je pogodio Zagreb i okolicu te područje Banovine kao i poplava uzrokovanih oborinskim vodama. Tijekom tih kriznih situacija rješavali smo pitanja bitna za ovu ustanovu, njezinu neprocjenjivo vrijednu građu, njezine djelatnike i korisnike, ali i neprekidno pružali savjetodavnu, stručnu te tehničku pomoć i potporu svim knjižnicama u Hrvatskoj. Komunicirajući s različitim knjižnicama, često smo dobivali potvrdu da smo kao središnja ustanova hrvatskoga knjižničarstva uspjeli u svojem poslanju i onome što se od nas očekivalo u ovoj posebnoj, čudnoj i nepredvidivoj godini.

Na izazove u našoj kući i izvan nje uspješno su odgovorili vrijedni djelatnici Knjižnice koji vole svoj posao i ustanovu u kojoj rade. Uz baštinu koja je bogatstvo i temelj djelatnosti Knjižnice, upravo su oni ono najvrjednije što Knjižnica posjeduje. Zajednički smo se zalagali za ciljeve te smo osvijestili i dijelimo ono što vjerujem da mnogi osjećaju – ponos što radimo u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i što smo dio njezine povijesti i budućnosti. Spomenuto priznanje stručne zajednice, stoga pripada svima nama.

Poslovi su u Knjižnici vrlo različiti i to je možda ono što profesiju knjižničara i drugih stručnjaka u knjižnici najviše čini posebnom jer postoje mogućnosti za vrlo različita usmjerenja i zanimanja, ponekad vrlo specifična. Naposljetku, svi oni vode svrsi djelovanja Knjižnice, a to

je da se koriste njezini resursi i usluge za individualni i cjelokupni društveni razvoj, kulturni, znanstveni i obrazovni. Poznato je da Knjižnica postoji radi korisnika – za njih prikupljamo i čuvamo nacionalnu baštinu bez koje bismo izgubili i osobni i nacionalni identitet, obrađujemo ju i činimo dostupnom i vidljivom, potičemo i omogućujemo njezino znanstveno vrjednovanje, podučavamo korisnike, posebno s obzirom na promijenjene načine stvaranja i prijenosa informacija, te osiguravamo uvjete za komunikaciju kao i za kulturno i društveno sudjelovanje. Da bi se moglo upravljati poslovnim procesima, što obuhvaća i materijalne i ljudske resurse, bitno je razumjeti povezanost koju stvaraju ljudi, svrhu djelatnosti te međusobnu ovisnost i povezanost.

Mjesta za napredak i održivi razvoj u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu uvijek ima, osobito s obzirom na središnju ulogu u hrvatskome knjižničnom sustavu, međusobno povezivanje projekata te organizacijsku kulturu i suradnju u sklopu Knjižnice i izvan nje. Raduje me ovaj posao jer vidim još puno mogućnosti za timski rad i povezivanje oko zajedno utvrđenih ciljeva i težnje prema izvrsnosti. Kada i njih ostvarimo, bit će to ponovno zajednički uspjeh.

prof. dr. sc. Ivanka Stričević
glavna ravnateljica
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

EDITORIAL

Dear esteemed readers of *The Voice of NSK*,

at the very beginning of the first of the two editorials in this issue of the journal, I would like to point out how glad I am that the National and University Library in Zagreb won the 2020 *Library of the Year Award*, and I am sure that I am sharing this gladness with all the members of the Library's staff who deserve the greatest credit for the Library's earning of this accolade.

I express my gratitude to the Croatian Library Association for recognising the Library's work during the year that was so full of difficulties and marked by uncertainty that pushed us to the limits of our abilities, made us depart from routines, and necessitated decisions and solutions for the benefit both of the Library's working environment and of the general public.

The year 2020 posed significant challenges to the organisation of the Library's work and realisation of many new activities in the circumstances brought about by the outbreak of the COVID-19 pandemic, the earthquakes that first hit Zagreb and its surrounding region and then central Croatia, as well as by heavy rainfalls-related floods. During all these crises, we successfully dealt with issues relevant for the Library, its invaluable holdings, its staff and users, but also continuously provided counselling and other forms of professional and technical assistance and support to all libraries in Croatia. The feedback we got from them represented a confirmation that as the central point of the Croatian library system we managed to carry out our mission and accomplish what was expected of us in this unique, strange and unpredictable year.

All these challenges have been efficiently responded to by the diligent members of the Library's staff who love their work and the institution at which they are employed. Along with the cultural heritage that the Library preserves and which represents the basis for all of its activities, the Library's greatest asset are people, its employees. We all joined efforts in accomplishing our objectives and became more aware of the sentiment that I believe many of us already shared – a sense of pride in our work at the Croatian national library and our being part of its history and future. The accolade that the Library received therefore belongs to all of us.

Library operations differ greatly from one another and that may be what makes all jobs in the library profession special, since it offers opportunities for very different orientations and interests, sometimes highly specific. Nevertheless, they all stand in direct relation to the purpose of the existence of libraries, which is the use of valuable

holdings in their collections and their services for the development of individuals as well as the entire society. We all know very well that libraries are here because of their users – we collect and preserve national heritage to which we all owe both our personal and national identities, we organise that heritage and make it available, we encourage and enable its scientific evaluation. Furthermore, we provide education to our users, especially with regard to new ways of creating and transferring information, and we provide platforms for communication, as well as for the participation of the wider public in culture and social developments in general. In order to be able to manage library operations, which implies taking into consideration both material and human resources, it is important to understand synergy created by people, the purpose of a given activity and the dependence and correlation between the two.

There is always room for improvement and the advancement of sustainable working processes at the National and University Library in Zagreb, especially regarding its central role within the Croatian library system, the need for linking up related projects and further fostering the culture of cooperation with regard to the Library's activities, as well as to the entire national library sector. I find great joy in working as the Library's Director General since I see plenty of opportunity when it comes to team work and homogenisation among the Library's staff which are necessary for the accomplishment of the Library's objectives and conducting its activities in compliance with its institutional aspiration towards excellence. When we accomplish these objectives as well, that again will be our joint success.

Dr Ivanka Stričević

Director General
National and University Library in Zagreb

Poštovane čitateljice i poštovani čitatelji, pred vama je 17. broj časopisa *Glas NSK* koji donosi sve ono što smo radili tijekom prethodne, možemo slobodno reći apokaliptične godi-

ne, godine koja nas je svakako osvijestila da ne uzimamo stvari *zdravo za gotovo*, da budemo spremi na promjene te zadovoljni onime što nas okružuje. A okružuju nas divni ljudi, nove prilike te udobnost i životnoga i poslovnoga prostora i to je neprocjenjivo. Nakon što pandemija uzrokovana bolešću COVID-19 prođe te se posljedice potresa saniraju, ostat će ljudskost, toplina i zajedništvo koje je u tim uvjetima stvoreno.

Prethodna je godina nesumnjivo bila u znaku pandemije uzrokovane bolešću COVID-19 te načina na koji su knjižnice u svezi s time prilagodile svoje poslovanje. I upravo je taj odgovor kako su knjižnice reagirale na krizu tema ovoga broja. U danim okolnostima te danim ljudskim i drugim resursima, većina knjižnica u Hrvatskoj učinila je ono najviše što je mogla te je time pokazala koliko knjižnice poštuju svoje korisnike i koliko su svjesne svoje uloge u društvenoj zajednici. Dokazale su i da se bez njih ne smije i ne može živjeti te da je njihova uloga u kriznim situacijama nezamjenjiva.

Unatoč pandemiji uzrokovanoj bolešću COVID-19 u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu radilo se neumorno, što dokazuje rubrika *U fokusu*. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu na svečanoj je proslavi Dana hrvatskih knjižnica proglašena Knjižnicom godine i to je priznanje, uistinu, zaslužilo prvo mjesto u ovoj rubrici. Predstavljeni su i Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima te potpora koju je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pružila knjižnicama oštećenima u potresu. Podsjetili smo i na mogućnosti pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija, opisali preuzimanje Upisnika knjižnica u Republici Hrvatskoj te početak primjene Pravilnika o obveznom primjerku. Na kraju rubrike *U fokusu* pokušali smo dočarati novouređeni prostor Kongresnoga centra Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Brojni su biseri dio riznice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. S obzirom na prošlogodišnje bitne obljetnice, i to 500. obljetnicu rođenja Matije Vlačića Ilirika te 400. obljetnicu rođenja Nikole Zrinskoga, odlučili smo predstaviti one koje su povezane s njihovim životom i radom. Zbirka *Flaciana* broji 80 svezaka sa 88 djela koja je Matija Vlačić Ilirik objavio kao autor ili suautor, dok je *Zbirka Zriniana* neizmjereno bogatstvo knjigoveškoga umijeća.

Zbirka Muzikalija i audiomaterijala Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prethodne je godine svoj bogati fond obogatila autografima istaknutoga hrvatskog skladatelja i glazbenoga pedagoga Miroslava Miletića čije su

vrijedno stvaralaštvo te širina umjetničkoga obzora trajno obilježili hrvatski, ali i svjetski glazbeni prostor.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu tijekom je 2020. godine ostvarila suradnju na brojnim projektima i programima. Nekima je nositelj, a u nekima bitan i ravnopravan partner. Svakako, prvo treba spomenuti projekt *e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine*, nacionalni suradnički projekt koji provodi Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske uz stručnu potporu suradničkih ustanova – Hrvatskoga državnog arhiva, Muzeja za umjetnost i obrt, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Hrvatske radiotelevizije. Tu su, trenutačno aktualna te nadasve potrebna međunarodna stručno-znanstvena virtualna konferencija *Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis (Solidarnost u kulturi: Zaštita kulturne baštine u kriznim uvjetima)* te suradnja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Instituta za razvoj i inovativnost mladih u području razvoja digitalnoga društva.

Razgovarali smo s dr. sc. Mikicom Maštrović, dobitnicom Nagrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu, te s prof. dr. sc. Damirom Borasom, rektorom Sveučilišta u Zagrebu koje je dobilo Priznanje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu.

U sklopu rubrike o najistaknutijim imenima hrvatskoga knjižničarstva u ovome smo broju odlučili predstaviti nedavno preminuloga dr. sc. Josipa Stipanova, dugogodišnjega djelatnika, a potom i ravnatelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Iako je već više od deset godina u mirovini, njegov glas, osobnost te neosporni entuzijazam i dalje odzvanjaju hodnicima Knjižnice.

Prethodne godine napustio nas je naš veliki prijatelj i dugogodišnji suradnik Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Tonko Maroević. Nekako smo mu htjeli zahvaliti za sve ono što je s nama i nama učinio te se nadamo da smo barem malo uspjeli u tome u sklopu novoutemeljene rubrike *Hommage*.

Brojne su se obljetnice obilježavale tijekom 2020. godine. Uz već spomenute 500. obljetnicu rođenja Matije Vlačića Ilirika i 400. obljetnicu rođenja Nikole Zrinskoga o kojoj dodatno možete pročitati i u rubrici *Velike obljetnice*, prethodne su godine velike obljetnice imale i naše udruge knjižničara – 80. obljetnicu utemeljenja obilježavalo je Hrvatsko knjižničarsko društvo, a 45. obljetnicu utemeljenja njegov zagrebački ogranak.

Na kraju časopisa možete, već tradicionalno, čitati o događanjima te novim izdanjima Knjižnice te ako imate bilo kakvih prijedloga i komentara, svakako ih pošaljite na e-adresu glas@nsk.hr.

Čitajte nas, pratite i budite dio naše male, ali radosti i optimizmu sklone zajednice.

Nela Marasović
glavna urednica

Dear readers,

Before you is the 17th issue of *The Voice of NSK*, which presents all the Library's activities during the previous – and we may also easily add here apocalyptic – year, a year that has by all means raised our awareness of the importance of not taking anything for granted, always being ready for change and appreciating all that is good in our lives. For most of us, that good includes wonderful people, various new opportunities and a great deal of comfort and convenience, in terms of both our private and professional sphere, all of which is inestimable. The COVID-19 pandemic will subside, the effects of natural disasters will be overcome, but that which we hope will remain as something valuable and lasting that we have created through coping with all the difficulties of the past year, and that we all need so much, is human warmth, kindness and a sense of togetherness.

The year 2020 was above all marked by the pandemic, spotlighting ways in which libraries adjusted their activities to the new and challenging conditions and making their response to the pandemic-related crisis the highlight of this issue, presented as part of the *Feature* section. Under such trying circumstances and with the human and other resources that they had at their disposal, the majority of Croatian libraries did their best in responding to the needs of their users and responsibly fulfilling their vital social role, thus proving themselves irreplaceable in times of crisis.

Despite the pandemic, the staff of the National and University Library in Zagreb were most busy, as presented in this issue's *In the focus* section, which opens with a feature on the recognition that the Library received for all its work in the previous year, the 2020 *Library of the Year Award*, which the Library was presented with as part of the celebration of the last year's Croatian Library Day. The section also brings articles presenting the Digital Laboratory of the National and University Library in Zagreb, NSK DigiLab, the newly adopted Resource Description and Access Code for Libraries, Archives and Museums (*Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*), as well as the support and professional assistance that the Library provided to Croatian libraries damaged in the 2020 earthquakes. *In the focus* also brings news about the latest developments with regard to *eResources: Improving access to electronic resources offering scientific and specialised information*, the Library's project aimed at providing and maintaining access to electronic resources for Croatian scientific and academic community, the Library's takeover of the Croatian Libraries Register (*Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj*) and the introduction of the Croatian Legal Deposit Regulations (*Pravilnik o obveznom primjerku*). The section closes with a feature presenting the Library's newly opened Convention Centre.

Marking the 500th anniversary of the birth of Matija Vlačić Ilirik and the 400th anniversary of the birth of Nikola VII Zrinski, this issue's *NSK treasures* section presents items in the Library's collections shedding light on the life and work of these great figures of Croatian

cultural heritage. Commemorating Vlačić, the section brings a feature on *Flaciana*, the Library's collection preserving 80 volumes, i.e. 88 works authored or co-authored by this prominent 16th-century Croatian Protestant theologian, historian and philologist, while the other article spotlights *Zriniana*, the Zrinski family library, and the invaluable treasures of bookbinding art that it holds. This issue's *Donations* section features a treasure trove added to the Library's Music Collection last year – the autographs of Miroslav Miletić, a distinguished Croatian composer and music educator, whose prolific oeuvre and artistic width left a permanent mark on Croatian music, and beyond. In the past year, the Library took part in many joint projects and cooperation programmes, acting either as a project coordinator or an important partner institution. A project particularly standing out in this context is *eCulture – Digitisation of cultural heritage*, a 2019-2022 national collaborative project run by the Croatian Ministry of Culture and Media, in which the Library acts as a partner institution, together with the Croatian State Archives, Museum of Arts and Crafts and Croatian Radio Television. The *Cooperation* section also presents the preparation of *Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis*, the 2021 international virtual conference that the Library organised in response to the current, unprecedented threats to global cultural heritage, as well as the Library's successful cooperation with the Institute for Youth Development and Innovation (IRIM) on the development of digital society.

The *Guest of the issue* section this time brings not one, but two interviews. Our guests are the winner of the 2019 *National and University Library in Zagreb Award* Dr Mikica Maštrović and Professor Damir Boras, the Vice-Chancellor of the University of Zagreb, the winner of the 2019 *National and University Library in Zagreb Award* for legal entities.

The *Notable librarians* section features the late Dr Josip Stipanov, a former long-time member of the Library's staff and its 2002-2007 Director General.

In 2020, the Library lost one of its greatest friends and collaborators, the Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts Tonko Maroević. Wishing to express at least some of our gratitude and appreciation for the many things Maroević has done with and for the Library, we have dedicated to him a special article, the first in the newly launched section of the journal, *Homage*.

There have been many great anniversaries in 2020. Apart from the two already mentioned here, the 500th anniversary of the birth of Matija Vlačić Ilirik and 400th anniversary of the birth of Nikola VII Zrinski, you can also read about the 80th anniversary of the founding of the Croatian Library Association, as well as the 45th anniversary of the establishment of the Association's Zagreb branch, the Zagreb Library Association.

Feel free to send us any suggestions or comments at glas@nsk.hr, and in the meantime – keep reading our stories and following our cheerful and optimistically inclined community.

Nela Marasović
Editor-in-chief

Tema broja

Pripremile: Lucija Ašler, Frida Bišćan, Dunja Marija Gabriel, dr. sc. Sofija Klarin Zdravec, dr. sc. Dragica Krstić, Nela Marasović i dr. sc. Aleksandra Pikić

Odgovor knjižnica na krizu uzrokovanu pandemijom bolesti COVID-19

Posljedice uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 svojstvene su svim vrstama knjižnica i ovise o njezinim teritorijalnim te lokalnim ustrojstvima. Nema jedinstvenoga rješenja koji bi dao odgovor na krizu, ali svaki je primjer dobre prakse važan i vrijedan doprinos cjelokupnoj zajednici.

Fotografija/Photo by: Stevo Leskarac

Godina 2020. donijela je brojne izazove u organizaciji poslovanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) te svih ostalih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Bila je to neizmjereno teška godina, godina nezvjesnosti koja je tjerala na pomicanje granica vlastite izdržljivosti te na donošenje odluka i rješenja koja će biti na dobrobit, prije svega okruženja u kojem radimo, a zatim i sveopće zajednice. Uprava i djelatnici Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu uspješno su odradili posao s obzirom na sve izazove s kojima su se suočili te su za trud i rad svojoj ustanovi osigurali priznanje *Knjižnica godine 2020.* koje 11. studenoga, na Dan hrvatskih knjižnica, već tradicionalno dodjeljuje Hrvatsko knjižničarsko društvo.

Smjernice i preporuke NSK o radu knjižnica u uvjetima bolesti COVID-19

Pandemija bolesti COVID-19 tijekom 2020. godine prouzročila je jednu od najvećih svjetskih kriza koja je

obuhvatila cjelokupno čovječanstvo i još uvijek predstavlja jedan od najvećih izazova u području ljudskoga djelovanja, života i rada, napretka i budućnosti. U skladu s takvom situacijom i borbom protiv širenja bolesti COVID-19 u 2020., od ožujka 2020. godine knjižnice u Hrvatskoj morale su zatvoriti vrata korisnicima, a svoje usluge, programe i građu učiniti dostupnima u virtualnome okruženju. Odmah nakon zatvaranja knjižnica za korisnike u suradnji s Ministarstvom kulture i medija Republike Hrvatske, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu kao matična knjižnica svim vrstama knjižnica osigurala je stručno-savjetodavnu pomoć i pristupila izradbi naputaka, preporuka i smjernica o pridržavanju epidemioloških mjera i organiziranju rada svih vrsta knjižnica na daljinu, a u njihovoj izradbi korištene su preporuke Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo i Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Stožer).

Na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske od 23. travnja 2020. o Mjerama za pokretanje gospodarskih i drugih djelatnosti i aktivnosti u uvjetima proglašene epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2 te Odlukom Stožera od 24. travnja 2020. godine o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19, dopustio se rad knjižnica. Time je započela postupna prilagodba pružanja knjižničnih usluga u trima fazama, uz uvjet pridržavanja svih epidemioloških mjera.

VRAĆANJE I POSUDBA GRAĐE TIJEKOM EPIDEMIJE VIRUSOM COVID-19

PROPISANI RAZMAK

Obvezan je propisani razmak između korisnika koji vraćaju/posuduju građu, između knjižničara koji zaprimaju građu te knjižničara i korisnika.

PRIHVAT I POSUDBA

Prihvat vraćene građe i posudbu knjižničari provode uz zaštitna sredstva (maska i rukavice).

VRAĆANJE GRAĐE

Korisnik ostavlja građu na označeno mjesto (pult, kutiju, košaricu). Nakon razduživanja građe na pultu, pult se dezinficira.

DRIVE-IN POVRAT

GRAĐA U KARANTENI

Vraćenu građu knjižničari odlažu u kutiju ili vrećicu označenu datumom/vremenom i odlažu u izdvojeni prostoriju za dezinfekciju i karantenu.

GRAĐA U PONOVNOJ UPOTREBI

Građa se ostavlja u karanteni 72 sata, a nakon toga vraća se na spremište i u posudbu.

ovdje unesite naziv knjižnice i kontakt podatke

U prvoj fazi popuštanja mjera u borbi protiv pandemije bolesti COVID-19 od 27. travnja 2020. godine omogućen je rad knjižnica s korisnicima, ali samo pružanjem usluga upisa, posudbe i vraćanja knjiga bez korištenja čitaonice. Najavom postupnoga popuštanja epidemioloških mjera, Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagrebu već je 16. travnja sastavila Naputak o radu hrvatskih knjižnica, s posebnim osvrtom na narodne i školske knjižnice za vrijeme pandemije bolesti COVID-19, a 27. travnja 2020. godine objavljene su mjere postupanja s knjižničnom građom u posuvremenjenim Smjernicama za rad s građom i korisnicima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koje je odobrio Hrvatski zavod za javno zdravlje.

U drugoj fazi popuštanja mjera provedena je priprema i prilagodba uvjeta za daljnju fazu rada knjižnica, obuhvaćajući pripremu čitaonica za rad s korisnicima. Dokument *Smjernice za pripremu i rad čitaonica knjižnica* objavljen je 30. travnja, a nadopunjen je 6. i 20. svibnja 2020. godine.

U trećoj fazi omogućeno je otvaranje i rad čitaonica knjižnica u uvjetima pandemije bolesti COVID-19. Otvaranje čitaonica za korisnike od 25. svibnja provedeno je u skladu s Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19 od 18. svibnja 2020. godine. Slijedeći tu Odluku, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 29. svibnja 2020. godine posuvremenila je Smjernice za pripremu i rad čitaonica u knjižnicama u uvjetima epidemije COVID-19.

U suradnji s Odjelom *Zaštita i pohrana* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Hrvatski zavod za knjižničarstvo, odnosno Centar za razvoj knjižnica i knjižničarstva, sastavio je i posebne smjernice, odnosno preporuke svim vrstama knjižnica, i to narodnim, školskim, sveučilišnim, visokoškolskim, znanstvenim i specijalnim. Svrha je tih smjernica, odnosno preporuka, dati upute kako zaštititi knjižničare, korisnike, prostor i opremu te kako na siguran način obavljati stručno-knjižničnu djelatnost u fizičkome prostoru Knjižnice, s posebnim osvrtom na posudbu i povrat građe kao i rad u čitaonici.

Poster COVID-19 za knjižničare s uslugom *drive-in*. / An infographic laying out the epidemic-related guidelines for returned books for libraries able to provide the Drive-In Return service.

Tako su za narodne knjižnice sastavljene i objavljene *Preporuke za rad narodnih knjižnica u uvjetima bolesti COVID-19* 6. svibnja koje su dalje dopunjene 29. svibnja, 9. lipnja i 4. rujna 2020. godine. Za školske knjižnice izrađene su *Smjernice za rad školskih knjižnica u uvjetima bolesti COVID-19* 30. travnja te su prerađene 3. svibnja, 10. lipnja i 4. rujna 2020. godine. Objavljen je i dokument s najčešće postavljanim pitanjima povezanim s radom školskih knjižnica. *Preporuke za rad sveučilišnih, visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica* prvi su put objavljene 6. svibnja, a doradene su 29. svibnja, 10. lipnja, 4. rujna i 27. studenoga 2020. godine.

Zbog sigurnosti djelatnika i korisnika u knjižnicama koje su pretrpjele štete u potresu koji je pogodio Zagreb i okolicu normalizacija rada provodila se ovisno od ocjene uporabljivosti zgrade i njezine sigurnosti te stanja građe.

Fotografija/Photo by: Renata Breka.

Čitaonica u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu s označenim mjestima za rad. / A special COVID-19 reading room seating arrangement at the National and University Library in Zagreb.

Cjelokupni redoslijed rada na preporukama i smjernicama javno je dostupan i nalazi se na Portalu matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj. Osim toga, na Portalu je izrađena posebna stranica na kojoj su objedinjeni korisni materijali i obavijesti povezane s pandemijom bolesti COVID-19.

Društvena izolacija koju je uzrokovala pandemija bolesti COVID-19 pokazala je i dokazala važnost knjižnica u kriznim situacijama kao jedne od kulturnih ustanova koja je bitna za mentalno i duševno zdravlje pojedinaca i društvene zajednice u cjelini.

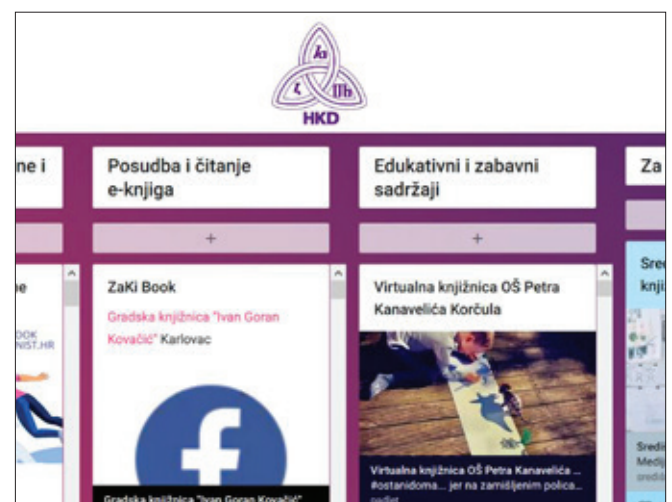
Rad knjižnica u Hrvatskoj od početka pojave bolesti COVID-19¹

U skladu s pozivom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske upućenim 15. ožujka 2020. godine svim strukovnim udrugama i predstavnicima pojedinih sektora

u području kulture koji će posebno biti pogođeni društvenim i gospodarskim posljedicama nastale epidemije, Hrvatsko knjižničarsko društvo (HKD) pokrenulo je tematski portal Knjižnice u doba COVID-19. Podatke o knjižničnim uslugama na daljinu dostupne korisnicima knjižnica neovisno o zatvaranju fizičkih prostora na portal unose knjižnice samostalno preko suradničkih aplikacija ili preko mrežnoga obrasca. Knjižnične usluge na daljinu podijeljene su u četiri skupine, i to *Digitalne zbirke i portali*, *Informacijsko-referalne i ostale usluge*, *Posudba i čitanje e-knjiga* te *Za knjižničare*. Veliki broj knjižnica unio je svoje podatke i tako svojim primjerima pokazao kako se može nastaviti uspješno raditi i u vrijeme kada vrijedi fizička, a prije svega socijalna udaljenost.

S obzirom na nemogućnost održavanja fizičkih sastanaka, a koji su nužni za razvoj i poboljšanje poslovanja, Hrvatsko knjižničarsko društvo na portalu Knjižnice u doba COVID-19 omogućilo je besplatnu organizaciju sastanaka na daljinu (*online meeting*) preko licencnoga pristupa aplikaciji Zoom meeting. Usluga je namijenjena knjižnicama, knjižničarima članovima HKD-a te stručnim i radnim tijelima HKD-a radi poticanja stručnih te suradničkih djelatnosti u području knjižničarstva. Omogućen je i besplatan pristup elektroničkim izvorima HKD-a, od kojih treba istaknuti pristup e-knjizi *IFLA-in kratki priručnik za pripravnost i planiranje mjera zaštite u slučaju katastrofa: središnji program za zaštitu i konzervaciju*.

„Posljedice uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 svojstvene su svim vrstama knjižnica i ovise o njezinim teritorijalnim te lokalnim ustrojstvima. Nema jedinstvenoga rješenja koji bi dao odgovor na krizu, ali svaki je primjer dobre prakse koji su knjižnice na portalu Knjižnice u doba COVID-19 prijavile važan i vrijedan doprinos cjelokupnoj zajednici“, istaknula je predsjednica Hrvatskoga knjižničarskog društva dr. sc. Dijana Machala.

Brojne su knjižnice na portalu Knjižnice u doba COVID-19 prijavile svoje usluge na daljinu. / Many Croatian libraries were using Croatia's central web portal for libraries during the COVID-19 epidemic to make available their online services (*Knjižnice u doba COVID-19*, <http://covid19.hkdruštvo.hr>).

¹ Podatci preuzeti s portala Knjižnice u doba COVID-19. Dostupno na: covid19.hkdruštvo.hr.

Digitalna i kreativna Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u razdoblju krize

Razdoblje zatvaranja prostora Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu tijekom razdoblja pandemije koronavirusa predstavlja bitno iskustvo o uspješnoj prilagodbi novim oblicima organizacije rada, mogućnostima brze digitalne tranzicije te snagama i kreativnome potencijalu djelatnika Knjižnice u zadržavanju kvalitete usluge za korisnike kao i ponudi novih digitalnih sadržaja.

Budući da je zgrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu bila zatvorena od 19. ožujka do 27. travnja 2020. godine, poslovanje se u najvećoj mjeri odvijalo u digitalnome okruženju radom djelatnika od kuće, a korisnici su usmjeravani mrežnim uslugama. Na raspolaganju su im bili Katalog NSK, međunarodne baze podataka te digitalizirana i izvorno digitalna građa Knjižnice na portalima Digitalne zbirke NSK, Stare hrvatske novine i časopisi, Hrvatski arhiv weba, nacionalni repozitoriji ocjenskih radova kao i portali Glagoljica.hr i Virtualne izložbe.

Analiza posjećenosti Digitalnih zbiraka NSK u razdoblju od 19. ožujka do 27. travnja 2020. pokazala je porast broja posjeta korisnika za 129 posto u odnosu na isto razdoblje 2019. godine, a broj posjeta virtualnoj izložbi *Antun Gustav Matoš* u navedenu je razdoblju porastao za 229 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Uz obradu digitalne građe kao što su tematska arhiviranja weba – COVID-19 i Potres u Zagrebu te izradbu virtualnih izložaba, djelatnici različitih odjela Knjižnice tijekom rada od kuće sudjelovali su u izradbi novih edukativno-zabavnih digitalnih proizvoda namijenjenih široj javnosti. Izrađen je niz bojanki i slagalica koje se temelje na građi posebnih zbiraka NSK, među kojima su zanimanje korisnika i medija posebno privukle slagalice Grafičke zbirke NSK izrađene od starih uskrasnih razglednica.

Ostale redovite poslovne djelatnosti, brojni *online* sastanci, priprema edukacija i sudjelovanje na mrežnim semi-

narima te objave na profilima Knjižnice na društvenim mrežama potvrdile su spremnost djelatnika Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za digitalnu tranziciju poslovanja i razvoj novih digitalnih usluga i proizvoda.

Zaštita građe u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u razdoblju pandemije

Zaštita knjižnične građe u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu sustavno se provodi već 60 godina, tijekom kojih su stručnjaci u području konzervacije i restauracije dali golem doprinos u očuvanju knjižnične baštine ne samo iz fonda Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu već i drugih knjižnica u Hrvatskoj.

U posljednje vrijeme svjedoci smo sve češćih kriznih situacija koje ne samo da oštećuju knjižničnu građu već utječu i na poslovanje knjižnica. Pandemija bolesti COVID-19 dovela je djelatnike Knjižnice pred velike izazove i iskušenja u kojima se nastoje pronaći najbolja rješenja za građu i neometani rad ustanove.

Donesen je niz mjera o zaštiti knjižnične građe kako bi korištenje istom bilo sigurno i korisnicima i djelatnicima Knjižnice. Jedna su od mjera i već spomenute *Smjernice za rad s građom i korisnicima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* usvojene 24. travnja 2020. godine te se mogu primjenjivati i na ostale knjižnice u Republici Hrvatskoj.

Smjernice nalažu da se vraćena građa koju je korisnik odložio u košaricu ili kutiju odvozi u izdvojenu prostoriju za dezinfekciju i karantenu gdje se nalazi popis građe s podacima o prispjeću – nadnevak i vrijeme. Građa se ostavlja u karanteni 72 sata, a nakon toga vraća se u Spremište. Građa se dezinficira samo ako ima plastificirane korice ili ovitak. Dezinfekcija se provodi 70 postotnim etilnim alkoholom, a Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u provođenju mjera dezinfekcije i karantene građe postupa u skladu s normama o zaštiti i konzervaciji knjižnične građe.

Jubilarno deseto obilježavanje Dana hrvatskih knjižnica održano je 11. studenoga 2020. godine u velikome predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu uz pridržavanje svih epidemioloških mjera. / On 11 November 2020, the National and University Library in Zagreb hosted the tenth anniversary celebration of the Croatian Library Day, held in compliance with the anti-epidemic measures.

Fotografija/Photo by: Sanja Vešligaj.

Uloga knjižnica u kriznim situacijama

Puno nas je toga ovo pandemijsko razdoblje naučilo. Izvanredne okolnosti u kojima smo djelovali u prethodnome razdoblju zahtijevali su obavljanje svih zadaća u najkraćem mogućem roku. U danim uvjetima te s danim ljudskim i drugim resursima većina knjižnica u Hrvatskoj

učinila je ono najviše što je mogla te je time pokazala koliko knjižnice poštuju svoje korisnike i koliko su svjesne svoje uloge u društvenoj zajednici. Dokazale su kako se bez njih ne smije i ne može živjeti te kako je njihova uloga u kriznim situacijama nezamjenjiva.

Jelena Glavić-Perčin
načelnica Sektora za arhivsku,
knjižničnu i muzejsku djelatnost
pri Ministarstvu kulture i medija
Republike Hrvatske

Iskoristila bih ovu priliku i čestitala cjelokupnoj hrvatskoj knjižničarskoj zajednici na spremnosti i uspješnosti kojom je reagirala na iznenadni vrlo značajan izazov koji je nametnuo i neke sasvim nove modele djelovanja.

Inovativni modeli poslovanja osmišljeni su i uvedeni u provedbu vrlo brzo, što je dokaz spremnosti na prilagodbu, uporabu suvremene tehnologije i dobru komunikaciju s javnošću, ali i potvrda da je krizu moguće shvatiti kao priliku za kreativnost i razvoj.

Pomno smo, iz dana u dan, pratili rad knjižnica i bili spremni da u svakome trenutku budemo pomoć i potpora u ostvarivanju poslanja i nastojanja da se zadovolje brojne društvene, kulturne i obrazovne, pa čak i psihološke potrebe građana. To ćemo nastaviti i ubuduće.

Višnja Cej
ravnateljica
Knjižnica grada Zagreba

Knjižnice grada Zagreba spremno su se uhvatile ukoštac sa svim izazovima koje je pandemija bolesti COVID-19 stavila pred poslovanje svih knjižnica u svijetu.

Nove su okolnosti nametnule brze reakcije i odluke te prilagodbu poslovanja kriznoj situaciji, i to promjenu paradigme knjižničnih usluga, neplanirane troškove nabave zaštitne opreme, razvoj potpuno novih aktivnosti i usluga s naglaskom na „online“ i virtualnim uslugama kao što su posudba e-knjige preko aplikacije ZaKi Book, „online“ upis i „online“ obnova članstva, povećana proizvodnja videomaterijala, izradba virtualnih izložaba, prijenosi uživo događanja s ograničenom publikom itd. Pritom je posebna pozornost posvećena kriznomu komuniciranju, odnosno obavješćivanju svih vrsta javnosti o novostima povezanim s promjenama u poslovanju knjižnica, osobito djelatnika, korisnika te financijera ustanove.

Feature

By Lucija Ašler, Frida Bišćan, Dunja Marija Gabriel, Dr Sofija Klarin Zadravec, Dr Dragica Krstić, Nela Marasović and Dr Aleksandra Pikić

The response of Croatian libraries to the COVID-19 crisis

{ All types of libraries are susceptible to the consequences of the COVID-19 pandemic, with their place within the territorial and local administrative systems playing a decisive role in this context. There is no unique solution to tackle this crisis, however each example of good practice makes a significant and valuable contribution to the entire community.

The year 2020 brought numerous challenges in the context of the organisation of the work of the National and University Library in Zagreb (NSK) and in the similar way affected all other libraries in Croatia. It was an exceedingly difficult year, marked by uncertainty that pushed us to the limits of our abilities, made us depart from routines, and necessitated decisions and solutions for the benefit both of the Library's working environment and of the general public. The management and the entire staff of the National and University Library in Zagreb have successfully responded to all these challenges, earning the Library through their hard work and dedicated efforts the 2020 *Library of the Year Award*, a prestigious accolade annually presented by the Croatian Library Association on the Croatian Library Day, which is marked on 11 November.

NSK guidelines and recommendations on the activities of libraries during the COVID-19 epidemic

The COVID-19 pandemic during 2020 caused one of the most severe global crises so far which continues to pose unprecedented challenges in all spheres of human activity, including those regarding global progress and relating to

many issues concerning the future of the world. Faced with such circumstances and acting in accordance with national and international efforts to combat the spread of the new disease, in March 2020 Croatian libraries had to close their doors and find ways to make their services, programmes and resources available in the online environment. Following this nationwide closing, the National and University Library in Zagreb, in cooperation with the Croatian Ministry of Culture and Media, immediately set out to fully take on its responsibility as Croatia's central library and provide counselling and other forms of professional assistance and support to all types of libraries making part of the Croatian library system. Based on the recommendations of the Croatian Institute of Public Health and Civil Protection Headquarters of the Republic of Croatia, the Library drew up guidelines and issued recommendations laying out ways in which library activities were to be brought in line with anti-epidemic measures and successfully transferred online.

Based on the decision of the Government of the Republic of Croatia of 23 April 2020 concerning the phased easing of the measures to combat the COVID-19 epidemic (*Mjere za pokretanje gospodarskih i drugih djelat-*

nosti i aktivnosti u uvjetima proglašene epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2) and the decision of the Civil Protection Headquarters of the Republic of Croatia of 24 April 2020 concerning the partial lifting of the COVID-19 restrictions (*Odluka o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19*), Croatian libraries were allowed to re-open, which marked the beginning of a period of the three-stage adjustment of library services to changing anti-epidemic measures.

During the first stage of the phased easing of the anti-COVID-19 measures, starting with 27 April 2020, Croatian libraries reopened to their users under a limited operating regime, providing only lending and user registration services, in accordance with the directive specifying guidelines on the activities of libraries, especially public and school libraries, during the COVID-19 epidemic which the National and University Library in Zagreb issued as early as 16 April 2020 (*Naputak o radu hrvatskih knjižnica, s posebnim osvrtom na rad narodnih i školskih knjižnica za vrijeme pandemije bolesti COVID-19*), and which were soon complemented by the updated guidelines on handling library holdings and working with library users in the conditions of the COVID-19 epidemic which the Library prepared based on recommendations by the Croatian Institute of Public Health and issued on 27 April 2020 (*Smjernice za rad s građom i korisnicima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu od 27. travnja 2020. – Verzija 2*).

In the second stage of the phased easing of the measures, the Library made preparations and adjustments required for the reopening of library reading rooms, in which context on 30 April 2020 it issued special guidelines (*Smjernice za pripremu i rad čitaonica knjižnica*), and their two amended versions, on 6 and 20 May 2020.

Finally, in the third stage, on 25 May 2020, Croatian libraries opened their reading rooms under the previously prepared and carefully thought out limited operating regime, in accordance with the decision of the Civil Protection Headquarters of the Republic of Croatia of 18 May 2020 concerning the further partial lifting of the COVID-19 restrictions (*Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19*), based on which on 29 May 2020 the National and University Library in Zagreb issued another amended version of the COVID-19 library reading rooms guidelines (*Smjernice za pripremu i rad čitaonica u knjižnicama u uvjetima epidemije COVID-19*).

The Libraries and Librarianship Development Division of the Croatian Institute for Librarianship and the Library's Preservation and Storage Department jointly drew up special guidelines and recommendations for all types of libraries, i.e. public, school, university, academic, research and special libraries, specifying the ways to protect the library's staff, users, premises and equipment and safely provide library services involving a direct contact with library users, placing particular emphasis on safety

VRAĆANJE I POSUDBA GRAĐE TIJEKOM EPIDEMIJE VIRUSOM COVID-19

PROPISANI RAZMAK
Obvezan je propisani razmak između korisnika koji vraćaju/posuđuju građu, između knjižničara koji zaprimaju građu te knjižničara i korisnika.

PRIHVAT I POSUDBA
Prihvat vraćene građe i posudbu knjižničari provode uz zaštitna sredstva (maska i rukavice).

VRAĆANJE GRAĐE
Korisnik ostavlja građu na označeno mjesto (pult, kutiju, košaricu). Nakon razduživanja građe na pultu, pult se dezinficira.

GRAĐA U KARANTENI
Vraćenu građu knjižničari odlažu u kutiju ili vrećicu označenu datumom/vremenom i odlažu u izdvojenu prostoriju za dezinfekciju i karantenu.

GRAĐA U PONOVOJ UPOTREBI
Građa se ostavlja u karanteni 72 sata, a nakon toga vraća se na spremište i u posudbu.

Ovdje upišite naziv knjižnice
web adresu i
ostale kontaktne podatke

Poster COVID-19 za knjižničare bez usluge *drive-in*. / An infographic laying out a special epidemic-related protocol for returned books for libraries not able to provide the Drive-In Return service.

Tematski portal Knjižnice u doba COVID-19 donosi podatke o knjižničnim uslugama na daljinu. / Croatia's central web portal for libraries during the COVID-19 epidemic (*Knjižnice u doba COVID-19*, <http://covid19.hkdrustvo.hr/>) provides information on online library services and the work of libraries during the lockdown period.

measures that were to be taken in providing lending and reading room services.

The COVID-19 recommendations for public libraries (*Preporuke za rad narodnih knjižnica u uvjetima bolesti COVID-19*) were thus issued on 6 May 2020 (and were subsequently amended on 29 May, 9 June and 4 September 2020), while those prepared for school libraries (*Smjernice za rad školskih knjižnica u uvjetima bolesti COVID-19*) were issued on 30 April 2020 (and were subsequently updated on 3 May, 10 June and 4 September 2020), and followed by a special document providing answers to frequently asked questions concerning the work of school libraries in the conditions of the epidemic. The COVID-19 recommendations for university, academic, research and special libraries (*Preporuke za rad sveučilišnih, visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica*) were first issued on 6 May 2020, and amended on 29 May, 10 June, 4 September and 27 November 2020.

Following a major earthquake that hit Zagreb and its surrounding region in March 2020, damaged libraries in this area provided their services depending on the state of their premises and the related damage and safety assessments, as well as on the state of their collections.

All the above stated documents may be accessed in chronological order on the Central Croatian National Library Offices Website and via the website of the National and University Library, as part of a specially created web page bringing together useful resources, all COVID-19-related NSK announcements and all content relating to the Library's limited operating regime in general.

Circumstances resulting from social isolation caused by the COVID-19 pandemic showed and proved the significance of libraries as cultural institutions able to considerably contribute to the maintaining of the mental health of individuals and entire communities under the conditions of crisis.

The work of Croatian libraries throughout the COVID-19 epidemic¹

Following the call issued by the Croatian Ministry of Culture and Media on 15 March 2020 targeting all partakers in the cultural sector that were expected to be particularly severely affected by the social and economic consequences of the epidemic, the Croatian Library Association (Hrvatsko knjižničarsko društvo, HKD) set up Croatia's central web portal for libraries during the COVID-19 epidemic (*Knjižnice u doba COVID-19*, <http://covid19.hkdrustvo.hr/>), through which they made available all information and data concerning their work and online services during the lockdown. Information on online library services and the work of libraries during the lockdown period were organised in four categories – digital collections and web portals, reference services, e-lending and online reading services and a “for librarians” section – and owing to the active participation of the majority of libraries the portal proved successful in overcoming the obstacles resulting from the lockdown period.

Responding to the inability to physically hold meetings, as the necessary means for the development and advancement of library operations, the Croatian Library Association enabled the organisation of subscription-based Zoom online meetings free of charge for all Croatian libraries, the Association's members and all of its professional bodies and working groups, with the aim of encouraging the exchange of professional experience and stimulating cooperation in the Croatian library sector. The Association has also made freely available its electronic publications, among which the Croatian translation of disaster preparedness and planning manual by the International Federation of Library Associations and Institutions (*IFLA Disaster Preparedness and Planning: A Brief Manual*) is particularly worth emphasising.

¹ Source of data: Croatia's central web portal for libraries during the COVID-19 epidemic (*Knjižnice u doba COVID-19*, <http://covid19.hkdrustvo.hr/>).

All types of libraries are susceptible to the consequences of the COVID-19 pandemic, with their place within the territorial and local administrative systems playing a decisive role in this context. There is no unique solution to tackle this crisis, however each example of good practice that has been shared by the libraries that have joined Croatia's central web portal for libraries during the COVID-19 epidemic has been a significant and useful contribution to the entire community, pointed out the President of the Croatian Library Association Dr Dijana Machala.

The National and University Library in Zagreb's digital and creative response to the crisis

The period of the closing of the building of the National and University Library in Zagreb during the COVID-19 epidemic represents highly relevant experience in terms of the Library's successful adjustment to new forms of organising its work, its readiness in efficiently using opportunities for fast digital transition and tapping into the creative potential of its staff, all for the purpose of creating new digital content.

Since the Library's premises were closed between 19 March and 27 April 2020, the Library's staff efficiently switched to working from home, steering the users towards the Library's digital resources and services and successfully conducting the Library's operations online. The users had at their disposal the Library's online catalogue, international databases and digitised or born-digital resources available as part of the Library's several web portals – NSK Digital Collections, Historical Newspapers, Historical Journals, Croatian Web Archive, Croatian national theses repositories, Glagoljica.hr, which brings together the digitised works of Croatian Glagolitic heritage and the related resources, and a web portal featuring a wide range of virtual exhibitions, highlighting both the Library's treasures and those from the collections of other Croatian libraries and heritage institutions (Virtualne izložbe).

The available web analytics data for the period during which the Library's building was closed show a 129% increase in the number of visits to NSK Digital Collections web portal in comparison to the same period in 2019, as well as a

229% increase in the number of visits for one of the exhibitions on the Library's virtual exhibitions web portal (*Antun Gustav Matoš*, Virtualne izložbe) in comparison to the same period the previous year. Apart from thematic harvesting of online content related to the COVID-19 epidemic and the 2020 Zagreb earthquake conducted by the Library's Croatian Web Archive and the preparation of new virtual exhibitions, the staff of the Library's various departments and sections joined forces in developing new digital content created both for the purpose of making the Library's resources available to the Library's users and the wider public despite the then present physical limitations, but also for the purpose of inspiring creative uses of the Library's holdings and offering resources for smart diversion during the psychologically challenging time of both the national and global lockdown. The result was a series of colouring books and puzzles featuring motifs of the treasures in the Library's special collections, with the puzzles spotlighting old postcards and Easter cards from the Library's Print Collection attracting the greatest interest of the Library's users and the media.

Managing to maintain the Library's regular activities, take part in numerous online meetings, prepare educational programmes, participate in webinars and increase and redirect the Library's activities towards social media platforms, the Library's staff proved themselves ready for the Library's sudden marked shift towards the digital environment.

The protection of the Library's holdings at the time of the epidemic

The National and University Library in Zagreb has been running its library collections protection and preservation programme for 60 years, during which period the Library's conservation and restoration experts have made a substantial contribution to the preservation of library resources not only in the Library's collections, but those in the collections of other libraries in Croatia.

We have lately been witnessing more and more frequent crises, which not only endanger library holdings, but also greatly affect library activity. The COVID-19 pandemic is continuing to pose considerable challenges for the Library's staff, which are struggling to keep coming up with

Jedna od važnijih usluga na daljinu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu svakako je portal Digitalne zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, središnje mjesto okupljanja digitalnih zbiraka Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. / NSK Digital Collections web portal, the central point of access to the digitised treasures of the National and University Library in Zagreb.

optimal solutions, both with regard to the Library's holdings and its overall activity.

The Library introduced several packages of measures aimed at the protection of library resources and their safe use by both the Library's users and staff, such as the guidelines issued on 24 April 2020 (*Smjernice za rad s građom i korisnicima Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu*) defining a special epidemic-related protocol for returned books. According to it, all returned items have to be quarantined for 72 hours, while plastic-coated items have to be disinfected by the application of 70% ethyl alcohol, in compliance with all the library holdings-related protection and conservation standards.

The role of libraries in crises

The period of the pandemic has taught us many lessons. All the challenges that we have been faced with in our work over the past period demanded quick reactions. Under such circumstances and with the human and

other resources that they have had at their disposal, the majority of Croatian libraries have done their best in responding to the needs of their users and responsibly fulfilling their vital social role, thus proving themselves irreplaceable in times of crises.

Fotografija/Photo by: Sanja Vešligaj.

Građa se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu odvozi u izdvojenu prostoriju za dezinfekciju i karantenu u kojoj ostaje 72 sata, a nakon toga vraća se u Spremište. / All returned items have to be quarantined for 72 hours, before being returned to closed stacks and lent again.

Jelena Glavić-Perčin
Head of the Archive, Library and
Museum Activity Sector at the Croatian
Ministry of Culture and Media

I would like to use this opportunity and congratulate the entire Croatian library community on the readiness and efficiency with which it responded to these unexpected significant challenges, which necessitated some completely new models of work.

The library community quickly developed and introduced innovative operating models, thus showing adaptability, skill in using modern technology and communicating with the public, but also proving that crises can be taken as opportunities for stimulating creativity and growth.

We have been carefully monitoring the work of libraries, on a daily basis, and have the whole time been ready to provide them with assistance and support in their efforts to carry out their mission and satisfy many social, cultural, educational and even psychological needs of our citizens. We will continue doing this in the future.

Višnja Cej
Director of Zagreb City Libraries

The Zagreb City Libraries public library network has readily come to grips with all the challenges that libraries all over the world have been facing as a result of the COVID-19 pandemic. New circumstances necessitated quick reactions and decisions as well as considerable adjustments of our operations, i. e. the overhaul of the entire library services-related paradigm, unanticipated expenses regarding protective equipment requirements, development of entirely new, mainly online-oriented library programmes and services such as e-lending, online registration and online membership renewal, increase in the activities aimed at the creation of video materials, virtual exhibitions, livestreaming of library events held before limited audiences, etc. Also, we have devoted special attention to crisis communication, in which context we have put in extra effort to appropriately convey all information on the libraries' limited operating regime to our staff, users and funders.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dobitnica priznanja *Knjižnica godine*

{ Godine 2019. i 2020. donijele su velike izazove u organizaciji poslovanja NSK i provedbi brojnih novih aktivnosti, od kojih se jedan dio provodio u okruženju izbijanja pandemije bolesti COVID-19, potresa koji je pogodio Zagreb i okolicu te štete izazvane poplavama uzrokovanim oborinskim vodama tijekom kojih je NSK pružala savjetodavnu, stručnu i tehničku potporu svim knjižnicama u Hrvatskoj.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 11. studenoga 2020. godine Hrvatsko knjižničarsko društvo svečano je obilježilo jubilarni, deseti Dan hrvatskih knjižnica te dodijelilo priznanje *Knjižnica godine* za ostvarene iznimne rezultate u području kreativnosti, inovativnosti i unapređivanja kvalitete rada u hrvatskim knjižnicama. Priznanje je 2020. godine dobila Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Način na koji je reagirala u razdoblju krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 te potpora koju je tijekom potresa i poplava pružila knjižnicama u Hrvatskoj, pridonijele su da priznanje pripadne upravo njoj.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u povodu dobivanja priznanja *Knjižnica godine* pokreće kampanju kako bi se tijekom sljedećih godinu dana hrvatskoj, ali i široj javnosti, predstavila kao ustanova koja je istoznačnica za inovaciju, znanje i, ponajprije, svoje ljude.

Na svečanome obilježavanju Dana hrvatskih knjižnica pozdravne su riječi uputili predsjednica Hrvatskoga knjižničarskog društva dr. sc. Dijana Machala i državni tajnik pri Ministarstvu kulture i medija Republike

Hrvatske dr. sc. Ivica Poljičak. Broj je uzvanika zbog epidemioloških mjera bio ograničen, ali su svi zainteresirani svečanost mogli pratiti na stranici Hrvatskoga knjižničarskog društva na Facebooku.

Obrazloženje zašto je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dobitnica ovogodišnjega priznanja pročitala je voditeljica Knjižnice Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i članica Povjerenstva za dodjelu priznanja *Knjižnica godine* Andreja Tominac. „NSK svoje vrijednosti uspostavlja i njeguje na tradiciji dugoj više od četiri stoljeća, organizira inovativne, kreativne, suvremene, dinamične i kvalitetne knjižnične usluge i programe u digitalnome okruženju namijenjene cjelokupnoj knjižničarskoj zajednici i svim građanima Republike Hrvatske te pridonosi razvoju nacionalne e-infrastrukture. Godine 2019. i 2020. donijele su velike izazove u organizaciji poslovanja NSK i provedbi brojnih novih aktivnosti, od kojih se jedan dio provodio u okruženju izbijanja pandemije bolesti COVID-19, potresa koji je pogodio Zagreb i okolicu te štete izazvane poplavama uzrokovanim oborinskim vodama tijekom kojih je NSK pružala savjetodavnu, stručnu i tehničku

Fotografija/Photo by: Sanja Vešligaj.

Na svečanome obilježavanju Dana hrvatskih knjižnica priznanje za *Knjižnica godine* preuzela je glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević. / Dr. Ivanka Stričević, the Director General of the National and University Library in Zagreb, the winner of the 2020 *Library of the Year Award*, at the award ceremony held as part of the 2020 Croatian Library Day.

potporu svim knjižnicama u Hrvatskoj”, piše, između ostaloga, u obrazloženju.

„Zahvaljujem Hrvatskomu knjižničarskom društvu što je prepoznalo naš rad tijekom ove, svima nama iznimno teške godine, godine pune neizvjesnosti koja nas je tjerala da pomičemo granice vlastite izdržljivosti te da donosimo odluke i rješenja koja će biti na dobrobit, prije svega, okoline u kojoj radimo, a zatim i sveopće zajednice. Zajednički smo se zalagali za ciljeve te smo osvijestili i dijelimo ono što vjerujem da mnogi osjećaju – ponos što radimo u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i što smo dio njezine povijesti i budućnosti. Ovo priznanje

pripada svima nama”, istaknula je glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević prilikom preuzimanja priznanja *Knjižnica godine*.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu trudit će se opravdati razloge zbog kojih je dobila priznanje te će i dalje biti dostupna svojim korisnicima, djelatnicima te sveukupnoj hrvatskoj i široj javnosti. Poziva i sve da budu uz nju, prate njezin rad te zajednički s njom stvaraju bolji svijet, svijet ispunjen znanjem, ljudskošću i empatijom. Taj su svijet stvorili u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i zato su ovim priznanjem i nagrađeni.

Dragana Koljenik

Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

{ Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) idejno je utemeljen na brojim europskim i svjetskim primjerima knjižničnih laboratorija kao što su „Library of Congress Labs“, „Harvard Library Innovation Lab“ i „British Library Labs“. Laboratoriji te vrste okupljeni su u međunarodnu zajednicu inovacijskih laboratorija u kulturnome sektoru pod nazivom „International GLAM Labs Community“, čiji je član i Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Priča o Digitalnome laboratoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (NSK) počela je skromno, s jednim 3D pisacem darovanim zahvaljujući suradnji Knjižnice i Instituta za razvoj i inovativnost mladih u području razvoja digitalnoga društva (IRIM) u ožujku 2019. godine. Nekoliko djelatnika, entuzijasta za nove tehnologije, okupilo se oko te priče u malome prostoru na prvome katu Knjižnice te se probno počela pružati usluga 3D ispisa za korisnike kao prva takva usluga u nekoj hrvatskoj knjižnici. Zahvaljujući sve većemu zanimanju korisnika i vanjskih suradnika, tvrtki i udruga, ali ponajviše sve većemu entuzijazmu zaposlenika, Digitalni laboratorij službeno je otvoren i predstavljen javnosti u siječnju 2020. godine u novouređenome prostoru Knjižnice.

Planove za 2020. godinu kao i svima usporila je pandemija bolesti COVID-19, ali unatoč tomu Digitalni laboratorij u razdoblju izvanrednoga zatvaranja tzv. *lockdowna* uspio je biti aktivan tako što se pridružio hvalevrijednoj akciji izradbe vizira za zaštitu medicinskoga osoblja u borbi protiv širenja bolesti COVID-19 donacijom cjelokupne zalihe filamenata i posudbom 3D pisaca Hrvatskomu studentskom zboru. Akcijom se izradilo 7578 vizira.

Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu idejno je utemeljen na brojim europskim i svjetskim primjerima knjižničnih laboratorija kao što su *Library of Congress Labs*, *Harvard Library Innovation Lab* i *British Library Labs* koji su proizašli iz potrebe za većom promjenjivosti, otvorenosti i prilagodljivosti u sadržajnome i organizacijskome smislu poslovanja suvremenih knjižnica. Laboratoriji te vrste okupljeni su u međunarodnu zajednicu inovacijskih laboratorija u kulturnome sektoru pod nazivom *International GLAM Labs Community*, čiji je član i Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Poticanje kulture inovacija i osiguravanje sigurne prostora za upoznavanje i eksperimentiranje s novim tehnologijama glavni su ciljevi Digitalnoga laboratorija NSK, a sve pod sloganom *Digitalne tehnologije dostupne svima*. Slogan istodobno odražava i socijalno osjetljivu ulogu knjižnica u smislu osiguravanja infrastrukture za inkluziju građana u digitalno društvo današnjice.

Laboratorij djeluje kao fizički (*makerspace*) i virtualni prostor, s naglaskom na trima temeljnim razinama – uslužnoj, edukativnoj i razvojnoj. Uslužna razina temelji

Oslikana unutrašnjost Digitalnoga laboratorija NSK savršeno dočarava njegovo viđenje i poslanje.

Autorica murala: Ivana Matijević. / The lively decorated office of NSK DigiLab perfectly expresses its mission.
Mural by: Ivana Matijević.

se na pružanju mrežne usluge 3D ispisa te osiguravanju prostora za rad korištenjem računalne i druge opreme, programske potpore za potrebe studiranja te kreativnoga, stručnoga i znanstvenoga rada. Edukativna razina podrazumijeva organiziranje te provođenje radionica i edukacija za korisnike, knjižničare i ostale zainteresirane građane. Razvojna djelatnost obuhvaća provođenje projekata, samostalno i u suradničtvu, sudjelovanje u nacionalnim i međunarodnim inicijativama i organizacijama te rad u promidžbenim djelatnostima Laboratorija, ali i promicanju STEM-a u široj knjižničarskoj zajednici.

Jedan od prvih velikih projekata Digitalnoga laboratorija NSK je SMART sustav *Smart Library NSK* koji se oslanja na tehnologiju Interneta stvari (eng. *Internet of Things* ili skraćeno *IoT*). Glavna je svrha Projekta istražiti mogućnosti primjene tehnologije IoT u knjižnicama te Projekt u tome smislu, osim što služi kao generator istraživanja primjene novih tehnologija u knjižnicama, otvara i nove mogućnosti za interdisciplinarna istraživanja koja obuhvaćaju suvremene načine međudjelovanja korisnika s prostorom, građom i uslugama knjižnice.

Fotografija/Photo by: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Novouređeni prostor Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu opremljen za potrebe rada Digitalnoga laboratorija. / The entrance to the new office of NSK Digital Laboratory.

Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima

{ Na izradbi je Pravilnika od 2014. do 2019. godine u sklopu projekta „Izrada, objavljivanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju” surađivalo pet baštinskih ustanova, jedno strukovno društvo i tri sveučilišna odsjeka/odjela. Od 2019. godine razvoj i održavanje Pravilnika u nadležnosti su triju nakladnika – Hrvatskoga državnog arhiva, Muzejskoga dokumentacijskog centra i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Nastanak Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima bio je potaknut dvjema osnovnim idejama. Prva je ideja bila stvaranje norme koja će se moći primijeniti u opisu različitih vrsta baštinske građe, bez obzira na to u kojoj je ustanovi građa pohranjena. Premda svaka baštinska zajednica – knjižničarska, arhivistička i muzejska – djeluje u sklopu vlastitih stručnih i zakonodavnih okvira, građa često ne poznaje institucionalne podjele: arhivsko gradivo može se naći u muzejima, kao i publikacije u arhivima; ista vrsta građe, poput fotografija, zvučnih i videosnimaka, zemljovida, korespondencije, plakata itd. može biti dio arhivskih fondova i zbiraka, kao i zbiraka muzeja i knjižnica. Kako djelatnici iz jedne zajednice ne poznaju uvijek norme za opis drugih zajednica, rezultat je nerijetko opis koji ne obuhvaća sve podatke važne za identifikaciju i kontekstualizaciju građe: npr. knjižničari će osobnu ostavštinu kao cjelinu, umjesto prema normama arhivističkoga opisa, opisati prema bibliografskim normama ili ju uopće neće opisati, dok muzejski kustosi ili dokumentaristi neće primijeniti bibliografske norme u opisu publikacija poput plakata ili razglednica.

Druga ideja bila je da se, zahvaljujući novim mogućnostima pretraživanja, razmjene i povezivanja podataka, kao što su distribuirano pretraživanje, otvoreni povezani podaci itd., omogući povezivanje podataka o građi koja je sada fizički razdvojena u različitim ustanovama ili zbirkama. Kako bi se, uz tehničku interoperabilnost sustavâ, u takvim slučajevima osigurala i semantička interoperabilnost podataka, bilo je nužno stvoriti okvir koji će jamčiti da su identifikacijski podatci i postupak opisa jedinice građe standardizirani, dosljedno provedeni i utemeljeni na međunarodnim modelima, normama i praksama.

Na izradbi je Pravilnika od 2014. do 2019. godine u sklopu projekta *Izrada, objavljivanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju* surađivalo pet baštinskih ustanova, jedno strukovno društvo i tri sveučilišna

Početna stranica Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima dostupna na mrežnoj stranici <https://pravilnik.kam.hr/> / Resource Description and Access Code for Libraries, Archives and Museums is available at <https://pravilnik.kam.hr/>.

odsjeka/odjela. Od 2019. godine razvoj i održavanje Pravilnika u nadležnosti su triju nakladnika – Hrvatskoga državnog arhiva, Muzejskoga dokumentacijskog centra i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Aktivnosti povezane s razvojem Pravilnika ostvaruju se suradničkim programom *Razvoj i održavanje Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*, čiji je nositelj Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. U ime nakladnika rad na Pravilniku koordinira Stalni odbor koji, uz predstavnike nakladnika, čine i predstavnici strukovnih udruga i sveučilišnih odjela za informacijske i komunikacijske znanosti.

Tekst je Pravilnika tijekom 2019. i 2020. godine prošao fazu stručne redakcije koju su proveli stručnjaci s iskustvom praktičnoga rada s različitim vrstama građe u različitim tipovima ustanova, i to katalogizatorice Elia Ekinović Micak i Vikica Semenski, arhivistice Snježana Ivanović i Diana Mikšić te kustosi Matija Dronjić i dr. sc. Tamara Štefanac. Objavljivanje konačne inačice Pravilnika očekuje se krajem prvoga tromjesečja 2021. godine.

Uvjeti pandemije bolesti COVID-19 u 2020. godini utjecali su, nažalost, i na predstavljanje Pravilnika, prije svega zbog otkazivanja planiranih stručnih skupova. Ipak, kao priprema za primjenu Pravilnika, u Nacionalnoj i

sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 27. veljače 2020. godine održano je predstavljanje Pravilnika za članice i članove Stručnoga vijeća sveučilišnih matičnih knjižnica, Stručnoga vijeća županijskih matičnih knjižnica i Središnjega stručnog vijeća matičnih knjižnica. Treći ciklus edukacija za edukatore u suradnji s Centrom za stalno stručno usavršavanje knjižničara u potpunosti je 'preselio' online pa su do trenutka pisanja ovoga teksta održana četiri mrežna seminara.

Kako bi se olakšala buduća primjena Pravilnika, u planu je izradba edukacijskih materijala te tablica pridruživanja elemenata Pravilnika i drugih normi, formata i informacijskih sustava koji se koriste u baštinskim ustanovama u Republici Hrvatskoj. Svi alati i materijali nastali kao potpora primjeni Pravilnika bit će objavljeni na mrežnoj stranici Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima, gdje se mogu naći i osnovne informacije o Pravilniku i novosti o aktivnostima u području normizacije. Među aktivnostima povezanim s daljnjim razvojem Pravilnika, bitno je spomenuti planove i pripremne analize za objavljivanje Pravilnika kao ontologije u registru imenskoga prostora kako bi se u budućnosti mogao koristiti u aplikacijama povezanih podataka.

Frida Bišćan, Dunja Marija Gabriel, Goranka Mitrović, dr. sc. Aleksandra Pikić i dr. sc. Breza Šalamon-Cindori

Posljedice potresa i poplava u knjižnicama u Zagrebu i susjednim županijama

{ Knjižnice su od početka ožujka 2020. suočene s posebnim uvjetima rada zbog bolesti COVID-19, a u jeku pandemije Zagreb i okolica je 22. ožujka 2020. te područje Banovine 29. prosinca 2020. godine pogodio snažan potres. Posljedica je potresa i oštećenje velikoga broja zgrada u čijim su prostorima smještene različite vrste knjižnica.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, koja obavlja zadaće središnje matične knjižnice za sve vrste knjižnica u Republici Hrvatskoj i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu, uputila je knjižnicama *poziv za pomoć i procjenu štete uzrokovane potresom* koji je objavljen na Portalu matične djelatnosti NSK 27. ožujka 2020. godine. Svrha je poziva bila uputiti oštećene knjižnice da se za privremenu pohranu ugrožene građe mogu obratiti savjetnicama za pojedine vrste knjižnica u Hrvatskome zavodu za knjižničarstvo koje su u suradnji s Odjelom *Zaštita i pobrana* organizirale u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu prihvat i privremeni smještaj građe oštećene u potresu u skladu s mjerama suzbijanja širenja bolesti COVID-19. Tako se nastojalo pružiti oštećenim knjižnicama te kolegicama i kolegama knjižničarima konkretnu pomoć i moralnu potporu u kriznim situacijama potresa i pandemije.

Na poziv Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu podatke o šteti od potresa u narodnim knjižnicama na zgradama, knjižničnoj građi i opremi u Gradu Zagrebu i okolici prijavile su Knjižnice grada Zagreba i Knjižnica Pučkoga otvorenog učilišta Donja Stubica u Krapinsko-zagorskoj županiji. U mreži Knjižnica grada Zagreba od dvadeset knjižnica koje su bile prijavljene za pregled staticara dvije su knjižnice prilikom prvoga pregleda dobile žutu oznaku kao privremeno neuporabljive, i to Knjižnica Medveščak – Odjel za djecu i Odjel za mladež te Knjižnica Marije Jurić Zagorke. Preostalih osamnaest knjižnica s ograncima, a naknadnim pregledom i Knjižnica Marije Jurić Zagorke, dobile su zelenu oznaku i mogle su se koristiti i nastaviti s radom usprkos oštećenjima koje treba obnoviti. U razornome potresu na Banovini najveću su štetu pretrpjele Gradska knjižnica i čitaonica

Fotografija/Photo by: privatna arhiva.

Jedna od zagrebačkih škola koja je pretrpjela velike štete bila je Gimnazija Tituša Brezovačkoga koja je školsku godinu morala započeti u drugome prostoru. / Due to major damage that it suffered in the 2020 earthquake, the Tituš Brezovački Secondary School in Zagreb had to relocate instruction to a different location.

Petrinja te Dječji odjel Narodne knjižnice i čitaonice Vlado Gotovac u Sisku.

Da jedno zlo nikada ne dolazi samo, pokazalo se tijekom ljeta 2020. godine kada su prouzročene štete od poplave u jednome dijelu narodnih knjižnica uzrokovane bujicom oborinskih voda. Snažno nevrijeme s velikom količinom oborina pogodilo je Grad Zagreb i susjedne županije u noći sa 24. na 25. srpnja, a zatim je 29. i 30. kolovoza 2020. godine nevrijeme s kišom i tučom pogodilo Koprivničko-križevačku županiju. Tijekom nevremena voda je prodrla u dio prostora u mreži Knjižnica grada Zagreba, i to u Gradsku knjižnicu, Knjižnicu Bogdana Ogrizovića i Knjižnicu Ivane Brlić Mažuranić. Prve dvije knjižnice pretrpjele su veća oštećenja, ali uglavnom je riječ o podrumskim spremištima knjižnične građe gdje su vodom oštećeni podovi i električne instalacije. Grad Zagreb brzo je osigurao odvlaživače prostora, a knjižnična građa na policama nije bila ugrožena. U Koprivničko-križevačkoj županiji tri su narodne knjižnice imale štete od jakih ljetnih kiša, i to Gradska knjižnica „Franjo Marković” Križevci, Narodna knjižnica Virje i Gradska knjižnica Đurđevac.

Podatke o šteti od potresa u školskim knjižnicama na zgradama u Gradu Zagrebu i okolici prijavilo je više od 200 škola, a utvrđena su oštećenja na njih 214. Prema Izvješću o štetama na odgojno-obrazovnim objektima Gradskoga ureda za obrazovanje Grada Zagreba od 24. travnja do toga nadnevka pregledano je više od 200 odgojno-obrazovnih objekata. Četiri škole u Zagrebu dobile su crvenu oznaku kao neuporabljive, i to Osnovna škola Petra Zrinskoga, Osnovna škola Vugrovec Kašina – Područna škola Kašina, Gornjogradska gimnazija i Umjetnička plesna škola Silvije Hercigonje, šesnaest ih ima žutu oznaku kao privremeno neuporabljive, a 110 zelenu oznaku, što znači da ima oštećenja, ali se mogu koristiti. S obzirom na oštećenja, trina-

est škola ne može održavati nastavu u svojim prostorima te su novu školsku godinu započeli premješteni u druge škole. Od osnovnih škola to su: Osnovna škola Bukovac, Osnovna škola Dr. Ivan Merz, Osnovna škola Miroslava Krleža, Osnovna škola Petra Zrinskoga, Osnovna škola Vugrovec Kašina – Područna škola Kašina, a od srednjih Gornjogradska gimnazija, Gimnazija Tituša Brezovačkoga, Prva ekonomska škola, Hotelijersko-turistička škola, Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, Škola za klasični balet te Umjetnička plesna škole Silvije Hercigonje. Knjižnični je prostor u navedenim školama neuporabljiv ili djelomično neuporabljiv. Prema preliminarnim procjenama, knjižnična građa u školskim knjižnicama nije oštećena, knjige su zaprašene i popadale su s policama, ali su premještene u sigurniji prostor. Iako je teža oštećenja pretrpjelo nekoliko područnih škola Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije, oštećenja u školskim knjižnicama nije bilo.

Na prijavu štete uzrokovane potresom odazvale su se trideset četiri visokoškolske knjižnice Zagreba i okolice. Velika oštećenja dogodila su se u prostorima knjižnica visokih učilišta koje su smještene u gradskome središtu. Prijavljena oštećenja najčešće su se odnosila na srušenu opremu, posebno policama, regala i pokretnih regala, dok građa nije znatnije oštećena, već je samo rasuta po podu. No unatoč tim, manjim oštećenjima, pred tim knjižnicama našao se mukotrpan posao vraćanja prostora, opreme i građe u početno stanje. Zgrade pojedinih visokih učilišta u kojima su smještene njihove knjižnice bile su označene žutom oznakom i privremeno neuporabljive zbog vidljivih oštećenja na zidovima i stubištima. To su bile zgrade u kojima su smještene knjižnice Agronomskoga fakulteta, Zoološkoga zavoda Biološkoga odsjeka i Geografskoga odsjeka Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta, Akademije likovnih umjetnosti koja je smještena u Ilici 83, Ekonomskoga fakulteta, Stomatološkoga fakulteta i Grafičkoga fakulteta. Najteže su stradale knjižnice Pravnoga i Medicinskoga fakulteta. Glavna zgrada Pravnoga fakulteta u kojoj je smješten središnji dio Knjižnice Pravnoga fakulteta s odjelima posudbe udžbenika, obvezne studentske literature s trezorskom sobom, seminarskom čitaonicom i Europskim dokumentacijskim centrom tijekom je potresa pomaknuta deset centimetara te je tada prema procjeni statičara kategorizirana kao neuporabljiva, odnosno dobila je crvenu oznaku. Stradale su i zgrade gdje su smješteni knjižnični odjel periodike s čitaonicom smješten na Trgu Republike Hrvatske 3 kao i Knjižnica Studijskoga centra socijalnoga rada u Nazorovoj ulici 51. U potresu je teško stradala i zgrada gdje je smještena Središnja medicinska knjižnica koja je bila kategorizirana crvenom oznakom.

Na području Banovine golemu je štetu pretrpjela visokoškolska Knjižnica Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek Petrinja. Kako u zgradu Učiteljskoga fakulteta zbog nastalih oštećenja nije dopušten ulazak,

Fotografija/Photo by: Davor Seljan.

Dio je najvrjednije građe u potresu stradale Knjižnice Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek Petrinja izdvojen, spremljen u kutije i privremeno pohranjen u Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, gdje će se i restaurirati oštećena građa. / Due to major damage that the branch of the Library of the Zagreb Faculty of Teacher Education in Petrinja suffered in the 2020 earthquake, its most valuable holdings have been relocated to the National and University Library in Zagreb, where the damaged holdings will be repaired.

dio je najvrjednije građe izdvojen, spremljen u kutije i privremeno pohranjen u Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, gdje će se i restaurirati oštećena građa. U akciji spašavanja stare i rijetke građe, koju je pokrenula Udruga IIC – Hrvatska grupa / IIC – Croatian Group, volonterski su sudjelovali i djelatnici Odjela *Zaštita i pohrana* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, a tvrtka Crescat d.o.o., specijalizirana za nabavu i preventivnu zaštitu kulturnoga blaga, darovala je veći broj arhivskih kutija. Akcija spašavanja popraćena je i dokumentarnim filmom koji je u ožujku 2021. godine predstavljen na međunarodnoj virtualnoj konferenciji *Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis*.

Potresom u Zagrebu, prema broju oštećenih knjižnica, u najvećoj su mjeri bile pogođene specijalne knjižnice, među kojima su knjižnice instituta, zavoda i arhiva, muzejske i bolničke knjižnice, knjižnice vjerskih zajednica i nacionalnih manjina kojih je na području Grada Zagreba približno 60. O štetama koje su obuhvaćale različite stupnjeve oštećenja zgrada, oštećenja knjižničnih prostora, građe i opreme, na poziv Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu izvijestile su gotovo sve knjižnice, dok su dodatne pojedinosti prikupljene iz dostupnih vjerodostojnih izvora i iz medija. Dok su se zbog velikih oštećenja neke od specijalnih knjižnica morale iseliti iz svojih prostora kako bi se osigurala privremena ili trajna pohrana dijelova ili njihovih cjelokupnih fondova u nekome odgovarajućem i sigurnome prostoru te omogućio nastavak poslovanja, kod većine knjižnica, unatoč velikim oštećenjima na zgradama u kojima su smještene, odnosno njihovoj privremenoj neuporabljivosti, prostori približno trećine knjižnica nisu u velikoj mjeri bili oštećeni te su one mogle nastaviti s radom. Među muzejima koji posjeduju knjižnice najviše su bili oštećeni Hrvatski školski

muzej, Hrvatski povijesni muzej i Hrvatski športski muzej koji su proglašeni neuporabljivima, a o štetama na zgradama muzeja izvijestio je Muzejsko dokumentacijski centar u dokumentu *Privremeni izvještaj o stradanju zagrebačkih muzeja*, prema kojem je privremeno neuporabljivima proglašeno približno deset muzeja, od kojih neki u svojem sastavu također imaju knjižnice. Neuporabljivom je proglašena zgrada i Knjižnica Instituta za staroslavenski jezik u palači Škrlec-Balbi koja čuva staru i rijetku građu te je bilo nužno preseljenje Knjižnice u drugi prostor, u zgradu Ekonomskoga instituta. Zbog velikih oštećenja na zgradi iz vlastitoga se prostora trebala iseliti i Knjižnica Državnoga hidrometeorološkog zavoda smještena na Griču. U znatno oštećene zgrade u kojima su smještene specijalne knjižnice ubraja se i palača Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti na Strossmayerovu trgu te zgrada Hrvatskoga glazbenog zavoda u čijem je sastavu knjižnica koja je zbog obnove zgrade neko vrijeme morala prekinuti svoj rad. Od bolničkih knjižnica najviše je bila oštećena Knjižnica Klinike za dječje bolesti. Jedna je od najviše potresom pogođenih knjižnica vjerskih zajednica Knjižnica Franjevačkoga samostana svetoga Franje Asiškoga na Kaptolu koja je zbog velikih oštećenja morala biti preseljena iz Samostana, a štetu su prijavile i Knjižnica i arhiv židovske vjerske zajednice „Bet Israel“ u Hrvatskoj te druge redovničke zajednice kao i Središnja knjižnica Srba u Republici Hrvatskoj. U nekoliko specijalnih knjižnica zbog šteta nastalih u potresu i predviđenih novčanih troškova za njihovu obnovu prekinut je rad, a u upitan je i njihov opstanak u budućnosti. Osim posljedica potresa, neke su se specijalne knjižnice tijekom srpnja i kolovoza 2020. godine morale suočiti i s poplavama nastalima kao posljedicom obilnih padalina, nakon čega su morale premještati i sušiti građu, ali i veće dijelove fondova, dok je Knjižnica Hrvatskoga glazbenog zavoda morala u cijelosti preseliti svoj fond. Potres na području Banovine uzrokovao je znatnu štetu Gradskom muzeju Sisak u čijem je sastavu specijalna knjižnica kojoj je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu vrijednom donacijom od pet dvostranih polica pružila pomoć i iskazala solidarnost.

Oštećenja građevina i prostora u kojima su smještene knjižnice prijavljena su odgovarajućim gradskim uredima u gradovima pogođenim potresom i za većinu knjižnica poznato je stanje uporabljivosti zgrada knjižnica te oštećenja u prostoru knjižnice, na knjižničnoj građi i opremi. Poseban izazov predstavlja financiranje obnove građevina i prostora, što će ovisiti o rebalansu državnoga proračuna i lokalnih proračuna jer knjižnice nemaju sredstva za tu namjenu. Obnova u Gradu Zagrebu i županijama pogođenim potresom odvijat će se postupno tijekom duljega razdoblja, prema unaprijed utvrđenim prioritetima, od stanova i kuća građanstva te zdravstvenih ustanova, do obrazovnih i kulturnih ustanova.

Pristup elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija

S obzirom na vitalnu ulogu koju u doba informacijske tehnologije imaju elektronički izvori u informiranju, istraživanju te razvoju znanosti i obrazovanja, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu od 2016. godine osigurava i održava pristup elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija za hrvatsku znanstvenu i akademsku zajednicu, provodeći petogodišnji EU projekt „Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija“, skraćenoga naziva „e-Izvori“.

www.esf.hr

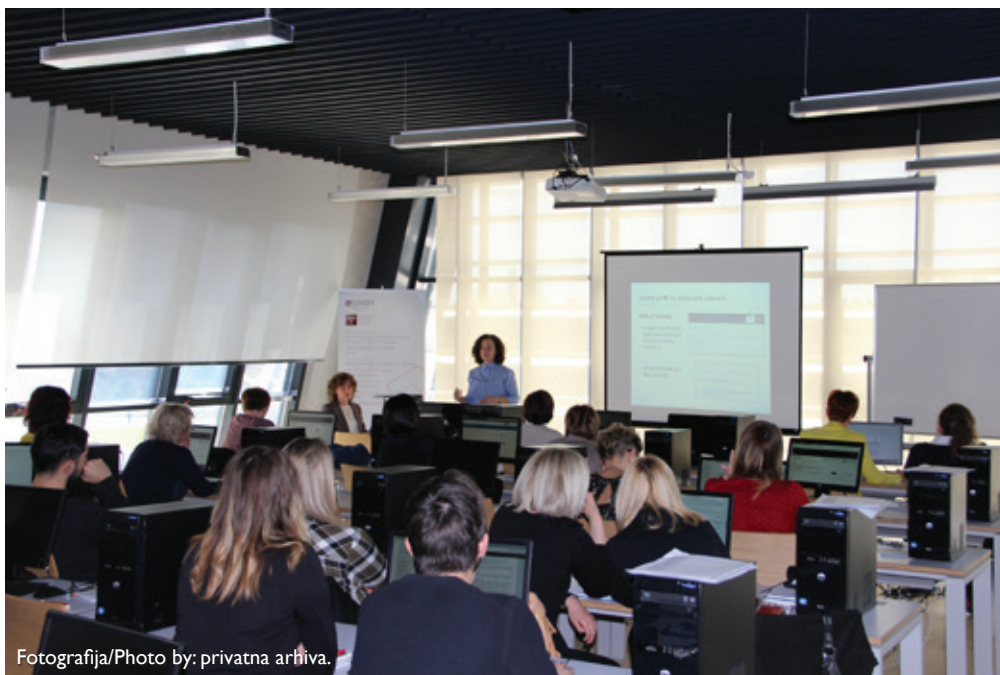
Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Projektom *e-Izvori* želi se ponajprije omogućiti nositeljima znanstvene djelatnosti u Republici Hrvatskoj da korištenjem e-izvora poboljšaju kvalitetu svojega znanstvenog rada, a time i vidljivost u međunarodnome istraživačkom i znanstvenome okruženju.

Osim provođenja osnovnoga elementa i aktivnosti na Projektu, nabave i osiguravanja pristupa e-izvorima, održavaju se i edukacijske radionice koje obuhvaćaju dvije teme – korištenje elektroničkih izvora znanstvenih i

stručnih informacija te značaj bibliometrijskih analiza u kvantitativnome vrjednovanju kvalitete znanstvene djelatnosti.

Radionice su namijenjene ponajprije korisnicima u sustavu znanosti i visokoga obrazovanja – studentima diplomskih studija, mladim znanstvenicima i doktorandima, stručnjacima u relevantnim tijelima u sustavu znanosti i visokoga obrazovanja te kolegama knjižničarima u javnim visokoškolskim i znanstvenim ustanovama.

Fotografija/Photo by: privatna arhiva.

Projektini tim za edukaciju iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u ožujku 2018. godine predstavio je projekt *e-Izvori* kroz predavanja i radionice znanstvenonastavnomu osoblju i studentima diplomskih studija Građevinskoga fakulteta u Osijeku. / The eResources project team presented the project through lectures and workshops at the Faculty of Civil Engineering in Osijek, in 2018.

Uspješnost Projekta vrjednuje se upravo na temelju navedenih dvaju osnovnih mjernih pokazatelja, broja sklopljenih ugovora o pristupu e-izvorima i broja osposobljenih polaznika edukacijskih radionica. U razdoblju od 2016. do 2020. godine postignuta je i premašena ciljna vrijednost od 50 predviđenih ugovora te je dosad potpisan 61 ugovor. Bitno je izdvojiti ugovor *Read & Publish* potpisan 2020. godine s nakladnikom Cambridge University Press, prvi tzv. *transformativni* ugovor kojim se hrvatskim znanstvenicima omogućuje objava znanstvenih članaka u otvorenome pristupu bez novčane naknade za objavu, a čime se slijedi kvalitetna praksa drugih zemalja Europske unije i poštuju uvjeti financiranja međunarodnih i europskih projekata te načela međunarodnih inicijativa.

U razdoblju od 2017. do 2019. godine održane su 94 radionice koje je pohađalo 878 polaznika, od kojih je 671 jedinstven. Time je postignuta i premašena ciljna vrijednost od očekivanih 500 sudionika predviđenih na početku Projekta, što je pouzdan pokazatelj da su radionice izvrsno prihvaćene.

Osim u prostorima Knjižnice, edukacijski tim iz Odjela *Korisničke službe* posjetio je i održavao radionice na više od 15 visokoškolskih ustanova koje su izrazile zanimanje u Zagrebu, Varaždinu, Sisku, Slavonskome Brodu, Požeги, Osijeku, Čakovcu, Vukovaru i drugdje.

Projekt je tim do danas promicao i predstavio Projekt na trima tribinama održanima u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 2017., 2018. i 2019. godine te na domaćim stručnim skupovima kao što su 15. i 16. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica u Lovranu i 44. skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva u Opatiji kao i na međunarodnim stručnim skupovima – LIBER (Patras, Grčka, 2017. i Dublin, Irska 2019.) i ICOLC (Prag, 2017.) te je sudjelovao na sastancima Regionalne udruge konzorcija u Budimpešti 2017., 2018. i 2019. godine. Radi informiranja i osposobljavanja kolega knjižničara i znanstveno-nastavnoga osoblja visokoškolskih ustanova posjećena su gotovo sva hrvatska sveučilišta, osim Sveučilišta u Puli, koje se planira posjetiti početkom 2021. godine.

Poseban izazov u 2020. godini predstavljalo je izvanredno zatvaranje (*lockdown*) u travnju i svibnju tijekom kojega su svi korisnici e-izvora radili od kuće i pratili/održavali nastavu *online*. U tome razdoblju Portal elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu bio je središnje mjesto za udaljeni pristup e-izvorima dostupnima samo na Portalu preko *proxy* poslužitelja, a dogovoreni su i probni pristupi na 15 dodatnih e-izvora radi osiguravanja sadržaja za *online* nastavu.

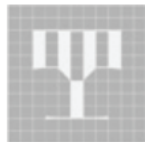
eIZVORI
Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija

Fotografija/Photo by: Sanela Karabašić.

Djelatnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu mr. sc. Alisa Martek i Sonja Borak predstavile su projekt *e-Izvori* na godišnjoj konferenciji Udruženja europskih znanstvenih knjižnica LIBER (*Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche*) u Dublinu u lipnju 2019. godine. / Alisa Martek and Sonja Borak presented the *eResources* project at the 2019 LIBER conference in Dublin, Ireland.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu preuzela vođenje Upisnika knjižnica u Republici Hrvatskoj

Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj

Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj službeni je dokument koji sadrži temeljne podatke o svim knjižnicama u Republici Hrvatskoj. / The Croatian Libraries Register contains data on all libraries in the Republic of Croatia.

U 2020. godini Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu preuzela je od Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske vođenje Upisnika knjižnica u Republici Hrvatskoj kao službenoga dokumenta koji sadrži temeljne podatke o svim knjižnicama u Republici Hrvatskoj s pripadajućom dokumentacijom u elektroničkome obliku bilo da knjižnice djeluju kao samostalne pravne osobe ili kao knjižnice u sastavu drugih pravnih osoba. Upisnik je bitna sastavnica upravljanja sustavom knjižnica u Republici Hrvatskoj i ostvarivanja njihovih prava. Uz podatke Sustava jedinstvenoga elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica, podatci Upisnika mogu poslužiti kao pokazatelj broja i vrsta knjižnica te obavljanja knjižnične djelatnosti zbog čega je nužno osigurati njihovu cjelovitost, točnost i ažurnost. Za vođenje Upisnika u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu zadužen je Centar za razvoj knjižnica i knjižničarstva Hrvatskoga zavoda za knjižničarstvo uz suradnju ostalih odjela Knjižnice.

Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN 17/19, 98/19 čl. 13) propisano je da Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu vodi Upisnik knjižnica te je u Hrvatskome zavodu za knjižničarstvo započelo planiranje prihvata Upisnika koji je do tada vodilo Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske kao i njegov ustroj u NSK. Na temelju Pravilnika o upisniku knjižnica (NN 78/20) (dalje Pravilnik) koji je usvojen 8. srpnja 2020., dana 13. srpnja provedeno je preuzimanje baze podataka Upisnika knjižnica iz Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, a primopredaja dokumentacije Upisnika provedena je 16. srpnja 2020. godine. Pravilnikom je propisano da Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu uredi Upisnik knjižnica u razdoblju od 60 dana od dana stupanja Pravilnika na snagu te ga objavi na mrežnoj stranici Knjižnice. Hrvatski zavod za knjižničarstvo i Odjel *Informacijske tehnologije* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu izradili su u predviđenome razdoblju informacijski sustav Upisnika u koji se unose i pohra-

njuju podatci i dokumentacija te administriraju podatci (odobrava upis i pregledava dokumentacija) kao i mrežnu stranicu koja sadrži javno dostupne podatke i služi kao radni prostor knjižnica koje unose podatke preko obrasca Upisnoga lista. Mrežna stranica Upisnika knjižnica u Republici Hrvatskoj javno je objavljena 5. rujna 2020. godine na e-adresi <http://upisnik.nsk.hr/upisnik-knjiznica>, čime je omogućeno redovito poslovanje Upisnika.

Upisnik knjižnica sadrži Imenik knjižnica, odnosno abecedni popis knjižnica i knjižnica u sastavu koji je pretraživ, a omogućeno je i razvrstavanje podataka. Unos podataka u Upisnik provodi se preko obrasca Upisnoga lista za knjižnice koje još nisu upisane kao i za prijavu promjena podataka knjižnica koje su dio Upisnika. U skladu s Pravilnikom, unos podataka i skenirane dokumentacije u Upisnik provodi se *online*. Omogućen je i unos digitalnih preslika dokumenata kao što su rješenja o upisu u sudski ili drugi registar knjižnice, odnosno knjižnične djelatnosti knjižnica u sastavu, rješenje kojim je utvrđeno da su ispunjeni uvjeti za utemeljivanje knjižnice u skladu sa Zakonom i ostali dokumenti kao i preuzimanje digitalne datoteke ispunjenoga obrasca Upisnoga lista. Kako bi se knjižnicama olakšao unos izmjene ili dopune podataka, omogućeno je preuzimanje podataka iz zadnjega upisnog lista te njihova nadopuna. U postupku rada Upisnika zadržana je i dostava izvorne dokumentacije poštom. Sastavni dio Upisnika čine i javno dostupni podatci Upisnika u obliku datoteke u programu Excel koju je moguće preuzeti za daljnje korištenje (istraživanje, analizu i sl.). Za potpuni dovršetak primopredaje preostalo je omogućiti objavu podataka Upisnika knjižnica na stranici Portala otvorenih podataka Republike Hrvatske.

Na mrežnoj stranici Upisnika dostupne su i Upute za korisnike Upisnika koje se redovito nadopunjuju u Hrvatskome zavodu za knjižničarstvo. Kako bi se uspostavilo poslovanje Upisnika i osigurala dobra komunikacija s knjižničarima, u Zavodu je izrađena i Procedura poslo-

vanja Upisnika u suradnji s Odjelom *Zajednički poslovi* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Iako su omogućivanjem mrežnoga unosa podataka i datoteka dugoročno osigurani preduvjeti za povećanje dinamike unosa podataka i veću kvalitetu Upisnika, planira se i daljnji razvoj sustava i mrežne stranice. U sklopu razvoja matične djelatnosti planira se i uspostava Središnjega sustava baštinskih zbirki kao sljedeći korak u planiranome postizanju cjelovita upravljanja sustavom knjižnica u Republici Hrvatskoj koji je predviđen Strateškim planom za razdoblje 2016. – 2020. te prenesen u plan za razdoblje 2021. – 2026.

dr. sc. Vesna Golubović

Primjena Pravilnika o obveznom primjerku

{ *Depozitne knjižnice primaju cjelokupan obvezni primjerak, dok knjižnice u sustavu obveznoga primjerka, a to su sveučilišne knjižnice u Osijeku, Puli, Rijeci i Mostaru te općeznanstvene knjižnice u Dubrovniku i Zadru, primaju samo određenu vrstu građe za koju su iskazale informacijsku potrebu. No, zakonodavac je odlučio da se knjige, časopisi i zbornici financirani ili sufinancirani javnim sredstvima moraju nalaziti u svim knjižnicama navedena sustava, čime se u određenoj mjeri osigurava trajna dostupnost nacionalnoj pisanoj (objavljenoj) kulturnoj baštini na različitim lokacijama Republike Hrvatske.*

Pravilnik o obveznom primjerku počeo se primjenjivati 13. lipnja 2020. godine nakon objave u Narodnim novinama 66, 1318 (2020). Tako je sadašnji model institucije i sustava obveznoga primjerka u Republici Hrvatskoj propisan Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti te spomenutim Pravilnikom o obveznom primjerku. Zakonske odredbe o prikupljanju, pohrani i zaštiti obveznoga primjerka omogućuju organizaciju i strukturu sustava koji pridonosi očuvanju nacionalnoga i kulturnoga identiteta te sveopću vidljivost.

Prema Smjernicama za zakonodavstvo obveznog primjerka iz 2000. godine, čiju su objavu potaknuli UNESCO i IFLA, obvezni primjerak definiran je kao zakonska obveza koja propisuje da je svaka organizacija gospodarska ili javna i svaki pojedinac koji proizvodi bilo koju vrstu dokumentacije u više primjeraka obavezan pohraniti jedan ili više primjeraka u imenovanu nacionalnu ustanovu.

Obvezni primjerak prikuplja se radi stvaranja nacionalne zbirke knjižnične građe kao kulturnoga dobra, izradbe nacionalne bibliografije, vođenja statistike o nacionalnoj nakladničkoj proizvodnji, pohrane i zaštite građe radi njezine trajne dostupnosti korisnicima, izgradnje zavičajnih regionalnih zbiraka i zbiraka službenih publikacija te izgradnje Hrvatske digitalne knjižnice.

Upisnik knjižnica zajednički je proizvod sustava matične djelatnosti i knjižnica te će njegova kvaliteta u budućnosti odražavati spremnost svih uključenih sudionika kako bi se postigla cjelovitost i točnost podataka te omogućila daljnja poboljšanja svih funkcija Upisnika.

Za glavne depozitne knjižnice određene su Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu koja dobiva arhivski primjerak za čuvanje i unikatni primjerak, odnosno primjerak za korištenje, te Sveučilišna knjižnica u Splitu koja dobiva unikatni primjerak za korištenje. Depozitne knjižnice primaju cjelokupan obvezni primjerak, dok knjižnice u sustavu obveznoga primjerka, a to su sveučilišne knjižnice u Osijeku, Puli, Rijeci i Mostaru te općeznanstvene knjižnice u Dubrovniku i Zadru, primaju samo određenu vrstu građe za koju su iskazale informacijsku potrebu. Sveučilišna knjižnica u Rijeci prima samo knjige, časopise i zbornike koji su novčano potpomognute javnim sredstvima, Gradska i sveučilišna knjižnica u Osijeku prima samo novine, Sveučilišna knjižnica u Puli glazbene note, zemljopisne i druge karte te mikrooblike, dok Znanstvena knjižnica u Dubrovniku prima neglazbene zvučne snimke i multimediju. Veliki dio cjelokupna obveznog primjerka prima Znanstvena knjižnica u Zadru te Sveučilišna knjižnica u Mostaru.

Ipak, neovisno o informacijskim potrebama knjižnica u sustavu obveznoga primjerka, zakonodavac je odlučio da se knjige, časopisi i zbornici financirani ili sufinancirani javnim sredstvima moraju nalaziti u svim knjižnicama navedena sustava, čime se u određenoj mjeri osigurava trajna dostupnost nacionalnoj pisanoj (objavljenoj) kulturnoj baštini na različitim lokacijama Republike Hrvatske.

Objavljen Pravilnik o obveznom... Pravilnik o obveznom primjerku

narodne-novine.mh.hr/clanovi/službeni/2020_06_06_1318.html

Upute za korištenje | Elektronička pošta | Početna stranica

NARODNE NOVINE

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE

Pravilnik o obveznom primjerku

MINISTARSTVO KULTURE

1318

Na temelju članka 29. stavka 7. Zakona o knjižnicama i knjižničarj djetelnosti (-Narodne novine-, broj 17/19 i 98/19) ministarstva kulture az prethodno mišljenje Hrvatskog knjižničnog vjeća dostoji

PRAVILNIK O OBVEZONOM PRIMJERKU

I. UVODNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom uređuje se obvezni primjerk u svim analognim i digitalnim pojavnostima, način korištenja obveznog primjerka, obveze depozitnih knjižnica i knjižnica u sastavu obveznog primjerka, broj primjeraka i vrsta građe po pojedinim ostalostima, način dostave obveznog primjerka, obveze i odgovornost nakladnika i tiskara kao i način dostave, formati i uvjeti pristupa, korištenja i zaštite online građe.

Članak 2.

(1) Obvezni primjerk prihvaća se u svrhu propisana člankom 38. Zakona o knjižnicama i knjižničarj djetelnosti (dalje u tekstu: Zakon).

(2) Obvezni primjerk koji pristije u Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dio je izgradnje nacionalne zbirke knjižnične građe Croatia kao kulturnog doba.

(3) U svrhu dugoročnog očuvanja nacionalne zbirke knjižnične građe Croatia omogućuje se reproduciranje građe sukladno propisima kojima se šteti autori i srodna prava.

(4) Obvezni primjerk online građe koji pristije u Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pridonosi izgradnji Hrvatske digitalne knjižnice, a uključuje e-knjige, e-serijske publikacije, mrežne stranice te digitalne matrice i objavljene digitalne preslike knjižnične građe u Republici Hrvatskoj.

(5) Županijski obvezni primjerk je zakonska obveza na području županije sa svrhom stvaranja završne zbirke sukladno članku 39. stavku 5. Zakona.

Članak 3.

Opći uvjeti korištenja | Zaštita privatnosti | European Legislation Identifier (ELI) | ©2020, g. Narodne novine d.d., Izdavač Novina d.o.o.

Dio NNE: Službeni
Vrsta dokumenta: Pravilnik
Izdavanje: NN 66/2020
Broj dokumenta u izdanju: 1318
Stranica tiskanog izdanja: 7
Dostavljač: Ministarstvo kulture
Datum tiskanog izdanja: 5.6.2020.
ELI: /eli/službeni/2020/06/1318
Prikaži na čitavom ekranu

Pravilnik o obveznom primjerku počeo se primjenjivati nakon objave u Narodnim novinama 66, 1318 (2020). / The Croatian Legal Deposit Regulations were introduced in 2020.

Pravilnik je riješio i pitanje obveznoga primjerka mrežne građe. Naime, mrežna građa dostavljena Knjižnici pohranit će se u sustavima Digitalne knjižnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te učiniti dostupnom preko Hrvatske digitalne knjižnice u skladu sa svim propisima. Razvoj sustava za preuzimanje i arhiviranje hrvatskih publikacija na mreži – Hrvatski arhiv weba (HAW) u početku je bio selektivan, a od 2011. godine sustav preuzima sve sadržaje s vršne .hr domene kako bi se očuvala vjerodostojnost njihova sadržaja te dugoročna zaštita za buduća korištenja. Uz Hrvatski arhiv weba, danas se mrežne publikacije kao što su knjige i časopisi, ovisno o formatu, pohranjuju u različitim sustavima Digitalne

knjižnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Pohranjene mrežne knjige i mrežni časopisi dostupni su i na portalu Digitalne zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Dosadašnja praksa primjene Pravilnika pokazuje veliki broj reklamacija s jedne strane te povrat građe nakladnicima s druge, što upozorava na potrebu neprekidne edukacije nakladnika o zakonskim i podzakonskim aktima. To se i planira programom E-praktikum, čija je svrha nakladnike podučiti o postojećim načinima prihvata, obrade, pohrane i objave za analogne i digitalne publikacije. Nakladnike će se tako i potaknuti da dostave obvezne primjerke te ih upoznati s koristima koje ostvaruju.

Kongresni centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

U lateralnome dijelu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu nalazi se novouređeni Kongresni centar. Njegovim uređenjem za provedbu aktivnosti predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije 2020. godine u Republici Hrvatskoj napokon je prema zamisli njezina autora Velimira Neidharta u potpunosti dovršena zgrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Prostor je svečano otvorio predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković u prosincu 2019. godine, a sljedećih šest mjeseci Kongresni centar koristio se kao središnji prostor hrvatskoga predsjedanja Vijećem Europske unije. Od početka srpnja 2020. godine prostor kojim upravlja Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dan je na korištenje u kulturne, znanstvene i ostale svrhe umjetničkih, znanstvenih i visokoobrazovnih ustanova u Republici Hrvatskoj, a u skladu s potrebama koristi ga i Vlada Republike Hrvatske te druga tijela javne uprave.

Uređenjem Centra stvoren je atraktivan kongresni prostor površine 7200 kvadratnih metara koji je opremljen suvremenom opremom. Na uređenju prostora radilo je više od 150 radnika, a u prostor je ugrađeno 3500 kvadratnih metara kamena, 5000 kvadratnih metara tekstilnih podnih obloga, šest kvadratnih metara ovješanih stropova, 2000 kvadratnih metara drvenih obloga te 200 kilometara kabela.

Kongresni centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu sastoji se od 17 dvorana i ostalih uredskih prostora. Djelatnici Knjižnice dvoranama su prigodno nadjevali imena prema junacima iz hrvatskih književnih djela. Središnja dvorana *Dora*, nazvana prema lijepoj kćeri zagrebačkoga zlatara u prvome hrvatskom povijesnom romanu *Zlatarevo zlato* Augusta Šenoae, ujedno je i najveća

Dvorana *Gordana* nazvana je prema glavnoj junakinji najopsežnijega povijesnog romana Marije Jurić Zagorke (1934. – 1935.). / Conference Hall Gordana, named after the heroine of the 12-volume homonymous historical novel (1933-1935) by Marija Jurić Zagorka, the first female Croatian journalist and one of the most widely read Croatian writers.

dvorana Centra površine 555 kvadratnih metara. Osim te dvorane koja predstavlja i *srce* Kongresnoga centra, za organizaciju događanja dostupne su i dvorane *Judita* (270 m²), *Osman* (253 m²), *Juran* (232 m²), *Tena* (192 m²), *Teuta* (185 m²), *Pomet* (182 m²), *Barbara* (164 m²), *Gordana* (137 m²), *Potjeh* (128 m²), *Kiklop* (100 m²), *Krsto* (64 m²), *Stribor* (64 m²) kao i sobe za sastanke *Melanija* (31,50 m²), *Pavlimir* (31,50 m²), *Lucija* (31,50 m²) i *Satir* (30 m²).

Dvorana *Dora* nazvana je prema lijepoj kćeri zagrebačkoga zlatara u prvome hrvatskom povijesnom romanu *Zlatarevo zlato* Augusta Šenoae (1871.). / Conference Hall Dora, named after the heroine of the first Croatian historical novel, *The Goldsmith's Treasure* (*Zlatarovo zlato*, 1871), written by the prominent 19th-century writer August Šenoa.

Dvorana *Judita* nazvana je prema junakinji istoimena djela Marka Marulića, prvoga umjetničkog epa u hrvatskoj književnosti ispjevanoga na hrvatskome jeziku (1521.). / Conference Hall Judita, named after the heroine of the first Croatian epic, written in 1521 by Marko Marulić, "the Croatian Dante".

National and University Library in Zagreb wins 2020 Library of the Year Award

{ On 11 November 2020, the National and University Library in Zagreb (NSK) hosted the celebration of the tenth Croatian Library Day, as part of whose programme it was presented with the Library of the Year Award, given every year by the Croatian Library Association for outstanding achievement in terms of creative, innovative and progressive contribution to the development and advancement of library activity in Croatia. The Library's response to the crisis brought about by the COVID-19 pandemic and the support and assistance that it provided to Croatian libraries during the 2020 earthquakes and floods made it the rightful holder of the award for 2020.

The winning of this significant award prompted the Library to launch a special campaign for the purpose of presenting itself to the Croatian and possibly even international public as an institution embodying innovation and knowledge, through which it will also present its staff, the people standing behind its success.

The programme of the celebration opened with the addresses by the President of the Croatian Library Association Dr Dijana Machala and State Secretary at the Croatian Ministry of Culture and Media Dr Ivica Poljičak. Due to the then-present anti-epidemic measures, the programme was held before a limited audience, but was live streamed on the Association's Facebook page.

The Director of the Library of the Faculty of Teacher Education at the University of Zagreb and member of the *Library of the Year Award* Committee Andreja Tominac, who presented the award citation, pointed out the skilful and efficient approach that the National and University Library in Zagreb takes in combining over four centuries of tradition with innovative, creative, modern, dynamic and high-quality library services in the digital environment to create and foster lasting values. As additionally stated in the citation, through encompassing in its activities both the Croatian library community and the entire Croatian public, NSK significantly contributes to the growth of the national e-infrastructure, and thus also proves itself worthy of this prestigious accolade. *The years 2019 and 2020 brought significant challenges in the organisation of the Library's activities and the implementation of its programmes, some of which were conducted under the circumstances of the COVID-19 pandemic, the earthquake that hit Zagreb and its surrounding region and the consequences of the floods caused by heavy rainfall, notwithstanding all of which the Library continued providing counselling and other forms of professional assistance and support to all libraries in Croatia,* read the citation.

In her acceptance speech, the Director General of the National and University Library in Zagreb Dr Ivanka Stričević expressed gratitude to the Croatian Library Association for recognising the Library's work during the year that has been so full of difficulties and marked by uncertainty that pushed the Library and its staff to the limits of their abilities and necessitated decisions and solutions for the benefit of both the Library's working environment and the general public. Dr Stričević also pointed out the importance of the Library's entire staff working together for the attainment of the Library's objectives and sharing the awareness of having the honour to be part of its history and a sense of pride for the opportunity to contribute to its future. *This reward therefore belongs to all of us,* said Dr Stričević in her closing.

The National and University Library in Zagreb will attempt to remain worthy of this award, not forgetting that its staff, its people, are the basis and source of each of its many accomplishments. The Library invites everyone to join it in its efforts to build a better world, a world of knowledge, highest human qualities and empathy. It was precisely the Library's part in building such a world so far that earned it this award.

By Dragana Koljenik

NSK DigiLab, the Digital Laboratory of the National and University Library in Zagreb

{ *The Digital Laboratory of the National and University Library in Zagreb, NSK DigiLab, was set up based on the concept of the library laboratories in Europe and the rest of the world, such as the British Library Labs, Library of Congress Labs, Harvard University Library Innovation Lab, etc. They make part of the international cultural sector community of library innovation laboratories known as International GLAM Labs Community, of which NSK DigiLab is also a member.*

The story of the Digital Laboratory of the National and University Library in Zagreb started out small, by a donation to the Library of a 3D printer from the Institute for Youth Development and Innovation (Institut za razvoj i inovativnost mladih, IRIM) in March 2019. Several members of the Library's staff enthusiastic about new technologies came together on the Library's first floor and set up the Library's 3D printing service, the first such service made available in a Croatian library. Owing to the growing of the interest that it attracted, both from the Library's users as well as from the Library's outside collaborators, companies and various associations, but owing primarily to the growing enthusiasm of the Library's staff, the Library's Digital Laboratory, NSK DigiLab, officially opened its new office and was presented to the public in January 2020.

As it was the case everywhere in the world, the COVID-19 pandemic thwarted all plans for the year 2020. Nevertheless, NSK DigiLab managed to stay active during the spring lockdown by joining a noble initiative of the Croatian Students' Council aimed at making visors for the protection of Croatian medical staff combating the spread of COVID-19 and treating COVID-19 patients, as part of which it donated its entire supply of 3D printing filaments and lent the Council its 3D printers. This worthy initiative resulted in making altogether 7,578 visors.

NSK DigiLab was set up based on the concept of the library laboratories in Europe and the rest of the world,

such as the British Library Labs, Library of Congress Labs, Harvard University Library Innovation Lab, which were established in response to the need for a greater flexibility, openness and adjustability when it comes to the activities and organisation of contemporary libraries. Such laboratories make part of the international cultural sector community of library innovation laboratories known as the International GLAM Labs Community, of which NSK DigiLab is also a member.

NSK DigiLab's activities are aimed at stimulating innovation and providing opportunities for learning about and experimenting with new technologies. The Lab's motto, *Making digital technologies available to everyone*, also highlights the necessity on the part of libraries to provide access to digital technologies as the latest means of social inclusion in today's digital society.

NSK DigiLab operates at a physical location, as a makerspace, as well as a virtual space, and its activities may be categorised as services, educational programmes and project activities. The services it offers include online 3D printing services and providing space as well as equipment and technology for the work of students, professionals and researchers. The educational programmes it organises and conducts are equally open to the Library's users, library professionals as well as to all interested members of the general public. The Lab's projects-related activities include projects run exclusively by the Lab and those run in partnership with other institutions and organisations, the Lab's participation in various national and international initiatives as well as activities aimed at the Lab's promotion and the promotion of STEM fields in the broader library community.

One of NSK DigiLab's first large projects has been the development of *Smart Library NSK*, a smart system of the National and University Library in Zagreb relying on IoT (Internet of Things) technologies. The project's main objective is to explore the possibilities associated with the implementation of these technologies in libraries, but it additionally opens opportunities for interdisciplinary research also looking into modern ways in which the library users interact with the library space, holdings and services.

Resource Description and Access Code for Libraries, Archives and Museums

{ From 2014 to 2019, activities aimed at the development of the code were conducted as part of a project bringing together five heritage institutions, one professional association and the representatives of three university departments/sections in the field of information and communication sciences. Since 2019, the code has been maintained by three publishers – the Croatian State Archives, Museum Documentation Center and National and University Library in Zagreb.

The development of the Croatian national code defining description and access standards for resources held by libraries, archives and museums has been prompted by two basic ideas. The first was to develop a standard that can be used for the description of different types of resources, regardless of the type of institution holding them. Although specific communities making up the heritage sector – libraries, archives and museums – operate within specific professional and legislative frameworks, heritage resources are often difficult to keep within institutional bounds. So, for example, archival resources may be found in museums, as publications may be found in archives, and one and the same type of resource, e.g. photographs, audio and video recordings, maps, personal correspondence, posters etc., may be kept as part of archival holdings and collections as well as part of museum collections and libraries. As professionals in one field are not always familiar with description standards used in other fields, we often get descriptions lacking data relevant for the identification and contextualisation of resources, so, for example, in case of personal and family legacies regarded as a whole, librarians will either describe them based on bibliographic standards, completely leaving out archival description standards, or will not describe them as a whole at all. Likewise, museum curators or documentation specialists will not include bibliographic standards in their description of publications such as posters or postcards.

The second idea was to use the new possibilities for searching, exchanging and linking data (such as distributed search, linked open data) to bring together in one place all data on related resources scattered across different institutions or collections. Apart from having a technically interoperable system, this also requires semantically interoperable data, which in turn makes necessary the development of a uniform framework for creating standardised identification data and a procedure for the description of individual resources based on internationally accepted models, standards and practices.

From 2014 to 2019, activities aimed at the development of the code were conducted as part of a project bringing together five heritage institutions, one professional association and the representatives of three university departments/sections in the field of information and communication sciences (*Izrada, objavljivanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju*). Since 2019, the code has been maintained by three publishers – the Croatian State Archives, Museum Documentation Center and National and University Library in Zagreb. Its development is the focus of a joint programme in which the Library acts as the project holder (*Razvoj i održavanje Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*). The code's development and maintenance are coordinated by a special standing committee, which acts on behalf of the code's publishers and which apart from the representatives of the three institutions includes the representatives of professional associations and university departments in the field of information and communication sciences.

During 2019 and 2020, the text of the code was revised by a group of professionals with practical experience in dealing with different types of resources held by different types of institutions – cataloguers Elia Ekinović Micak and Vikica Semenski, archival specialists Snježana Ivanović and Diana Mikšić and curators Matija Dronjić and Dr Tamara Štefanac. The publication of the code's final version is expected by the end of the first trimester in 2021.

Circumstances brought about by the 2020 COVID-19 pandemic have unfortunately had an unfavourable impact on the code's promotion, most importantly in the sense that all planned professional symposia had to be cancelled. Nevertheless, on 27 February 2020, the Library hosted a presentation as part of which the code's implementation was demonstrated to the members of the Central University Libraries Expert Committee, Central County Libraries Expert Committee and Central Libraries Expert Committee. Altogether ten webinars

are scheduled to be held as part of the third cycle of the training programme aimed at the practical presentation of the code's implementation and conducted in cooperation with the Croatian Training Centre for Continuing Education of Librarians.

Plans to facilitate the code's future implementation include the development of various educational resources and practical materials integrating the elements of the code and other standards, formats and information sys-

tems used in Croatian heritage institutions. All tools and materials developed to facilitate the code's implementation will be made available on the website providing all information on the code's development, at <https://www.kam.hr/>. Also, activities aimed at the code's further development include analyses necessary for its publication as an ontology with an accompanying namespace registry, for the purpose of making it compatible with linked data applications.

Fotografija/Photo by: Renata Breka.

Predstavljanje Pravidnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima 27. veljače 2020. godine u prostoru Digitalnoga laboratorija Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. / Presentation of the Resource Description and Access Code for Libraries, Archives and Museums (*Pravilnik za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima*) at NSK DigiLab. National and University Library in Zagreb, 27 February 2020.

The aftermath of the 2020 earthquakes and floods in Zagreb and the neighbouring counties

{ Since March 2020, Croatian libraries have been facing specific operating conditions brought about by the COVID-19 epidemic, in the midst of which, on 22 March 2020, Zagreb and its surrounding area were hit by a major earthquake, which only a couple of months later, on 29 December 2020, was followed by an even more devastating earthquake in Sisak-Moslavina County. The consequences include damage to many buildings housing different types of libraries.

On 27 March 2020, the National and University Library in Zagreb, acting both as the central library for all types of libraries in Croatia and the central library of the University of Zagreb, issued a call for reports from libraries damaged by the earthquake for the purpose of providing adequate assistance. Through the call, which was announced on the Central Croatian National Library Offices Website, the staff of the damaged libraries were informed of the possibility of organising temporary storage for their libraries' holdings on the Library's premises and instructed on the related procedure. Professional assistance in this context was jointly provided by the library advisers heading the Croatian central library offices, operating as part of the Croatian Institute for Librarianship, and the staff of the Library's Preservation and Storage Department, in compliance with the measures to combat the spread of COVID-19. Through this initiative, the Library and its Institute made an effort to offer the damaged libraries practical assistance, as well as to give moral support to their colleague librarians under the circumstances of not just one crisis, but two – an epidemic and earthquake combined.

The public libraries that responded to the Library's call were The Zagreb City Libraries, a network of public libraries in Zagreb, and the library operating as part of the Public Open University Donja Stubica (Pučko otvoreno učilište Donja Stubica), in Krapina-Zagorje County. Out of 20 libraries included in The Zagreb City Libraries public library network that underwent post-earthquake damage and safety assessment, two were declared temporarily unusable after the first assessment (one of the three locations of The Medveščak Library and The Marija Jurić Zagorka Library, which was declared usable after the second damage and safety assessment). The remaining 18 libraries were declared safe and usable and continued providing their services despite requiring repairs. Among the libraries damaged in the devastating earthquake in Sisak-Moslavina County, those that suffered the greatest damage were the Petrinja City Library and the Vlado Gotovac Public Library in Sisak.

The summer that followed provided further proof that misfortunes never come singly when several public li-

braries were damaged as a result of the floods caused by heavy rainfall. A severe storm accompanied by excessive rainfall hit the City of Zagreb and the neighbouring counties in the night of 24 July, and similarly severe weather, additionally accompanied by hail, struck Koprivnica-Križevci County in the night of 29 August 2020. The storm in Zagreb resulted in the flooding of several libraries included in the Zagreb network of public libraries (The Zagreb Central City Library, The Bogdan Ogrizović Library and The Ivana Brlić-Mažuranić Library). Without endangering the library holdings, the water that flooded the storage area in the basements of The Zagreb City Library and The Bogdan Ogrizović Library damaged floors and electrics, to which the administration offices of the City of Zagreb promptly reacted by providing dehumidifiers. The consequences of severe summer storms in Koprivnica-Križevci County included damage to three public libraries – The Franjo Marković City Library in Križevci, The Virje Public Library and The Đurđevac City Library.

There were more than 200 school libraries that responded to the Library's call and altogether 214 were declared damaged. According to the report by the Zagreb City Office for Education of 24 April 2020 (*Izvešće o šteta-ma na odgojno-obrazovnim objektima Grada Zagreba*), out of 200 buildings that had been assessed until then the buildings of four schools were declared unusable (Osnovna škola Petra Zrinskog, Osnovna škola Vugrovec Kašina – Područna škola Kašina, Gornjogradska gimnazija, Umjetnička plesna škola Silvije Hercigonje), 16 were declared temporarily unusable, and 110 usable despite requiring repairs. As a result of the damage, altogether 12 schools were unable to hold classes, owing to which they had to relocate instruction to other schools. Libraries in these schools were declared unusable and temporarily partly unusable. According to preliminary assessments, the holdings of school libraries did not suffer any significant damage other than being covered with dust and falling off the shelves, but were nevertheless moved to safer spaces. Although several regional schools in Krapina-Zagorje County and Zagreb County suffered

extensive damage, their libraries were not affected by the earthquake.

Altogether 34 academic libraries in Zagreb and the neighbouring area responded to the Library's call. Libraries operating as part of the higher education institutions located in the centre of Zagreb suffered major damage. They reported overturned equipment, especially shelves and bookcases, both standard and mobile, while their holdings were not affected by the earthquake in any other way than in terms of falling off the shelves. However, despite this relatively minor damage, these libraries faced a difficult task of restoring standard operating conditions in terms of bringing their spaces, equipment and holdings into orderly state. Owing to extensive damage to their walls and stairway areas, the buildings housing the libraries of the Faculty of Agriculture, Department of Biology's Division of Zoology and the Department of Geography of the Faculty of Science, Academy of Fine Arts, Faculty of Economics & Business, School of Dental Medicine and Faculty of Graphic Arts were declared temporarily unusable. The libraries of the Faculty of Law and the School of Medicine suffered by far the greatest damage. While the main building of the Faculty of Law, housing several departments of the central part of the Faculty's library and the European Documentation Centre, shifted 10 centimetres and was accordingly declared unusable, there was also considerable damage to the building housing the library's periodicals department and the other housing the library of the Faculty's Social Work Study Centre. The building housing the central library of the School of Medicine was also declared unusable due to major damage.

The branch of the Library of the Zagreb Faculty of Teacher Education in Petrinja suffered major damage in the earthquake in Sisak-Moslavina County. A part of the most valuable items in its collection has been relocated to the National and University Library in Zagreb, whose conservation-restoration specialists will repair the damaged holdings. The members of the Preservation and Storage Department of the National and University Library in Zagreb participated as volunteers in a library collections rescue initiative organised by the Croatian group of the International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (IIC Croatian Group), for which the Zagreb-based Crescat d.o.o company, specialising in heritage protection products and equipment, donated archival boxes. A film documenting the initiative was presented at the NSK 2021 international virtual conference on heritage protection (*Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis*).

According to the number of libraries damaged by the Zagreb earthquake, special libraries operating as part of

institutes, archives, museums, hospitals, religious communities and ethnic minorities organisations, of which there are altogether 61 in the City of Zagreb, were the worst hit. Almost all of them responded to the Library's call, reporting varying degrees of damage to their buildings, library spaces, holdings and equipment, which reports were supplemented by information gathered from reliable sources and the media. While due to extensive damage some of the libraries had to relocate in order to organise temporary or permanent storage of a part of their holdings or their entire collections in compliance with adequate standards and continue providing their services, about a third of them, owing to their spaces not being significantly affected by the earthquake, were able to continue operating, despite their buildings being severely damaged and accordingly declared temporarily unusable. Among the museums owning libraries those worst damaged were the Croatian School Museum, Croatian History Museum and Croatian Sports Museum. Museum Documentation Center issued an interim report on damage to museum buildings in Zagreb (*Privremeni izvještaj o stradanju zagrebačkih muzeja*), according to which around ten museums, of which some have libraries, were declared temporarily unusable. Furthermore, the building housing the library of the Old Church Slavonic Institute, the Škrlec-Balbi palace, was declared unusable, which made necessary the relocation of its old and rare holdings, to the building of the Institute of Economics. Owing to a major damage to the building of the Croatian Meteorological and Hydrological Service (DHMZ), situated on Grič, the historic secular core of Zagreb, the Service's library also had to be moved. Severely damaged buildings housing special libraries included the palace of the Croatian Academy of Sciences and Arts, in the Strossmayer Square, and the building of the Croatian Music Institute, whose library had to discontinue its services for some time during the repairs. The worst damaged among the libraries operating as part of hospitals was the library of the Children's Hospital Zagreb. The library of the Monastery of St. Francis of Assisi, located on Kaptol, Zagreb's historic ecclesiastical core, was one of the most damaged theological libraries and had to be relocated, and damage was also reported by the library and archive of the Jewish community BET ISRAEL, some monastic communities, as well as by the Central Library of Serbs in the Republic of Croatia. Several special libraries that had to discontinue their services due to damage and the estimated cost of their repair are still closed and their future is questionable. Along with the consequences of the earthquake, some special libraries also faced a series of floods caused by heavy rainfall in July and August 2020, as a result of which they had to relocate and dry out their holdings, some a considerable part of their col-

Fotografija/Photo by: privatna arhiva.

lections, while the library of the Croatian Music Institute had to move its entire holdings to another location.

The earthquake in Sisak-Moslavina County caused considerable damage to Sisak City Museum, whose special library was aided by the National and University Library in Zagreb through a donation of shelves.

All reported instances of damage to buildings and spaces housing libraries have been put forward to the administration offices of the cities hit by the earthquake, and the state of the buildings, spaces, holdings and equipment of most libraries has been established. Providing financial resources for the restoration of damaged library buildings and spaces represents a particular challenge, since the libraries do not have at their disposal such resources, whose availability will depend on the revision of the national and local budgets. The post-earthquake restoration in the City of Zagreb and other counties will be gradually organised over a longer period, based on a carefully established order of priority, according to which people's homes and healthcare institutions will be dealt with first, and educational and cultural institutions immediately after.

Zbog velikih oštećenja na zgradi iz vlastitoga se prostora trebala iseliti i Knjižnica Staroslavenskoga instituta. / The library of the Old Church Slavonic Institute had to be relocated owing to major damage to its building.

Fotografija/Photo by: privatna arhiva.

Nakon poplava u srpnju i kolovozu Knjižnica Hrvatskoga glazbenog zavoda trebala je u cijelosti preseliti svoj fond. / The library of the Croatian Music Institute had to relocate its entire holdings as a consequence of damage that its building suffered in the 2020 floods.

eResources: Improving access to electronic resources offering scientific and specialised information

Considering the vital role that electronic resources play in research and the development of science and education in the IT-centred age, the National and University Library in Zagreb has been providing and maintaining access to electronic resources offering scientific and specialised information for Croatian scientific and academic community as part of “eResources: Improving access to electronic resources offering scientific and specialised information”, a five-year EU project launched in 2016.

The primary motivation behind the National and University Library in Zagreb’s *eResources* project is to enable all scientific institutions in Croatia to increase the quality of their research and thus improve their visibility in the international research and academic environment.

Apart from its basic activities, those aimed at the purchase of electronic resources and providing their accessibility, the project also includes workshops focusing on two themes – the practical use of electronic resources offering scientific and specialised information and the significance of bibliometric analyses in quantitative research assessment. Such workshops are intended primarily for users partaking in the Croatian higher education system, e.g. graduate students, junior researchers, doctoral students, experts participating in the work of various bodies in the Croatian higher education system and librarians in public institutions of higher education and public research institutions.

The project’s success is evaluated based on two indicators – the number of concluded contracts enabling access to electronic resources and the number participants in e-resources-related workshops. Between 2016 and 2020, the originally targeted number of 50 contracts increased to 61 contracts concluded so far. The signing of the so-called “read & publish”, or “transformative” agreement with Cambridge University Press is especially worth singling out, as the first agreement enabling Croatian researchers to publish their research open access and free of charge, the growth of which practice will bring Croatian science in line with the latest research publishing practices in other EU countries and enable it to abide by terms related to the funding of international and European projects as well as to accepted principles of international initiatives.

According to the 2017-19 workshop statistics, altogether 94 workshops included a total of 878 participations, i.e. 671 individual participants, which number exceeds the originally anticipated 500 workshop participants and serves as a reliable indicator of the workshop programme’s success. Apart from workshops held at the National and University Library in Zagreb, the educational team of the Library’s User Services Department also held a series of others at over 15 higher education institutions in several other cities beside Zagreb, such as Varaždin, Sisak, Slavonski Brod, Požega, Osijek, Čakovec, Vukovar, etc.

The project’s team has so far promoted and presented the project as part of the 2017, 2018 and 2019 open forums hosted by the Library, at three 2018 and 2019 Croatian conferences and symposia (2017 and 2018 Special and Academic Libraries Days, 44th Croatian Library Association Assembly), 2017 and 2019 international conferences and symposia (LIBER 2017, LIBER 2019 (46th and 48th Conference of the Association of European Research Libraries), 2017 Meeting of the International Coalition of Library Consortia, ICOLC) and took part in the 2017-2019 meetings of a regional association of library consortia in Budapest, Hungary. Also, the team presented the project to librarians and teaching staff at all Croatian universities, except the University of Pula, the visit to which is scheduled for the beginning of 2021.

The circumstances of the 2020 lockdown presented specific challenges since all research activities and university courses were transferred online. During this two-month period, the *eResources* web portal (<http://baze.nsk.hr/>) operated as the central point for remote access to subscribed electronic resources via a Shibboleth login or through a proxy server exclusively available as part of the portal. Also, the *eResources* project team made arrangements for trial access to 15 additional databases and online journal collections that were used as online teaching and learning resources in April and May 2020.

Photo by/Fotografija: Sanela Karabašić.

Projekt e-Izvori kroz predavanja i radionice predstavljen je i znanstveno-nastavnomu i suradničkomu osoblju Veleučilišta u Požegi u svibnju 2018. godine. / The *eResources* project team presented the project through lectures and workshops at the Polytechnic of Požega, in 2018.

NSK takes over the maintaining of the Croatian Libraries Register

In 2020, the National and University Library in Zagreb took over the maintaining of the Croatian Libraries Register, an official document, previously maintained by the Croatian Ministry of Culture and Media, containing data on all libraries in the Republic of Croatia, both those operating independently and those established as part of other legal entities, including the related documentation in electronic format.

The Register is a significant element of the management of the Croatian library system as well as in the context of the exercise of the rights of all libraries included in it. Along with the data available as part of the Croatian Libraries Statistics web portal (*Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica*), the data in the Register may serve as a reliable indicator for establishing the overall condition of the Croatian library sector and evaluating library activity at the national level, owing to which it is necessary to ensure that the data in the Register are comprehensive, accurate and up-to-date. The Register is maintained by the Libraries and Librarianship Development Division of the Croatian Institute for Librarianship, operating as part of the National and University Library in Zagreb and updating the Register in cooperation with other departments of the Library.

According to Article 13 of the latest, 2019 Croatian Library Act (*Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*, *Narodne novine*, Nos. 17/19, 98/19), the maintaining of the Register is now the responsibility of the National and University Library in Zagreb, so soon after the Act came

into force the Croatian Institute for Librarianship started preparing for the Register's takeover from the Croatian Ministry of Culture and Media and set about developing the related workflow. In compliance with the provisions of the Croatian Libraries Register Regulations (*Pravilnik o Upisniku knjižnica*, *Narodne novine*, No. 78/20, hereinafter referred to as "the Regulations"), adopted on 8 July 2020, the Library took over the database of the Ministry's Register on 13 July 2020, and the accompanying documentation on 16 July 2020. As stipulated by the Regulations, the National and University Library in Zagreb had to structure the Register and publish it on the Library's website within 60 days from the Regulations' entry into force. The Croatian Institute for Librarianship and the Library's IT Department jointly developed the Register's information system by the stated deadline, devising procedures enabling the entering of data and documentation as well as the Register's administration procedures (e. g. registration authorisation, document verification checks, etc.), along with a website providing access to publicly available data included in the Register and serving as the data input point for Croatian libraries,

Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj

Imenik Obrazac O Upisniku

Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj sadrži temeljne podatke o svim knjižnicama u Republici Hrvatskoj, a vodi ga Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u svrhu praćenja stanja u knjižničnoj djelatnosti.

Upute za upis podataka u Upisnik knjižnica (2020-12-21)

Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj 2021. © Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Sve prava pridržana. | Inzervide branske zajednice: 4 p.p. 550, 10000 Zagreb, Hrvatska. Tel. ++ 385 1 616-4040 | OIB: 84838770814 | IBAN: HR66 2340 0091 1000 1008 1. Poslovni broj (PDV identifikacijski broj) - VAT Number: HR664838770814

Mrežna stranica Upisnika knjižnica u Republici Hrvatskoj javno je objavljena 5. rujna 2020. godine na e-adresi <http://upisnik.nsk.hr/upisnikknjiznica/>. The website of the Croatian Libraries Register was launched on 5 September 2020, at <http://upisnik.nsk.hr/upisnik-knjiznica/>.

which may add their data via a specially designed online registration form. The Register's website, available at <http://upisnik.nsk.hr/upisnik-knjiznica/>, was launched on 5 September 2020, through which launch the Register became fully operational.

The Register makes available the Croatian Libraries Directory, i.e. the alphabetical list of Croatian libraries, which may be searched by several criteria, and offers several filtering options. The Register's online registration form enables both first-time registration as well as all subsequent data updates, in the case of libraries already included in the Register. As stipulated by the Regulations, all data and documents (e.g. certificates of incorporation) are added to the Register online, although documents may also be submitted by post. A filled-out, or updated online registration form may be downloaded upon both the initial registration and every data update, which possibility considerably facilitates all subsequent data inputs.

All publicly available Register's data may be downloaded as an Excel file, for purposes such as research, analyses, etc. The Register's takeover will be complete when data on it become available as part of the Croatian Open Data Portal.

The Register's website makes available the guidelines on using the Register (*Upute za korisnike Upisnika*) which

are regularly updated by the Croatian Institute for Librarianship. In order to enable all activities necessary for the Register's systematic update and the related good communication with librarians, the Institute and the Joint Operations Department of the National and University Library in Zagreb have developed a protocol specifying all Register-related procedures (*Procedura poslovanja Upisnika*). Although the enabled online updating of the Register provides a long-term basis for the Register's increased update dynamics and in this way its improved quality, there are additional plans for further developing the Register's system and its website. These plans also include the setting up of Croatia's central heritage collections system (*Središnji sustav baštinskih zbirki*) as the next step in the development of a comprehensive management system for all libraries in Croatia, which objective was first set in the Library's 2016-2020 Strategic Plan, and is currently part of its 2021-2026 Strategic Plan.

The Croatian Libraries Register is a result of the joint efforts of the national system of central library offices and all Croatian libraries, therefore its quality in the future will reflect the extent to which all partakers in its development will be willing to do their share to contribute to its completeness and accuracy, as well as to all possible improvements of its functions.

By Dr Vesna Golubović

Legal deposit in Croatia

{ *The main legal deposit libraries in Croatia collect the entire national publishing output, while the secondary deposit libraries included in the Croatian legal deposit system, i. e. the university libraries in Osijek, Pula and Rijeka and the research libraries in Dubrovnik and Zadar, along with the library of the Croatian University of Mostar, in Bosnia and Herzegovina, collect only specific types of materials, depending on their requirements. Still, according to the current legal provisions, all libraries in the Croatian legal deposit system are entitled to the delivery of all books, journals, conference proceedings and other similar types of collective works whose publication is funded by public resources, owing to which the permanent availability of a considerable part of Croatian written (published) cultural heritage has been ensured on altogether eight locations.*

The implementation of the Croatian Legal Deposit Regulations started on 13 June 2020, after the Regulations' publication in the Official Gazette of the Republic of Croatia (*Narodne novine*, No. 66/2020). The Regulations, whose adoption was made mandatory by the latest, 2019 Croatian Library Act, thus lay down the existing model for legal deposit requirements in Croatia. The legal provisions applying to collecting, archiving and preservation of all publications issued in Croatia enable

the organisation and structuring of the system contributing to the preservation of Croatia's national and cultural identity and its global visibility.

According to the 2000 edition of the *Guidelines for Legal Deposit Legislation* – published by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) as a complement to the Guidelines' original, 1981 edition, prepared by the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) – legal

Pretraži Portal NSK Traži

NSK katalog Digitalne zbirke NSK
 Skupni katalog Hrvatski arhiv weba
 Stare hrvatske novine Portal elektroničkih izvora
 Stari hrvatski časopisi

A A A

Početna Pretraživanje Usluge Zbirke Knjižnica

Služba obveznog primjerka

Objavljeno 10.1.2012.

Adresa
 Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
 Hrvatske bratske zajednice 4 10000 ZAGREB

Telefoni
 +385 1 616 4094
 +385 1 616 4011
 +385 1 616 4099
 +385 1 616 4086

Telefaks
 +385 1 616 4379

Radno vrijeme sa strankama
 ponedjeljak – petak 8.00 – 15.00

Osobe za kontakt
 Vesna Golubović (knjige, vgolubovic@nsk.hr)
 Jasna Zaluški (novine, jzaluski@nsk.hr)
 Bojan Borović (časopisi, bborovic@nsk.hr)
 Mario Krajina (časopisi, mkrajina@nsk.hr)
 Tea Stojić (potvrde za obvezni primjerak, tstojic@nsk.hr, +385 1 616 4102)

► [NOSITELJI OBEVE DOSTAVE OBEZNOG PRIMJERKA](#)
 ► [GRAĐA OBUHVAČENA OBEZNIIM PRIMJERKOM](#)
 ► [BROJ OBEZNIH PRIMJERAKA](#)
 ► [DOSTAVA OBEZNOG PRIMJERKA](#)
 ► [NAČIN DOSTAVE, FORMATI I UVJETI PRISTUPA, KORIŠTENJA I ZAŠTITE ONLINE GRAĐE](#)
 ► [KAZNE ZA NEOBAVLJANJE ODREĐABA O OBEZONOM PRIMJERKU](#)

Uvod
 „Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu je javna ustanova od nacionalnog značenja koja obavlja knjižničnu i informacijsku djelatnost nacionalne knjižnice Republike Hrvatske i središnje knjižnice Sveučilišta u Zagrebu kao i znanstveno-istraživačku i razvojnu djelatnost radi unapređivanja hrvatskog knjižničarstva te izgradnje i razvoja hrvatskoga knjižničnog sustava.“ (Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti NN 17/2019, 98/2019, čl. 23.)

Print
 e-mail
 Share
 Tweet

Uredi za nakladnike
 Obrasci za nakladnike
 Zakoni i pravilnici

Kontakt
 Pitajte knjižničara
 Vaše mišljenje
 Zaklada NSK

Digitalne zbirke NSK

eizvori Pristup online bazama podataka

Mrežne stranice s kontaktnim podacima te opisom rada Službe obveznog primjerka Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. / The website of the Legal Deposit Office of the National and University Library in Zagreb.

deposit is a statutory obligation which requires that any organization, commercial or public, and any individual producing any type of documentation in multiple copies, be obliged to deposit one or more copies with a recognized national institution.

The purpose of legal deposit requirements is the building and development of the national collection of library resources as a cultural asset, the compilation of the national bibliography, keeping of statistics on the national publishing output, enabling that output's preservation and long-term availability for both the present and future generations of users, and the building of local history and official publications library collections, as well as of the Croatian Digital Library.

The main deposit libraries in the Croatian legal deposit system, those collecting the entire national publishing output, are the National and University Library in Zagreb, which is entitled to each publication's two copies

(the archival copy, collected for the purpose of long-term preservation, and the unique copy, collected for the purpose of making the publication available for use), and the Split University Library, which is entitled to one copy of each publication, collected for the purpose of making it available for use (the unique copy). Other Croatian legal deposit libraries, the secondary legal deposit libraries, are the university libraries in Osijek, Pula and Rijeka and the research libraries in Dubrovnik and Zadar, along with the library of the Croatian University of Mostar, in Bosnia and Herzegovina, and they are entitled only to the delivery of the types of materials that they require. Thus, the University Library Rijeka only collects books, journals and conference proceedings or other similar types of collective works whose publication is funded by public resources, the City and University Library Osijek only collects newspapers, Pula University Library only collects music, all types of maps and micro-forms, while the research library in Dubrovnik is entitled

to the delivery of non-musical sound recordings and multimedia. A large part of the entire national publishing output is collected by the research library in Zadar and the library of the Croatian University of Mostar, in Bosnia and Herzegovina.

Still, regardless of the specific requirements of the secondary legal deposit libraries governing the type of material that they predominantly collect under the legal deposit system, according to the current legal provisions all libraries in the Croatian legal deposit system are entitled to the delivery of all books, journals, conference proceedings and other similar types of collective works whose publication is funded by public resources, owing to which the permanent availability of a considerable part of Croatian written (published) cultural heritage has been ensured on altogether eight locations.

The Regulations have settled all issues regarding the deposit of online content – all such content accessible only by password or login facility is to be delivered to the National and University Library in Zagreb, which is to archive that content as part of its digital library systems and make it available through the Croatian Digital Library, in compliance with all the related provisions. The Library's system for collecting and archiving Croatian online publications, the Croatian Web Archive (Hrvatski arhiv weba, HAW), started out as a selective system, but

since 2011 it has collected all online content on the Croatian top level .hr domain, in order to enable the preservation of such resources in their original versions and their long-term availability for future use. Apart from as part of the Archive, Croatian online publications (books and journals) are also deposited in the Library's digital library systems, depending on their format. Deposited online books and journals may be accessed on the Library's Digital Collections portal.

The Regulations' implementation so far shows that there is a large number of misinterpretations of the existing legal deposit requirements on the part of publishers, resulting in the delivery of either an insufficient number of copies or more copies than required. Such circumstances clearly suggest that there is a need for a continuing education of publishers when it comes to provisions applying to legal deposit, in response to which the National and University Library in Zagreb is planning to introduce an online education programme aimed at better acquainting publishers with the existing procedures related to the deposit, processing, archiving and making available of print as well as digital publications. Publishers will in this way become more aware of the purpose of the legal deposit system and learn more about the benefits that they can gain from it.

By Maja Priselac
Photos by Sanja Vešligaj

NSK Convention Centre

The north-facing section of the building of the National and University Library in Zagreb houses the recently opened NSK Convention Centre. Its completion, prompted by the selection of the Library as the main seat of Croatia's presidency of the EU Council in 2020, marked the long-awaited finish of the construction of the Library's building and thus the final realisation of the ideas of Velimir Neidhardt, the Fellow and current President of the Croatian Academy of Sciences and Arts and the Library's current building's main architect.

NSK Convention Centre was opened in December 2019 by the Prime Minister of the Government of the Republic of Croatia Andrej Plenković, after which it operated as the main seat of the six-month Croatian 2020 Presidency of the Council of the European Union. Since July 2020, it has been managed by the National and University Library in Zagreb and made available for various programmes and events of Croatian institutions in the field of art, culture, science and higher education, as well as for the activities of the Government of the Republic of Croatia and other bodies of public administration.

This attractive convention venue, providing the advanced equipment for the organisation of conferences and sim-

ilar events, has a floor area of 7,200m². Its completion involved 150 workers and required 3,500m² of stone, 5,000m² of carpeting, 2,000m² of wood panels and 200 kilometres of cable.

NSK Convention Centre comprises 17 conference halls and the adjoining offices whose names were jointly selected by the Library's staff in memory of the most notable characters in the canon of Croatian literature. The central and largest hall (555m²), the very heart of the Centre, has been named Dora, after the heroine of the first Croatian historical novel, *The Goldsmith's Treasure (Zlatarovo zlato)*, written by the prominent 19th-century writer August Šenoa. The remaining conference halls (Judita (270m²),

Dvorana *Teuta* nazvana je prema ilirskoj kraljici, junakinji istoimene romantičarske povijesne drame Dimitrija Demetra (1844.). / Conference Hall *Teuta*, named after the 3rd-century BCE queen of Illyria and the heroine of the homonymous historical play (1844) by Dimitrija Demeter, one of the most prominent writers of the 1835-48 Croatian national revival.

Osman (253m²), Juran (232m²), Tena (192m²), Teuta (185m²), Pomet (182m²), Barbara (164m²), Gordana (137m²), Potjeh (128m²), Kiklop (100m²), Krsto (64m²), Stribor (64m²) and meeting rooms (Melanija (31.5m²), Pavlimir (31.5m²), Lucija (31.5m²), Satir (30m²)), commemorate the works of the greats of Croatian literature Marko Marulić (1450-1524), Marin Držić (1508-1567), Ivan Gundulić (1589-1638), Junije Palmotić (1607-

1657), Matija Antun Relković (1732-1798), Dimitrija Demeter (1811-1872), Ivan Kukuljević Sakcinski (1816-1889), Josip Kozarac (1858-1906), Vjenceslav Novak (1859-1905), Marija Jurić Zagorka (1873-1957), Ivana Brlić-Mažuranić (1874-1938), Miroslav Krleža (1893-1981), Ranko Marinković (1913-2001), Ivan Slamnig (1930-2001) and Pavao Pavličić (1946).

Dvoranu *Osman* krasi ime turskoga sultana, tragičnoga junaka istoimena baroknog spjeva Ivana Gundulića. / Conference Hall *Osman*, named after the tragic hero of one of the rare works of old Croatian literature translated in several languages, the homonymous 17th-century epic by Ivan Gundulić.

Zbirka Zriniana – bogatstvo knjigoveškoga umijeća

{ Za sva istraživanja o prošlim vremenima koristimo se suvremenom metodologijom povijesne znanosti i brojnim izvorima s hrvatskoga povijesnog prostora. Knjige su jedan od najvažnijih izvora u njezinu propitkivanju. One su temelj za istraživanje razvoja pisma, izradbe knjiga, poslije i knjižnica te sociološka propitkivanja intelektualne, literarne, likovne i kulturne povijesti.

Za sva istraživanja o prošlim vremenima koristimo se suvremenom metodologijom povijesne znanosti i brojnim izvorima s hrvatskoga povijesnog prostora. Knjige su jedan od najvažnijih izvora u njezinu propitkivanju. One su temelj za istraživanje razvoja pisma, izradbe knjiga, poslije i knjižnica te sociološka propitkivanja intelektualne, literarne, likovne i kulturne povijesti.

Iz knjižnice obitelji Zrinski moguće je naučiti mnogo toga o životu i načinu na koji su se obrazovale velikaške obitelji koje su nam svoju knjižnicu ostavile u nasljeđe. Građu je najvećim dijelom prikupio grof Nikola VII. Zrinski koji je bio hrvatski ban, a u povijest je upisan kao mudar političar, pjesnik i intelektualac koji se služio pretežno vlastitom knjižnicom, doprinoseći čuvanju mnoštva nužnih povijesnih podataka. Od propasti je Zbirku nakon smrti Nikole VII. Zrinskoga gotovo slučajno spasila njegova supruga Marija Sofija. Ona je, napuštajući Čakovec, odlučila sa sobom ponijeti i sve prikupljene knjige. Iz Čakovca je Zbirka poslije preseljena u Varaždin pa u Viroviticu, Beč i Moravsku. Svoj konačni smještaj pronašla je u tadašnjoj Kraljevskoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu koja je osnovana zauzimanjem onodobnoga upravitelja Knjižnice, a utemeljena je 1894. godine kao poseban odjel. Danas je zbirka poznata pod nazivom *Bibliotheca Zriniana*, a čuva se u Zbirci rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Od svojega utemeljenja do danas sustavno se vodi briga o najvrjednijem dijelu hrvatske pisane baštine u sklopu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu kako bi bila sačuvana i dostupna za istraživački rad.

Zbirka se sastoji od 555 naslova u 679 svezaka, a najzastupljenije su teme iz područja umijeća ratovanja, političke teorije i suvremene talijanske poezije. Najzastupljeniji su jezici kojima su pisane latinski i talijanski. Zbirka je gotovo u cijelosti mikrofilmirana kako bi se pridonijelo njezinoj zaštiti i očuvanju. Sadržavala je i pet prvotisaka, od kojih su tri prvotiska izdvojena i čuvaju se u Zbirci rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, dok je 25 rukopisa pribrojeno rukopisnomu dijelu fonda. Ova se Zbirka posebno ističe svojom cjelovitosti, izvornošću i očuvanošću.

Izum tiskarstva u 15. stoljeću u Europi omogućio je proizvodnju knjiga u većim nakladama, što dovodi i do sve veće potražnje za različitim uvezima knjiga. Tako značajan broj knjiga Zbirke *Zriniana* posjeduje presvlaku od bijele kože koja je kao materijal za uveze (presvlaka i vezice) rabljena tijekom srednjega vijeka pa sve do kraja 18. stoljeća. Riječ je o tzv. mineralno *štavljenj*ozi, izloženoj aluminijevim solima i drugim materijalima kako bi postigla određenu čvrstoću i otpornost na vanjske uvjete. Poznato je kako su drevni Egipćani izlagali kožu aluminijevim solima radi njezine zaštite. Upravo iz toga razloga knjige presvučene bijelom kožom djeluju očuvano i u naizgled su boljem stanju od drugih knjiga s kožnom ili pergamenskom presvlakom. No, izgled često daje pogrešan dojam. Kao sva knjižnična građa izrađena od organskih materijala, bijela koža iznimno je osjetljiva na neprikladne uvjete pohrane i nagle fluktuacije vrijednosti mikroklimatskih parametara. Stoga bi se temperatura u prostoriji u kojoj je pohranjena starija i vrijedna građa prema općim smjernicama trebala kretati između 16 i 20 °C, dok bi relativna vlažnost prostorije trebala iznositi između 45 i 60 posto.

Jedinstven je primjerak knjige presvučene bijelom kožom *Chronicon Carionis : expositum et auctum multis et veteribus et recentibus historiis* iz 1594. godine.

Korice knjige *Chronicon Carionis* ukrašene slijepim tiskom. / The blind-tooled covers of *Chronicon Carionis* (shelfmark BZ 179, vol. I.). *Bibliotheca Zriniana*, Manuscripts and Old Books Collection, National and University Library in Zagreb.

Knjige presvučene bijelom kožom najčešće su se zatvarale pomoću mjedenih kopči ili platnenih vezica. / The blind-tooled white tawed leather covers, with a metal clasp, of *Omeroy Odysseia* (shelfmark BZ80). *Bibliotheca Zriniana*, Manuscripts and Old Books Collection, National and University Library in Zagreb.

Uporaba svinjske kože za izradbu presvlake bila je osobito omiljena u 15. i 16. stoljeću u Njemačkoj. I ovdje je riječ o njemačkome tipu uveza koji odlikuju arhitektonski koncipirani ornamenta s portretom reformatora, teologa i filozofa Philippa Melanchthona (sign. BZ 179, sv. I).

Knjige presvučene bijelom kožom najčešće su se zatvarale pomoću mjedenih kopči ili platnenih vezica (sign. BZ 80), dok su stranice korica bile izrađene od drveta. U brojnim knjigama Zbirke koje datiraju iz 16. i 17. stoljeća rubni je dio knjige obojen, katkada pozlaćen, a često i bogato ukrašen ornamentima nastalima tehnikom slijepoga tiska (sign. BZ 43, sv. 3–4).

Knjižni blok brojnih knjiga iz Zbirke tiskan je na kvalitetnome ručno rađenome papiru. Vrlo često označen je skrivenim vodenim znakovima, što osim figurativnih motiva koje prikazuju, u sebi kriju vrijedne informacije o vremenu i podatke o radionicama nastanka.

Posebnu vizualnu dimenziju otkriva nam unutrašnjost knjige svojim bogatim grafičkim prikazima. Spominjući grafike otisnute u knjigama, govorimo o ilustracijama, vinjetama, arabeskama i inicijalima. Slikovni prikazi u prošlosti bili su pomoćno sredstvo naracije i bitno sredstvo boljega razumijevanja teksta. Česta uloga bila im je približavanje literarnoga sadržaja neuku puku, upravo zato što je slika kao vizualni znak čitljiva i dostupna bez verbalne ili jezične teškoće. Može se reći da ilustracije prenose vizualne poruke iz kojih se nerijetko iščitava jezgra narativne kvalitete.

U knjigama Zbirke *Zriniana* nalazimo više vrsta ilustracija, a razlikuju se po tehnikama izradbe (drvorez, bakrorez i bakropis) motivima i namjeni (sign. BZ 256 i BZ 376). U pojedinim knjigama nalazimo minimalistički grafički, često geometrijski znak ili ornament koji ima samo dekorativnu ulogu. Brojne knjige ukrašene su vinjetama i

majstorski izrađenim inicijalima, a nalazimo i ilustracije koje prikazuju prizore s biblijskim motivima ili pak scenama iz svakodnevnoga života *običnoga* čovjeka. Pojedine knjige obiluju motivima flore i faune, ali i portretima koji prikazuju istaknute osobe, vladare ili vojskovođe. U nekim knjigama ilustracije imaju dokumentarističku ili faktografsku zadaću, što se osobito odnosi na zemljopisne karte koje su obično tiskane u formatu većemu od knjižnoga bloka pa su presavijene tako da se mogu rastvoriti. Proučavanjem ilustracija i vodenih znakova dolazimo do novih saznanja o povijesti pojedinih knjiga, ali i čitave Zbirke. Osobitu važnost imaju vrlo rijetke pojedinosti poput pečata. Oni su u povijesti često korišteni i zbog ograničene pismenosti pa su predstavljali osobni potpis, a postupno su postajali sve detaljniji, preciznije izrađeni, kako bi se spriječilo i onemogućilo njihovo krivotvorenje. U zbiricama rijetkosti pečate pronalazimo na različitim dokumentima, utisnute u papir, pergamenu ili različite trake. Najčešći materijal za izradbu pečata tijekom srednjega vijeka bio je prirodni ili bojeni vosak (sign. BZ 389), dok metalne pečate susrećemo na papirnim dokumentima kao i nekih privremenih vladara poput dužda Venecije i sl.

Posljednjih godina u Hrvatskoj, ali i u svijetu, zamjećuje se sve veće zanimanje za nacionalnu kulturu i nacionalno blago. Američki pjesnik i esejist Henry David Thoreau (1817. – 1862.) jednom je rekao: „Knjige su gomilano blago svijeta, dostojno nasljeđe generacija i naroda.“ *Zbirka Zriniana* iznimno je bitna za istraživanja usko povezana s našom poviješću, umjetnošću, likovnošću te primjenom grafičkoga oblikovanja, tipografije, grafike, ilustracije i zanatstva poput knjigoveškoga umijeća. Premda nam jedna stara, mudra poslovice kaže kako se *knjizi ne smije suditi prema koricama*, možemo zaključiti da smo upravo proučavanjem ove bogate, cjelovite i fantastične Zbirke otkrili da je u njoj moguće pronaći pravo bogatstvo.

U brojnim knjigama Zbirke koje datiraju iz 16. i 17. stoljeća rubni je dio knjige obojen, katkada pozlaćen, a često i bogato ukrašen ornamentima nastalima tehnikom slijepoga tiska. / The gold-tooled text block of *Examini Concilii Tridentini* (shelfmark BZ43). *Bibliotheca Zriniana*, Manuscripts and Old Books Collection, National and University Library in Zagreb.

Clavis Scripturae Sacrae Matije Vlačića Ilirika

{ Pola tisućljeća nakon rođenja Matije Vlačića Ilirika vrijedno je spomenuti zbirku „Flaciana“ Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koja broji 80 svezaka sa 88 djela koja je Matija Vlačić Ilirik objavio kao autor ili suautor.

Bibliografija Matije Vlačića Ilirika prema nekim procjenama broji više od 200 bibliografskih jedinica. Ako tomu dodamo veliki broj poslanica koje je napisao sâm Vlačić ili su njem upućene te predgovore i pogovore objavljene uz njegova djela, bibliografskih jedinica u zbirci *Flaciana* zacijelo bi bilo i više. Među brojnim Vlačićevim djelima vrijedi izdvojiti četiri kapitalna djela objavljena u Baselu. Jedno od ovih četiriju djela priskrbilo mu je atribut klasika hermeneutike. Bilo je to dvodijelno djelo *Clavis Scripturae Sacrae seu De sermone Sacrarum literarum* koje je prvi put u Baselu u tiskarskoj radionici objavio Vlačićev prijatelj i suradnik Johannes Oporinus, pravim imenom Johannes Herbst. Ovaj bazelski humanist svoje je rođeno prezime Herbst preinačio u grčko-latinski oblik Oporinus, povevši se za uvriježenim humanističkim običajem. Slično su postupili i Erazmo Roterdamski, pravim imenom Geert Geerts, i Philipp Melanchthon, pravim prezimenom Schwarzerdt.

Vjerujući da je pronašao rješenje za tumačenje Svetoga pisma, Vlačić objavljuje svoje monumentalno djelo *Clavis Scripturae Sacrae seu De sermone Sacrarum literarum*. Bilo je to jedino izdanje ovoga djela objavljeno za Vlačićeva života. U Baselu su tiskana još tri izdanja 1580., 1629. i 1695. godine. Jensko izdanje objavljeno je 1674. godine. U 18. stoljeću jedno je izdanje objavljeno 1719. u Frankfurtu i Leipzigu, a jedno u razdoblju od 1719. do 1721. godine u Frankfurtu, Leipzigu i Kopenhagenu. Tako je u dva stoljeća objavljeno sedam izdanja Vlačićeva djela o Svetome pismu. Šest njih objavljeno je posmrtno. Djelo *Clavis Scripturae Sacrae seu De sermone Sacrarum literarum* objavljeno je u dva dijela. Prvi dio sadrži pojašnjenje pojedinih riječi i izraza iz Svetoga pisma, dok u drugome dijelu Vlačić svoje pisanje proširuje na razinu sintakse, baveći se ne samo tropima i figurama već i stilom pojedinih dijelova Svetoga pisma. Drugi dio sadrži sedam opširnih autorovih rasprava o Svetome pismu koje nisu samo teološka tumačenja već su i autorove lingvističke i stilističke sinteze. Stil Svetoga pisma Vlačić je opisao u petoj raspravi. Iz šeste rasprave vrijedi izdvojiti dva teksta kojima Vlačić potiče na učenje hebrejskoga jezika (*Adhortatio ad studium linguae Hebraicae*) te na proučavanje Svetoga pisma (*Adhortatio ad studium Sacrarum Literarum*). Djelo *Clavis Scripturae Sacrae seu De sermone Sacrarum Literarum* objavljeno je s Vlačićevim posvetnim

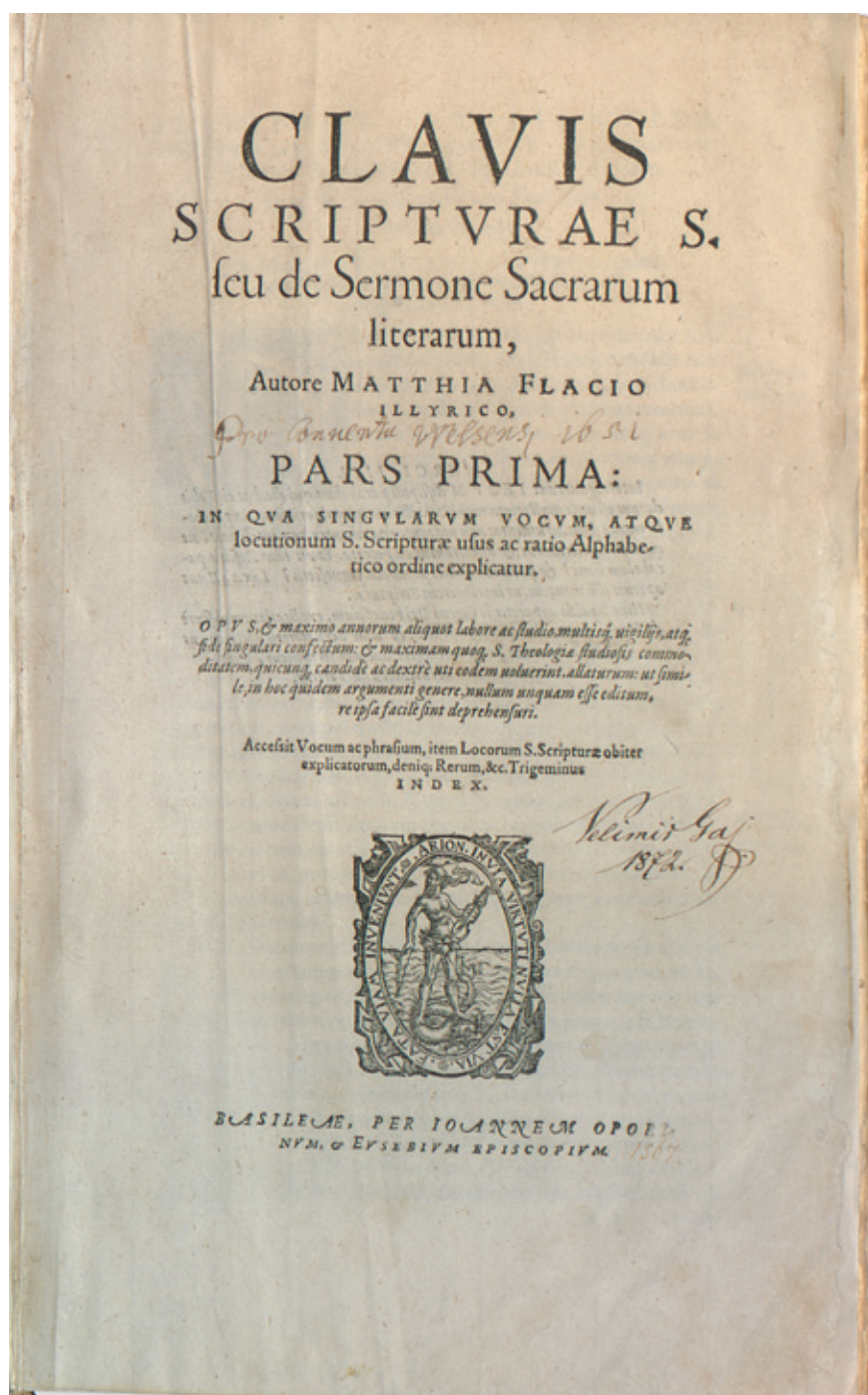
poslanicama. Uz prvi dio objavljena je posvetna poslanica virtenberškomu vojvodi Kristoforu, datirana u Antwerpenu 21. rujna 1567.¹ Hesenski grofovi Wilhelm i Ludvig adresati su Vlačićeve posvetne poslanice uz drugi dio Ključa, datirane u Frankfurtu na Majni 1. kolovoza 1567. godine. Dok je posvetna poslanica hesenskim grofovima tiskana u svih sedam izdanja Ključa, dotle je poslanica vojvodi Kristoforu tiskana samo u bazelskim izdanjima. Kasnija „sjeverna“ izdanja (Jena, Frankfurt i Leipzig, Frankfurt, Leipzig i Kopenhagen) objavljena su bez ove poslanice. Vlačićevu poslanicu vojvodi Kristoforu u luteranskim je izdanjima zamijenila poslanica koju teolog Johannes Musaeus upućuje čitatelju. Prvo izdanje djela *Clavis Scripturae Sacrae* kao i prvo izdanje još triju Vlačićevih kapitalnih djela tiskao je u Baselu njegov prijatelj i suradnik Johannes Oporinus. Djelo o svjedocima istine objavljeno je prvi put 1556. godine pod naslovom *Catalogus testium veritatis*. Osmosveščano djelo o crkvenoj povijesti, koje je Vlačić pisao u suautorstvu, objavljivano je u razdoblju od 1559. do 1574. godine pod naslovom *Ecclesiastica historia* ili *Centuriae Magdeburgenses*. Bilo je to sintetsko djelo o crkvenoj povijesti od 1. do 13. stoljeća nazvano centurijama. Glosa uz Novi zavjet objavljena je 1570. godine pod dvojezičnim naslovom *Τῆς τοῦ υἱοῦ θεοῦ καινῆς διαθήκης ἅπαντα = Novum Testamentum Iesu Christi filii, ex versione Erasmi, innumeris in locis ad Graecam veritatem, genuinumque sensum emendata. Glossa compendiaris M. Matthiae Flacii Illyrici Albonensis in Novum Testamentum*. U Baselu, gradu ekumenskoga koncila, posljednje je godine života proveo humanistički velikan Erazmo Roterdamski. Iako je on, poput Vlačića, gajio simpatije za proturimski smjer reformacije, čuvao je svoju neutralnost i nije se priklonio ni reformatorskomu ni protureformatorskomu pokretu. Vlačić se javno izjasnio za reformatorski pokret, međutim nigdje u njegovu životopisu nije zabilježeno da se službeno razišao s Katoličkom crkvom. Njegov učitelj i začetnik reformacije Martin Luther bio je izopćen bulom pape Lava X.

Spomenut ćemo i Vlačićevo jedino djelo na hrvatskome jeziku. Bio je to spis *Rasgovarange megiu Papistu i gednim Luteran*, potpisan pseudonimom Anton Senja-

¹ U izvorniku je parafrazirano: na dan sv. Matije apostola, koji je, prema Vlačićevim riječima, za širenje evanđelja domamljen na mjesto Jude, izdajnika.

nin. U neveliku djelu od dvanaest listova osminkoga bibliografskog formata sažeto je opisana temeljna misao rimokatoličkoga i evangeličkoga učenja, povijest crkve i sporna pitanja. Ovu je ocjenu Vlačićeva nevelika djela u svojoj monografiji o njemu izrekao Mijo Mirković, jedan od najboljih poznavatelja Matije Vlačića Ilirika i njegova pisanog opusa. Bog je na križu htio imati tri jezika – grčki, latinski i hebrejski pa su ove tri filologije postale okosnicom Vlačićeva rada i pisanja. U jednoj od sedam rasprava u drugome dijelu *Ključa* Vlačić je poticao na učenje hebrejskoga jezika. Osim grčkoga, latinskoga i hebrejskoga, Vlačić je poznao materinski hrvatski jezik, a vjerojatno i njemački, s obzirom na to da je veći dio života proveo u zemljama njemačkoga govornog područja.

Godina 2020. obljetnička je za Matiju Vlačića Ilirika, ali i za njegova davnog prethodnika i sunarodnjaka, o kojem je pisao u posvetnoj poslanici vojvodi Kristoforu. Bio je to sveti Jeronim kojemu je papa Damas povjerio prevođenje Svetoga pisma na latinski jezik. Svetoga Jeronima i Matiju Vlačića Ilirika dijelilo je dvanaest stoljeća, ali su se obojica, svaki u svojem vremenu, bavili tumačenjem i prenošenjem Božje riječi.

Naslovna stranica prvoga dijela Vlačićeva djela o Svetome pismu tiskanoga u Baselu 1567. godine. / The title page of the first part of *Clavis Scripturae Sacrae*, Vlačić's most significant work, published in Basel, Switzerland, in 1567.

By Gabriela Aleksić, Stevo Leskarac and Đuro Singer
Photos by Sonja Hrelja

Zriniana – a treasure trove of bookbinding art

In our every research into past times, we rely on modern methodology used in the science of history and a multitude of available historical resources. Books have always been one of the most significant sources in this context, providing a basis for research into the development of alphabets, book production, and later libraries, as well as into the social analyses of intellectual, literary, art and cultural history.

Zriniana, the Zrinski family library, today preserved as part of the holdings of the National and University Library in Zagreb, reveals a lot about the life and education of aristocratic families from which we inherited this invaluable collection. It was mainly compiled by Nikola VII Zrinski (Miklós Zrínyi, 1620-1664), the 1647-1664 viceroy of Croatia (*ban*) who strongly marked Croatian history as a wise politician, poet and thinker and whose efforts in building his library greatly contributed to the preservation of a multitude of vital historical data. After his death, the library was somewhat accidentally saved by his widow Mária Zsófia Löbl, who, leaving Čakovec, the library's original location, decided to bring with her all books in her late husband's collection to her new home, in Varaždin. After subsequently being relocated to Virovitica, Vienna and Moravia, the library was eventually housed at the Royal University Library in Zagreb, in 1894, where through the efforts of the Library's manager at the time it was established as a separate department. Today, the Zrinski family library, known as *Bibliotheca Zriniana*, is preserved and made available for research at the Manuscripts and Old Books Collection of the National and University Library in Zagreb as one of the most valuable treasures of Croatian written heritage.

Zriniana consists of 555 titles and 679 volumes, mostly in Latin and Italian, in the field of warfare skill, political theory and modern Italian poetry. Almost all of the collection's items have been microfilmed for the purpose of protection and preservation. It originally contained five incunabula, of which three have been singled out and included in the Library's incunabula collection, while 25 manuscripts originally included in *Zriniana* have been added to the Library's manuscripts collection. What par-

ticularly makes *Zriniana* stand out is its completeness, authenticity and its exceptional state of preservation.

The invention of printing in Europe in the 15th century made possible the publishing of books in larger print runs, which in turn led to an increasing demand for different bindings. Thus, a significant number of books included in *Zriniana* has white leather covers, since during the Middle Ages and until the end of the 18th century covers and straps were predominantly made of this type of material. It was the so-called alum leather, made by "tanning", or rather tawing, of hide, i.e. treating it with aluminium salts and other substances to make it durable and resistant to external conditions, which practice was already used by Egyptians for the protection of hide. Precisely for this reason, the books with white leather covers appear to be well-preserved and are seemingly in a better condition than the books with covers made of other kinds of leather and parchment. However, appearance is often deceiving. As it is the case with all library holdings made of organic materials, those containing white leather are exceptionally susceptible to inappropriate storage conditions and sudden fluctuations in the values of microclimatic parameters. Therefore, according to generally accepted guidelines the temperature in a room where such older and valuable holdings are stored should be between 16 and 20 degrees Celsius, while relative humidity should be between 45 and 60 percent.

A unique copy of a book with white leather covers is *Chronicon Carionis: expositum et auctum multis et veteribus et recentibus historiis*, published in 1594 (shelfmark BZ179, vol. I). The covers are made of pigskin, whose use was especially popular in the 15th and 16th centuries in Germany. The binding is also typical of the German bookbinding style, characterised by architectonically

Najčešći materijal za izradbu pečata tijekom srednjega vijeka bio je prirodni ili bojeni vosak. / A wax seal, with paper protection, in *Vectigal regium reformatum* (shelfmark BZ389). *Bibliotheca Zriniana*, Manuscripts and Old Books Collection, National and University Library in Zagreb.

Ilustracija s inicijalom u drvorezu. / An illustration featuring a woodcut initial from *Catalogus sanctorum* (shelfmark BZ256). *Bibliotheca Zriniana*, Manuscripts and Old Books Collection, National and University Library in Zagreb.

structured decorations with a portrait of the famous Reformer, theologian and philosopher Philipp Melancthon (1497-1560).

Books with white leather covers were most frequently closed with brass clasps or textile straps, as in the case of *Omeroy Odysseia* (shelfmark BZ80), while boards were made of wood. Many books in *Zriniana* dating from the 16th and 17th centuries have coloured edges, occasionally plated with gold and often richly decorated by blind-tooled ornaments (*Examini Concilii Tridentini*, shelfmark BZ43, vol. 3-4).

The text block of *Zriniana*'s many books was printed on high-quality handmade paper. It is often marked by hidden watermarks which apart from showing figurative motifs also contain valuable information about the time of their creation and other related details.

Rich graphic presentations inside the books, such as illustrations, vignettes, arabesques and initials, reveal their unique visual dimension. In the past, visual presentations were especially useful as the background to narration and an important means for a better understanding of the text. Often, their role was to bring literary content closer to common people, since images, as visual signs, are easily readable and open to all, regardless of verbal and linguistic obstacles. It may be said that illustrations convey visual messages containing the essence of a given narrative.

In the books of the *Zriniana* collection we find several types of illustrations, differing by techniques used in their creation (woodcuts, copperplates, etchings), their motifs and purpose. They range from minimalistic (often geometrical) signs or ornaments that only have a purely decorative role to more intricate vignettes and most skillfully executed initials, including illustrations featuring either the representations of biblical motifs or genre scenes, depicting situations from the everyday life of "the plain man". Some books abound in floral and faunal motifs, but also the portraits of prominent individuals,

rulers and army leaders. Illustrations in some books have a documentary purpose, especially geographical maps, which were usually printed in a format larger than that of the text block, so they had to be folded in a way that enabled their easy spreading out for examination.

The analysis of the illustrations and watermarks leads us to new insights into the history of individual books, but also of the entire collection. Particularly significant are very rare details such as seals. Their use throughout history was often related to low levels of literacy among the general population and represented personal signatures, becoming increasingly more detailed and more and more intricately designed in the course of time so that they could not be forged. Seals in rare books collections may be found as part of various documents, impressed on paper, parchment or various ribbons. During the Middle Ages, they were most frequently made of natural or coloured wax (*Vectigal regium reformatum*, shelfmark BZ389), while metal seals may be encountered in papal documents, as well as those issued by temporary rulers such as the Doge of Venice and the like.

In recent years in Croatia, as well as globally, we can notice a growing interest in national cultures and the related cultural treasures. As the American poet and essayist Henry David Thoreau (1817-1862) once said, *Books are the treasured wealth of the world and the fit inheritance of generations and nations*. In this context, the *Zriniana* collection represents an invaluable source for research into Croatia's history and art, as well as into all aspects of bookbinding art, i.e. book decoration and printmaking techniques, typography, illustrations and the related craftsmanship. Despite the wisdom contained in the old saying according to which we must not judge a book by its cover, we may conclude that through our research of books in the *Zriniana* collection we found that their covers are true to the immense value contained inside them.

Fotografija / Photo by: dr. sc. Dragica Krstić.

Ilustracija s prikazom vladara izrađena u bakropisu. / An illustration featuring an etching showing a ruler from *Mausoleum potentissimorum* (shelfmark BZ376). *Bibliotheca Zriniana*, Manuscripts and Old Books Collection, National and University Library in Zagreb.

“The key to the Holy Scripture” by Matija Vlačić Ilirik

Half a millennium after the birth of Matija Vlačić Ilirik is an opportunity to bring attention to “Flaciana”, a collection of the National and University Library in Zagreb holding 80 volumes, i.e. 88 works authored or co-authored by Vlačić, a prominent 16th-century Croatian Protestant theologian, historian and philologist.

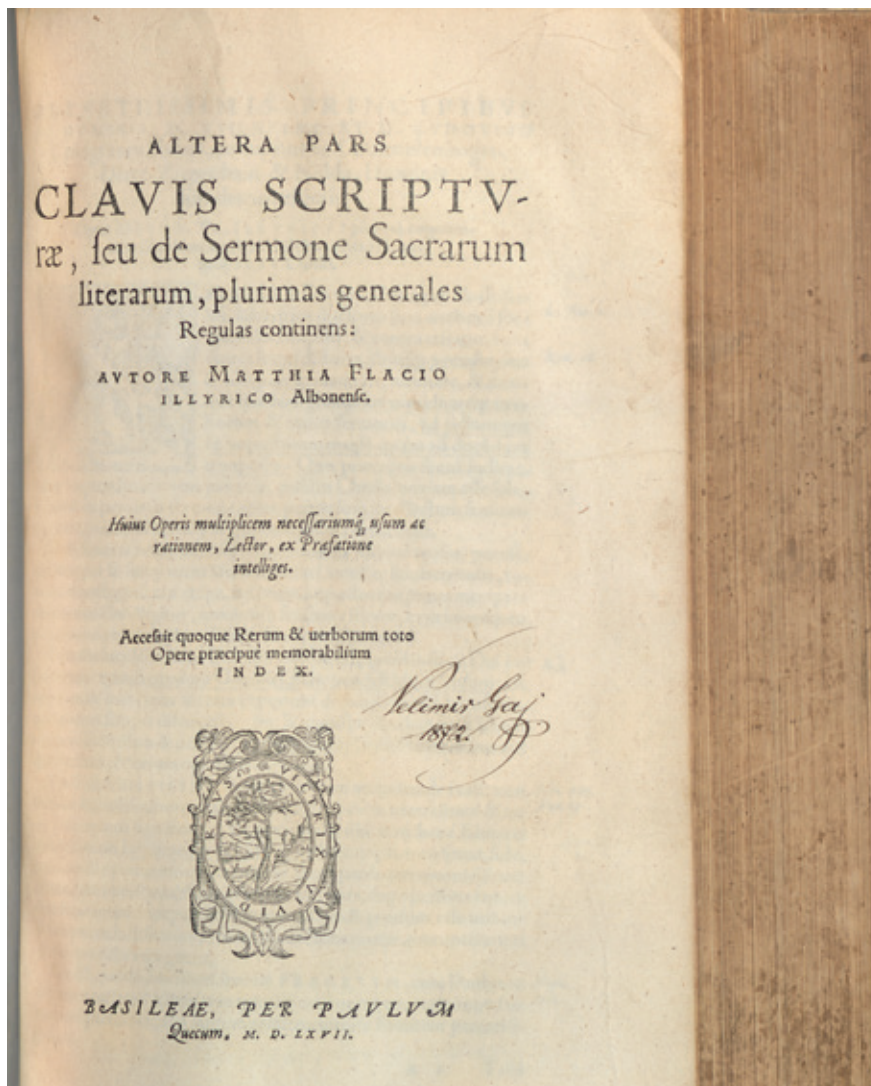
According to some estimates, the bibliography of Matija Vlačić Ilirik, a prominent 16th-century Croatian Protestant theologian, historian and philologist, comprises over 200 bibliographic items. If we added to that many epistles that he either wrote or was the addressee of, as well as the forewords and afterwords published as part of his works, the number of works included in *Flaciana*, a collection of the National and University Library in Zagreb holding resources by and on Vlačić, would increase significantly. Among Vlačić's many works, four, published in Basel, Switzerland are especially worth singling out. One of them, a two-volume *Clavis Scripturae Sacrae seu De sermone Sacrarum literarum*, which earned him the title of a classic of hermeneutics, was first published in Basel by Vlačić's friend and associate, printer Johannes Oporinus. Johannes Herbst by birth, this humanist from Basel changed his birth family name into its Greek-Latin version, as was the custom during the humanist era, also evidenced by the distinguished figures of the period such as Desiderius Erasmus Roterodamus, or Desiderius Erasmus of Rotterdam, born Geert Geerts, and Philipp Melancthon, whose original family name was Schwartzerd.

Vlačić's publication of the monumental *Clavis Scripturae Sacrae seu De sermone Sacrarum literarum* in 1567 was prompted by his belief that he had found the key for interpreting the Holy Scripture. As the only of Vlačić's works published during his lifetime, during the next two centuries it was followed by six posthumous editions. Three editions were published in Switzerland, in Basel, in 1580, 1629 and 1695, while the 1674 edition was printed in Jena, Germany. In the 18th century, *Clavis* got altogether two editions – one published in Frankfurt and Leipzig, in 1719, and one again in Frankfurt and Leipzig, as well as in Copenhagen, in 1721.

Clavis Scripturae Sacrae seu De sermone Sacrarum literarum was published as a two-volume work. The first volume contains explanations of individual Biblical words and phrases, while in the second Vlačić expands the scope of his analysis to the level of syntax, in which context he not only deals with tropes and other figures of speech, but also examines the style of particular parts of

the Bible. The second volume includes seven comprehensive treatises on the Bible, which apart from theological interpretations represent Vlačić's linguistic and stylistic syntheses. While in the fifth treatise he describes the Bible's style, two texts contained in the sixth treatise are especially worth singling out – in one Vlačić exhorts the reader to learn Hebrew (*Adhortatio ad studium linguae Hebraicae*) and in the other to study the Holy Scripture (*Adhortatio ad studium Sacrarum Literarum*). *Clavis* originally included two dedicatory epistles by Vlačić – the one published as part of the first volume was dated 21 September 1567, in Antwerp, Belgium, and addressed to Duke Christopher of Württemberg, while the addressees of the other, published as part of the second volume and dated 1 August 1567, in Frankfurt am Mein, were Counts Wilhelm and Ludwig of Hesse. While the epistle to the counts of Hesse was printed in *Clavis*'s all seven editions, the epistle to Duke Christopher is included only in the editions printed in Basel, while the subsequent, “northern” editions (published in Jena, Frankfurt, Leipzig and Copenhagen) were published without it and include instead an epistle to the reader by the Protestant theologian Johannes Musaeus.

As already mentioned here, *Clavis Scripturae Sacrae*'s first edition, as well as the first editions of another three major Vlačić's works were published by Johannes Oporinus, Vlačić's friend and associate. *Catalogus testium Veritatis*, Vlačić's work on “the witnesses to the truth”, was first published in 1556. An eight-volume work on the history of the Christian church of which Vlačić was one of the authors was published between 1559 and 1574 as *Ecclesiastica historia*, or *Centuriae Magdeburgenses*. It provided an overview of the history of the Christian church between the 1st and 13th centuries, the so-called *centuriae*. Finally, Vlačić's treatise on the language of the New Testament was published bilingually in 1570, as *Τῆς τοῦ υἱοῦ θεοῦ καινῆς διαθήκης ἅπαντα = Novum Testamentum Iesu Christi filii, ex versione Erasmi, innumeris in locis ad Graecam veritatem, genuinumque sensum emendata. Glossa compendiaria M. Matthiae Flacii Illyrici Albonensis in Novum Testamentum.*

Naslovna stranica drugoga dijela Vlačićeva djela o Svetome pismu tiskanoga u Baselu 1567. godine na kojoj je uz Vlačićevo ime vidljiv ktetik Albonensis (Labinjanin). / The title page of the second part of *Clavis Scripturae Sacrae*, Vlačić's most significant work, published in Basel, Switzerland, in 1567, describing Vlačić as "an inhabitant of Labin" (Labinjanin).

Although Vlačić and Erasmus, the greatest scholar of Renaissance humanism, shared sympathies for the anti-Roman strain of the Reformation, Vlačić, unlike the great Dutch humanist, who guarded his neutral stance and did not side with any of the clashing parties, publicly declared his support for the Reformation movement, as befitting a zealous disciple of the father of the Reformation Martin Luther, who was excommunicated from the Roman Catholic Church by Leo X's papal bull. Nevertheless, there is no record in Vlačić's biography that he officially parted with the Catholic Church.

Vlačić's oeuvre includes only one work in the Croatian language (*Rasgovarange megiu Papistu i gednim Luteran*), published under Vlačić's pseudonym, Anton Senjanin. The modest volume, which was best presented in a monograph by Mijo Mirković, the leading authority on Vlačić's works, contains twelve leaves in an octavo format and briefly describes the essence of the Roman Catholic and Evangelical doctrines, the history of the Christian church and controversial issues that divided it.

Seeing the use of Greek, Latin and Hebrew on the Cross as "God's wish", Vlačić made these three languages and their respective philologies the backbone of his work and writings. In one of seven treatises in the second part of *Clavis*, Vlačić encouraged his readers to learn Hebrew, which he was a professor of. He also had excellent knowledge of Greek and Latin, and apart from Croatian, his mother tongue, he quite probably had great knowledge of German, since he spent a larger part of his life in German-speaking countries.

Apart from being the year of the 500th anniversary of Vlačić's birth, the year 2020 is also the year of another truly great and significant jubilee, the 1600th anniversary of the death of Vlačić's remote predecessor and compatriot, which Vlačić wrote of in his epistle to Duke Christopher – the great St. Jerome, who Pope Damasus I entrusted with the translation of the Holy Scripture into Latin. Although separated by as long a time as eleven centuries, the two greats are strongly connected by their work on interpreting and passing on the Word of God.

dr. sc. Tatjana Mihalić

Glazbena građa sačuvana za budućnost: autografi skladatelja Miroslava Miletića u Zbirci muzikalija i audiomaterijala NSK

Brojni osvrti o skladatelju i glazbenome pedagogu Miroslavu Miletiću (1925. – 2018.) osvjetljavaju bogato stvaralaštvo te širinu umjetničkoga obzora osobe koja je zasigurno trajno obilježila hrvatski, ali i drugi glazbeni prostor u različitim aspektima svojega djelovanja. Prepoznat je kao produktivan i rado izvođen skladatelj, utemeljeni reproduktivni umjetnik te dugogodišnji glazbeni pedagog, ali, nadalje, i organizator. Utemeljitelj je i umjetnički voditelj znamenita Gudačkog kvarteta *Pro Arte Zagreb* s kojim je održao nekoliko tisuća koncerata širom svijeta, promičući glazbu hrvatskih skladatelja. Kao skladatelja zanimali su ga različiti glazbeni oblici, većinom oni tradicionalni, dok je u glazbenome sadržaju spajao elemente folklornih polazišta u glazbenoj tradiciji s dostignućima suvremene glazbe 20. stoljeća. Zbog toga ga često nazivaju *pionirom* elektroničke glazbe, a s druge strane *suvremenim klasičarem*.

Osim toga širokog zanimanja za rana glazbena područja, otkriva se i dio njegova karaktera – nesebičan, otvoren te, više od svega, skroman u svojim dostignućima kojih je zaista mnogo. No, sve je to rezultat dugogodišnjega rada i velikoga angažmana. Teško je nabrojiti sve nagrade i priznanja koje je dobio ne samo u Hrvatskoj već i u svijetu, a o njegovoj popularnosti svjedoči i podatak da je jedan od najizvođenijih autora klasične glazbe u Hrvatskoj.

Životni put i skladateljska nadahnuća

Miroslav Miletić rođen je u Sisku 22. kolovoza 1925. godine u obitelji oca podrijetlom iz Like, dok mu je majka bila češkoga podrijetla. Svoje najranije dane provodi u mjestu Jazveniku nadomak Siska te je preseljenjem roditelja došao u Zagreb gdje započinje s prvim podukama na violini. Zabilježeno je da mu jedan od prvih učitelja bio Josip Novak, a poslije je nastavio školovanje u školi Hrvatskoga glazbenog zavoda kod Milana Grafa te Vere

Urednik u Muzičkome informativnom centru Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskoga, dr. sc. Davor Merkaš, darovateljica i kćer skladatelja Miroslava Miletića Jasmina Balogh i voditeljica Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK dr. sc. Tatjana Mihalić. / Editor at the Vatroslav Lisinski Concert Hall Croatian Music Information Centre Dr Davor Merkaš, the daughter of composer Miroslav Miletić and donator of his works to the Library Ms Jasmina Balogh, and the Head of the Library's Music Collection Dr Tatjana Mihalić

Dujmović, Humlove učenice,¹ dok je studij violine nastavio kod Stjepana Šuleka i Ivana Pinkave². Daljnje usavršavanje dovelo ga je do slavnoga Antonija Janigra³ kod kojega je učio komorno muziciranje, dok je kod Branimira Sakača privatno studirao kompoziciju. Njegova značajna za novim dovela ga je 1958. godine u Prag, gdje je kod Ladislava Czernyja studirao violu, a kompoziciju kod Pavla Bořkovca. S akustikom i estetikom nove glazbe upoznao se preko znamenita Aloisa Hábe. Usavršavao se u središtima suvremene glazbe u Utrechtu i Hilversumu u Nizozemskoj, gdje se upoznao s dosezima elektroničke glazbe te Novoga zvuka.⁴

Iako je diplomirao violinu 1953. ili u vrijeme Božića 1952. godine kako navode neki izvori⁵, na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji još u vrijeme studija opredjeljuje se za violu te svira u Simfonijskom orkestru RTV Zagreb i Zagrebačkoj filharmoniji. Gotovo cijeli radni vijek proveo je kao profesor viole u Glazbenoj školi Pavla Markovca u Zagrebu, ali to ga nije sprječavalo u daljnjim širenjima glazbenih obzora.

¹ Vaclav Huml bio je poznati hrvatski violinist češkoga podrijetla, utemeljitelj Zagrebačke violinističke škole (znana kao i Humlova violinistička škola). Od 1977. godine u Zagrebu se svake četiri godine njemu u čast održava Međunarodno violinističko natjecanje Vaclav Huml, usp. *Međunarodno violinističko natjecanje Vaclav Huml*. Dostupno na: <https://huml-competition.hr> [citirano: 2020-10-28].

² Ivana Pinkava (1912. – 1986.) bio je hrvatski violinist i glazbeni pedagog, profesor na Muzičkoj akademiji, gdje nastavlja tradiciju Humlove škole violine.

³ Antonio Janigro (1918. – 1989.) talijanski je violončelist i glazbeni pedagog, dugogodišnji profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i utemeljitelj ansambla *Zagrebački solisti*.

⁴ Spominje se podatak da je čak nabavio i sinus generator zvuka te da je bio jedan od prvih vlasnika studija elektroničke glazbe u Hrvatskoj. Usp. Badanjak Pintarić, Valentina: Miroslav Miletić : vrijedna lasta hrvatske glazbe. // *Riječi (Sisak)* 1/4(2015), 208.

⁵ Usp. Badanjak Pintarić, Valentina. Tiha pobjeda ljepote vještog suvremenog klasičara. // *Cantus* 208(2018), 16.

Značajan opus s više stotina djela

Njegovo reproduktivno djelovanje također je impresivno – svirao je sa Zagrebačkom filharmonijom, Slovačkom filharmonijom, Bratislavskom filharmonijom, Lenjingradskim komornim orkestrom, a ostat će upamćen kao utemeljitelj Gudačkoga kvarteta *Pro Arte* s kojim je nastupao širom svjetskih pozornica.

Opus Miroslava Miletića bio je iznimno značajan, ostavivši poslije svoje smrti više stotina djela. Skladatelj je bio toga svjestan te je u jednome davnom razgovoru u pomalo ironičnome tonu izjavio: „Ono što me najviše impresionira u vezi s mojom skladateljskom i uopće glazbeničkom karijerom jest koliko sam toga skladao i prosvirao. Nije mi jasno gdje je stala sva ta količina.“⁶

Iako je najznačajniji uspjeh i najveći opus postigao u komornoj glazbi, u njegovu radu nalaze se i orkestralna, koncertna te solistička djela, osobito za violu, zatim baleti, glazbeno-scenska djela te glazba za televiziju i film. Praizvedbom njegova Koncerta za violu i orkestar iz 1958. godine u Hilversumu postigao je zapažen međunarodni skladateljski uspjeh.

Miletićeva ostavština glazbenih rukopisa

Knjižnica je sustavno prikupljala objavljena izdanja Miletićevih skladbi – notne tiskovine i zvučnu građu, a neprekidna suradnja sa skladateljem odvijala se godinama – bilo mu je bitno da su sva njegova notna izdanja pristigla na vrijeme, a nekoliko je njih i s veseljem darovao. Ta tradicija nastavila se i poslije njegove smrti. Miroslav Miletić preminuo je 3. siječnja 2018. godine, a ostavština je pripala njegovoj kćeri Jasmini Balogh. Zahvaljujući dobroj suradnji s Muzičkim informativnim centrom Koncertne

⁶ Živanović, Ivan. Glazbenik u harmoniji sa životom : [razgovor] : Miroslav Miletić. // *Riječi (Sisak)* 4(2000), 104.

dvorane Vatroslava Lisinskoga, uspostavljen je kontakt i suradnja s gospođom Balogh. Uz svijest o dugotrajnome očuvanju ostavštine, odlučila je darovati partiture iz opusa svojega oca. Budući da se trajno nastanila u Sjedinjenim Američkim Državama i samo povremeno dolazi u Hrvatsku, dogovori su dugo trajali te je odlučeno prilikom njezina zadnjeg posjeta koji je bio tijekom ljeta 2019. godine da se ostavština privremeno pohrani u Zbirci muzikalija i audiomaterijala Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu do potpisivanja ugovora. Ta odluka pokazala se vrlo dobra – pitanje je što bi bilo s partiturama nakon zagrebačkoga potresa 2020. godine. Građa je, naime, dotad bila pohranjena u obiteljskoj kući u Zagrebu koja je, kao i većina starijih objekata u Zagrebu, pretrpjela određena oštećenja. Nevoljama tu nije bio kraj jer je u proljeće 2020. godine krenula pandemija bolesti COVID-19 te su svi planirani posjeti gospođe Balogh bili otkazani. Sva daljnja komunikacija povezana s potpisivanjem ugovora morala se odvijati uglavnom elektroničkim putem te je ostavština službeno predana Knjižnici u srpnju 2020. godine.

U ostavštini se nalazi 150 naslova autografa u glazbenim oblicima partitura, izvadaka, dionica, prijepisa i skica. Uspoređujući popise skladbi što ih je objavilo Hrvatsko društvo skladatelja u svojim obljetničkim izdanjima⁷, a osobito s onime u elektroničkome obliku koji je objavljen kao dio baze podataka HDS-ZAMP-a⁸, dolazi se do podatka da popisi ipak nisu istovjetni. Već brzinskim pregledom broj naslova, njih 311, nije u skladu s brojem od 150 naslova pristiglih donacijom te će istraživači morati identifikacijom i lociranjem skladbi istražiti što je s naslovima koji ipak nisu dospjeli u Knjižnicu.

Izazov budućim istraživačima

U kontekstu Miletićevih djela spominje se i jedna moguća *komplikacija*, a ta je što skladbe nisu označene brojevima opusa koje skladatelji obično dodjeljuju svojim djelima pa će budućemu istraživaču biti izazov suočiti se s popisom djela koji ima ispred sebe.⁹ Taj problem već se pokazao kod sređivanja i istraživanja djela iz skladbi pristiglih darom jer je trebalo različite inačice identificirati i atribuirati odgovarajućemu djelu. Slijedom okolnosti, prva je aktivnost u tome sustavnom sređivanju napravljena – sve su pristigle

⁷ Usp. popis Miletić, Miroslav. // Hrvatsko društvo skladatelja : 1945. – 1995. / urednici Kovačević, Krešimir ; Erika Krpan. Zagreb : Hrvatsko društvo skladatelja, 1995. Str. 131–132. te popis djela objavljen prilikom 60 godina HDS-a, usp. Miletić, Miroslav. // Hrvatsko društvo skladatelja : 60 godina : 1945.-2005. / uredila Erika Krpan. Zagreb : Hrvatsko društvo skladatelja, 2005. Str. 371–372.

⁸ HDS-ZAP : baza autora. Dostupno na: <https://www.zamp.hr/baza-autora/autor/pregled/133001288>, [citirano: 2020-11-02].

⁹ Weber, Zdenka. Skladateljsko povjerenje u glazbenu tradiciju : prilog za životopis u povodu 85. rođendana Miroslava Miletića. // Kolo 19, 5/6(2010), 155.

Fotografija / Photo by: Dobrila Zvonarek.

Pojednost iz darovane ostavštine autografa Miroslava Miletića. / The Music Collection of the National and University Library in Zagreb holds 150 Miroslav Miletić's autographs.

skladbe popisane i katalogizirane te se mogu pretražiti u mrežnome katalogu NSK, a izvorna građa dostupna je za daljnje istraživanje. Ipak, bitnije od brojeva opusa jest da je sačuvan sadržaj koji je autor zamislio i svojom rukom zapisao u obliku glazbenoga izvora (autografa), a koji ostaje kao trajno svjedočanstvo intelektualnoga stvaralaštva i glazbene kreativnosti skladateljskoga djelovanja. Tko zna, možda, između ostaloga, i ovaj tekst bude poticaj glazbenim istraživačima da krenu u daljnju potragu i izrade neku vrstu tematskoga popisa skladbi Miroslava Miletića, jedne skladateljske ostavštine koja to svakako zaslužuje.

Literatura

- Badanjak Pintarić, Valentina. Miroslav Miletić : vrijedna lasta hrvatske glazbe. // Riječi (Sisak) 1/4(2015), 201–209.
- Badanjak Pintarić, Valentina. Tiha pobjeda ljepote vještog suvremenog klasičara. // Cantus 208(2018), 16–17.
- Dovranić, Josipa. Posljednji Miletićevi Dani s njime u publici. // Cantus 208(2018), 15.
- HDS-ZAP : baza autora. Dostupno na: <https://www.zamp.hr/baza-autora/autor/pregled/133001288>, [citirano: 2020-11-02].
- Hrvatsko društvo skladatelja : 1945. – 1995. / uredili Kovačević, Krešimir ; Erika Krpan. Zagreb : Hrvatsko društvo skladatelja, 1995.
- Hrvatsko društvo skladatelja : 60 godina : 1945.-2005. / uredila Erika Krpan. Zagreb : Hrvatsko društvo skladatelja, 2005.
- Požgaj, Višnja: Odlazak druželjubivog gospodina koji nije mistificirao svoj posao : in memoriam Miroslav Miletić (Sisak, 1925. – Zagreb, 2018.). // Cantus 208(2018), 17.
- Weber, Zdenka. Skladateljsko povjerenje u glazbenu tradiciju : prilog za životopis u povodu 85. rođendana Miroslava Miletića. // Kolo 19, 5/6(2010), 154–166.
- Živanović, Ivan. Glazbenik u harmoniji sa životom : [razgovor] : Miroslav Miletić. // Riječi (Sisak), 4(2000), 99–104.

By Dr Tatjana Mihalić

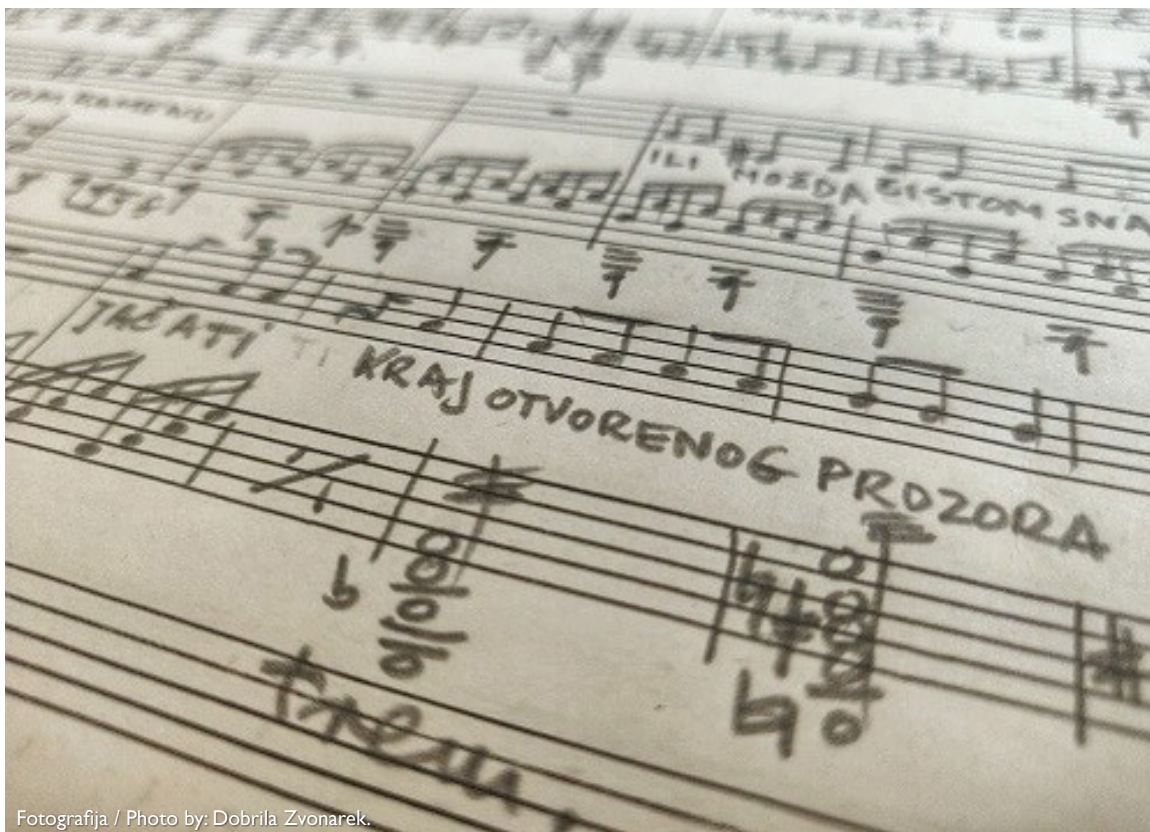
Music preserved for the future: autographs of Miroslav Miletić in the Music Collection of the National and University Library in Zagreb

Many analyses of the work of composer and music educator Miroslav Miletić (1925-2018) reveal an extensive oeuvre and width in terms of the artistic perspective of a person who has certainly left a permanent mark on Croatian music, and beyond, in various aspects of his activity. He has been recognised as a prolific and frequently performed composer, acclaimed music performer, long-standing music educator and also a skilled organiser of various musical events and initiatives. He was the founder and leader of a string quartet *Pro arte*, with which he held thousands of concerts all around the world and in this way promoted the music of Croatian composers. As a composer, he was interested in different musical forms, mostly those traditional, while in terms of musical content he combined the elements of the origins of the musical tradition in folklore with the achievements of the 20th-century music. Owing to this, he has frequently been referred to as the pioneer of electronic music on the one hand and “a modern classicist” on the other.

Apart from disclosing a wide range of Miletić's interests in different areas of music, insight into his work also reveals his character, in which context he is remembered as an unselfish and openminded person, as well as markedly modest in his achievements, which were truly many. It is difficult to list all awards and accolades that he received not only in Croatia but abroad as well, and the fact that he is one of the most frequently performed Croatian composers of classical music is another evidence of his popularity.

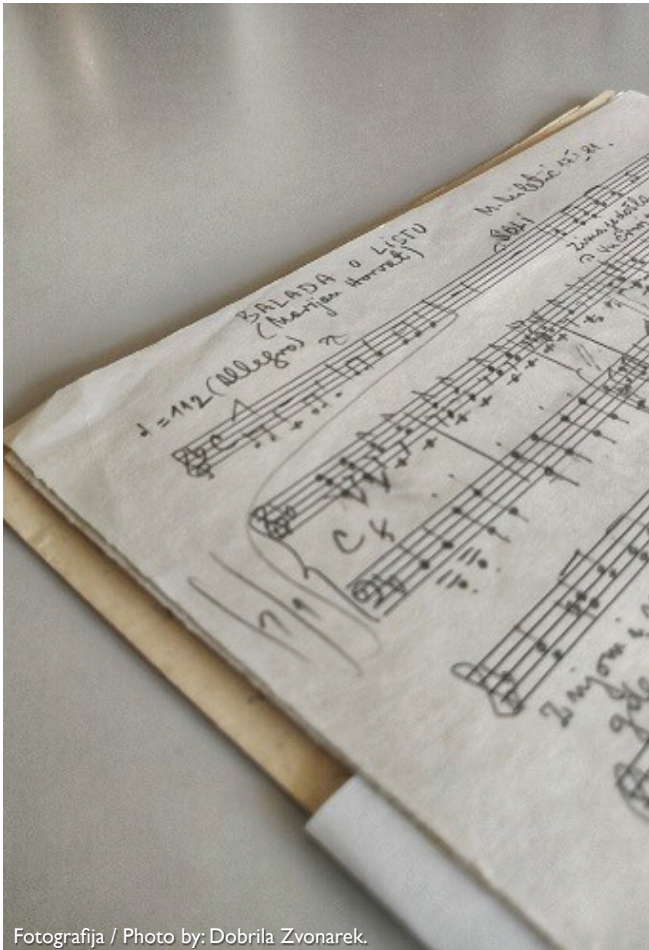
Life story and inspiration

Miletić was born in Sisak, Croatia, on 22 August 1925. His father originated from Lika, Croatia's traditional region, and his mother was of Czech descent. He spent his earliest years in Jazvenik, near Sisak, after which his parents moved to Zagreb, Croatia's capital, where he got his first violin lessons. According to the available records, one of his first teachers was Josip Novak, while later,

Fotografija / Photo by: Dobrila Zvonarek.

Ostavština autografa Miroslava Miletića. / The Music Collection of the National and University Library in Zagreb holds 150 Miroslav Miletić's autographs.

Fotografija / Photo by: Dobriša Zvonarek.

at the school of the Croatian Music Institute, he was a student of Milan Graf and Vera Dujmović, a student of Václav Huml¹. After he finished his studies in the class of professors Stjepan Šulek and Ivan Pinkava², his subsequent training led him to the famous Antonio Janigro³, who taught Miletić chamber music playing, and later to Branimir Sakač, who privately taught him composition. In 1958, his constant curiosity led him to Prague, the Czech Republic (then Czechoslovakia), where he studied viola and composition, as a student of Ladislav Černý and Pavel Bořkovec, respectively. He got acquainted with the acoustics and aesthetics of contemporary music through the famed Alois Hába, and subsequently continued his training in the centres of contemporary music Utrecht and Hilversum, the Netherlands, where he also

¹ Václav Huml was a famous Croatian violinist of Czech descent who developed the Zagreb school of violin playing (also known as the Huml school of violin playing). Every four years since 1977, Zagreb has been hosting an international violin competition in Huml's honour (*Međunarodno violinističko natjecanje Vaclav Huml*, <<https://huml-competition.hr/>>. Accessed 28 October 2020).

² Ivan Pinkava (1912-1986) was a Croatian violinist, music educator and professor at the Zagreb Academy of Music, where he maintained the tradition of the Huml school of violin playing.

³ Antonio Janigro (1918-1989) was an Italian cellist, music educator, for a long time a professor at the Zagreb Academy of Music and the founder of the Zagreb Soloists ensemble (*Zagrebački solisti*).

got familiar with the achievements of electronic music and the new sound in the field of contemporary music⁴.

Although Miletić graduated as a violinist, in 1953 (or over Christmas in 1952, as stated in some sources)⁵, he had opted for viola and performed as a violist at the Zagreb Radiotelevision Symphony Orchestra (today the Croatian Radiotelevision Symphony Orchestra) and Zagreb Philharmonic Orchestra while still studying at the Zagreb Academy of Music. He spent almost his entire active life teaching viola at the Pavao Markovac specialist music school and never stopped expanding his musical horizons.

A prolific oeuvre of several hundred works

Miletić's work as a music performer is also impressive – he performed with the Zagreb Philharmonic Orchestra, Slovak Philharmonic and Leningrad Philharmonic Chamber Orchestra, and will remain remembered as the founder of a string quartet *Pro arte*, with which he played on stages all around the world.

Miletić was a prolific composer and left behind several hundred works. Aware of this himself, in an interview a long time ago, Miletić said, a bit ironically: *The thing that I'm most impressed with in relation to my career as a composer, as well as to my career as a musician in general, is the amount of music that I have written and played. I can't figure out where all that fitted in.*⁶

Although most of his works and those which brought him the greatest success were chamber music, he also wrote orchestral music, concertos and solos (especially for viola), as well as ballets, music for various types of stage performances, film scores, and composed music for television. The premiere of his 1958 *Concerto for Viola and Orchestra* in Hilversum, the Netherlands, earned him international recognition and acclaim.

Miletić's manuscript heritage

The Library has systematically collected published editions of Miletić's works, both printed music and music recordings. Owing to his own great interest in making sure that his works be timely included in the Library's collection, a close cooperation with him went on for years, as part of which he also gladly donated several of his works.

⁴ According to some sources, Miletić even obtained a sine wave generator and was the owner of one of the first electronic music studios in Croatia (Badanjak Pintarić, V., (2015). Miroslav Miletić: vrijedna lasta hrvatske glazbe. *Riječi (Sisak)*, No. 1/4, p. 208.)

⁵ Badanjak Pintarić, V., (2018). Tiha pobjeda ljepote vještog suvremenog klasičara. *Cantus*, No. 208, p. 16.

⁶ Živanović, I., (2000). Glazbenik u harmoniji sa životom : [razgovor] : Miroslav Miletić. *Riječi (Sisak)*, No. 4, p. 104.

After his death, on 3 January 2018, the tradition continued through Ms Jasmina Balogh, Miletić's daughter and heir to his estate, who the Library came into contact with through the courtesy of the Croatian Music Information Centre, operating as part of the Vatroslav Lisinski Concert Hall. Aware of the importance of ensuring the long-term preservation of her father's legacy, Ms Balogh decided to donate his scores to the Library. Since Ms Balogh, who has taken permanent residence in the United States, visits Croatia only occasionally, the talks with her about the details concerning her donation drew out, so during Ms Balogh's last visit to the Library, in summer 2019, a decision was reached that the material be temporarily stored in the Library's Music Collection, until the signing of the donation agreement. That decision soon proved fortunate. It is questionable what would the state of the scores be now had they remained in the Miletić family mansion in Zagreb which, much as the majority of similar buildings located in the centre of Zagreb, suffered damage in a major earthquake that hit the city in March 2020. To make matters worse, owing to the spring 2020 lockdown brought about by the spread of the COVID-19 epidemic, all planned visits of Ms Balogh to the Library had to be cancelled. Following an online correspondence with regard to the details of the donation, the donated material officially became part of the Library's holdings in July 2020.

The donation included 150 autographs – scores, reductions, parts, transcripts and musical sketches. A comparison with the lists of Miletić's compositions included in the Croatian Composers' Society's publications marking various anniversaries⁷, and in particular with the online list of his compositions available as part of the database of the Society's Copyright Protection Service (HDS ZAMP)⁸, shows considerable disparity. Visible even at first glance is the inconsistency between the number of titles included in the abovementioned Society's lists (311) and the number of titles included in the donation (150), therefore further research will by all means focus on identifying and locating compositions not included in the Library's collection.

A challenge facing future researchers

One possible "complication" when it comes to Miletić's works is that his compositions are not marked by opus numbers (which composers usually assign to their

works), so it will be challenging for future researchers to wade through Miletić's oeuvre.⁹ This already came up as a bit of a problem during the analysis and systematisation of the donated material, during which stage the identification of the different versions of the same work and the related attribution required detailed investigation. Thus, the donated material has so far been systematically organised to the extent of being inventoried, catalogued, made available in the Library's online catalogue (/katalog.nsk.hr/) and as part of the holdings of its Music Collection, at whose reading room it may be requested for consultation and further research. Nevertheless, exceeding in importance the opus numbers is that the composer's original, handwritten work has been preserved and that his autographs will remain available as a lasting evidence of intellectual creation and musical creativity embodied in Miletić's oeuvre. Who knows, perhaps this article may prompt researchers to further analyse Miletić's works and compile some sort of a thematic list of his compositions, a legacy certainly worthy of detailed study.

Bibliography

- Badanjak Pintarić, V., (2015). Miroslav Miletić: vrijedna lasta hrvatske glazbe. *Riječi (Sisak)*, No. 1/4, p. 201-209.
- Badanjak Pintarić, V., (2018). Tiha pobjeda ljepote vječtog suvremenog klasičara. *Cantus*, No. 208, p. 16-17.
- Dovranić, V., (2018). Posljednji Miletićeve Dani s njime u publici. *Cantus*, No. 208, p. 15.
- HDS ZAMP: baza autora [database of authors of the Croatian Composers' Society's Copyright Protection Service], <<https://www.zamp.hr/baza-autora/autor/pregled/133001288>>. Accessed 2 November 2020.
- 'Miletić, Miroslav'. In *Hrvatsko društvo skladatelja : 1945. – 1995.*, eds. K. Kovačević and E. Krpan (Zagreb: Hrvatsko društvo skladatelja, 1995), p. 131–132.
- 'Miletić, Miroslav'. In *Hrvatsko društvo skladatelja : 60 godina : 1945.-2005.*, ed. E. Krpan (Zagreb: Hrvatsko društvo skladatelja, 2005), p. 371–372.
- Požgaj, V., (2018). Odlazak druželjubivog gospodina koji nije mistificirao svoj posao : in memoriam Miroslav Miletić (Sisak, 1925. – Zagreb, 2018.). *Cantus*, No. 208, p. 17.
- Weber, Z., (2010). Skladateljsko povjerenje u glazbenu tradiciju : prilog za životopis u povodu 85. rođendana Miroslava Miletića. *Kolo*, Vol. 19, No. 5/6, p. 154-166.
- Živanović, I., (2000). Glazbenik u harmoniji sa životom : [razgovor] : Miroslav Miletić. *Riječi (Sisak)*, No. 4, p. 99-104.
- ⁷ 'Miletić, Miroslav'. In *Hrvatsko društvo skladatelja : 1945. – 1995.*, eds. K. Kovačević and E. Krpan (Zagreb: Hrvatsko društvo skladatelja, 1995), p. 131–132, and *Hrvatsko društvo skladatelja : 60 godina : 1945.-2005.*, ed. E. Krpan (Zagreb: Hrvatsko društvo skladatelja, 2005), p. 371–372.
- ⁸ HDS ZAMP: baza autora [database of authors of the Croatian Composers' Society's Copyright Protection Service], <<https://www.zamp.hr/baza-autora/autor/pregled/133001288>>. Accessed 2 November 2020.
- ⁹ Weber, Z., (2010). Skladateljsko povjerenje u glazbenu tradiciju : prilog za životopis u povodu 85. rođendana Miroslava Miletića. *Kolo*, Vol. 19, No. 5/6, p. 155.

dr. sc. Sofija Klarin Zdravec

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu – partner na projektu *e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine*

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu sudjelovala je u pripremi projekta „e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine“, ulažući znanje stečeno u digitalizaciji građe kao i iskustva izgradnje nekoliko sustava digitalne knjižnice, poznavanje područja metapodataka i autorskoga prava te razvoja novih digitalnih proizvoda i usluga.

Projekt *e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine* (2019. – 2022.) nacionalni je suradnički projekt koji provodi Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske uz stručnu potporu suradničkih ustanova – Hrvatskoga državnog arhiva, Muzeja za umjetnost i obrt, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Hrvatske radiotelevizije. Glavna je svrha Projekta pridonijeti povećanju korištenja informacijske i komunikacijske tehnologije u komunikaciji između građana i javne uprave u sektoru kulturne baštine. Opći je cilj Projekta povećanje zaštite i mrežne dostupnosti digitalnoga kulturnog sadržaja, a specifični je cilj osigurati sigurnu pohranu digitalnoga kulturnog sadržaja i omogućiti korisnicima jedinstveni pristup tako pohranjenu sadržaju. Navedeni će se ciljevi provesti uspostavljanjem središnjega sustava za upravljanje i trajnu pohranu digitalne kulturne baštine te izgradnjom središnjega javnog portala digitalne hrvatske kulturne baštine – svojevrsne hrvatske Europeane. Provedba ovako opsežna nacionalnog projekta rezultat je višegodišnjih aktivnosti Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske u potpori provedbe programa digitalizacije u baštinskim usta-

novama te suradnje s baštinskim i ostalim ustanovama u izradbi temeljnih normativnih i strateških dokumenata. Projekt je sufinanciran preko Operativnoga programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. u sklopu prioritetne osi 2 – Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije. Za provedbu je izdvojeno 41.994.473,90 kuna, od čega je 85 posto sredstava iz Europskoga fonda za regionalni razvoj, dok je ostatak osiguran iz Državnoga proračuna. Provedba Projekta započela je u studenome 2019., a službeno je predstavljen javnosti početkom ožujka 2020. godine.

Priprema projekta *e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine* trajala je od 2014. do 2017. godine kada je provedena i analiza stanja digitalizacije kulturne baštine te utvrđen opseg digitalizacije, dostupni resursi i usluge (oprema, osoblje, sustavi za upravljanje digitalnom građom, pohrana digitalnih objekata, dostava metapodataka u međunarodne sustave i razvoj usluga za korisnike) te potrebe ustanova. Na temelju analize izrađen je Nacionalni plan digitalizacije kulturne baštine 2020. – 2025. kojim je izgradnja nacionalne informacijsko-komunikacijske

infrastrukture određena kao najbitniji preduvjet za prevladavanje uočenih problema i daljnji razvoj digitalizacije kulturne baštine. Ta bi infrastruktura trebala omogućiti bolje upravljanje postupkom digitalizacije građe, dostavu podataka i objekata u središnji sustav trajne pohrane te uspostavu nacionalnoga agregatora i središnjega portala. Preduvjet je za uspješno ostvarenje ciljeva Projekta postizanje više razina interoperabilnosti koje, među ostalima, zahtijevaju i određivanje zajedničkoga modela podataka te povezivanje novoga sustava s postojećim informacijskim sustavima ustanova, što će svakako predstavljati izazov za provedbu Projekta s obzirom na različite norme, prakse te početne mogućnosti i sredstva uključenih ustanova.

Projekt bi, stoga, trebao omogućiti dodatno osnaživanje baštinskih ustanova koje imaju određena iskustva u provedbi digitalizacije kulturne baštine i upravljanja digitalnom građom te uključivanje onih ustanova koje s takvim djelatnostima tek započinju. Izgradnja informacijske infrastrukture usmjerena je povezivanju i objedinjavanju dosadašnjih rezultata digitalizacije, a prati ju sustavna revizija stanja digitalizacije i usklađivanje postupaka primjenom zajedničkih alata te pružanjem potpore i edukacije, u čem bitnu ulogu imaju središnje ustanove suradnici iz svakoga baštinskog sektora. Nakon gotovo triju desetljeća od prvoga projekta digitalizacije kulturne baštine koji je proveden 1992. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu za čitav baštinski sektor posebno je bitna izgradnja središnjega sustava za trajnu pohranu koji svim uključenim ustanovama osigurava dovoljnu količinu prostora za pohranu digitalnoga sadržaja i omogućuje njegovo dugoročno očuvanje. Također, uspostava nacionalnoga portala objedinjenih metapodataka digitalne kulturne baštine mogla bi postati konkretno ostvarenje ideja i nastojanja AKM stručnjaka okupljenih od 1997. godine na Seminaru Arhivi, knjižnice, muzeji.

Sagledavajući projekt *e-Kultura* s gledišta knjižnica, bitno je da je njegova provedba počela u trenutku kada je broj knjižnica koje su se uključile u neki oblik digitalizacije građe bio veći od stotinu, što je osiguralo i znatnu količinu digitalnoga sadržaja u više desetaka digitalnih zbiraka, repozitorija, suradničkih portala, virtualnih izložaba te ostalih digitalnih proizvoda i usluga. Projekt *e-Kultura* pokrenut je 2019. godine kada je Zakonom o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti dodatno uređeno područje digitalnih knjižnica i obveznoga primjerka *online* publikacija, digitalizacija građe određena je kao knjižnična djelatnost, a Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu dan je mandat za uspostavu i razvoj Hrvatske digitalne knjižnice. Također, u tijeku je donošenje Pravilnika o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe koji prvi put obuhvaća i propise za zaštitu digitalne građe kao i donošenje Standarda za digitalne knjižnice koji i formalno daje legitimitet nizu novih poslova upravljanja digi-

talnom građom. Riječ je o poslovima koji se još uvijek često, čak i među knjižničarima, smatraju povremenim projektnim aktivnostima, a ne redovitom djelatnošću suvremenih knjižnica. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dočekala je projekt *e-Kultura* s očekivanjima koja se odnose na pitanja povezivanja i korištenja digitalne građe knjižnica u Republici Hrvatskoj, usuglašenosti digitalizacije i uspostave Hrvatske digitalne knjižnice, rješavanja problema dostave metapodataka Europeani, razvoja prihvata i trajne pohrane obveznoga primjerka digitalne građe, izgradnje nacionalnoga sustava za posudbu digitalne građe itd. Primjerenost i važnost provedbe projekta *e-Kultura* osobito je postala vidljiva u pogledu nove trenutačne epidemiološke krize. Potreba javnosti za dostupnošću digitalnih sadržaja i usluga u razdoblju zatvaranja, ali i tijekom 2020., potvrđena je podacima izvješća o korištenju digitalnih portala Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prema kojem je broj posjetitelja Digitalne zbirke NSK u 2020. porastao više od 40 posto u odnosu na 2019. godinu, a broj posjetitelja pojedinih virtualnih izložaba digitalne građe i više od 100 posto.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu sudjelovala je u pripremi projekta *e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine*, ulažući znanje stečeno u digitalizaciji građe kao i iskustva izgradnje nekoliko sustava digitalne knjižnice, poznavanje područja metapodataka i autorskoga prava te razvoja novih digitalnih proizvoda i usluga. U aktivnostima prve godine provedbe projekta *e-Kultura* u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, koje su u najvećoj mjeri uključivale poslove nabave opreme i izgradnje sustava, sudjelovali su djelatnici Centra za razvoj Hrvatske digitalne knjižnice, Odjela *Informacijske tehnologije* te ostali djelatnici Odjela *Zajednički poslovi* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, uz koordinaciju Hrvatskoga zavoda za knjižničarstvo. Stručnjaci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu sudjeluju i u nekoliko radnih grupa Projekta koje su zadužene za izradbu smjernica za digitalizaciju građe. U daljnje aktivnosti Projekta znatnije će se uključiti djelatnici ostalih odjela Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, sudjelujući u provedbi opsežnije digitalizacije građe na novonabavljenoj opremi. U 2021. godini započet će i postupno uključivanje ostalih knjižnica u Projekt, najprije sudjelovanjem u informativnim i stručnim radionicama, a zatim i ostalim planiranim aktivnostima Projekta koje obuhvaćaju i digitalizaciju građe knjižnica koje nemaju potrebnu opremu ili druge preduvjete za digitalizaciju građe. S obzirom na to da je dosadašnji način provedbe Projekta bio u potpunosti prilagođen okolnostima pandemije bolesti COVID-19 i u najvećoj se mjeri provodio *online*, očekuje se da će povoljnija epidemiološka situacija omogućiti bolje uvjete za nastavak i provedbu svih planiranih aktivnosti Projekta.

Međunarodna stručno-znanstvena konferencija *Solidarnost u kulturi: Zaštita kulturne baštine u kriznim uvjetima*

Svrha međunarodne konferencije „Solidarnost u kulturi: Zaštita kulturne baštine u kriznim uvjetima“ („Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis“) bila je otvoriti dijalog između stručnjaka i znanstvenika iz različitih sektora, a koji su sudionici u sustavu zaštite baštinske građe u kriznim situacijama, osvijestiti potrebu uključivanja konzervatorsko-restauratorske djelatnosti u sustave upravljanja rizicima te osvijestiti o važnosti formiranja solidarne mreže ustanova i organizacija na nacionalnoj i internacionalnoj razini.

INTERNATIONAL CONFERENCE **SOLIDARITY IN CULTURE:** HERITAGE PROTECTION UNDER CONDITIONS OF CRISIS

National and University Library in Zagreb, 18 – 20 March 2021, Zagreb, Croatia

Imajući na umu razorne potrese koji su 2020. pogodili Zagreb i okolice te područje Banovine kao i ostale suvremene globalne prijetnje koje upozoravaju na nužnost uspostavljanja sveobuhvatno planiranoga sustava zaštite kulturne baštine te potrebu umrežavanja i razvijanja solidarne mreže ustanova u kulturi, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu organizirala je od 18. do 20. ožujka 2021. godine u virtualnome izdanju međunarodnu konferenciju *Solidarnost u kulturi: Zaštita kulturne baštine u kriznim uvjetima* (*Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis*).

Glavni joj je partner bila Europska komisija, dok su ostali partneri bili Hrvatski državni arhiv, Hrvatska grupa Međunarodnoga instituta za restauriranje povijesnih i umjetničkih djela (IIC), Hrvatski nacionalni komitet Međunarodnoga vijeća muzeja (ICOM), Etnografski muzej, Laboratorij za radijacijsku kemiju i dozimetriju Instituta Ruđer Bošković, Odjel za umjetnost i restauraciju Sveučilišta u Dubrovniku te Ured za upravljanje u hitnim situacijama Grada Zagreba. Konferencija je organizirana uz novčanu potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske u sklopu Godine čitanja 2021., a pokrovitelj je bilo Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO. Medijski pokrovitelji bile su novine *Večernji list* i časopis *Zaštita*.

Sustav zaštite građe u kriznim uvjetima skup je neprekidnih, integriranih i umreženih aktivnosti, protokola, informacija, sredstava i suradnika koji osiguravaju učin-

kovito iskorištenje svih dostupnih resursa za postizanje najveće moguće razine zaštite baštinskoga fonda i njegove otpornosti na ugroze. Rizicima kojima su svi sudionici u sustavu zaštite kulturne baštine izloženi zbog pandemije koronavirusa te posljedice koje će snositi sektor kulture i kreativnih industrija poučavaju nužnost uspostave stabilnoga sustava upravljanja u kriznim situacijama i neprekidnu edukaciju svih sudionika.

Iako prvotno planirana u hibridnome obliku fizičkih i virtualnih konferencijskih sadržaja zbog prilagodbe na okolnosti *novoga normalnog* koje traži brze reakcije, Konferencija je održana samo u virtualnome obliku s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu kao virtualnim domaćinom. Svrha je Konferencije bila otvoriti dijalog između stručnjaka i znanstvenika iz različitih sektora, a koji su sudionici u sustavu zaštite baštinske građe u kriznim situacijama, osvijestiti potrebu uključivanja konzervatorsko-restauratorske djelatnosti u sustave upravljanja rizicima te osvijestiti o važnosti formiranja solidarne mreže ustanova i organizacija na nacionalnoj i internacionalnoj razini. Pozvani predavači bili su ugledni stručnjaci i znanstvenici iz različitih područja. Predstavili su postignuća i suvremene pristupe iz područja konzervacije-restauracije u širem smislu, obuhvaćajući suvremene metode i tehnike kemijsko-fizičkih analiza, zaštite baštine u AKM zajednici te upravljanje zaštitom kulturne baštine sa stajališta kriznoga menadžmenta.

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Na svečanome otvorenju Konferencije održanome u velikome predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu nastupio je Kvartet Lidije Bajuk. / The performance of Lidija Bajuk Quartet at the opening of the 2021 NSK international virtual conference on heritage protection.

Radi edukacije i razvijanja svijesti o važnosti solidarne mreže svih sudionika u zaštiti kulturne baštine takvo virtualno umrežavanje može postići dobre uspjehe u pripremi nacionalnih i internacionalnih suradničkih projekata u području zaštite kulturne baštine u kriznim situacijama. Krajem 2021. godine objavit će se zbornik izabranih radova, i to kao elektronička publikacija u otvorenome

Ivona Milovanović

Suradnja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Instituta za razvoj i inovativnost mladih u području razvoja digitalnoga društva

{ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, zahvaljujući suradničkomu projektu s Institutom za razvoj i inovativnost mladih, razvija i svoju ulogu središta digitalne revolucije i referentne točke za potporu svim knjižnicama u Hrvatskoj koje žele uvesti slične usluge, programe i projekte.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (NSK) i Institut za razvoj i inovativnost mladih (IRIM) već dvije godine uspješno surađuju na aktivnostima i projektima radi uvođenja digitalnih tehnologija u hrvatske knjižnice i osiguravanja uvjeta za razvijanje digitalnih kompetencija te primjenu novih tehnologija u knjižnicama. Institut za razvoj i inovativnost mladih neprofitna je udruga sa sjedištem u Hrvatskoj koja pokretom Croatian Makers provodi najveći izvannastavni STEM program u Europi.¹

U sklopu pokreta Croatian Makers te u ostvarivanju temeljne misije – *razvoja digitalne i znanstvene pismenosti, tehnoloških i ostalih kompetencija u okviru STEM područja*

¹ Institut za razvoj i inovativnost mladih. Dostupno na: <https://croatianmakers.hr/hr/o-nama>.

pristupu, što će predstavljati dodatnu potvrdu otvorenomu i kolaborativnomu pristupu edukaciji u području zaštite kulturne baštine i široj diseminaciji rezultata već provedenih projekata i istraživanja.

Fotografija / Photo by: Duje Miliša.

Zagrebačka katedrala, najveća hrvatska sakralna građevina i jedna od najvrjednijih spomenika hrvatske kulturne baštine, znatno je oštećena u potresu koji je 22. ožujka 2020. godine pogodio Zagreb. / The Zagreb Cathedral, Croatia's most imposing sacral edifice and one of the most valuable monuments of Croatian cultural heritage, was severely damaged in the earthquake that hit Zagreb on 22 March 2020.

za mlade u Hrvatskoj i drugim zemljama, IRIM je prepoznao važnost i ulogu knjižnica kao mjesta za razvijanje kulture inovacija, učenja i korištenja novih tehnologija koja bi svim sudionicima društva omogućila da postanu *ravnopravnim građanima 21. stoljeća*.²

Prva suradnja između Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Instituta za razvoj i inovativnost mladih započela je još 2018. godine, a sljedećih je godina suradnja nastavljena na još nekoliko vrijednih projekata. Institut za razvoj i inovativnost mladih Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kao i drugim knjižnicama koje su sudjelovale u pojedinim projektima tijekom nekoliko

² IRIM-ova misija. Dostupno na: <https://croatianmakers.hr/hr/o-nama>.

Fotografija/Photo by: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Edukacija knjižničara o korištenju 3D pisaa u organizaciji Instituta za razvoj i inovativnost mladih i Mikrotvornice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. / A 3D printing training programme for librarians at the National and University Library in Zagreb organised by the Institute for Youth Development and Innovation (IRIM) and the Mikrotvornica company.

godina darovao je vrijednu opremu, uključujući i edukacije namijenjene knjižničarima te obrazovne materijale o korištenju donirane opreme.³

STEM revolucija se nastavlja – Knjižnice projekt je IRIM-a u sklopu kojega je započela suradnja s hrvatskim knjižnicama te suradnja s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu. Knjižnici je tada darovano 40 BBC micro:bitova – mikroračunala pomoću kojih se na zabavan i jednostavan način mogu steći osnove programiranja te 3D pisaa Original Prusa i3 MK2s uz pripadajuće materijale i alate. Uz navedenu opremu, djelatnici IRIM-a i Mikrotvornice održali su edukacije knjižničarima o korištenju tih tehnologija. Od početka 2019. godine Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pruža uslugu 3D ispisa korisnicima u Digitalnome laboratoriju NSK te održava edukacije o samostalnome korištenju 3D pisaa i micro:bitova organizacijom različitih događanja.

Projektom *Digitalni građanin* Institut za razvoj i inovativnost mladih uz novčanu potporu Googlea nastavlja s projektima donacije napredne tehnologije knjižnicama, ovaj put i izvan Hrvatske, kako bi omogućili knjižnicama da postanu digitalni inovacijski centri i potaknu razvoj digitalnih vještina u lokalnim zajednicama.⁴ Knjižnici je darovana nova oprema u obliku šest setova BOSON – edukacijskih *uradi sam* setova dodataka za micro:bit, a u sklopu nastavka toga Projekta, projektom *Digitalni*

*građanin 2.0*⁵ darovana su i tri micro:Maqueen robotička seta poticajna za proširivanje znanja o programiranju i stjecanju osnova iz robotike. Tako su djelatnici Digitalnoga laboratorija NSK u mogućnosti neprekidno pružati svojim korisnicima i kolegama novostečena znanja, ideje za radionice i razvoj novih usluga.

Najnovija suradnja obuhvaća sudjelovanje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u IRIM-ovu projektu *Digitalne knjižnice za lokalni razvoj*, a riječ je o švicarsko-hrvatskome programu suradnje utemeljenomu na konceptu *Citizen Science*.⁶ U sklopu toga Projekta, Knjižnici je 2020. godine darovano sedam AQ:bit uređaja za mjerenje atmosferskih varijabli – temperature, relativne vlažnosti i tlaka zraka te koncentracije mikročestica. Takva tehnologija bitna je i široj javnosti i knjižnicama u svojstvu kontroliranja mikroklimatskih uvjeta te očuvanja i zaštite vrijedne građe. Uz uređaje za mjerenje ekoloških varijabli, suradnjom su osigurani i priručnici *Citizen Science* te edukacija knjižničara.

U sklopu Digitalnoga laboratorija NSK, Knjižnica nastoji uspostavljanjem novih i inovativnih usluga za korisnike, organizacijom i provođenjem edukacija i radionica te razvijanjem novih modela poslovanja utemeljenih na novim tehnologijama odgovoriti izazovima i potrebama sudionika digitalnoga društva, a zahvaljujući ovakvim suradničkim projektima, razvijati i svoju ulogu središta digitalne revolucije i referentne točke za potporu svim knjižnicama u Hrvatskoj koje žele uvesti slične usluge, programe i projekte.

³ Svi edukacijski materijali dostupni su na IRIM-ovu edukacijskom portalu Izradi!. Dostupno na: <https://izradi.croatianmakers.hr>.

⁴ Digitalni građanin. Dostupno na: <https://croatianmakers.hr/hr/digitalni-gradanin-knjiznice-kao-napredni-centri-za-digitalne-vjestine>.

⁵ Digitalni građanin 2.0 – donacija robota knjižnicama. Dostupno na: <https://croatianmakers.hr/hr/project/digitalni-gradanin-2-0-donacija-robota-knjiznicama>.

⁶ Digitalne knjižnice za lokalni razvoj – DL4LD. Dostupno na: <https://croatianmakers.hr/hr/dl4ld>.

By Dr Sofija Klarin Zadravec

e-Culture: The National and University Library in Zagreb a partner in a national project focusing on the digitisation of Croatia's cultural heritage

The National and University Library in Zagreb took part in the preparations for the “e-Culture” project by making available the knowledge of its staff with regard to the development of digital library systems, metadata management, copyright, and the development of digital services and products.

e-Culture – Digitisation of cultural heritage is a 2019-2022 national collaborative project of the Croatian Ministry of Culture and Media which it runs with the professional support of several partner institutions – the Croatian State Archives, Museum of Arts and Crafts, National and University Library in Zagreb and Croatian Radio Television. Its main purpose is to increase the use of information and communication technologies in the communication between Croatian citizens and Croatia's public administration in the heritage sector. The project's general objective is to enable increased protection and online availability of digital heritage, while its specific objective is to ensure long-term preservation of cultural heritage and provide the users of that heritage with a single point of access to digital content. Both objectives will be accomplished through the setting up of a central system for the management and long-term preservation of digital heritage and the development of the central website bringing together Croatian cultural heritage, a Croatian version of the Europeana web portal of a kind.

The implementation of such a comprehensive national project is a result of the many years of the Ministry's activities in coordinating and supporting digitisation programmes in the Croatian heritage sector and cooperation with its partners in this project and other institutions on the preparation of the related underlying normative and strategic documents. The project is partly funded as part of the priority axis 2., Use of Information and Communication Technologies, of the Ministry's Operational Programme Competitiveness and Cohesion 2014-2020. The total amount of funding allocated is HRK 41,994,473.90, of which 85% has been allocated by the European Regional Development Fund (ERDF), and the rest has been provided from the Croatian State Budget. The project's implementation started in November 2019 and it was presented to the public in March 2020.

Preparations for the project lasted from 2014 to 2017, focusing on the analysis of the state of the digitisation of

cultural heritage, its scope up to that point, the available resources and services (equipment, staff, digital resources management systems, systems for the long-term preservation of digital objects, delivery of metadata to international digital heritage systems, user services) and institutional requirements. Based on this analysis, a special working group appointed by the Ministry drew up the 2020-2025 national plan for the digitisation of cultural heritage (*Nacionalni plan digitalizacije kulturne baštine 2020. – 2025.*), which defined the setting up of the national information and communication infrastructure as a key precondition to overcoming the identified problems and further advancing the digitisation of cultural heritage. That infrastructure is expected to enable improvements in digitisation management, facilitate the delivery of data and digital objects for the purpose of their inclusion in the central system for the long-term preservation of digital heritage, as well as the setting up of a national aggregator and the related web portal. Achieving interoperability on several levels has been identified as the precondition to successfully attaining the project's objectives, which necessitates the defining of a shared data model and the linking of the new system to the existing institutional information

Projekt e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine predstavljen je javnosti u Muzeju Mimara 4. ožujka 2020. godine. / The e-Culture – Digitisation of cultural heritage project was presented to the public on 4 March 2020, at the Mimara Museum in Zagreb.

systems, and by all means represents a challenge, taking into consideration the different standards, practices and the specific capacities and resources of each institution included in the project.

The project should therefore additionally strengthen heritage institutions that already have experience in digitising cultural heritage and managing digital heritage, and facilitate the introduction of digitisation into all institutions that are taking their first steps in this context. The development of the information infrastructure is currently focusing on the linking and integration of the results of the digitisation of heritage so far, along with a systematic revision of the amount of digitised cultural heritage and standardisation of digitisation practices based on the use of shared tools, technical assistance and training programmes, in which context the Ministry's partner institutions play a key role, each in its respective sub-sector. Almost three decades after the first digitisation project focusing on cultural heritage, carried out by the National and University Library in Zagreb in 1992, it is clear that the project's essential element with regard to the entire heritage sector is the setting up of the central system for the long-term preservation of digital heritage for the purpose of ensuring sufficient storage space and the related long-term archiving of each institution's digital content. Also, the setting up of the national web portal bringing together metadata for the entire national digital heritage could be the realisation of ideas and efforts in this context of the national professional initiative bringing together archivists, librarians and museum specialists since 1997 (Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji).

Looking at the *e-Culture* project from the perspective of libraries, it is important that its implementation began at a point when more than a hundred Croatian libraries had already started digitising their holdings in one way or another, thus bringing into the project a significant amount of digital content making part of several dozen digital collections, repositories, joint web portals, online exhibitions and other digital products and services. The project was launched in 2019, the year of the passing of the latest Croatian library act (*Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*), which regulates in detail issues concerning digital libraries and the legal deposit of online publications, defines digitisation as one of the basic library activities and gives the National and University Library in Zagreb the mandate to set up and develop the Croatian Digital Library. Also, preparations are being made for the introduction of the regulations concerning the protection, appraisal and deaccession of library material (*Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe*) which set out for the first time the rules for the protection of digital material. Current activities also include preparations for the adoption of standards for digital

libraries (*Standard za digitalne knjižnice*) which formally validate a number of new library operations related to the management of digital material, operations that, even among librarians, are still frequently considered merely occasional and exclusively related to projects and other periodic activities and not regular tasks in contemporary libraries. The expectations of the National and University Library in Zagreb in the context of the *e-Culture* project relate to issues regarding the integration (linking) and use of Croatian libraries' digital collections, coordination of digitisation at the national level and setting up of the Croatian Digital Library, as well as to the need for resolving problems in the delivery of metadata to the European web portal, overcoming challenges associated with efforts to fully regulate the legal deposit procedure for online publications and ensure their long-term preservation, developing the national e-lending system, etc.

The relevance and significance of the implementation of the *e-Culture* project has become particularly visible in the light of the recent epidemiological crisis. The growing need of the public for accessing digital content and services during the COVID-19 2020 lockdown, but also during the rest of that year, is evident from the web analytics data available as part of a report on the use of the Library's web portals according to which the number of visits to NSK Digital Collections web portal between 2019 and 2020 increased by 40%, while the number of visits to some of the Library's online exhibitions grew by 100% over the same period.

The National and University Library in Zagreb took part in the preparations for the *e-Culture* project by making available the knowledge of its staff with regard to the development of digital library systems, metadata management, copyright, and the development of digital services and products. The Library's activities in the project's first year mostly focused on the procurement of the required equipment and development of the project's underlying IT system. Coordinated by the Croatian Institute for Librarianship, they involved the staff of the Institute's Croatian Digital Library Development Division, the Library's IT Department as well as the staff of its Joint Operations Department. The Library has so far contributed to the project in terms of the participation of its professionals in the project's several working groups for the development of guidelines for digitising cultural heritage.

The staff of the rest of the Library's departments will be involved in more extensive digitisation of heritage planned to be carried out on the newly acquired equipment in the upcoming stage of the project. In 2021, other libraries will gradually be included in the project, first through training workshops that will be organised for their staff, and later through practice-oriented ac-

tivities, which will include the digitisation of resources from libraries lacking the necessary equipment or unable to digitise their collections due to other reasons. Taking into consideration that, owing to the epidemic, the project's implementation so far has mostly been carried out

online, it is expected that the more favourable epidemiological conditions will provide better conditions for the project's continuation and the realisation of all activities planned as part of it.

By Dr Dragica Krstić and Dr Tamara Štefanac
Photos by Antonia Tikvica, Duje Miliša & Remete Parish

NSK 2021 international scientific conference *Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis*

{ The purpose of the 2021 NSK international scientific conference “Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis” (HPCC2021) was to open a dialogue between experts and researchers from different sectors acting as partakers in the system of the protection of heritage in various crises, raise awareness of the need for the inclusion of conservation-restoration specialists in risk management systems and of the importance of establishing national and international institutional networks based on solidarity.

INTERNATIONAL CONFERENCE **SOLIDARITY IN CULTURE:** HERITAGE PROTECTION UNDER CONDITIONS OF CRISIS

National and University Library in Zagreb, 18 – 20 March 2021, Zagreb, Croatia

Against the background of the devastating 2020 earthquakes that hit Zagreb, the capital of Croatia, and Sisač-Moslavina County, a region in central Croatia, and all current global threats making necessary the establishment of a comprehensively planned-out system for the protection of cultural heritage and development of an efficient network of cultural institutions based on the spirit of solidarity, the National and University Library in Zagreb organised *Solidarity in culture: Heritage protection under conditions of crisis*, an international virtual scientific conference that took place from 18 to 20 March 2021.

The main partner of the HPCC2021 conference was the European Commission, while other conference partners were the Croatian State Archives, Croatian group of the International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (IIC), Croatian National Committee of the International Council of Museums (ICOM), Ethnographic Museum in Zagreb, Radiation Chemistry and Dosimetry Laboratory of the Ruđer Bošković Institute, Art and Restoration Department of the University of Dubrovnik and the Office of emergency management of the City of Zagreb. The Conference was organised

with the support of the Croatian Ministry of Culture and Media, as part of the Ministry's *Year of Reading 2021* programme, and held under the auspices of the Croatian Commission for UNESCO. The Conference's media sponsors were the *Večernji list* daily and *Zaštita* journal.

A truly efficient system for the protection of cultural heritage in various emergencies includes a set of regular, integrated and networked activities, protocols, data, funds and specialists the totality of all of which ensures the resources necessary for the attainment of the highest possible level of protection of various types of heritage held by cultural institutions and maximum resilience of that heritage to all possible threats. The risks that all partakers in the system for the protection of cultural heritage are exposed to as a result of the COVID-19 pandemic and the related consequences for the cultural and creative industries sectors accentuate the necessity to set up a stable system for managing crises and provide continuous training and professional development programmes for all participants involved.

Although originally planned as a hybrid conference event combining physical and online parts of programme, owing to the conditions of the so-called “new normal”

U potresu koji je 22. ožujka 2020. godine pogodio Zagreb nastradali su brojni objekti kulturne baštine. / The earthquake that on 22 March 2020 hit Zagreb, the capital of Croatia, damaged many cultural heritage sites.

requiring quick adjustments, the *Solidarity in culture* conference was entirely held virtually, with the National and University Library in Zagreb acting as its online host. Its aim was to open a dialogue between experts and researchers from different sectors acting as partakers in the system of the protection of heritage in various crises, raise awareness of the need for the inclusion of conservation-restoration specialists in risk management systems and of the importance of establishing national and international institutional networks based on solidarity.

The conference programme included participation by a number of invited speakers, prominent professionals and researchers in different fields. They provided an overview of the most recent achievements and contemporary approaches in the field of conservation and restoration in a broader sense of heritage protection in the ALM community (including the latest methods and techniques

applied in chemical and physical analyses) and presented cultural heritage protection management from the perspective of crisis management.

Taking into consideration the educational potential of the conference as a form of virtual networking and its potential to increase awareness of the importance of bringing together all partakers in the protection of cultural heritage through a strong network built on solidarity, its programme and related activities may be expected to favourably contribute to the preparation of national and international cooperation projects in the field of the protection of cultural heritage under the conditions of various crises. The conference proceedings will be published by the end of 2021 as an open access electronic publication, which format will serve as yet another way of advocating an open and collaborative approach in education in the field of heritage protection as well as a wider availability and better and facilitated dissemination of the results of the already completed research and research-related projects.

Learn more about the HPCC2021 conference at <http://hpcc.nsk.hr/>.

By Ivona Milovanović

Digital society in Croatia as jointly developed by the National and University Library in Zagreb and Institute for Youth Development and Innovation

Owing to its cooperation with the Institute for Youth Development and Innovation, the National and University Library in Zagreb is making significant advances in fulfilling its role as the centre of digital revolution and the point of reference for all libraries in Croatia in their efforts to bring their services, programmes and projects in line with that revolution.

The National and University Library in Zagreb (NSK) and Institute for Youth Development and Innovation (IRIM) have successfully cooperated for two years on activities and projects aimed at the introduction of digital

technologies into Croatian libraries and securing conditions necessary for the growth of digital competencies in this context. The IRIM institute is a non-profit organisation based in Croatia which has developed and is

currently implementing the largest extracurricular STEM programme in Europe – the Croatian Makers movement.¹

In leading this unique movement and carrying out its core mission², which is to contribute to the growth of digital and scientific literacy, technological and other types of competencies within the STEM field among young people in Croatia and countries in the surrounding region, the Institute has recognised the importance and role of libraries as places ideally suited for fostering the culture of innovation, learning and the use of new technologies and as such able to offer opportunities to all members of society to become equal as the citizens of the 21st century.

The Institute and Library started cooperating in 2018 and have since then worked together on several important projects³, as part of which IRIM donated to the Library valuable equipment, manuals with instructions on its use and organised the related training programmes, as it was the case with all other libraries that the Institute has so far partnered with.

STEM Revolution continues – Libraries was the Institute's project as part of which it started cooperating with Croatian libraries, including the National and University Library in Zagreb. IRIM then donated to the Library 40 BBC micro:bits (microcomputers enabling the learning of the basics of programming in an easy and entertaining way), a 3D printer (Original Prusa i3 MK2s), and the accompanying tools, instruction manuals and educational materials. Also, the instructors from Mikrotvornica, a successful Zagreb-based 3D printing-oriented company and the Institute's partner, organised and conducted onsite training programmes for the Library's staff. As a result, at the beginning of 2019 the National and University Library in Zagreb set up NSK DigiLab, the Library's digital laboratory, which offers 3D printing services and organises educational programmes and other events promoting STEM knowledge and teaching STEM competencies.

Through *Digital citizen*, another IRIM's project involving libraries, the Institute continues to provide libraries with advanced technologies, with financial support from Google. Including donations of equipment even outside Croatia, the project's aim is to enable libraries to become digital innovation centres and encourage the development of digital competencies in local communities. This time, the equipment that the Institute donated to the Library included six BOSON kits (sets of educational DIY equipment used in combination with micro:bits), while three micro:Maqueen micro:bit kits, expanding ba-

Institut za razvoj i inovativnost mladih darovao je Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu tri micro:Maqueen robotička seta. / The Institute for Youth Development and Innovation (IRIM) donated to the National and University Library in Zagreb (NSK) three micro:Maqueen micro:bit kits.

sic knowledge of programming and teaching the basics of robotics, were donated subsequently as part of the project's sequel, *Digital citizen 2.0*⁴. Owing to this, the staff of NSK DigiLab have been able to continuously organise progressive educational programmes and workshops and develop new services.

Digital Libraries for Local Development, a citizen science project that the Institute is running in collaboration with INNOVABRIDGE Foundation from Switzerland, has provided a framework for the Institute's and Library's latest cooperation, as part of which, in July 2020, NSK received seven AQ:bits – devices developed by the Institute for measurements registering different aspects of air quality, such as temperature, relative humidity, pressure and microparticle concentration. Such technology is equally important for the wider public and libraries since efficiently controlling microclimatic conditions is necessary for the preservation and protection of library holdings. Apart from the donated devices, the Library also received citizen science manuals and the Institute again organised the related onsite training for NSK staff.

Through a wide range of activities organised by NSK DigiLab, the National and University Library in Zagreb is continuously introducing new and innovative services, organising and conducting educational programmes and workshops and developing new models of responding to the latest technologies and the resulting challenges and requirements for partakers in the digital society. In this context, its cooperation with the IRIM institute enables it to make significant advances in fulfilling its role as the centre of digital revolution and the point of reference for all libraries in Croatia in their efforts to bring their services, programmes and projects in line with that revolution.

¹ The official website of the IRIM institute, <https://croatianmakers.hr/en/home/>.

² IRIM's mission, <https://croatianmakers.hr/en/home/>.

³ A brief description in English of all of the Institute's projects, including those described here, is available at <https://croatianmakers.hr/en/home/#projects>.

⁴ <https://croatianmakers.hr/hr/project/digital-citizen-2-0-continuation-of-collaboration/>.

Dr. sc. Mikica Maštrović, dobitnica Nagrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za unapređenje hrvatskoga knjižničarstva u cjelini

{ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu od 2018. godine dodjeljuje Nagradu namijenjenu fizičkoj osobi koja promiče i/ili sudjeluje u osmišljavanju i provedbi međuinstitucijskih programa te surađuje s Knjižnicom, a za 2019. godinu dobila ju je dr. sc. Mikica Maštrović. Nagrada joj je uručena na svečanoj proslavi Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koja je održana 21. veljače 2020. godine u Hrvatskome državnom arhivu. To je, ujedno, i bio povod za razgovor s njom.

Na prošlogodišnjoj svečanoj proslavi Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu uručena Vam je Nagrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za značajan doprinos razvoju knjižničarske i muzejske struke te za unapređenje hrvatskoga knjižničarstva u cjelini – na čem Vam još jednom od srca čestitam. Kako je izgledao Vaš profesionalni put?

Svoj cijeli radni vijek provela sam u jednoj ustanovi, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, prvo na poslovima katalogizacije, a zatim na bibliografiji. Na tim sam poslovima dobro savladala obradu knjižne građe, najprije tradicionalnim načinom, pišaćim strojem na listićima, a zatim elektroničkim putem, koristeći se aplikacijama za strojno katalogiziranje knjižnične građe. Godine 1980. ostvaruje se moja želja – počinjem raditi u Grafičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, od 1994. postajem njezinom voditeljicom, sve do odlaska u mirovinu krajem 2016. godine.

Kao povjesničarka umjetnosti imala sam sreću svoj radni vijek u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu posvetiti upravo likovnoj umjetnosti, i to osobito umjetninama na papiru, od crteža, grafika, grafičkih mapa, do *ex librisa* i ilustriranih plakata. U najvećoj i najstarijoj zbirci te vrste u Hrvatskoj u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu vođena je stalna briga o svakome korisniku, što je u praksi značilo da je najveći dio radnoga vremena zaposlenika trošio u toj bitnoj zadaći Knjižnice. Odlaskom u mirovinu 2016. godine, našla sam napokon dovoljno vremena da se posvetim pisanju monografije o hrvatskoj grafici, znajući koliko nam je svima koji volimo tu likovnu umjetnost potrebna. Godine iskustva i mjeseci rada na rukopisu doveli su do izdanja moje autorske knjige *Hrvatska grafika: prilozi za povijest hrvatskoga multioiginala* koju je objavila nakladnička kuća Ljevak 2019. godine.

Karijeru ste, dakle, gradili na mjestu susreta knjižničarske i muzejske struke. Što smatrate svojim najvećim uspjehom u prostoru njihova prožimanja?

Ako krenete od pretpostavke da stvarate određenu informaciju koju je potrebno prenijeti do krajnjega korisnika, ta informacija mora biti dovoljno razumljiva svim skupinama korisnika bez obzira na njihovo obrazovanje i dob. Danas, uostalom, kao i sedamdesetih godina 20. stoljeća, u vremenu naglašene informatizacije, sve više govorimo o korisnicima, a ne posjetiteljima. Muzejska je zajednica davno prepoznala važnost korisnika u muzejima, ali je najčešće riječ o posjetiteljima izložaba koje su najčešće temelj muzejske komunikacije. Ono što je meni uvijek bilo bitno je da korisnici informaciju prije dolaska u Zbirku mogu dobiti preko *online* kataloga, koristeći se rješenjima OPAC ili WebPAC koja teže prema multimedijskoj izgradnji virtualnoga muzeja.

U svojem sam se profesionalnome radu u Grafičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, uz izgradnju fonda Zbirke, bavila i njegovom dostupnošću, pokušavajući korisnicima Zbirke omogućiti informaciju kako bi u najvećoj baštinskoj ustanovi u Hrvatskoj, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, mogli dobiti cjelovitu informaciju o stvaralaštvu pojedinih umjetnika, kao npr. Ljube Babića, njegov crtački i grafički opus, ali i podatke o njegovim izložbama i pisanim djelima. Trebalo je stvoriti standardizirane opise koji bi to omogućili.

Više od dvadeset godina bili ste voditeljica Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Kako vidite budućnost Zbirke u svijetu brzih društvenih i tehnoloških promjena, svojstvenih suvremenomu dobu?

Svatko od nas trebao bi težiti da u svojem radu ostavi maksimum. Sve ono što sam napravila u svojem radnom

vijeku, uvijek je bilo rađeno radi obogaćivanja kulturnih sadržaja i znanja za širu zajednicu u kojoj sam radila. Nisam zagovornik tvrdnje o vremenima koja su nekada bila bolja ili kako smo mi neke stvari radili bolje. Mislim da je sasvim normalno da oni koji nastavljaju moj posao ostvare svoje ciljeve i više od mene. Vjerujem u civilizacijski napredak, i to je jedino što je normalno. Zato vjerujem da će se poslije mene Zbirka nastaviti razvijati i brojčanim povećanjem svojega fonda, ali i tehnološkim postignućima, kako bi svaki pojedinačni primjerak te građe bio dostupan na bilo kojem zemljopisnom području, odnosno udaljenosti. Smatram kako osoblje koje danas radi u Zbirci ima dovoljno znanja da može ostvariti ono što smo započeli u razdoblju kada sam bila voditeljica Zbirke, ali otići i dalje, jer je to normalno i očekivano. Jedino se tako cjelokupna struka može razvijati.

Smatra Vas se jednom od najvećih autoriteta za medij grafike u Hrvatskoj, što ste i potvrdili njezinim prvim sustavnim pregledom u knjizi *Hrvatska grafika*, koju je 2019. godine objavila Naklada Ljevak. Možete li nam kratko predstaviti djelo?

Monografijom *Hrvatska grafika* zaokružila sam svoju profesionalnu karijeru, u prvome redu nastojeći da bude od koristi, bilo u svakodnevnome radu onih koji su posvetili svoj život grafici, bilo kao upoznavanje šire javnosti s hrvatskim grafičkim stvaralaštvom.

O hrvatskoj su grafici prije mene mnogi pisali, ali ovo je možda najcjelovitiji prikaz hrvatske grafike od njezinih prvih početaka do danas. Njome sam željela pridonijeti upoznavanju šire javnosti o postojanju hrvatskoga grafičkog stvaralaštva u razdoblju od više od petsto godina, pri čem ističem da se ona javlja i kao knjižna grafika i kao grafička mapa i knjiga umjetnika, ali i kao pojedinačni

Dobitnica Nagrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu dr. sc. Mikica Maštrović i glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević. / The winner of the 2019 National and University Library in Zagreb Award Dr Mikica Maštrović and Director General of the National and University Library in Zagreb Dr Ivanka Stričević.

Fotografija/Photo by: Renata Breka.

grafički list. Za hrvatsku grafiku bitna su tri događaja i razdoblja u kojima je doživjela procvat. Najprije, istaknimo da je poseban splet okolnosti bio sretnom pretpostavkom za izniman zamah hrvatske grafike početkom 20. stoljeća kada sazrijeva ideja utemeljenja Likovne akademije u Zagrebu, a pokreću je četvorica likovnih umjetnika, svaki s iznimnim darom za grafiku. To su: Menci Clement Crnčić, Branko Šenoa, Ljubo Babić i Tomislav Krizman, uz potporu velikoga Isidora Kršnjavoga. Prva su četvorica ujedno i utemeljitelji Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, svakako uz Arthura Schneidera, njezina prvog voditelja. Ti su umjetnici postavili temelje ne samo hrvatske grafike nego i hrvatske likovne naobrazbe, buduće Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, utemeljene 1907. godine.

Drugi je bitan događaj utemeljenje Grafičkoga odsjeka na Likovnoj akademiji u Zagrebu 1956. godine. Iste godine kada je studij utemeljen na njega dolazi i Frano Baće koji je zajedno s Marijanom Detonijem postavio organizaciju novoutemeljenoga Odsjeka. Prvi upisani studenti Grafičkoga odsjeka bili su Ante Kuduz, Tatjana Rovnij i Miroslav Šutej. Grafiku je na Odsjeku predavalo devet profesora, od kojih je šest završilo grafiku na Akademiji. Posebno mjesto u povijesti Grafičkoga odsjeka, a i hrvatske grafike, zauzima Albert Kinert zbog svojega pedagoškog rada te iznimne karizme koju je posjedovao. Ono po čem se Kinert isticao u svojem pedagoškom radu jest posvećivanje pune pozornosti osobnosti svakoga studenta. Ostvario je prepoznatljiv pedagoški stil, što potvrđuju svi njegovi bivši studenti, odreda vodeći hrvatski grafičari, neki danas već pokojni ili pak umirovljeni ili još uvijek djelatni profesori Akademije poput Miroslava Šuteja, Dubravke Babić, Nevenke Arbanas i Frane Para. Tu su i Zdenka Pozaić te Kinertova kći Nada Žiljak. Svi su oni stvorili iznimno produktivne i vrijedne grafičke opuse nastale u razdoblju koje s punim pravom možemo nazvati zlatnim dobom hrvatske grafike.

Treći bitan uzlet hrvatske grafike povezan je s nakladničkom djelatnošću Zbirke Biškupić koju je utemeljio i uređuje Božo Biškupić. Druženje umjetnikâ slike i umjetnikâ riječi na stranicama bibliofilskih izdanja Zbirke Biškupić traje od početka sedamdesetih godina prošloga

stoljeća do danas. Muzealac i kolekcionar Biškupić zna- lački pristupa svakoj nakladničkoj cjelini svojih bibliofilskih izdanja, pri čem jednaku važnost posvećuje grafičkomu oblikovanju te osobito vodi brigu da svaka grafička mapa predstavlja cjelinu u kojoj vlada sinestezijska likovnoga i verbalnoga umjetničkog diskursa. Dosad ni jedan nakladnik u Hrvatskoj nije premašio broj od 135 grafičkih mapa i bibliofilskih knjiga Zbirke Biškupić, nastale uglavnom u tehnikama dubokoga tiska i u malim nakladama. Grafički pothvat Zbirke Biškupić najslikovitije je opisao Luko Paljetak u tekstu kataloga izložbe *Zbirka Biškupić: Bibliofska izdanja 1972. – 2002. iz Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice*: „Edicija Biškupić zaista je sretni Babilon, kula od danas impozantno brojnih knjiga i grafičko-pjesničkih mapa, s kojom se s jedne strane/stranice pisci, a s druge strane/stranice slikari penju jedni drugima u susret u visinama idealne mjere željenoga savršenstva. Ono ih potiče, baš kao i samoga graditelja te kule, Božu Biškupića, koji je u taj posao ušao iz strasti potrage za knjigom kao za idealnim predmetom znajući da ga, poslužimo li Barthesom, taj predmet želi upravo onoliko koliko i on želi njega.“ Može se reći da je i zadnjih desetljeća prošloga i početkom ovoga stoljeća hrvatska grafička umjetnost svoje zlatno doba nastavila u izdanjima Zbirke Biškupić, što možemo potvrditi još jednim veličanstvenim grafičkim izdanjem Zbirke Biškupić, grafičkom mapom *Sonetni vijenac: Tonku Maroeviću* koja, uz sonetni vijenac Luke Paljetka, sadrži čak 33 djela likovnih umjetnika s kojima je Tonko surađivao, a objavljena je in memoriam Tonku Maroeviću 2020. godine.

Premda ste u mirovini, Vaš radni elan i entuzijizam i dalje plijene pozornost. Koji su profesionalni izazovi pred Vama? Čemu još želite dati svoj stručni i znanstveni doprinos?

Kao povjesničarki umjetnosti, likovna mi je umjetnost uvijek bila u središtu najbližega zanimanja, tako da se veselim što još uvijek svojim radom mogu pridonijeti muzejskoj struci. Sada radim na priručniku koji će široj baštinskoj zajednici olakšati što jednostavnije opisivanje likovnih djela koja se nalaze u njihovim ustanovama, kako bi bila i daljninski dostupna mnogim korisnicima.

Portal elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu

Pristup inozemnim istraživačkim publikacijama i bazama podataka.

<http://baze.nsk.hr/>

eIZVORI

► Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija

Ured za koordinaciju nabave e-izvora

Tel: 01 6164 172

E-mail: baze@nsk.hr

Sveučilište u Zagrebu, dobitnik Priznanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu

{ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu od 2018. godine, osim Nagrade za djelatnika Knjižnice koji je naročito pridonio njezinu radu, razvoju i promidžbi kao i Nagrade namijenjene fizičkoj osobi koja promiče i/ili sudjeluje u osmišljavanju i provedbi međuinstitucijskih programa te suradnji s Knjižnicom, dodjeljuje i Priznanje poslovnomu subjektu koji potiče, podupire i sudjeluje u realizaciji razvojnih programa Knjižnice te tako pomaže u razvoju i promicanju Knjižnice i knjižničarske djelatnosti, a za 2019. godinu dobilo ga je Sveučilište u Zagrebu. Priznanje je na svečanoj proslavi Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, održanoj 21. veljače 2020. godine u Hrvatskome državnom arhivu, uručeno rektoru Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damiru Borasu. To je, ujedno, i bio povod za razgovor s njim.

Prije svega, čestitamo Sveučilištu u Zagrebu te Vama kao njegovu rektoru na osvojenome Priznanju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, kao središnja knjižnica Sveučilišta u Zagrebu, sa Sveučilištem blisko surađuje od njegova utemeljenja, a ovo je Priznanje svakako kruna te suradnje. Vjerujem kako je osobita čast dobiti priznanje ovakve vrste.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu središnja je nacionalna ustanova, čuvarica kulturne baštine i hram knjige koja je povezana povijesnim vezama i neraskidivim odnosom sa Sveučilištem. Znanost stvara djela, nacionalnu zbirku Croaticu te znanost kroz povijest pohranjuje svoja djela u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Stoga smo jako ponosni na primljeno Priznanje koje je simbol ujedinjenja i poslanja Sveučilišta u Zagrebu i njegove središnje knjižnice.

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Na prošlogodišnjoj svečanoj proslavi Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević uručila je priznanje Sveučilištu u Zagrebu prof. dr. sc. Damiru Borasu, rektoru Sveučilišta. / Director General of the National and University Library Dr Ivanka Stričević presented the 2019 National and University Library in Zagreb Award to Professor Damir Boras, the Vice-Chancellor of the University of Zagreb, the winner of the Award for legal entities. Croatian State Archives, 21 February 2020.

Bitno je istaknuti da je Sveučilišna knjižnica, koja je *majka* današnje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, bila smještena od 1883. do 1913. godine u sadašnjem lijevom krilu Rektorata Sveučilišta u Zagrebu. Trebam i napomenuti da sam sudjelovao u ostvarenju projekta izgradnje nove zgrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koju smo otvorili 1995. godine. Naime, suutemeljitelj sam Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je bibliotekarstvo bila važna katedra za razvoj knjižničarstva i knjižničarskoga osoblja te sam mnogo godina i predavao na tim programima.

Koliko je Sveučilištu u Zagrebu bitna suradnja s njegovom središnjom knjižnicom?

Knjižnica je nastala i razvijala se uz obrazovnu i znanstvenu ustanovu Sveučilišta u Zagrebu koje je dugi niz godina bilo jedino sveučilište u Hrvatskoj. Tijekom dugoga niza godina postojanja i razvoja, dvije značajne ustanove hrvatske znanosti i kulture bivale su u istim prostorima, imale zajedničke nazivnike u nazivima, rastajale se i sastajale, no oduvijek su imale zajedničku poveznicu, a to su knjige i studenti. Sasvim je sigurno da su Sveučilište i njegova Knjižnica tijekom dugoga razdoblja ostvarivanjem svojih zadaća imali presudan utjecaj na sveukupni društveni i ekonomski razvoj Hrvatske, pa i šire. Tako je i danas, Knjižnica dio svoje sveučilišne uloge ispunjava nabavom inozemne znanstvene i stručne literature, zbirkom magistarskih i doktorskih radova, izradbom bibliografija znanstvenika Sveučilišta te repozitorijem završnih i doktorskih radova. Zajedno razvijaju Hrvatski nacionalni skupni katalog i Sveučilišni knjižnični sustav koji je dio hrvatskoga knjižničnog sustava kao i bibliometrijske usluge koje posredstvom kvantitativna vrjednovanja pružaju uvid u kvalitativan rad znanstvenika Sveučilišta. Sveučilišnoj zajednici, ponajviše studentima, bitna je infrastruktura Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koja je dio znanstvene infrastrukture Sveučilišta u Zagrebu uslugama koje su navedene, ali i digitalnim zbirkama, digitalnim laboratorijem, edukacijom studenata o informacijskoj i digitalnoj pismenosti i sl.

Ovom prilikom treba istaknuti kako je Filozofski fakultet, koji je u sastavu Sveučilišta, jedan od utemeljitelja Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara smještenoga u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a znanstvenici s Fakulteta predaju u navedenu Centru. Studenti Odsjeka informacijskih znanosti Filozofskoga fakulteta u Knjižnici imaju praksu, a isto tako povremeno i djelatnici Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu sudjeluju u odgojno-obrazovnim procesima na Fakultetu kao i edukacijama i osposobljavanjem studenata u područjima digitalne pismenosti.

Priznanje je dodijeljeno, prije svega, za suradnju na projektu *Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija – e-Izvori* gdje je glavni pregovarač pregovaračkoga tima Projekta u licenciranju elektroničkih časopisa i baza podataka prof. dr. sc. Miloš Judaš, prorektor za znanost, međuinstitucijsku i međunarodnu suradnju Sveučilišta u Zagrebu, a zatim i za suradnju na organizaciji manifestacije *Dan sveučilišne knjige održane 2019. godine u povodu 350. obljetnice Sveučilišta. Jeste li zadovoljni ostvarenjem projekta e-Izvori te bazama koje su nabavljene tijekom njegova trajanja?*

Suradnja Sveučilišta u Zagrebu i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u ostvarenju nabave e-izvora za akademsko osoblje temelji se na međusobnoj pomoći u postupcima pregovaranja i nabave e-izvora. Prorektor prof. dr. sc. Miloš Judaš imenovan je u pregovarački tim 2016. godine na poticaj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Suradnja se odvijala u logističkoj potpori jedne ustanove drugoj te pri rješavanju zajedničkoga poslanja radi osiguravanja pristupa najnovijim izvorima za akademsku zajednicu. Tu suradnju svakako treba nastaviti te zajedničkim naporom i nastupom prema nadležnome ministarstvu i Vladi Republike Hrvatske osigurati da se projekt *e-Izvori* nastavi i u sljedećem razdoblju, a da se sredstva za nabavu e-izvora povećaju, jer trenutačno jedva namiruju temeljne potrebe akademske i šire zajednice.

Je li Sveučilište u razdoblju dok ga Vi predvodite dobilo još kakvo slično priznanje ili nagradu?

Od 2014. godine Sveučilište u Zagrebu primilo je niz priznanja, ali Priznanje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu bitno je institucionalno priznanje na koje smo posebno ponosni.

Koji su planovi Sveučilišta za budućnost?

Sveučilište u Zagrebu, koje je 2019. godine proslavilo 350. obljetnicu svojega rada, želi biti jako istraživačko sveučilište te lider u neposrednu okruženju, stvarajući moderno i multikulturalno društvo u kojem Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu ima predviđenu istaknutu ulogu.

Dr Mikica Maštrović, the winner of the 2019 National and University Library in Zagreb Award

Starting from 2018, the National and University Library in Zagreb annually presents a special award to prominent professionals successfully promoting and taking part in the development and realisation of interinstitutional programmes and other forms of cooperation with the Library. The 2019 winner of the National and University Library in Zagreb Award in this category was Dr Mikica Maštrović, who received the award as part of the celebration of the 2020 National and University Library in Zagreb Day, held on 21 February 2020 at the Croatian State Archives, on which occasion she gave us this interview.

First, let me once again offer you my warmest congratulations on winning the 2019 *National and University Library in Zagreb Award*, which you were presented with at the celebration of the 2020 National and University Library in Zagreb Day for your outstanding contribution to the development of the library profession in Croatia as a longstanding and prominent museum and library professional. Tell us more about your professional career.

I spent my entire professional life in one institution, at the National and University Library in Zagreb, where I first worked in the cataloguing department and then in the bibliography department. There I learned the ins and outs of the cataloguing procedure, which at the beginning of my career was still done in the traditional way, by using the typewriter to manually enter data on catalogue cards, which technique was later modernised and made electronic through the introduction of machine-readable cataloguing. My wish to work at the Library's Print Collection came true in 1980, and in 1994 I started heading the Collection, in which position I remained until my retirement in 2016.

As an art historian, I was lucky that I was able to spend my career at the Library focusing precisely on visual arts, dealing mainly with artwork created on paper, ranging from drawings, prints, print portfolios, to bookplates and illustrated posters. As the largest and oldest collection of this type in Croatia, NSK Print Collection has always taken great care of each and every user, meaning that responding to various user requirements constituted a significant part of its activities at the time when I was heading it. After 2016, when I went into retirement, I finally found enough time to dedicate myself to the writing of a comprehensive monograph on Croatian graphic art, knowing how much all lovers of this type of art need it. Many years of experience and the months I spent working on the manuscript led to its publication in 2019, by a publishing company Ljevak (*Hrvatska grafika: prilozi za povijest hrvatskoga multioriginala*).

You therefore built your career at a place where the library and museum professions meet. What do you consider your greatest achievement in terms of having worked in the sphere where the two intertwine?

If you start from the assumption that your job is to create specific information and make it available to the final user, it is clear that this information has to be easy to understand, for all types of users, regardless of their education or age. Today, at a time of marked informatisation, which trend for that matter was also present during the 1970s, we are more and more referring to users, not visitors. Museum professionals have long been aware of the importance of museum users, however, they are mainly the visitors of exhibitions, the most frequent channel that museums use in their communication with the public. What I have always considered important was to make relevant information available to users before their visit to the Collection, through the Library's online catalogue, by making use of OPAC- and Web PAC-based solutions suitable for adopting a multimedia approach in creating virtual museums.

Thus, during my work as the head of the Collection, apart from activities aimed at the Collection's development, I also dealt with making its holdings available, trying to ensure that the users of such an important collection, operating as part of Croatia's largest heritage institution, have easy access to detailed information about artists whose works it holds. So, for example, apart from being able to learn about the Collection's drawings and prints by Ljubo Babić, the famous Croatian 20th-century painter, I thought that it was equally important for our users to have easy access to information about his exhibitions and written works. Such a comprehensive approach necessitated standardised descriptions bringing together all relevant data.

You headed the Library's Print Collection for more than twenty years. How do you see the Collection's future in the light of rapid social and technological changes, characteristic of the contemporary age?

We should all strive to do our best in our work. In everything that I have done in my professional career I have always been driven by the desire to enrich the cultural content and knowledge about cultural heritage that heritage professionals work hard to bring closer to the wider public. I am not one of those claiming that everything was better in the past, or clinging to the old ways of doing things. I believe that it is completely normal that those who have taken on my work at the Library will do even more than me in attaining their goals. I am a firm believer in civilizational progress, as something both expected and desirable. For this reason, I am sure that the Collection will keep developing, both in quantitative terms, through the growth of its holdings, as well as in terms of the implementation of new technologies, so that each and every item that it holds becomes globally available. I hold that the Collection's present staff have enough knowledge to be able to realise what we started at the time when I headed the Collection, but also go beyond that. It is the only way for the Collection to keep developing, as it is for the entire profession in this field.

You are considered to be one of the leading authorities on graphic art in Croatia, which reputation you have proved to be well-founded by providing its first systematic overview ever, in your 2019 monograph. Can you briefly present it to us?

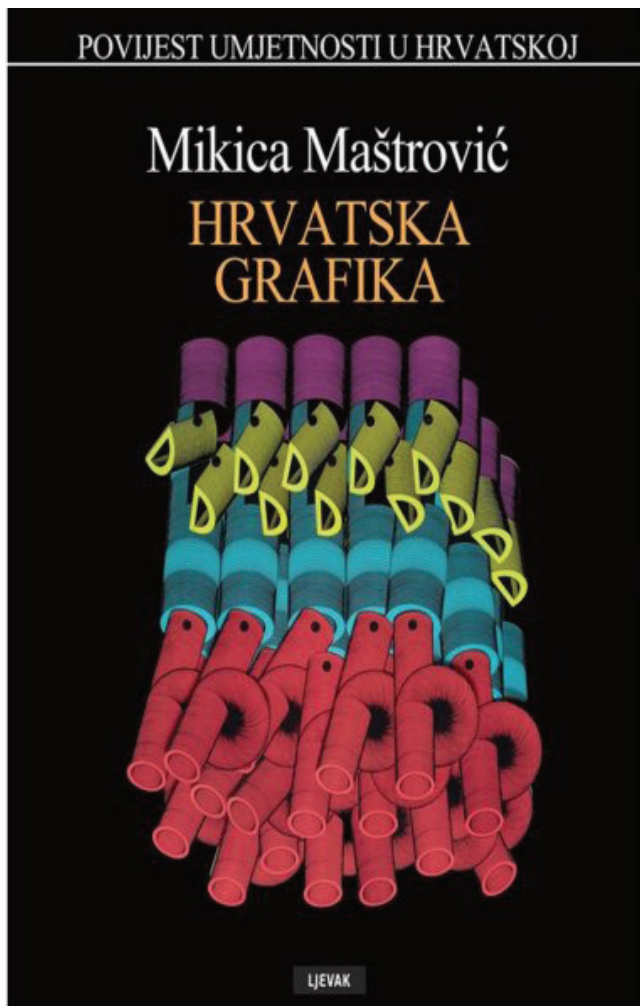
With this monograph I rounded off my professional career, at the same time trying to make it useful both for professionals in this field and for the general public, in terms of providing an all-including presentation of Croatia's rich heritage of graphic art.

Many had written about Croatian graphic art before me, but this is perhaps its most comprehensive historical overview. My intention in its preparation was to present to the wider public the great tradition of Croatian graphic art spanning a period of more than five hundred years, all throughout which it appeared in all forms – as part of book design, in the form of the print portfolio, artist's book, and finally, the fine print. There were three events and the related time periods that marked the flourishing of Croatian graphic art. First, a unique combination of circumstances provided a major impetus owing to which it thrived at the beginning of the 20th century, when the idea for establishing an art academy in Zagreb took root and was realised with the support of the great Isidor Kršnjavi by four distinguished Croatian artists – Menci Clement Crnčić, Branko Šenoa, Ljubo Babić and Tomislav Krizman, each of which had an exceptional talent for graphic art. They were also the founders of the Library's Print Collection, in which context we must not forget Artur Schneider, the Collection's first head. The same group of artists laid the foundations not only of

Croatian graphic art, but also of Croatian educational standards in the field of visual arts, as embodied in the tradition of the present-day Academy of Fine Arts in Zagreb, founded in 1907.

The following significant event in this context was the 1956 establishment of the Academy's Graphic Arts Department, whose first organisational framework was set by Frano Baće and Marijan Detoni. Its first students were Ante Kuduz, Tatjana Rovnjak and Miroslav Šutej, and its staff consisted of nine professors, six of which were the Academy's graphic arts graduates. Owing to his characteristic teaching approach as well as to his extraordinary charisma, professor Albert Kinert holds a special place both in the context of the history of the Department and that of the entire Croatian graphic art. What made his way of teaching stand out, on top of his unique teaching style, was his ability and willingness to dedicate his full attention to the personality of each student, as all of his former students have always been pointing out. Apart from Miroslav Šutej, Dubravka Babić, Nevenka Arbanas and Frane Paro, who all became the leading Croatian graphic artists and professors at the Academy, this impressive group includes a distinguished contemporary graphic artist Zdenka Pozaić and Kinert's daughter Nada Žiljak, and their extraordinarily rich and valuable oeuvres mark a time that may rightfully be considered the golden age of Croatian graphic art.

This art's third peak is related to the production of The Biškupić Collection (Zbirka Biškupić), founded and curated by Božo Biškupić, a notable Croatian museum professional, art collector and publisher, as well as the 1995-2000 and 2004-2010 Croatian Minister of Culture. The Collection's bibliophile editions have been bringing together visual artists and the artists of the written word since the beginning of the 1970s, each of them reflecting Biškupić's expert knowledge and rare skill in intertwining the visual and verbal art discourses. So far, none of the Croatian publishers has exceeded the Collection's rich production of 135 print portfolios and other bibliophile editions, mostly featuring intaglio prints and published in limited-edition print runs. The Collection's undertaking in terms of graphic art was most vividly described by the distinguished Croatian poet, literary translator and Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts Luko Paljetak in 2002, when in the catalogue accompanying the exhibition marking the 30th anniversary of the Collection's activity (*Collection Biškupić – Collector's Editions 1972 – 2002*) he wrote: *The publications of the Biškupić Collection are truly a happy Babel, a tower made up of impressively many books and graphic-poetic portfolios, being climbed on one side/page by writers and on the other by painters, striving towards each other and towards the heights of the ideal measure of desired perfection. It is perfection that moves them, just*

Hrvatska grafika: prilozi za povijest hrvatskoga multioriginala, Naklada Ljevak, 2019. / A monograph by Dr Mikica Maštrović, the winner of the 2019 National and University Library in Zagreb Award, providing a comprehensive historical overview of Croatian graphic art (Hrvatska grafika: prilozi za povijest hrvatskoga multioriginala. Zagreb: Naklada Ljevak, 2019).

Additional interview, by Nela Marasović

The University of Zagreb, the winner of the 2019 National and University Library in Zagreb Award for legal entities

Starting from 2018, the National and University Library in Zagreb presents its annual award not only to members of its staff who made outstanding contribution to the Library's work, development and promotion and prominent professionals successfully promoting and/or taking part in the development and realisation of interinstitutional programmes and other forms of cooperation with the Library, but also to legal entities supporting and participating in the realisation of the Library's development programmes and thus contributing to the development both of the Library and the library profession in Croatia. The winner of the 2019 National and University Library in Zagreb Award in this category was the University of Zagreb, whose Vice-Chancellor, Professor Damir Boras received the award as part of the celebration of the National and University Library in Zagreb Day held on 21 February 2020 at the Croatian State Archives. On that occasion he gave us this interview.

First of all, I congratulate the University of Zagreb and you, as its Vice-Chancellor, on winning the 2019 National and University Library in Zagreb Award for legal entities. The Library, as the Zagreb University's central library,

as it moved the builder of that tower, Božo Biškupić, who embarked upon this effort out of a passionate quest for the book as the ideal object, aware that the object, to recall Barthes, needs him as much. It can also be said that during the final decades of the last century and in the beginning of this one, the golden age of Croatian graphic art has continued through the Collection's editions, the most recent of which being *Hommage Tonku Maroeviću*, an outstanding print-and-poetry portfolio published in 2020 as a tribute to the late distinguished Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Art and great Croatian writer, art historian and publicist Tonko Maroević. Apart from verses by Paljetak, this latest portfolio brings 33 prints by as many Croatian visual artists who Maroević collaborated with.

Although you are now in retirement, it is obvious that your professional vigour and enthusiasm are still very much present. What professional challenges lie ahead of you? What kind of additional contribution as a professional and researcher would you like to make?

Being an art historian, my focus has always been on visual arts, so I am glad that through my work I can still make contribution to the field of the museum profession. I am currently working on a handbook intended to make the description of the works of art easier for heritage professionals and thus make these artworks available online to as many users as possible.

has been closely cooperating with the University since its founding, in which context the Award represents the crown of that cooperation. I believe that it must be a special honour to receive such an accolade?

The Library, as Croatia's central national institution, the guardian of cultural heritage and temple of the book, is historically connected with the University by an unbreakable bond. Science, the University's central activity, produces works of science, which make a significant part of Croatia, the Library's national collection, and the Library's entire holdings. We are therefore very proud of receiving this accolade, which is a symbol of the union between the University and its central library, as well as of their joint mission.

It is important to point out that from 1883 to 1913, the University's library, the mother of the National and University Library in Zagreb, was located in the left wing of the present-day University's Vice-Chancellor's Office. Also, I have to mention in this context that I took part in the realisation of the project focusing on the construction of the present building of the National and University Library in Zagreb, which we opened to the public in 1995. Namely, I was a co-founder of the Department of Information and Communication Sciences at the University's Faculty of Humanities and Social Sciences, whose Department's Librarianship Section, where I taught for many years, has always played a significant role in the development of the library profession in Croatia and the education of library professionals.

How important to the University of Zagreb is cooperation with its central library?

The Library was founded and has developed side by side with the University, which for a long time had been the only university in Croatia. Throughout their long history and development, these two significant Croatian scientific and cultural institutions shared buildings, parts of their names, parted ways and reunited, never once losing their strongest connection, which have always been books and students. It is beyond any doubt that by carrying out their tasks they long have had a decisive impact on the overall social and economic development of Croatia and beyond. Today, the Library partly fulfils its role through making available scientific and professional research papers and other related resources published abroad, by assembling the national master's and doctoral theses collection, compiling the bibliographies of the University's scholars and researchers and building the University's digital theses and dissertations repository, i.e. the University of Zagreb Digital Repository. Also, the two institutions are jointly developing the Croatian National Union Catalogue and the University's library system, which is part of the Croatian national library system, as well as bibliometric services, which provide insight into the quality of the research output of the University academic staff based on quantitative assessments. The infrastructure of the National and University Library

Fotografija/Photo by: Renata Breka.

Na prošlogodišnjoj svečanoj proslavi Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damir Boras zahvalio u ime Sveučilišta na dodijeljenoj Priznanju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu. / The Vice-Chancellor of the University of Zagreb Professor Damir Boras at the celebration of the 2020 National and University Library in Zagreb Day, receiving the 2019 National and University Library in Zagreb Award for legal entities on behalf of the University. Croatian State Archives, 21 February 2020.

in Zagreb, which is an integral part of the University's scientific infrastructure and consists of these services, also including the Library's digital collections, its digital laboratory, the Library's educational information and digital literacy programmes, etc., is highly important to the University's community, especially to students.

Here it is also worth emphasising that the already mentioned Faculty of Humanities and Social Sciences, one of the University's constituent units, is one of the founders of the Croatian Training Centre for Continuing Education of Librarians (Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara, CSSU), which operates as part of the National and University Library in Zagreb and among whose lecturers and educators are the members of the Faculty's staff. Students from this Faculty's Department of Information and Communication Sciences receive practical training through programmes conducted at the Library, while the Library's staff occasionally take part in the Faculty's programmes and organise digital literacy training programmes for the Faculty's students.

Apart from for its cooperation with the Library on the organisation of the first edition of *The University of Zagreb Book Day*, which in 2019 marked the 350th anniversary of the University's founding, the University received the Award primarily for its cooperation with the Library on the *Improving access to electronic resources offering scientific and specialised information, or eResources* project, in which the University's Pro-Vice-Chancellor for Science, Inter-institutional and International Cooperation Professor Miloš Judaš heads the project's negotiating team in securing the most favourable conditions with regard to the licenced use of electronic journals and databases. Are you satisfied with the realisation of the *eResources* project and the electronic databases provided as part of it?

The University's cooperation with the National and University Library in Zagreb in the realisation of the *eResources* project is based on the two institutions' assisting each other in the project-related negotiation and procurement processes, in which context the Pro-Vice-Chancellor Judaš was appointed to the project's negotiating team in 2016 on the Library's initiative. The two institutions have so far been cooperating through mutual support, both in terms of logistics and the accomplishment of their joint mission, for the purpose of providing access to the latest academic resources for the Croatian academic community. This cooperation should by all means be

continued, in which context it is necessary that through our joint efforts and communication with the authorised ministry and the Government of the Republic of Croatia we ensure that provisions be made for the project's continuation in the upcoming period, as well as for the allocation of increased financial resources, since the project's current funding hardly covers the basic e-resources-related requirements of the academic and research community.

Has the University received any other similar accolade or award during your term as its Vice-Chancellor?

Since 2014, when I was elected Vice-Chancellor, the University has received a number of accolades, however, the 2019 *National and University Library in Zagreb Award* for legal entities is a significant institutional award that we are particularly proud of.

What are the University's plans for the future?

The University of Zagreb, which in 2019 celebrated 350 years of its activity, wants to be a strong research-oriented university and a leader in its surrounding region, and in this way create a modern and multicultural society in which the National and University Library in Zagreb may entirely fulfil its distinguished role.

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dr. sc. Tatijana Petrić, rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damir Boras, predsjednik Matice hrvatske prof. dr. sc. Stipe Botica te prorektorica za studente, studije i upravljanje kvalitetom Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Ivana Čuković-Bagić na manifestaciji *1. dan sveučilišne knjige* održanoj 12. ožujka 2019. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. / (from left to right) Pro-Vice-Chancellor for Students, Study Programmes and Quality Management Professor Ivana Čuković-Bagić, President of the Central Croatian Cultural and Publishing Society (Matica hrvatska) Professor Stipe Botica, Vice-Chancellor of the University of Zagreb Professor Damir Boras and 2015-2019 NSK Director General Dr Tatijana Petrić at the first edition of *The University of Zagreb Book Day*, National and University Library in Zagreb, 12 March 2019.

Nela Marasović

Dr. sc. Josip Stipanov – poznavatelj knjižnica i njihove uloge u društvu

{ Zahvaljujući dr. Josipu Stipanovu, u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu započela je produktivnija uporaba suvremene informacijske i telekomunikacijske tehnologije, novih medija kao i uporaba Knjižnice na daljinu. Knjižnica je tako izravno i neizravno pridonijela razvoju i drugih hrvatskih knjižnica te njihovu povezivanju u funkcionalni knjižnični sustav.

Početkom 2021. godine napustio nas je dr. sc. Josip Stipanov, jedna od najosebujnijih osoba knjižničarskih krugova u Hrvatskoj u posljednjih nekoliko desetljeća. Bio je filozof i knjižničar, dugogodišnji djelatnik, a potom i ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. I nakon odlaska u mirovinu dolazio je gotovo na sva događanja organizirana u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Jednostavno je i dalje želio biti dio knjižničarske priče, a i knjižničarska sredina nije mogla bez njega jer njegova temperamentnost, otvoreni duh te ljubav prema ljudima uvijek su i u svakome društvu bili dobrodošli.

Dr. sc. Josip Stipanov rođen je 18. studenoga 1939. godine u mjestu Soline na Dugome otoku. Osnovnu školu pohađao je u rodnome mjestu, a klasičnu nadbiskupsku gimnaziju i studij teologije u Zadru. Na Gregorijani u Rimu studirao je filozofiju koju je 1971. godine završio doktoratom. Nekoliko godina radio je kao profesor u klasičnoj nadbiskupskoj gimnaziji te na Višem bogoslovnom učilištu u Zadru. Godine 1972. zaposlio se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu gdje se, ponajprije, bavio hrvatskom retrospektivnom bibliografijom. Od 1975. do kraja 80-ih godina prošloga stoljeća bio je voditelj Službe za razvoj i unaprjeđenje knjižničarstva, zatim do 1997. zamjenik ravnatelja Knjižnice te od 1998. godine vršitelj dužnosti upravitelja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Glavni ravnatelj postao je 2002. godine i na tome je mjestu ostao do veljače 2007. godine, kada odlazi u mirovinu. Dvadeset je godina sudjelovao u izgradnji nove zgrade Knjižnice te je s radošću 1995. godine dočekao njezino otvorenje. Zalagao se za učlanjenje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u mrežu Europskih knjižnica, što je 2005. godine i ostvario.

Zahvaljujući dr. sc. Josipu Stipanovu, u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu započela je produktivnija uporaba suvremene informacijske i telekomunikacijske tehnologije, novih medija kao i uporaba Knjižnice na daljinu. Knjižnica je tako izravno i neizravno pridonijela razvoju i drugih hrvatskih knjižnica te njihovu povezivanju u funkcionalni knjižnični sustav.

Objavio je više od 50 znanstvenih i stručnih radova, studija i članaka, uglavnom u hrvatskoj, te nešto manje u inozemnoj strukovnoj periodici. Za svoj je rad dobio niz priznanja i nagrada, od kojih treba izdvojiti Kukuljevićevu povelju i odlikovanje Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Koliko su mu knjižnice bile bitne, dokaz su i njegove dvije najpoznatije knjige pod nazivom *Knjižnice i društvo – od potrebe do mogućnosti* te *Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj*. Izdavač je obiju knjiga Školska knjiga. U prvoj je knjizi pokušao prikazati sociološki, komunikološki i kulturološki aspekt nastanka knjižnica, od Mezopotamije do digitalnoga doba, te njihovu ulogu u budućnosti. Svrha je knjige bila prikazati kako je društvo utjecalo na nastanak, djelovanje i razvoj knjižnica. Druga knjiga donosi prikaz razvoja knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj preko različitoga društveno-povijesnog konteksta određenoga razdoblja. Postala je omiljeno štivo studenata bibliotekarstva te svih onih koje zanimaju knjige, knjižnice te njihov razvoj tijekom povijesti.

Dr. sc. Josip Stipanov bio je knjižničar u svakome smislu te riječi. Knjige je obožavao, a Knjižnicu je smatrao svojim drugim domom.

Glavni ravnatelj Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dr. sc. Josip Stipanov u razdoblju od 2002. do veljače 2007. godine, kada odlazi u mirovinu. / Dr Josip Stipanov, the 2002-2007 Director General of the National and University Library in Zagreb.

Teško ćemo prihvatiti da dr. Stipanov više nećemo vidjeti. No, fizička odsutnost ipak neće značiti da ga ovdje neće biti. Rezultati njegova truda, rada i znanja zauvijek

će ostati zapisani u povijesti stvaranja ugleda i statusa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te sveukupne hrvatske i međunarodne knjižničarske zajednice.

Notable librarians

By Nela Marasović

Dr Josip Stipanov – an expert on libraries with a true understanding of their social role

Owing to Dr Stipanov, the National and University Library in Zagreb started using modern information and communication technologies as well as the related new media on a larger scale, as a result of which its services started becoming available in the online environment. As the main Croatian library, NSK thus directly and indirectly contributed to the development of all other libraries in Croatia and their integration into a functional national library system.

At the beginning of 2021, Dr Josip Stipanov, one of the most distinguished figures in the Croatian library community over the last several decades, a philosopher as much as a librarian, a former long-time member of the staff of the National and University Library in Zagreb and then its 2002-2007 Director General, passed away.

Even after he went into retirement, he continued attending most of the Library's events and remained a vital part of Croatia's library sphere, enriching it with his lively character, open-mindedness, free spirit and great affection he had for people in general, and thus making it what it is today.

Dr Stipanov was born on 18 November 1939 on the island of Dugi otok, Croatia. After finishing primary school, he went to Zadar, where after completing his classically-oriented secondary education he studied theology. He subsequently studied philosophy at the Pontifical Gregorian University in Rome, where he obtained his doctorate degree in 1971. After teaching for several years at the classically-oriented secondary school and the theological college in Zadar, he started working at the National and University Library in Zagreb in 1972, mostly on the compilation of the Croatian retrospective bibliography. From 1975 to the end of the 1980s he headed the Library's section for the development and advancement of librarianship (*Služba za razvoj i unaprjeđenje knjižničarstva*). From then until 1997 he was the Library's Deputy Director General, and in 1998 he took up the post of the Library's Acting Director General. He became the NSK Director General in 2002, in which position he worked until his retirement, until February 2007.

For 20 years he took part in activities aimed at the construction of the Library's new building and was therefore overjoyed to finally see it open in 1995. He advocated the inclusion of the National and University Library in Zagreb in The European Library network, of which NSK gained full membership in 2005, during Dr Stipanov's term as its Director General.

Owing to Dr Stipanov, the National and University Library in Zagreb started using modern information and communication technologies as well as the related new media on a larger scale, as a result of which its services started becoming available in the online environment. As the main Croatian library, NSK thus directly and indirectly contributed to the development of all other libraries in Croatia and their integration into a functional national library system.

Dr Stipanov authored over 50 research and scientific papers, studies and articles published mainly in Croatian journals, but also in foreign professional journals. He received a number of awards, two of which particularly stand out – *The Kukuljević Charter*, which was presented to him by the Croatian Library Association for outstanding contribution to the development of library profession in Croatia, and The Order of the Croatian Star with the effigy of Marko Marulić, which he was awarded by the President of the Republic of Croatia for his extraordinary services to culture.

Standing as the lasting reminder of how important Dr Stipanov held libraries are his two most well-known books – his 2010 overview of the sociological, communicational and cultural aspects of the historical develop-

ment of libraries from the time of Mesopotamia to the digital age which also presented their role in the future (*Knjižnice i društvo – od potrebe do mogućnosti*. Zagreb: Školska knjiga, 2010), and a detailed presentation of the development of libraries and library profession in Croatia against the background of different social and historical conditions, published in 2015 (*Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj – od početaka do današnjih dana*. Zagreb: Školska knjiga, 2015). The latter has become highly popular with LIS students, everyone interested in books, libraries, and their development throughout history.

Dr Stipanov was a librarian in every sense of the word. He never lost any of his immense enthusiasm for books, nor of his unique affection for libraries, which he always thought of as his second home.

We will have a hard time accepting that we will no longer be seeing Dr Stipanov. However, his physical absence will forever be compensated by the many traces and lasting results of his professional efforts, great work and knowledge inscribed in the making of the history and a distinguished position of the National and University Library in Zagreb, in both the Croatian and international library community.

Knjiga *Knjižnice i društvo – od potrebe do mogućnosti* prikazuje sociološki, komunikološki i kulturološki aspekt nastanka knjižnica. / The late Dr Stipanov's insightful book providing an overview of the sociological, communicational and cultural aspects of the historical development of libraries (*Knjižnice i društvo – od potrebe do mogućnosti*. Zagreb: Školska knjiga, 2010).

Što Digitalni laboratorij NSK nudi?

Usluga **3D printanja**

Edukacije, radionice i predavanja

Makerspace za korištenje računalne i druge opreme i softvera za potrebe studiranja, kreativnog i stručnog ili znanstvenog rada

Prostor za **konferencije, događanja** i ostale **evente**

Digitalne tehnologije dostupne svima

Digitalni laboratorij NSK potiče kulturu inovacija te novim generacijama korisnika i knjižničara osigurava prostor za upoznavanje i eksperimentiranje s novim tehnologijama.

lab.nsk.hr

Nela Marasović

Homage akademiku Tonku Maroeviću

Predstavljanjem pjesničko-grafičke mape *Homage Tonku Maroeviću*, koja je objavljena u nakladi Zbirke Biškupić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 19. listopada 2020. odala je počast istaknutomu akademiku, književniku, povjesničaru umjetnosti i publicistu te svojem dugogodišnjem suradniku koji je preminuo 11. kolovoza 2020. godine u 79. godini života.

Autor Sonetnoga vijenca posvećena Tonku Maroeviću njegov je dugogodišnji prijatelj akademik Luko Paljetak, dok su autori grafičkih listova 33 hrvatska likovna umjetnika koji su različitim grafičkim tehnikama na svoj način dočarali akademika.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu teško će naći suradnika koji će poput njega svojim eruditizmom, elokvijom te, prije svega, svojom pristupačnošću i toplinom svemu onom što radi dati jednu nepodnošljivu lakoću postojanja. Bio je užitak raditi s njime i bez njega ništa više neće biti isto.

Kada ga je novinar Glorije 2011. godine u razgovoru pitao što je bilo ključno da je za mjesto prebivališta odabrao Zagreb, odgovorio je da kada je kao jedanaestogodišnjak prvi put vidio Sveučilišnu knjižnicu, rekao da mora tu živjeti.

Akademik Tonko Maroević bio je dugogodišnji član Ocjenjivačkoga suda koji je na natječaju *Hrvatska lijepa knjiga* odabirao najljepše oblikovane hrvatske knjige za međunarodni natječaj *Best Book Design from all over the World* koji se održava u razdoblju trajanja Sajma knjiga u Leipzigu te za izložbu *Book Art International* koja se organizira u vrijeme trajanja Sajma knjiga u Frankfurtu.

Redovito je govorio na predstavljanju bibliofilskih edicija istaknute hrvatske grafičarke Zdenke Pozaić kao i na drugim književno-umjetničkim manifestacijama koje je organizirala Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Tu svakako treba istaknuti predstavljanje knjige *Balade Petrice Kerempuha* Miroslava Krležu, u sklopu održanoga ciklusa tribina *Deset (naj)značajnijih hrvatskih knjiga* 2007. godine.

Godine 2015. bio je i gost dvanaeste iz ciklusa tribina povezanih s hrvatskim iseljenicima koje se već dugi niz godina organiziraju u sklopu Zbirke inozemne Croatice. Tom je prigodom govorio o svojem književnom, prevoditeljskom i književno-kritičarskom radu, svojim vezama s Italijom i Katalonijom, zanimanju za djelo Jorgea Luisa

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Grafički list s portretom Tonka Maroevića iz pjesničko-grafičke mape *Homage Tonku Maroeviću*. / A print portraying Tonko Maroević, the late distinguished Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts, as part of a special print-and-poetry portfolio published in his memory (*Homage Tonku Maroeviću*).

Borgesa te suradnji s nakladničkom kućom Hefi iz Milana.

Tonko Maroević rođen je 1941. godine u Splitu, gdje je završio osnovnu školu i klasičnu gimnaziju. Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1963. godine komparativnu književnost i povijest umjetnosti. Godine 1976. doktorirao je temom *Likovna umjetnost u hrvatskoj književnosti od moderne do danas*.

Bio je asistent na Katedri povijesti srednjega vijeka, lektor hrvatskoga jezika i suradnik za dokumentaciju moderne umjetnosti. Predavao je na Filozofskome fakultetu u Zagrebu kao i na Sveučilištu u Milanu i Trstu.

Od 1970. godine pa da umirovljenja radio je u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Bio je redoviti član HAZU od 2002. godine. Istraživao je suvremenu hrvatsku umjetnost, objavljivao likovne kritike i rasprave, predgovore kataloga i mapama te monografije. Osim likovnom umjetnošću i kritikom, bavio se i književnim radom, prevođenjem te književnom kritikom.

Za svoj rad dobio je brojne nagrade i priznanja, i to nagradu *Sedam sekretara SKOJ-a* za likovnu kritiku, nagradu *Antun Gustav Matoš* za književnost, nagradu *Julije Benešić* za književnu kritiku, Maslinov vijenac i nagradu *Tin Ujević* za poeziju.

Sretni smo što smo ga poznavali i s njime mogli surađivati. Pokazao nam je da se ljudska veličina očituje jednostavnošću i skromnošću.

By Nela Marasović

An homage to the great Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts Tonko Maroević (1941-2020)

On 19 October 2020, with a programme presenting a special print-and-poetry portfolio published as a tribute to the late distinguished Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Art Tonko Maroević (*Hommage Tonku Maroeviću*), the National and University Library in Zagreb paid homage to this great Croatian writer, art historian and publicist, who it had a privilege to collaborate with on many projects, until he passed away on 11 August 2020, at the age of 79.

The portfolio brings verses by Maroević's long-standing friend, notable Croatian poet, literary translator and also Fellow of the Academy Luko Paljetak, and 33 prints by as many Croatian visual artists portraying Maroević in various printmaking techniques and from as many different perspectives.

The Library will have a hard time finding a collaborator in Maroević's stead, considering the erudition, eloquence, and above all the unpretentiousness and personal warmth that gave everything that Maroević ever did an almost incredible air of lightness. All this made working with him a remarkable pleasure, and for it all he will be greatly missed in the Library's future programmes, projects and events.

When asked in a 2011 interview about the reasons that made him choose Zagreb as his place of residence, Maroević replied that it was the moment when at the age of eleven he first saw the National and University Library in Zagreb, then called the University Library and housed in the art nouveau beauty of a building in Marko Marulić Square. Seeing it, little Maroević said to himself that he had to live in the same city.

Maroević was a longtime member of the judging panel for the Croatian national best book design competition (*Hrvatska lijepa knjiga*), which the National and University Library in Zagreb organises every year for the purpose of selecting best designed Croatian books for two major European book events – the international *Best Book Design from all over the World* competition, which is held every year as part of the Leipzig Book Fair, and the *Book Art International* exhibition, traditionally taking place as part of the world-famous Frankfurt Book Fair.

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Akademik Tonko Maroević na predstavljanju devetoga kola bibliofilske edicije *Riječ i slika* hrvatske akademske slikarice, grafičarke i dizajnerice Zdenke Pozaić koje je 29. listopada 2019. godine održano u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. / Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts Tonko Maroević (third from left), at one of the Library's many programmes he participated in.

He regularly appeared as the speaker at the presentations of the bibliophile editions of the prominent Croatian graphic artist Zdenka Pozaić and many other literature-and-art-related NSK events and programmes. One particularly worth mentioning was certainly the 2007 presentation of *Ballads of Petrica Kerempuh* (*Balade Petrice Kerempuha*), the cult classic by Miroslav Krleža, one of the greatest Croatian writers of all time, which was held as part of the Library's open forum programme highlighting the most significant books of Croatia's cultural and scientific heritage (*Deset (naj)značajnijih hrvatskih knjiga*).

In 2015, he appeared as a guest in the 12th edition of an open forum programme organised by the Library's Foreign Croatica Collection, on which occasion he presented his work as a writer, translator and literary critic, his connections to Italy and Catalonia, his interest in the work of Jorge Luis Borges, and cooperation with the Milan-based publishing house Hefti.

Maroević was born in 1941 in Split, Croatia, where he went to primary school and also finished his classical-oriented secondary education. In 1963, he graduated

in comparative literature and history of art from the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Zagreb, where he also obtained his doctorate degree in 1976, with a thesis presenting his research into visual art in Croatian literature from the period of modernism to the present day (*Likovna umjetnost u hrvatskoj književnosti od moderne do danas*).

He taught the history of medieval art as an assistant lecturer at the Department of Art History of the Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences, he was a copy editor for the Croatian language, and worked on projects and initiatives focusing on the documentation of modern art. He also taught at Italian universities, those in Milan and Trieste.

From 1970 to his retirement, he worked at the Institute of Art History in Zagreb. In 2002, he became a Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Arts. He researched contemporary Croatian art, published art reviews and treatises, authored forewords to numerous exhibition catalogues, portfolios and monographs.

He was a holder of many awards, some of the most important among them being the 1971 prestigious award that he received for his work as an art critic by a prominent youth organisation in ex-Yugoslavia (*Sedam sekretara SKOJ-a*), the Croatian Writers' Association's Antun Gustav Matoš literary award and Julije Benešić literary criticism award, and *Maslinov vijenac* and Tin Ujević poetry awards.

The members of the staff of the National and University Library in Zagreb feel deeply honoured to have had the opportunity to get to know Maroević through collaborating with him on the Library's many programmes. Apart from impressing us with his immense knowledge and invaluable insights, he so unassumingly showed us how human greatness always manifests through simplicity and modesty.

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Predstavljanjem pjesničko-grafičke mape *Hommage Tonku Maroeviću*, koja je objavljena u nakladi Zbirke Biškupić, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 19. listopada 2020. godine odala je počast ovom istaknutom akademiku. / On 19 October 2020, with a programme presenting a special print-and-poetry portfolio published as a tribute to the late distinguished Fellow of the Croatian Academy of Sciences and Art Tonko Maroević (*Hommage Tonku Maroeviću*), the National and University Library in Zagreb paid homage to this great Croatian writer, art historian and publicist.

dr. sc. Irena Galić Bešker

Nikola VII. Zrinski: u povodu 400. obljetnice rođenja

Nikola VII. Zrinski (1620. – 1664.) i Petar Zrinski (1621. – 1671.), sinovi Jurja V. Zrinskoga i Magdalene rođ. Széchy, svojim su djelovanjem i pisanom riječi ostavili neizbrisiv trag u hrvatskoj povijesti i književnosti. Čini se da su ime i zasluge starijega brata Nikole djelomično zasjenjeni značenjem imena i lika njegova mlađeg brata Petra, koji je zajedno sa svojim šurjakom Krstom Frankapanom ostao trajno zapamćen u nacionalnoj povijesti. Urota koju su s nekolicinom hrvatskih i ugarskih velikaša pripremali Petar Zrinski i Krsto Frankapan svojedobno je imala velik odjek i izvan hrvatskih granica. Tema je dva stoljeća poslije zaokupila hrvatskoga književnika i pravaša Eugena Kumičića koji je napisao roman *Urota zrinsko-frankopanska*. Četiristo godina od rođenja bana Nikole Zrinskoga te sto sedamdeset godina od rođenja književnika Eugena Kumičića, koliko brojimo 2020. godine, prigoda je da se ukratko prisjetimo Nikolina književnog stvaranja te utemeljivanja obiteljske knjižnice koja se danas čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Imenjак i praunuk glasovitoga sigetskog junaka Nikola Zrinski i njegov brat Petar rano ostaju bez oca, stoga brigu o njima preuzimaju protonotar Stjepan Patačić i zagrebački biskup Petar Domitrović. Nakon njihove smrti o braći Nikoli i Petru skrbi četveročlano povjerenstvo, a njihov izravni skrbnik bio je Franjo Batthány, unuk Nikole Zrinskoga Sigetskoga. S deset godina Nikola odlazi isusovcima u Graz, gdje stječe temeljnu humanističku naobrazbu, a zatim u Trnavi 1636. godine završava retoriku. Nakon završetka školovanja Nikola s bratom Petrom odlazi u Italiju, gdje ih prima papa Urban VIII., pravim imenom Maffeo Barberini. U povijesti je ostao zapamćen kao papa koji se oštro suprotstavio protestantizmu i jansenizmu te kao papa koji je učvrstio inkviziciju.

Kada su braća Zrinski 1637. godine proglašena punoljetnima, podijelili su obiteljske posjede na dva dijela, zadržavši suvlasništvo u Čakovcu i Ozlju. Godine 1646. Nikola se odaziva kraljevu pozivu te se pridružuje hrvatskoj banskoj vojsci u Tridesetogodišnjem ratu. Za iskazanu hrabrost u ratu car Ferdinand III. dodjeljuje mu naslov generala sviju hrvatskih četa. Banom je Nikola imenovan već 1647. godine, ali je u bansku čast uveden

dvije godine poslije na Hrvatskome saboru u Varaždinu. Obavljao je bansku čast sve do svoje tragične smrti, istaknuvši se u više bitaka protiv Osmanlija. Zagovarao je utemeljivanje stajaće vojske čiji bi zadatak bio ratovanje protiv Osmanlija. Spomenimo da je, pripremajući se za protuosmansku navalu, na ušću Mure u Dravu 1661. godine izgradio utvrdu Novi Zrin.

Godina 1664. bila je obilježena trima događajima koje vrijedi spomenuti kada pišemo o Nikoli Zrinskome. Početkom je godine Nikola Zrinski, prodrijevši do Osijeka, srušio čuveni turski most preko Drave, treći po redu gradnje od 1526. godine. Kada su habsburški car i turski sultan 10. kolovoza iste godine sklopili Vašvarski mir, Nikola je postao vodećom osobom u protuhabsburškoj uroti. Tragično je poginuo 18. studenoga u lovu na vepra, ali njegovu smrt pripisivali su ne nesretnu slučaju, već pomno skovanoj zavjeri habsburškoga dvora.

Nadaleko poznata slava Nikolina pradjeda i imenjaka zaokupila je i bana Nikolu pa ju je opjevao u spjevu *Adriai tengerneke syrenaia*, objavljenomu 1651. godine u Beču. Spjev je na hrvatski prepjevao Nikolin brat Petar, objavivši ga 1660. godine u Veneciji pod naslovom *Adrianskoga mora sirena*. Njegov je pothvat odjeknuo sve do obala slavnoga Dubrovnika, o čem piše dubrovački vlastelin Vladislav Menčetić u posvetnoj poslanici spjeva *Trublja slovinska*, objavljena 1665. godine u Ankoni. Pjesnik je u svojem spjevu proslavio ne samo suvremenika Petra Zrinskoga već i njegova pradjeda Nikolu.

Ban Petar, zajedno s bratom Nikolom, adresat je još dviju posvetnih poslanica tiskanih uz djela hrvatskih pisaca. Franjevac Franjo Glavinić uputio im je poslanicu 2. srpnja 1628. godine. Tiskana je uz njegovo pjesničko djelo *Četiri posljednja človika t. y. od szmarti szuda, pakla, i kraljevstva nebeskoga*, objavljeno 1628. godine u Veneciji. U poslanici ih podsjeća na dvojicu slavni predaka – sigetskoga junaka Nikolu i hrvatskoga bana Jurja V. Posebno im stavlja na srce kršćansku pobožnost. Braća Nikola i Petar Zrinski adresati su nedatirane poslanice tiskane uz Ratkajevo djelo *Memoria regum et banorum, regnorum Dalmatiae, Croatiae, & Sclavoniae*, objavljeno u Beču 1652. godine.

Kao posljednju, ali ne manje važnu zaslugu bana Nikole Zrinskoga spominjemo njegovo nastojanje da u drugoj polovici 17. stoljeća u Čakovcu utemelji obiteljsku knjižnicu. Gotovo dva stoljeća ova je knjižnica mijenjala ne samo vlasnike nego je i bila prenošena iz jednoga mjesta u drugo prije nego što je, naposljetku, pripala Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Vrijedi spomenuti nekoliko pojedinosti iz obiteljske povijesti Zrinskih koje su povezane s njihovom knjižničnom zbirkom. Nakon Nikoline tragične pogibije u lovu sva je njegova dobra i vojne uloge naslijedio njegov mlađi brat Petar, a njegova udovica Mária Zsófia Löbl upravljala je dobrima koja su joj pripala nakon ugovora o podjeli imovine. Knjižnica je dospjela na dražbu nakon pogubljenja Petra Zrinskoga u Bečkome Novom Mjestu da bi ju nakon toga povratkom sa studija u Beču preuzeo Adam Zrinski, Nikolin sin. Nakon Adamove pogibije u bitci kod Slankamena 1691. godine njegova se udovica Maria Katarina Lamberg preudala i obiteljsku knjižnicu sa svim svojim pokretninama ponijela u Moravsku. Udajom Marije Leopoldine Arnošt, mlađe kćeri Marije Katarine i njezina drugog muža Maksimilijana Arnošta za grofa Dauna, obiteljska je knjižnica dospjela u posjed grofovske obitelji Daun. Skupljač antikviteta Heinrich Daun popisao je i uredio obiteljsku knjižnicu Zrinskih koja je nakon njegove smrti 1890. godine izazvala zanimanje mađarske javnosti. Bečki antikvar S. Kende ponudio je knjižnicu na dražbu i tada ju je Hrvatska zemaljska vlada nabavila za tadašnju zagrebačku Sveučilišnu knjižnicu. Njezina pravna sljednica danas je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, gdje se obiteljska knjižnica čuva do danas. Knjižnična zbirka najprije je bila smještena u sveučilišnoj zgradi, danas zgradi Rektorata zagrebačkoga sveučilišta. Nakon toga knjižnica Zrinskih preseljena je u secesijsku zgradu Sveučilišne knjižnice na Marulićevu trgu te je krajem 20. stoljeća bila preseljena u zgradu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, gdje se nalazi i danas.

Broj primjeraka u knjižnici Zrinskih mijenjao se u dva stoljeća, koliko je prošlo od njezina utemeljenja pa sve do njezina smještaja u riznice, najprije Sveučilišne, a potom Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Rukopisni primjerak iz knjižnice Zrinskih koji se čuva na signaturi R 3579 sadrži popis svih knjiga obiteljske knjižnice koje su se 1662. godine nalazile u Čakovcu. U njem je zabilježeno 428 naslova različitih djela koja su podijeljena na jedanaest skupina. Tako su u prve tri skupine uvrštena djela povijesnih pisaca, a u četvrtoj su skupini pisci političkih djela. U petu su skupinu uvrštena djela pisaca o vojnome umijeću, dok su djela kozmografa i geografa u šestoj skupini. Latinska pjesnička djela popisana su u sedmoj skupini, talijanska pjesnička djela u osmoj skupini, a djela školskih pisaca

Ovalni portret Nikole VII. Zrinskoga s urezanim geslom *Sors bona nihil aliud.* / Nikola VII Zrinski (Miklós Zrínyi, 1620-1664), the 1647-1664 viceroy of Croatia (ban).

u devetoj skupini. U desetu su skupinu svrstana djela o domaćinstvu i ekonomiji, dok su u jedanaestoj skupini sadržana *miscellanea*. Danas je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 500 knjigoveških svezaka sa signaturom obiteljske knjižnice Zrinskih. Među brojnim naslovima vrijedno je izdvojiti spjev Nikole Zrinskoga *Adriai tengernek syrenaia* iz 1651. godine. Osim spjeva o Sigetskoj bitci, djelo sadrži još i nekoliko lirskih pjesama. Rukopisni primjerak Sirene također je nabavljen s knjižnicom Zrinskih iako se danas čuva na drugoj signaturi.

U 17. stoljeću Nikola i Petar Zrinski ostavili su trag kao vojnici i kao pjesnici, koje je uz ostalo povezala težnja da opjevaju slavan pothvat svojega pradjeda Nikole. Svaki od njih sebe je nazvao Sirenom Jadranskoga mora, Nikola na mađarskome, a Petar na hrvatskome jeziku. Nažalost, slavni rod Zrinskih izumro je s potomcima braće Zrinski. Nikolin jedinac Adam poginuo je 1691. u borbi s Turcima kod Slankamena, a Petrov jedinac Ivan skončao je 1703. godine u tamnici u Schlossbergu. Umro je, uprvši pogled u sunčevu svjetlost, kako piše Kumičić u posljednjem odlomku svojega romana. Bilo je to drugačije od nade u očuvanje roda Zrinskih, koju Petar Zrinski izriče u posljednjoj katreni Sirene.

80 godina djelovanja Hrvatskoga knjižničarskog društva

Hrvatsko knjižničarsko društvo (HKD) nacionalna je strukovna udruga hrvatskih knjižničara, a poticaj za utemeljivanje samostalne nacionalne strukovne udruge pokrenuto je odvajanjem Sekcije zagrebačkih knjižničara iz tadašnjega Društva jugoslavenskih bibliotekara. Osnivačka skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva održala se 14. ožujka 1940. godine u Zagrebu, a dokumentacija s osnivačke Skupštine pripada u najstarije sačuvane dokumente iz arhive rada Društva. Završetkom Drugoga svjetskog rata Društvo nastavlja s radom pod novim nazivom Društvo bibliotekara Hrvatske. Društvo je tada brojilo 60 članova, a u svojim Pravilima o radu Društva navedeno je, između ostaloga, kako će Društvo: „... raditi na unapređivanju bibliotekarske struke i na stručnom uzdizanju svojih članova, te pružati pomoć narodnim vlastima, dajući stručna mišljenja i prijedloge iz područja bibliotekarstva.”¹ Društvo je pod vodstvom dr. Matka Rojnića ubrzalo svoje djelatnosti na osnaživanju i profesionalizaciji djelovanja nacionalne strukovne udruge. Tako se u prostorima Gradske knjižnice u Zagrebu 18. rujna 1949. godine održala prva Skupština Društva na kojoj je donesena odluka o potrebi utemeljivanja regionalnih povjereništava te važnosti objavljivanja stručnoga glasila, današnjega Vjesnika bibliotekara Hrvatske. Objе odluke bit će odlučujuće za osnaživanje organizacijske infrastrukture Društva u sljedećem razdoblju te razvoj profesionalizacije knjižnične djelatnosti u Hrvatskoj.

Razdoblje djelovanja Hrvatskoga bibliotekarskog društva od 1948. pa sve do 1998. godine obilježeno je brojnim stručnim aktivnostima koje smatramo temeljnim za profesionalizaciju rada Društva. Tu treba istaknuti utemeljivanje prvih stručnih radnih tijela Društva, od kojih su prve bile Sekcija za pučke knjižnice (1950.) i Sekcija za veze s inozemstvom (1950.), potom Sekcija za visokoškolske i specijalne knjižnice (1956.) te Sekcija za bibliografiju (1956.). Društvo je znatno sudjelovalo u oblikovanju prvoga hrvatskog Zakona o knjižnicama iz 1960., potom Zakona o bibliotečnoj djelatnosti i bibliotekama iz 1973.

te Zakona o knjižnicama iz 1997. godine. Kao poticaj razvoju knjižnične djelatnosti Društvo 1968. godine ustanovljuje nagradu *Kukuljevićeva povelja* kao oblik javnoga priznanja koje se dodjeljuje knjižničnim djelatnicima, članovima Hrvatskoga knjižničarskog društva, za dugogodišnji rad i značajne rezultate na razvoju knjižnične djelatnosti. Društvo je 1998. godine ustanovilo i nagradu „Eva Verona“ koja se dodjeljuje mladim knjižničarima, članovima Hrvatskoga knjižničarskog društva, za posebno zalaganje u radu, inovacije i promicanje knjižničarske struke.

Suvremeno razdoblje djelovanja Društva započinje 1998. izvanrednom Skupštinom održanom 9. siječnja 1998. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu kada se usvaja promjena naziva u Hrvatsko knjižničarsko društvo. Društvo usvaja novi Statut 31. srpnja 1998. godine u kojem je naznačeno kako je Društvo: „... nezavisna, nevladina i neprofitna udruga koja djeluje na području Republike Hrvatske u cilju zaštite i promicanja knjižničarske struke i djelatnosti te osiguravanja profesionalnog integriteta knjižničnih djelatnika. Društvo se u svom radu zalaže za najvišu razinu profesionalnog djelovanja knjižničara bez obzira na vrstu knjižnice zaposlenja te za razvoj i očuvanje demokratskih načela šire društvene zajednice.“

O povijesnome pregledu svojega djelovanja Društvo je objavilo dvije spomenice. Prva spomenica Hrvatskoga knjižničarskog društva objavljena je 2000. godine u povodu 60. obljetnice njegova utemeljenja, a uredila ju je Daniela Živković u suradnji s Aleksandrom Horvat i Aleksandrom Malnar. Druga spomenica objavljena je 2020. godine u povodu 80. obljetnice utemeljenja Društva, a uredila ju je Ana Barbarić u suradnji s Monikom Batur. Objе spomenice vrijedan su prilog bilježenju povijesti razvoja Hrvatskoga knjižničarskog društva te pružaju pregled najznačajnijih stručnih aktivnosti Društva u području razvoja knjižnične djelatnosti u Hrvatskoj.

Sa zadovoljstvom možemo istaknuti kako je Hrvatsko knjižničarsko društvo danas suvremena nacionalna strukovna udruga sa snažno razvijenom unutarnjom strukturom koja broji više od 1500 članova iz 16 regionalnih knjižničarskih društava, a čiji je rad organiziran u sklopu sedam sekcija sa 31 stručnim povjerenstvom te šest radnih skupina. Stručno djelovanje Društva od početaka je usmjereno na razvoj knjižnične djelatnosti, i to ponajviše razvojem knjižničnih ustanova, osnaživanjem zakonodavnoga okvira i jačanja profesionalizacije profesije programima međunarodne suradnje, formalnoga obrazovanja te stalnoga stručnog usavršavanja knjižničara.

¹ Hrvatsko knjižničarsko društvo: 14. III. 1940. – 14. III. 2000. : spomenica / [uredila Daniela Živković u suradnji s Aleksandrom Horvat i Aleksandrom Malnar]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2000.

45 godina Zagrebačkoga knjižničarskog društva

Zagrebačko knjižničarsko društvo (ZKD) najveće je regionalno knjižničarsko društvo u Hrvatskoj, a okuplja djelatnike knjižničarske struke na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije radi provođenja različitih djelatnosti povezanih s razvojem, promicanjem i zaštitom knjižničarske struke, poticanjem i širenjem zanimanja za knjigu, drugu knjižničnu građu te knjižnične službe i usluge. Prethodne je godine Zagrebačko knjižničarsko društvo proslavilo 45. obljetnicu svojega utemeljenja.

Sredinom 1970-ih godina reorganizacija Društva bibliotekara Hrvatske, današnjega Hrvatskog knjižničarskog društva, potaknula je knjižničare s područja Grada Zagreba i općina koje su činile zagrebačko područje da 26. svibnja 1975. godine utemelje Društvo bibliotekara Zagreb. Osnivačka skupština održana je u prostorijama Gradske knjižnice u Zagrebu, a tom prigodom donesen je i Statut Društva. No, Društvo službeno započinje s radom na

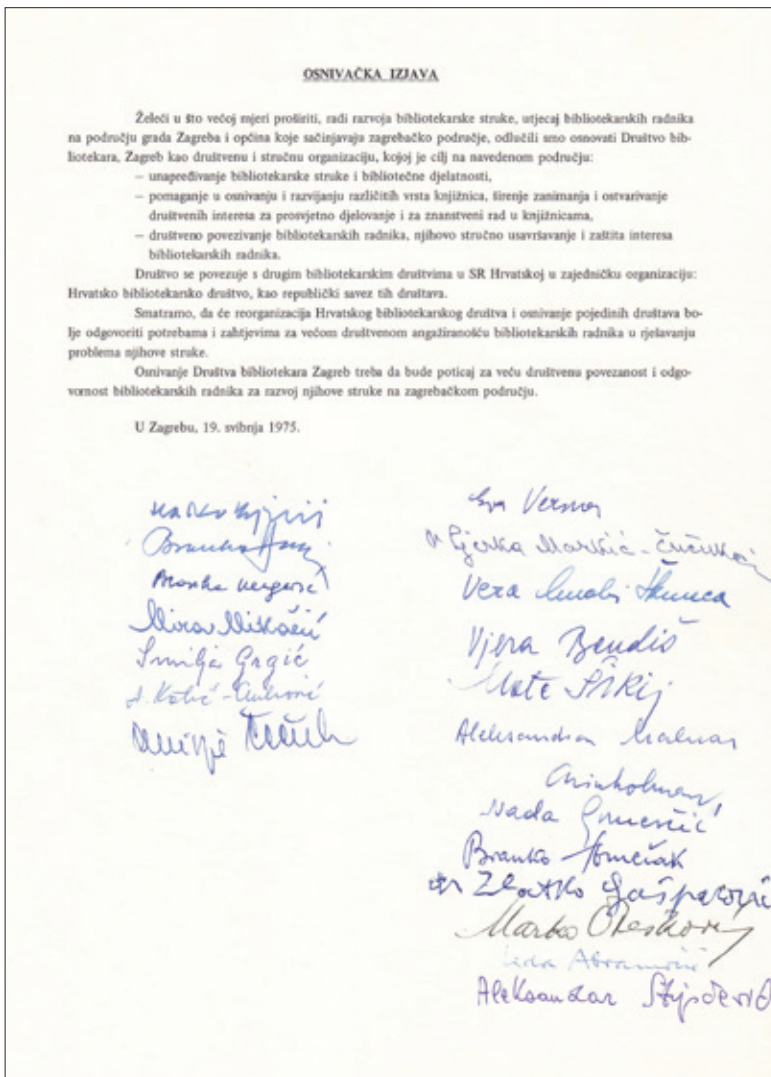
dan ovjeravanja Statuta – 22. srpnja 1975. godine. O razdoblju utemeljivanja Društva svjedoči i osnivačka izjava iz svibnja iste godine u kojoj se navode osnovni razlozi utemeljivanja te ciljevi budućega Društva. Izjavu su potpisala neka od najistaknutijih imena hrvatskoga knjižničarstva kao što su Eva Verona, Ljerka Markić-Čučuković, Aleksandar Stipčević, Vera Mudri-Škunca, Zlatko Gašparović i dr. S drugim bibliotekarskim društvima u Hrvatskoj Društvo bibliotekara Zagreb povezuje se u zajedničku organizaciju Hrvatskoga bibliotekarskog društva.

Godine 1998. Društvo bibliotekara Zagreb mijenja naziv u Zagrebačko knjižničarsko društvo pod kojim djeluje i danas. Društvo broji više od 500 članova iz svih vrsta knjižnica Grada Zagreba i Zagrebačke županije, a njegovi članovi uključeni su u niz djelatnosti. Osim organizacije brojnih skupova, okruglih stolova i drugih događanja koja promiču knjižničarsku struku i knjižnice,

posebno treba istaknuti ZKD forum, *Novi uvez* – glasilo Zagrebačkoga knjižničarskog društva, Radnu grupu ZKD biciklisti. ZKD IFLA-ine volontere te različite djelatnosti Uredništva mrežnih stranica i društvenih mreža ZKD-a. U siječnju 2020. godine Društvo je za program ZKD forum dobilo nagradu Zaklade Dr. Ljerka Markić-Čučuković koja se dodjeljuje knjižnici, ustanovi, udruzi i pojedincu koji promiču knjižničarsku struku i knjižničarstvo općenito. U istoj godini Zagrebačko knjižničarsko društvo dobiva nove prepoznatljivije i modernije mrežne stranice te novi logotip.

Brojni članovi također aktivno djeluju u središnjoj organizaciji – Hrvatskome knjižničarskom društvu radom u njegovim izvršnim i stručnim tijelima, uredništvima te organizaciji skupova i događanja.

Zagrebačko knjižničarsko društvo i njegovi članovi spremno su odgovorili izazovima epidemije koronavirusa i potresa koji je pogodio Zagreb i okolicu. Uredništvo mrežnih stranica i društvenih mreža aktivnije je no ikada, Društvo i dalje sudjeluje u organizaciji brojnih skupova, ZKD forum redovito se održava u hibridnome obliku, a sva tijela Društva redovite sastanke *prebacila* su u virtualno okruženje. Uz takav ritam rada, Društvu ne možemo poželjeti ništa manje nego proslavu trozna-
menkaste obljetnice.

Osnivačka izjava Društva bibliotekara Zagreb iz svibnja 1975. godine. / A statement on the founding of the Zagreb Librarians' Association, the present-day Zagreb Library Association, from May 1975.

By Dr Irena Galić Bešker

Commemorating the 400th anniversary of the birth of Nikola VII Zrinski

Through their actions and writings, Nikola VII Zrinski (Miklós Zrínyi, 1620-1664) and Petar IV Zrinski (Péter Zrínyi, 1621-1671), the sons of Juraj V Zrinski (Zrinyi V György) and Magda Széchy de Rimaszécs, have left an indelible mark on Croatian history and literature. It seems that the name and merits of the older brother, Nikola, have to a considerable extent been overshadowed by those of the younger brother, Petar, who together with Krsto Frankapan (Kristóf Frangepán), his brother-in-law, holds a memorable place in Croatia's history. The conspiracy that they organised with several Croatian and Hungarian noblemen had significant repercussions beyond Croatian borders and two hundred years later became the subject of the famous historical novel by a 19th-century Croatian writer Eugen Kumičić. The 400th anniversary of the birth of Nikola VII Zrinski, the 1647-1664 viceroy of Croatia (*ban*), together with the 170th anniversary of the birth of Kumičić, present an opportunity for remembering the writings of this distinguished member of the great Zrinski family and his founding of the Zrinski family library, *Zriniana*, which is today preserved at the National and University Library in Zagreb.

Nikola, who bore the name of his widely known great-grandfather, the hero of the historic 1566 battle of Szigetvár, and his brother Petar early lost their father, owing to which they came under the care of prothonotary Stjepan Patačić and the Bishop of Zagreb Petar Domitrović. After the death of their first caretakers, the care of the two brothers was taken over by a special four-member commission, with Franjo Batthány, the grandson of the legendary Nikola Zrinski of Szigetvár, becoming their direct guardian. At the age of ten, Nikola goes to Graz, Austria, where at a Jesuit school he receives basic humanistic education, after which he completes his study of rhetoric, in 1636 in Trnava, Slovakia. He and Petar later went to Italy, where they were granted an audience with Pope Urban VII, i.e. Maffeo Barberini, remembered for his fierce opposition to Protestantism and Jansenism, as well as for his strengthening of the Inquisition.

When in 1637 the two brothers attained their majority, they evenly divided the family estates, keeping joint ownership of those in Čakovec and Ozalj. In 1646, Nikola accepts the royal invitation and joins the Croatian territorial army in the Thirty Years' War, the bravery in which

he showed earned him the title of the captain general of Croatia, bestowed upon him by the emperor Ferdinand III. He was made the viceroy of Croatia (*ban*) as soon as 1647, but formally appointed as such two years later, at a formal ceremony in the Croatian parliament (Sabor) in Varaždin. He remained *ban* until his tragic death, distinguishing himself in many battles against the Ottomans. He advocated the establishment of a special standing army for battles against the Ottomans and in preparing for one of their invasions built the fortress of Novi Zrin at the confluence of the Mura and Drava rivers, in 1661.

The year 1664 was marked by three events worth mentioning when writing about Nikola. At the beginning of that year, after battling his way to Osijek, Nikola destroyed the famous bridge over the Drava, the so-called Suleyman Bridge, the third built by the Ottomans after 1526. Then, when on 10 August that same year the Habsburg emperor and the Ottoman sultan made the Peace of Vasvár, Nikola became the leading figure in a subsequent conspiracy against the Habsburgs, due to which his tragic death on 18 November that year during a boar hunt was believed not to have been an accident, but a result of a carefully plotted conspiracy against him by the Habsburg court.

The widespread fame of his great-grandfather and namesake, Nikola IV Zrinski (Nikola Šubić Zrinski), impressed him to the extent of dedicating him an epic poem, which he wrote in Hungarian and published in 1651 in Vienna, as *Adriai tengernek Syrenaia (The Siren of the Adriatic Sea)*. Petar, his brother, translated it into Croatian and published it in Venice in 1660, as *Adrianskoga mora sirena*. The younger brother's literary feat in producing this outstanding translation and his original interventions that turned the translated work into one of the most distinguished works in the canon of Croatian literature was widely recognised and admired, as documented in the 1665 laudatory epic poem by Vladislav Menčetić *Trublja slovinska*, which the Dubrovnik aristocrat published in Ancona and dedicated not only to Petar, but to his glorious great-grandfather Nikola as well.

Both Petar and Nikola were the addressees of the dedicatory epistles printed as part of the works of Croatian historians Franjo Glavinić and Juraj Ratkaj. The epistle

Ilustracija uz hrvatski prijevod spjeva *Adria tengernek syrenaia* Nikole VII. Zrinskoga. / An illustration from the Croatian translation by Petar IV Zrinski, the 1665-1670 viceroy of Croatia (*ban*), of *Adriai tengernek Syrenaia*, a 1651 epic poem by Nikola VII Zrinski.

by Glavinić, in which he exhorts them to devotion to Christian faith and reminds them of their two famous ancestors, their great-grandfather Nikola, the hero of Szigetvár, and their father Juraj V Zrinski, the 1622-1626 viceroy of Croatia, was printed in Venice as part of his 1628 treatise (*Četiri posljednja človika*), and that by Ratkaj in Vienna as part of his 1652 work on the history of Croatian rulers (*Memoria regum et banorum Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae*).

We will close this brief overview of the worthy undertakings of the famous brothers with Nikola's establishment of the Zrinski family library in Čakovec as the last, though certainly not the least of his exceptional merits in the context of Croatia's history and Croatian cultural heritage. Before its inclusion among the holdings of the National and University Library in Zagreb, this invaluable library had been changing not only its owners but also its location for almost two centuries. Several details from the history of the Zrinski family are worth mentioning in the context of their connection with the family's library. After Nikola's tragic death, his estate and military functions were inherited by his brother Petar, while his widow Mária Zsófia Löbl gained ownership of the part of it specified by the marriage settlement. After Petar's death by execution in Wiener Neustadt, Austria, the library

was first put up for auction and then taken over by Adam Zrinski, Petar's nephew, Nikola's son. When Adam was killed in the 1691 Battle of Slankamen, his widow Maria Katarina Lamberg remarried and moved to Moravia, making it the new location of the library. The library then passed into the ownership of the Daun family, through the marriage of Maria's younger daughter (from her subsequent marriage to Maximilian Arnost), Maria Leopoldina Arnost, to count Daun. Antiquary Heinrich Daun subsequently inventoried and organised the library, which after his death in 1890 attracted the interest of the Hungarian public. Its last private owner, the Vienna antiquarian Samuel Kende, put it up for auction, at which the Croatian government acquired it in 1892, for the University Library, whose legal successor, the National and University Library in Zagreb, is now the owner and holder of *Zriniana*. It was first housed in the building of today's Rector's Office of the University of Zagreb, the University Library's building at the time of the acquisition, and subsequently relocated two times – first, to the art nouveau building in Marko Marulić Square, the Library's building from 1913 to 1995, and then, in 1995, to the current building of the National and University Library in Zagreb.

The number of items included in *Zriniana* varied during the two centuries that had passed between its establishment and final inclusion among the holdings of the National and University Library in Zagreb. The library's manuscript registered under shelfmark R 3579 lists all books included in the library at a time when it was located in Čakovec, in 1662. Altogether 428 titles are divided into eleven sections – the first three sections contain works in the field of history, the fourth section works by political writers, the fifth contains writings on the military skill, while works by cosmographers and geographers are listed as part of the sixth section. Latin poetry is in the seventh section and Italian in the eight. The ninth section lists classical works, the tenth works on household management and economy, and finally, the eleventh section itemises miscellaneous works. Today, *Zriniana* includes a total of 500 volumes of different bibliographic formats in different fields of knowledge, among which Nikola's 1651 epic poem *Adriai tengernek Syrenaia*¹, along with several lyric poems, is particularly worth singling out.

Nikola and Petar Zrinski distinguished themselves in the 17th century as soldiers and poets, sharing the aspiration to celebrate in verses the remarkable feat of their

¹ Although the epic poem's manuscript became part of the Library's holdings as an integral part of the Zrinski family library, it is registered under a different shelfmark, with all other manuscripts preserved in the Library's Manuscripts and Old Books Collection.

great-grandfather, in the realisation of which each of them referred to himself as “the Siren of the Adriatic Sea”, Nikola in the Hungarian and Petar in the Croatian language. Unfortunately, the far-famed Zrinski family died out with the offspring of the two brothers. Nikola’s only son Adam died in the battle against the Ottomans at Slankamen, Serbia, in 1691, while Ivan, Petar’s only

son, died in prison in 1703 in Graz, Austria, as the last male descendant of the Zrinski family. Dying while looking straight into the sun, as his final moments are described in Kumičić’s novel, makes a stark contrast to high hopes of the preservation of the Zrinski line which Petar so eloquently expressed in the final quatrain of *The Siren*.

By Dr Dijana Machala

Eighty years of the Croatian Library Association’s activity

The Croatian Library Association (Hrvatsko knjižničarsko društvo, HKD) is a national professional association of Croatian librarians whose founding, as an independent and national professional association, was prompted by the separation from the Yugoslav Librarians’ Association (Društvo jugoslavenskih bibliotekara) of its section operating in Zagreb (Sekcija zagrebačkih knjižničara), the capital of Croatia. The Croatian Library Association’s founding assembly was held in Zagreb on 14 March 1940, and documents from it are among the oldest in the Association’s archive. After World War II, the Association continued its work, as “the Croatian Librarians’ Association” (Društvo bibliotekara Hrvatske). It had 60 members at the time, and its activities, as stated in the Association’s regulations, focused on *the advancement of the library profession and maintaining of the highest professional standards among its members, as well as on assisting the authorities by providing professional advice and offering recommendations in the field of librarianship*.¹ Under the leadership of Dr Matko Rojnić, the Association’s first President, it intensified activities aimed at the strengthening and professionalisation of its work, as a result of which on 18 September 1949 the Association held its first general assembly, at which the decisions were reached with regard to the establishment of regional library associations and the launching of the Association’s journal, the present-day *Croatian Librarians Herald*

(*Vjesnik bibliotekara Hrvatske*). Both decisions proved crucial for the consolidation of the Association’s organisational infrastructure that followed as well as for the professionalisation of the library activity in Croatia.

The Association’s work during the period between 1948 and 1998 was marked by numerous professional activities, which are today considered fundamental in the context of the Association’s professionalisation. Particularly worth emphasising here is the setting up of the Association’s professional bodies and working groups, of which the first were the Public Libraries Section (Sekcija za pučke knjižnice) and Foreign Relations Section (Sekcija za veze s inozemstvom), both established in 1950, and later the Academic and Special Libraries Section (Sekcija za visokoškolske i specijalne knjižnice) and Bibliography Section (Sekcija za bibliografiju), which were set up in 1956. The Association took active part in the preparation of the first, 1960 Croatian library act (*Zakon o knjižnicama*), as well as the 1973 (*Zakon o bibliotečnoj djelatnosti i bibliotekama*) and 1997 (*Zakon o knjižnicama*) acts that followed. In 1968, wishing to stimulate the development of the library profession, the Association established *The Kukuljević Charter* (*Kukuljevićeva povelja*), a professional award, bearing the name of the distinguished 19th-century Croatian bibliographer, historian, writer and politician, given to longstanding library professionals and the Association’s members for outstanding contribution to the development of the library activity in Croatia. *The Eva Verona Award*, which the Association established in 1998 in memory of the internationally recognised 20th-century Croatian library and information professional, is presented to young library professionals and the Association’s members for professional dedication, innovation and efforts in the promotion of the library profession.

¹ *Hrvatsko knjižničarsko društvo : 14. III. 1940. - 14. III. 2000. : spomenica*. Eds. D. Živković, A. Horvat and A. Malnar. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2000.

The Association's current period of activity started in 1998, following a special assembly held on 9 January that year at the National and University Library in Zagreb, as part of which the Association reached the decision on the change of its name from "the Croatian Librarians' Association" (Društvo bibliotekara Hrvatske) into its present name, the Croatian Library Association (Hrvatsko knjižničarsko društvo). Shortly after, on 31 July 1998, the Association passed the new statute, which describes the Association as *an independent, non-governmental and non-profit association operating on the territory of the Republic of Croatia with the aim of protecting and promoting the library profession and activity, and ensuring professional integrity among librarians. In all its activities, the Association is dedicated to ensuring the upholding of the highest professional standards in all libraries, regardless of their type, and contributing to the development and preservation of democratic principles in the wider community.*

The historical overview of the Association's activity has been provided in its two anniversary monographs published so far. Marking the 60th anniversary of the Association's founding, Daniela Živković, Aleksandra Horvat and Aleksandra Malnar jointly prepared the 2000 mon-

ograph, while the second monograph, published in 2020 as a way of marking the Association's 80th anniversary, was prepared by Ana Barbarić and Monika Batur. Both publications are a valuable contribution to sources documenting the history of the Association's development and present a comprehensive overview of the Association's most significant activities with regard to the development of the library profession in Croatia.

We may point out with pleasure that today the Croatian Library Association operates as a modern national professional association with a well-developed strong internal structure, having more than 1,500 members in 16 regional library associations, whose activities are organised as part of seven sections and their 31 professional commissions, and six working groups. The Association's work continues to focus on the development of the library activity, mostly by way of its contribution to the development of library institutions, improvements to the library-related legal framework and to the advancement of the library profession through international cooperation programmes, formal education and professional training programmes for librarians.

Druga spomenica Hrvatskoga knjižničarskog društva objavljena je 2020. godine u povodu 80. obljetnice utemeljenja Društva. / The 2020 monograph presenting the development of the Croatian Library Association was published as a way of marking the 80th anniversary of the Association's founding.

45 years of the Zagreb Library Association

The Zagreb Library Association (Zagrebačko knjižničarsko društvo, ZKD), the largest regional library association in Croatia, brings together library professionals from the City of Zagreb and Zagreb County with the aim of organising and conducting a wide range of activities aimed at the development, promotion and overall advancement of the library profession, as well as of encouraging the interest of the wider public in books, other types of library material and library services. In 2020, the Association celebrated the 45th anniversary of its founding.

Prompted by the reorganisation of the Croatian Librarians' Association (the present-day Croatian Library Association) in the mid-1970s, librarians from Zagreb and its surrounding region founded the Zagreb Librarians' Association (Društvo bibliotekara Zagreb) on 26 May 1975. The Association's founding assembly was held at the Central City Library of the Zagreb public libraries network, on which occasion the Association adopted its statute, the date of whose subsequent certification, 22 July 1975, marks the official beginning of the Association's activity. This timeline of the Association's founding is additionally evidenced by a statement from May that year setting out the reasons for the Association's founding and its aims which was signed by some of the most distinguished names of Croatian librarianship, such as Eva Verona, Ljerka Markić-Čučuković, Aleksandar Stipčević, Vera Mudri-Škunca, Zlatko Gašparović and others. Together with other regional library associations in Croatia, the Zagreb Librarians' Association operated as a member of the Croatian Librarians' Association.

In 1998, the Association took its present name, the Zagreb Library Association. Today, it has more than 500 active members from all types of libraries operating in the City of Zagreb and Zagreb County. Apart from the organisation of various professional conferences, roundtables and other programmes and events focusing on the promotion of the library profession and libraries, the Association's activities also include the organisation of ZKD forum, a monthly open forum aimed at the development of library services, publication of *Novi uvez*, the Association's journal, activities of the Association's working group promoting the role of libraries in the local communities (ZKD Biciklisti), the Association's IFLA Volunteers Section (ZKD IFLA volonteri), and a wide range of activities of the Association's website and social networks management team. In January 2020, the Association won the award annually presented to libraries, institutions, associations and individuals for outstanding achievement with regard to the promotion of the library

profession and library science by the Zaklada dr. Ljerka Markić-Čučuković foundation for its successful monthly open forum (ZKD forum), launched its new, completely redesigned website, and presented the new logotype.

Many of the Association's members take an active part in the work of the Croatian Library Association, Croatia's leading library organisation, either as the members of its executive and professional bodies and editorial boards or in the organisation of its conferences and other programmes.

The Association and its members effectively responded to challenges brought about by the COVID-19 epidemic and the earthquakes that hit Zagreb and its surrounding region in 2020. The Association's website and social networks management team is more active than ever, the Association's members are involved in the organisation of various conferences, its monthly open forum is regularly held either as a hybrid event or entirely online, and all its bodies are regularly convening their meetings online. With such a pace of activity, the Zagreb Library Association may be wished nothing short of the merry celebrations of many more anniversaries to come.

Zagrebačko knjižničarsko društvo za program ZKD forum dobilo je nagradu Zaklade Dr. Ljerka Markić-Čučuković. / The Zagreb Library Association won the award of the Zaklada dr. Ljerka Markić-Čučuković foundation for its successful monthly open forum (ZKD forum).

Nela Marasović

Izložba *Marko Marulić – europski humanist* nastavila putovanje Litvom

Nakon litavske Nacionalne knjižnice Martynas Mažvydas, u kojoj je gostovala od 15. siječnja do 14. veljače 2020., izložba *Marko Marulić – europski humanist* nastavila je tijekom 2020. godine svoje putovanje Litvom, posjetivši sljedeće litavske gradove – Šiauliai, Kaunas, Klaipėdu te Panevėžys. Riječ je o izložbi koju je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pripremila u suradnji s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Republici Litvi u povodu predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije kako bi Europi, ali i svijetu, predstavila neke od najistaknutijih osoba iz hrvatske povijesti.

Izložba je od 19. veljače do 15. ožujka 2020. godine gostovala u Regionalnoj knjižnici *Povilas Višinskis* u litavskome gradu Šiauliaiju. Na otvorenju izložbe pozdravne riječi uputili su ravnatelj Regionalne knjižnice *Povilas Višinskis* u Šiauliaiju prof. dr. Bronius Maskuliūnas, gradonačelnik Šiauliaija Artūras Visockas te veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Litvi Krešimir Kedmenec koji je, nažalost, preminuo krajem prethodne godine.

U razdoblju od 3. do 16. lipnja 2020. godine izložba je gostovala u Regionalnoj javnoj knjižnici *Simonaitytė* u Klaipėdi. Zbog epidemiološke situacije nastale širenjem bolesti COVID-19 svečano otvorenje izložbe moglo se je pratiti uživo na stranici Knjižnice na Facebooku. Pozdravne su riječi uputili ravnateljica Knjižnice *Simonaitytė* dr. sc. Laura Juchnevič, gradonačelnik Klaipėde Vytautas Grubliauskas, veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Litvi Krešimir Kedmenec i prevoditeljica Jurga Jozič.

Nakon regionalnih knjižnica u Šiauliaiju i Klaipėdi izložba je od 22. lipnja do 7. srpnja 2020. godine gostovala u Regionalnoj knjižnici u Kaunasu. Na otvorenju izložbe pozdravne su govore održali zamjenica ravnateljice Regionalne knjižnice u Kaunasu Reda Puzerauskienė, predsjednica Odbora za kulturu, obrazovanje i znanost Gradskoga vijeća Kaunasa Jūratė Norvaišienė te veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Litvi Krešimir Kedmenec.

Izložba *Marko Marulić – europski humanist* od 16. rujna do 10. listopada 2020. godine postavljena je i u Regionalnoj knjižnici u Panevėžysu. Na otvorenju izložbe pozdravne riječi uputili su ravnateljica Regionalne knjižnice *Gabrielės Petkevičaitės-Bitės* u Panevėžysu Jurgita Bugailiškienė, gradonačelnik Panevėžysua Rytis Mykolas Račkauskas te veleposlanik Republike Hrvatske u Repu-

blici Litvi Krešimir Kedmenec. U njihovim je pozdravnim govorima istaknuta važnost pismenosti za stvaranje te očuvanje nacionalnih kultura, baština i nacionalnoga identiteta.

Izložba *Marko Marulić – europski humanist* ostvarena je uz potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, dok su poseban doprinos njezinoj pripremi dali partner izložbe Književni krug Split i voditelj Centra za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkog kruga MARVLIANVM dr. sc. Bratislav Lučin, na čijim se istraživanjima i autorskim tekstovima temelji sadržaj izložbe.

Fotografija / Photo by: Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Litvi.

Veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Litvi Krešimir Kedmenec na otvorenju izložbe *Marko Marulić – europski humanist* u Regionalnoj knjižnici *Povilas Višinskis* u litavskome gradu Šiauliaiju. / Ambassador of the Republic of Croatia in the Republic of Lithuania Krešimir Kedmenec at the opening of the *Marko Marulić – A European Humanist* NSK exhibition at the Šiauliai County Povilas Višinskis Public Library in Lithuania.

Izložba na dvanaest izložbenih panoa na litavskome i engleskome jeziku tijekom Marulićeva životnog i stvaralačkoga puta predstavlja reprezentativni izbor građe iz fonda Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Njegov život i rad prikazani su kroz Marulićeva najpoznatija djela koja su već u 16. i 17. stoljeću doživjela brojna izdanja i prijevode. Uz tekstualni i slikovni sadržaj, izložba dodatno pruža osvrt i na Marulićev utjecaj na različite europske uglednike. Međunarodna vrijednost Marulićeve pojave

prikazana je preslikama priloga o Marulićevu životu i djelu iz brojnih svjetskih enciklopedija, leksikona, kataloga i bibliografija te književno-povijesnih priručnika kao i povezivanjem njegova rada s radom njegovih istaknutih suvremenika, među kojima svakako treba istaknuti Martynasa Mažvydasa, autora i urednika prve tiskane knjige na litavskome jeziku.

Pripremljen je prigodni katalog izložbe *Marko Marulić – europski humanist* kao trajni podsjetnik na izložbu.

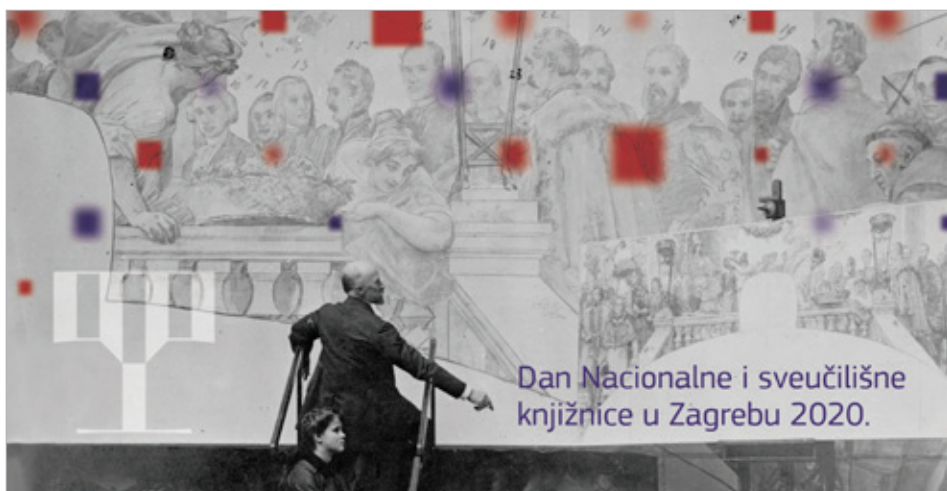
Maja Priselac

Svečana proslava Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020.

U povodu Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u Hrvatskome državnom arhivu 21. veljače 2020. godine upriličena je prigodna svečanost kojoj su nazočili brojni ugledni predstavnici akademskoga, kulturnoga i političkoga života Hrvatske.

Okupljenima se pozdravnim govorom obratila izaslanica predsjednika Hrvatskoga sabora i izaslanica predsjednika Vlade Republike Hrvatske dr. sc. Nina Obuljen Koržinek, ministrica kulture Republike Hrvatske, istaknuvši ulogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u hrvatskoj povijesti, kulturi kao i aktualnim suradničkim projektima.

Glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević u svojem je izlaganju opisala istaknute programe Knjižnice u prethodnoj godini, infrastrukturne projekte i projekte sufinancirane sredstvima Europske unije, manifestacije povezane s knjigom i poticanjem čitanja kao i brojne skupove, tribine i izložbe u zemlji i inozemstvu. Spomenula je i novi Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti koji je službeno počeo vrijediti 2019. godine, gdje je Nacionalna i sveučilišna knjižnica imala bitnu ulogu u određivanju novih pravilnika i standarda za sve vrste knjižnica. „Razvojem svojih tematskih portala, aplikacija kao i Digitalnoga laboratorija, najveća hrvatska knjižnica uspješno odgova-

Čast nam je i zadovoljstvo pozvati Vas
da s nama svečano proslavite

Dan Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

u petak 21. veljače 2020. u 12 sati
u Velikoj čitaonici Hrvatskoga državnog arhiva,
Marulićev trg 21, Zagreb.

Radujemo se Vašem dolasku!

Fotografija: Vlaho Bukovac pri izradi slike „Razvitak hrvatske kulture” u Kraljevskoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu
Izvor: Grafička zbirka NSK.

Pozivnica za svečanu proslavu Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. godine. Motiv: Vlaho Bukovac pri izradbi slike *Razvitak hrvatske kulture* u Kraljevskoj sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Izvor: Grafička zbirka NSK. / The invitation to the celebration of NSK Day 2020 symbolically featured a 1913 photograph from the Library's Print Collection showing a distinguished Croatian painter Vlaho Bukovac (1855-1922) while working on his masterpiece presenting the greats of Croatia's cultural history (*Razvitak hrvatske kulture*).

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević na svečanoj proslavi Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. godine. / NSK Director General Dr Ivanka Stričević at the celebration of the National and University Library in Zagreb Day 2020. Croatian State Archives, 21 February 2020.

ra na izazove koje pred nas postavlja digitalno doba, potvrđujući svoje jedinstveno i posebno mjesto u hrvatskoj kulturi, znanosti i obrazovanju“, naglasila je.

Osim zahvale Vladi Republike Hrvatske, Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske, Ministarstvu znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske te Ministarstvu vanjskih i europskih poslova za suradnju i potporu, glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu zahvalila je suradnicima, knjižničarskoj zajednici te osobito djelatnicima Knjižnice, kojima je, uz čestitku, poželjela da dijele ponos što rade u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i što su dio njezine povijesti i budućnosti.

Na svečanome obilježavanju Dana NSK proglašeni su i dobitnici Nagrade i priznanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu. Nagrada namijenjena djelatniku Knjižnice koji je naročito pridonio njezinu radu, razvoju i promidžbi pripala je mr. sc. Sonji Martinović, profesorici latinskoga jezika i književnoj komparatistici, diplomiranoj knjižničarki u Odjelu *Kori-*

sničke službe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Nagrada namijenjena fizičkoj osobi koja promiče i/ili sudjeluje u osmišljavanju i provedbi međuinstitucijskih programa te suradnji s Knjižnicom dodijelila se dr. sc. Mikici Maštrović, knjižničarskoj savjetnici, za značajan doprinos razvoju knjižničarske i muzejske struke te za razvoj hrvatskoga knjižničarstva u cjelini. Priznanje namijenjeno poslovnomu subjektu koji potiče, podupire i sudjeluje u realizaciji razvojnih programa Knjižnice te tako pomaže u razvoju i promicanju Knjižnice i knjižničarske djelatnosti pripalo je Sveučilištu u Zagrebu. Obrazloženja je u ime Odbora za Nagradu i priznanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za 2019. godinu pročitala mr. sc. Alisa Martek.

Svečano obilježavanje Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. godine svojim su zajedničkim nastupom uveličale glazbenice Snježana Rucner na violončelu i mlada umjetnica Martina Jembrisak na harmonici.

Noć knjige 2020. – virtualna proslava knjige

Vizualno rješenje Noći knjige 2020. godine potpisuje dizajner Boris Kuk. / The author of the 2020 Croatian Book Night visual identity, featuring Booksy, a noble dwarf reminding the world of the importance of reading in times of crisis, was Boris Kuk.

Noć knjige 2020. pamtit ćemo po brzosti i uspješnoj preobrazbi u virtualnu proslavu knjige, ali i po tome što je u vrijeme proljetnoga zatvaranja, tzv. *lockdowna*, bila jedina nacionalna manifestacija koja je uspješno odgovorila na krizu uzrokovanu pandemijom koronavirusa. Time je potvrdila položaj najpopularnije manifestacije koja promiče knjigu i čitanje u Hrvatskoj te ponovno podigla ljestvicu u organizacijskome smislu, dokazujući da malen tim u kratkome vremenu može učinkovito odgovoriti na veliki izazov uz dovoljnu motivaciju, dobru komunikaciju sa sudionicima i medijima te snažnu potporu nadležnih institucija.

Kada je organizacijski tim Noći knjige početkom siječnja 2020. godine započeo pripremu manifestacije, nakanio ju je, s današnjega stajališta gotovo proročki, posvetiti temi promjene. Preciznije, željeli smo istražiti koliko su knjige same njezini generatori, kolika je njihova moć, kako na promjene odgovaraju i što od njih, u tome smislu, možemo naučiti.

A onda je promjena zahvatila i društvo, i manifestaciju, i knjigu u svakome smislu riječi. Mnogo toga povezanog s nakladništvom, znanošću i kulturom stavljeno je u mirovanje. Brojni pisci, nakladnici i prijatelji književnosti okrenuli su se virtualnomu svijetu kao jedino dostupnomu, istražujući njegove doseg. Mnogo se toga, u zagrebačkome scenariju, pritom i protreslo.

U takvim okolnostima, opterećenima ponajprije imperativom fizičke distance i boravka kod kuće, činilo se mudrim knjigu promicati kao utjehu i svrhovitu razbibrigu, uz krilaticu: *S knjigom nisi izoliran!*. Svim mogućim sudionicima poslan je poziv da osmisle događanja u mrežnome okruženju, ponuđeni su im novi rokovi za prijavu programa, a umjesto tiskanih materijala koji su prethodnih godina redovito stizali na njihove adrese, pripremljene su im različite inačice digitalnih.

Zaštitna maskota Noći knjige 2020. postao je patuljak Čituljak. Nakon potresa u Zagrebu ispao je iz čudesne knjige te je začuđen lutao praznim hrvatskim gradovima, susrećući spomenike umjesto gradskih stanovnika. Njegove pustolovine i povratak kući, u knjiški svijet, serijama ilustracija popratili su Josip Sršen i Sebastijan Čamagajevac.

Umjesto svečanoga otvorenja Noći knjige, kojemu je u prvotnome planu domaćin trebao biti grad Rijeka, svi zainteresirani mogli su u večernjim satima 23. travnja pogledati emisiju *Noć knjige na Trećem* na Hrvatskoj radioteleviziji. U njoj su, tradicionalno, predstavljeni novi rezultati o čitanosti u Hrvatskoj. *Noć knjige* virtualnim putem pozdravila je i ministrica kulture i medija Republike Hrvatske dr. sc. Nina Obuljen Koržinek.

Sredstva predviđena za organizaciju manifestacije dobrim su dijelom utrošena na pripremu kvalitetnih videomaterijala koji ostaju trajna vrijednost promicanju knjige i

Fotografija / Photo by: privatna arhiva.

Sastanak organizacijskoga odbora Noći knjige u kupoli Gradske knjižnice prije proljetnoga zatvaranja. / The meeting of the 2020 Croatian Book Night Organising Committee before the COVID-19 spring lockdown.

čitanja na kanalu Noći knjige na Youtubeu – serijali videozapisa *Knjigom protiv kaosa* i *Poezija s balkona* u kojima sudjeluju hrvatski književnici, videouradak *Pobratimstvo lica u svemiru* u kojem Goran Matović interpretira stihove Tina Ujevića uz glazbenu pratnju Matije Dedića te *More*, u kojem su hrvatski književnici govorili stihove Josipa Pupačića.

No, najveći uspjeh i razlog za veselje predstavlja podatak da je i u osobitim okolnostima *Noć knjige* potaknula knjižnice, knjižare, škole, nakladnike, različite ustanove, udruge i pojedince da se uključe u proslavu knjige i čitanja, što je rezultiralo zavidnim brojem od 500 prijavljenih programa i prodajnih akcija u virtualnome svijetu.

Dobri! Zvonarek

Hrvatska lijepa knjiga – 30 godina odabira najljepše oblikovanih hrvatskih knjiga

Hrvatska lijepa knjiga, natječaj za odabir najljepše oblikovanih hrvatskih publikacija za međunarodne izložbe u Leipzigu i Frankfurtu, održava se neprekidno od 1991. godine. Organizacija odabira najljepših hrvatskih knjiga nakon osamostaljenja Hrvatske bila je povjerena Poslovnoj zajednici izdavača i knjižara Hrvatske. Ustvari, nastup na Sajmu knjiga u Frankfurtu 1991. godine bio je prvi javni nastup jedne hrvatske udruge u svijetu koji je djelovao kao državni – a prije samoga priznanja države.

Kada je u novim društvenim okolnostima Poslovna zajednica izdavača i knjižara prestala djelovati, brigu o

sudjelovanju na izložbama preuzela je Naklada Naprijed, a zatim Matica hrvatska. Od 1996. godine Zaklada Stiftung Buchkunst zadaću organizacije Natječaja povjerava Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, koja ga provodi do danas.

Dinamiku provedbe natječaja *Hrvatska lijepa knjiga* određuje spomenuta njemačka Zaklada. Tako je dugi niz godina Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu Natječaj raspisivala u ljetnim mjesecima, dok se u posljednje vrijeme održava krajem kalendarske godine. Knjižnica izdavačima upućuje poziv za sudjelovanje, izravno, preko

Najljepše hrvatske knjige 2017. godine. / Best designed Croatian books published in 2017.

medija i svojih mrežnih stranica, a nakon što knjige pristignu, o odabiru odlučuje stručno povjerenstvo, brinući se o tome da se iz različitih kategorija i različitih žanrovskih područja odaberu oni naslovi koji u cjelini nude najbolja rješenja – na planu tipografije, opreme, usklađenosti forme i sadržaja i sl.

U radu stručnoga povjerenstva tijekom godina sudjelovali su brojni istaknuti pojedinci iz znanosti i struke, i to Mladen Kuzmanović, Radovan Radovinović, Ivan Picelj, Tonko Maroević, Josip Bratulić, Marcel Bačić, Jasna Galjer, Luka Gusić, Danijel Srdarev i dr. te djelatnice Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Godine 2003., uz 12 godina odabira najljepših hrvatskih knjiga za sajmove u Njemačkoj, Nacionalna i sveučilišna

knjižnica u Zagrebu objavila je prigodno izdanje *Hrvatska lijepa knjiga 1991. – 2003.* i tako dala prvi osvrt na ovaj Natječaj kao trajni zapis o njegovu održavanju, povijesti te stručnjacima koji su pomogli u njegovu ostvarenju.

Kada je riječ o uspjehu lijepih hrvatskih knjiga na Sajmu u Leipzigu, Međunarodna prosudbena komisija u sklopu izložbe *Best Book Design from all over the World*, koja je natjecateljskoga značaja, dodjeljuje zlatnu povelju te zlatnu, srebrnu i brončanu medalju kao i počasne diplome. Godine 1998. u uži izbor za dodjelu nagrada odabrana je hrvatska knjiga *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* dizajnera Mihajla Arsovskoga, a 1999. *Papa u II. pastirskom pohodu Sarajevu i Bosni i Hercegovini* dizajnera Zorana Filipovića.

Fotografija / Photo by: Dobrila Zvonarek.

U stručnome povjerenstvu za odabir najljepše oblikovanih knjiga 2018. godine bili su Luka Gusić, Charlotte Franck (NSK), Tonko Maroević i Danijel Srdarev. / Members of the expert committee for the 2018 Croatian national best book design competition Luka Gusić, Charlotte Frank (NSK), Tonko Maroević and Danijel Srdarev.

Četvrt stoljeća staklene kocke

Prošle je godine Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu obilježila četvrt stoljeća otkako se preselila u novu zgradu, *staklenu kocku* na zagrebačkome Trnju. Zgradu su projektirali hrvatski arhitekti Velimir Neidhardt, Davor Mance, Zvonimir Krznarić i Marijan Hržić. Bila je to već druga zgrada koju je hrvatski narod izgradio za svoju nacionalnu knjižnicu u istome stoljeću, što je doista rijedak primjer u Europi.¹

Izgradnja zgrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu ima svoju zanimljivu i dugu povijest. Zakonom iz 1971. godine određena je kao jedan od četiriju temeljnih objekata kulture od nacionalnoga značenja. Nakon duljih priprema počela se graditi 1988., a svečano je otvorena 28. svibnja 1995. godine. Preseljenjem u novu zgradu, premda ne potpuno izgrađenu prema projektu, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu dobila je prostorne

i tehničke uvjete u kojima se otada na novi, cjelovitiji i djelotvorniji način odvijaju njezine nacionalne, a osobito sveučilišne zadaće, kao i brojni programi te projekti. No, 2020. godina Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu nije bila bitna samo zbog 25. rođendana. Ona je postala središnji prostor predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije i za tu je namjenu trećina njezina neizgrađenog i neuređenoga prostora preuređena i ostavljena u nasljedstvo budućim naraštajima hrvatske kulturne i znanstvene javnosti. Ljepši rođendanski dar nije mogla primiti.

Fotografija / Photo by: Vinko Badrov.

¹ Stipanov, J. *Nacionalna i sveučilišna knjižnica – Od knjižnice Isusovačkoga kolegija do Europske knjižnice*. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 1607. – 2007., 2007., str. 7–33.

Nova zgrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu – staklena kocka na zagrebačkome Trnju. / The grand lobby in the current building of the National and University Library in Zagreb, the so-called “glass cube”.

Završeno hrvatsko predsjedanje Vijećem Europske unije

Predsjedanje Hrvatske Vijećem Europske unije završilo je 30. lipnja 2020. godine. Kao što je poznato, središnji prostor predsjedanja bila je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, a za tu je namjenu trećina njezina neizgrađenog i neuređenoga prostora preuređena i ostavljena u nasljedstvo budućim naraštajima hrvatske kulturne i znanstvene javnosti. O korištenju novouređenoga prostora dogovorit će se Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu i Hrvatsko narodno kazalište, a prema potrebama i mogućnostima, njegovi će se dijelovi koristiti i u druge kulturne, znanstvene te ostale svrhe umjetničkih, znanstvenih i visokoobrazovnih ustanova u Republici Hrvatskoj, a u dogovoru s Ministarstvom kulture i medija Republike Hrvatske te Ministarstvom znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković sastao se 29. lipnja 2020. godine u velikome predvor-

ju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu sa šefovima stranih diplomatskih predstavništava akreditiranih u Hrvatskoj. U ime domaćina, tom ga je prigodom pozdravila glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević.

Premijer Andrej Plenković istaknuo je kako prvo hrvatsko predsjedanje Vijećem Europske unije zbog epidemije bolesti COVID-19 nije prošlo kako je planirano, ali da je postignuto sve što se moglo postići u takvim okolnostima. Izrazio je žaljenje što je koronavirus spriječio da hrvatsko predsjedništvo građanima približi Europsku uniju raznovrsnim događanjima kao što to čine druge države tijekom predsjedanja.

Nakon Hrvatske šestomjesečno predsjedanje preuzela je Njemačka.

Fotografija / Photo by: Vinko Badrov.

Središnji prostor predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske unije bila je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. / The National and University Library in Zagreb was the seat of Croatia's 2020 presidency of the Council of the European Union.

45. Skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva prvi put održana u virtualnome okruženju

Prošlogodišnja, 45. izborna Skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva (HKD) održala se u hibridnome obliku od 7. do 10. listopada 2020. godine, a domaćin je bila Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Programi svečanosti otvorenja i zatvaranja Skupštine održavali su se u predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu uz prijenos uživo preko mrežnih platformi HKD-a. Po mnogočemu je prošlogodišnja Skupština bila posebna, osobito po okolnostima u kojima se održavala. Prvi su se put izborna Skupština te radni dio programa organizirali u virtualnome okruženju te na daljinu preko elektroničkoga glasanja.

Skupštinu je organiziralo Hrvatsko knjižničarsko društvo uz potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, a u suradnji sa Zagrebačkim knjižničarskim društvom te Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu koji su umnogome pomogli da se Skupština održi u ovim iznimnim okolnostima.

U sklopu tematskoga dijela Skupštine, koja se održala u cijelosti na daljinu, organizirana je virtualna konferencija pod nazivom *Knjižnice u doba krize*. Svrha je Konferencije bila otvoriti pitanja te nastojati oblikovati obrise razvoja knjižnica i knjižnične djelatnosti u perspektivi novoga normalnog. Nije prvi put da stručne konferencije iz područja knjižničarstva otvaraju prostor imaginaciji te stvaranju vizija najsuvremenijih knjižnica koje se kao središta znanja i kulture nalaze u središtu nekoga budućeg naprednijeg društva. No, ovaj je put bitka s vremenom natjerala da se što brže stvori knjižnica novoga normalnog, oblikuju knjižnične usluge na udaljenosti od dva metra, redizajnira tzv. treći prostor dostupan na daljinu te ublaže posljedice društvene udaljenosti i digitalnoga jaza u odnosu na pristup znanju. Pandemija pomalo zlokobno opredmećuje stajalište Yuvala Noaha Hararija da je najveća prijetnja suvremene civilizacije bojazan da u visoko digitaliziranome svijetu ljudi ne postanu nevažni, nepotrebn i dr. Ova kriza, nažalost, okrutno upozorava na visoku otpornost te na iznimnu sposobnost opstanka svih onih tehnološki utemeljenih te digitaliziranih postupaka koji koriste ljudski rad tek kao pomoćnu radnu energiju ili sirovinu. U takvoj perspektivi knjižnicama i knjižničarima slijedi težak zadatak, a to je prepoznati vrijednosti ovoga vremena i baštiniti humanističke vrjednote. Izlaganja hrvatskih i inozemnih predavača u sklopu tematskoga dijela Skupštine prikazala su primjere dobre prakse te zabilježila djelatnosti knjižnica u razdoblju kri-

Fotografija / Photo by: Renata Breka

Organizator Skupštine bilo je Hrvatsko knjižničarsko društvo koje je 2020. godine obilježilo 80. obljetnicu svojega utemeljenja, dok su suorganizatori bili Zagrebačko knjižničarsko društvo i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. / In 2020, the Croatian Library Association marked the 80th anniversary of its founding and held its 45th Assembly, with the Zagreb Library Association and the National and University Library in Zagreb acting as the Assembly's co-organisers.

ze. U programu Konferencije održano je više od 40 izlaganja hrvatskih i inozemnih stručnjaka, a na Konferenciji je sudjelovalo više od 200 sudionika koji su ju pratili preko 15 mrežnih seminara te dvaju tematskih foruma međunarodne suradnje održanih na daljinu.

U sklopu radnoga dijela Skupštine održani su izbori za sastav najviših radnih tijela Društva u novome dvogodišnjem mandatu 2020. – 2022., usvojeno je Izvješće o radu te Plan rada Društva, a najistaknutijim stručnjacima u području knjižničarstva za prethodnu godinu Hrvatsko knjižničarsko društvo dodijelilo je najviša priznanja Hrvatskoga knjižničarskog društva, i to Kukuljevićevu povelju te nagradu „Eva Verona“. Skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva usvojila je prijedlog o pridruženju Hrvatskoga knjižničarskog društva Američkomu knjižničarskom društvu te time osnažila svoje međunarodno djelovanje.

Hrvatsko knjižničarsko društvo u povodu obilježavanja 80. obljetnice svojega rada priredilo je i prigodnu publikaciju *80 godina Hrvatskoga knjižničarskog društva : 1940. – 2020. : spomenica* koju je uredila prof. dr. sc. Ana Barbarić u suradnji s Monikom Batur.

Vježbanjem na radnome mjestu Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu ušla u završnicu za nagradu #BeCROactive

Nakon uspješne održane biciklijade 2019., prethodne su godine Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu i njezin Europski dokumentacijski centar, u suradnji s Ministarstvom turizma i sporta Republike Hrvatske i Predstavništvom Europske komisije u Hrvatskoj, Europski tjedan sporta obilježili 25. rujna 2020. godine vježbanjem na radnome mjestu.

Na početku je događanja u ime glavne ravnateljice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanke Stričević okupljene pozdravila savjetnica za međunarodnu suradnju Jasenka Zajec, zatim suradnica za informiranje i komunikacije u Predstavništvu Europske komisije u Republici Hrvatskoj Lena Perdijić te predstavnica Ministarstva turizma i sporta Republike Hrvatske Roberta Karadža, stručna suradnica u Sektoru za razvoj športa Središnjega državnog ureda za šport.

Četvero stručnjaka kineziologa iz Fitnes učilišta predstavilo je i predvodilo program planiranih vježbi. U skladu s epidemiološkim uvjetima, broj sudionika bio je ograničen na 50. Djelatnici su bili podijeljeni u dvije skupne, uz propisani razmak i zaštitne maske. Zahvaljujući po-

voljnoj meteorološkoj situaciji, dio vježbi organiziran je i na otvorenome. Djelatnici su iskazali zadovoljstvo programom, a potvrdili su i da su im naučene vježbe poticaj za nastavak vježbanja.

Uspješnost provedene aktivnosti prepoznali su i organizatori Europskoga tjedna sporta te se Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu našla među finalistima prošlogodišnje nagrade #BeCROactive u kategoriji *Radno mjesto*. Nagradu najaktivnijim pojedincima i ustanovama koji su se istaknuli u promicanju tjelesne aktivnosti i bavljenja sportom u Hrvatskoj dodjeljuje Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske kao nacionalni koordinator projekta. Osim za kategoriju *Radno mjesto*, nagrade se dodjeljuju i za kategorije *Obrazovanje* i *Lokalni heroj*. Dodjela je održana 11. prosinca 2020. godine u virtualnome okruženju. Glavnu nagradu osvojila je tvrtka dm, a Europskomu dokumentacijskom centru NSK naknadno je uručena plaketa i darovna kartica u vrijednosti od tisuću kuna koja se može iskoristiti u trgovinama Decathlon, što je svakako poticaj za nastavak brige o zdravlju i učinkovitosti u radnome okruženju.

Vježbanjem na radnome mjestu Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu obilježila je Europski tjedan sporta. / The National and University Library in Zagreb marked the 2020 European Week of Sport by organising a special workplace exercise programme.

Major events

By Nela Marasović

Marko Marulić – A European Humanist NSK exhibition tour across Lithuania

After being put on in Vilnius at the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania from 15 January to 14 February 2020, the *Marko Marulić – A European Humanist* (*Markas Maruličius – Europos humanistas*) exhibition continued its 2020 tour across Lithuania, and visited Šiauliai, Kaunas, Klaipėda and Panevėžys. Jointly organised by the National and University Library in Zagreb (NSK) and the Embassy of the Republic of Croatia in the Republic of Lithuania as part of NSK programme spotlighting rich and varied Croatian cultural heritage during Croatia's 2020 presidency of the Council of the European Union, the exhibition presented Marko Marulić (1450-1524), one of the most significant figures in Croatian culture, also known as “the father of Croatian literature” and “the Croatian Dante”.

From 19 February to 15 March 2020, it was displayed at the Šiauliai County Povilas Višinskis Public Library, where its opening programme included addresses by

the Director of the Šiauliai library Professor Bronius Maskuliūnas, Mayor of the City of Šiauliai Artūras Visockas and Ambassador of the Republic of Croatia in the Republic of Lithuania Krešimir Kedmenec.

Subsequently, from 3 to 16 June 2020, the exhibition was presented at the Klaipėda County Ieva Simonaitytė Public Library. Owing to the circumstances brought about by the COVID-19 pandemic, its opening was held online, featuring addresses by the Director of the Ieva Simonaitytė Public Library Dr Laura Juchnevič, Mayor of Klaipėda Vytautas Grubliauskas, and Ambassador Kedmenec.

Kaunas County Public Library hosted the exhibition from 22 June to 7 July 2020 and the opening ceremony included addresses by the Kaunas library Deputy Director Reda Puzerauskienė, President of the Committee on Culture, Education and Science of the Kaunas City

Fotografija / Photo by: Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Republici Litvi.

Izložba Marko Marulić – europski humanist od 16. rujna do 10. listopada 2020. godine postavljena je u Regionalnoj knjižnici u Panevėžysu. / The Marko Marulić – A European Humanist NSK exhibition was hosted by the Panevėžys County Gabrielė Petkevičaitė-Bitė Public Library from 16 September to 10 October 2020.

Municipality Jūratė Elena Norvaišienė, and Ambassador Kedmenec.

The exhibition's fifth stop in Lithuania was the Panevėžys County Gabrielė Petkevičaitė-Bitė Public Library, which showed it from 16 September to 10 October 2020. Its opening programme included the participation of the Director of the Panevėžys library Jurgita Bugailiškienė, Mayor of Panevėžys Rytis Mykolas Račkauskas and Ambassador Kedmenec, who all emphasised the importance of literacy for the preservation of national cultures, heritage and identities.

The exhibition was organised with the support of the Croatian Ministry of Culture and Media, Književni krug Split, a cultural and publishing association of the intellectuals of Split, and Dr Bratislav Lučin, Head of MAR-VLIANVM, a Split-based research centre focusing on Marko Marulić's heritage, whose research findings and texts make the backbone of the exhibition.

The exhibition's 12 display boards, with texts in Lithuanian and English, featured a representative selection of

Marulić's works preserved at the National and University Library in Zagreb, mostly as part of its Manuscripts and Old Books Collection. It offered insight into his most widely read works, which went through many editions and got translated in several languages within several decades after their publication. The exhibition's dynamic content also gave an overview of the examples of Marulić's influence on distinguished European figures of that time and presented varied content on Marulić included in world encyclopaedias, lexicons, catalogues, bibliographies and reference works in the field of literature and history, as additional evidence of Marulić's international significance. Marulić's oeuvre was also presented in relation to the work of his prominent contemporaries, especially Martynas Mažvydas, the author and editor of the first book printed in the Lithuanian language.

The exhibition was accompanied by a special catalogue, a permanent reminder of its valuable content and of successful international cooperation that it involved.

By Maja Priselac

National and University Library in Zagreb Day 2020

On 21 February 2020, at the Croatian State Archives, the National and University Library in Zagreb organised a special programme marking the Library's Day which brought together many prominent figures from Croatia's public life and its cultural, academic and political circles.

The celebration programme was opened by the Croatian Minister of Culture and Media, Envoy of the Speaker of the Croatian Parliament and Envoy of the Croatian Prime Minister Dr Nina Obuljen Koržinek, who spoke

about the Library's important role in Croatian history and culture, as well as about its current significance in the context of contemporary culture, evidenced by the Library's many successful projects.

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Na svečanoj proslavi Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. godine u nekadašnjoj Velikoj čitaonici Sveučilišne biblioteke okupio se veliki broj uglednih uzvanika i djelatnika Knjižnice. / The celebration of the National and University Library in Zagreb Day 2020 brought together many distinguished guests along with the present and former members of the Library's staff. Croatian State Archives, 21 February 2020.

In a subsequent address, Director General of the National and University Library in Zagreb Dr Ivanka Stričević presented the Library's achievements in the past year, which apart from successful projects, special programmes and events aimed at the popularisation of reading, conferences, symposia and exhibitions in Croatia and abroad also included the Library's taking on the central role in defining regulations and standards for all types of libraries introduced as part of the new Croatian Library Act, which came into force in 2019. *Through the development of its specialised web portals, mobile applications, its digital laboratory, NSK DigiLab, the largest Croatian library is successfully responding to challenges posed by today's digital age, thus reinforcing its unique place in Croatia's culture, science and education,* emphasised Stričević.

Following her expressions of gratitude for support and cooperation to the Government of the Republic of Croatia, Croatian Ministry of Culture and Media, Ministry of Science and Education and Ministry of Foreign and European Affairs, Dr Stričević also thanked the Library's partners, the entire library community and, particularly,

the Library's staff, who she invited to be proud of being able to make their contribution to the Library's activities and thus become part of its history and future.

The 2020 NSK Day celebration programme also included the announcement of the winners of the 2019 *National and University Library in Zagreb Award*, which is annually presented in three categories – to legal entities, distinguished library professionals and the Library's employees – for outstanding contributions to the development of the library profession in Croatia. The awards were presented by the NSK Library Adviser and member of the 2019 NSK Award Committee Alisa Martek – awarded as the Library's employee was Sonja Martinović, Dr Mikica Maštrović was awarded as a longstanding and prominent library professional, while the University of Zagreb received the award as a legal entity.

The celebration's musical programme featured inspired performances by prominent cellist Snježana Rucner and accordion player Martina Jembrišak.

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Svečana proslava Dana Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. godine u Hrvatskome državnom arhivu. / The celebration of the National and University Library in Zagreb Day 2020. Croatian State Archives, 21 February 2020.

By Dobrila Zvonarek

Croatian Book Night 2020 – celebrating books online

The 2020 *Croatian Book Night* will be remembered for its fast and successful transformation into a virtual celebration of books, but also for the fact that during the 2020 spring lockdown due to the COVID-19 pandemic it was the single national programme in Croatia that efficiently responded to the crisis brought about by the pandemic-related global standstill. Its success has confirmed its status as the most popular Croatian programme promoting books and reading and stands for yet another of its breakthroughs in organisational terms, proving that good communication on all levels with all participants, along with strong support from state and local administration institutions, may make a small but dedicated and highly motivated team rise to a major challenge.

When in January 2020 the *Croatian Book Night* Organising Committee first launched the preparations for the programme of the *Night's* latest edition, it intended to dedicate it to the theme of change, which seems almost

prophetic from today's perspective. Specifically, we wanted to explore the extent to which books as such generate change, how powerful they are in this context, how they respond to change, and what we can learn from them in this respect.

And then the tables turned dramatically. We suddenly found ourselves gripped by change on an unprecedented scale which left nothing unaffected, in the widest sense possible – from our programme to books as such to the entire society. Activities in the field of publishing, science and culture came to an abrupt halt, forcing writers, publishers and literature lovers to turn to the online environment and explore its possibilities as the only environment available at that moment. Moreover, our preparations were further blown off course by a devastating earthquake that hit Zagreb on 22 March, as the largest earthquake that the Croatian capital went through in the last 140 years.

Noć knjige 2020. objavom na društvenim mrežama podupro je i predsjednik Vlade Republike Hrvatske te brojni drugi istaknuti pojedinci. / A Facebook post by the Croatian Prime Minister supporting the 2020 *Croatian Book Night*, which was similarly endorsed by other prominent Croatian public figures.

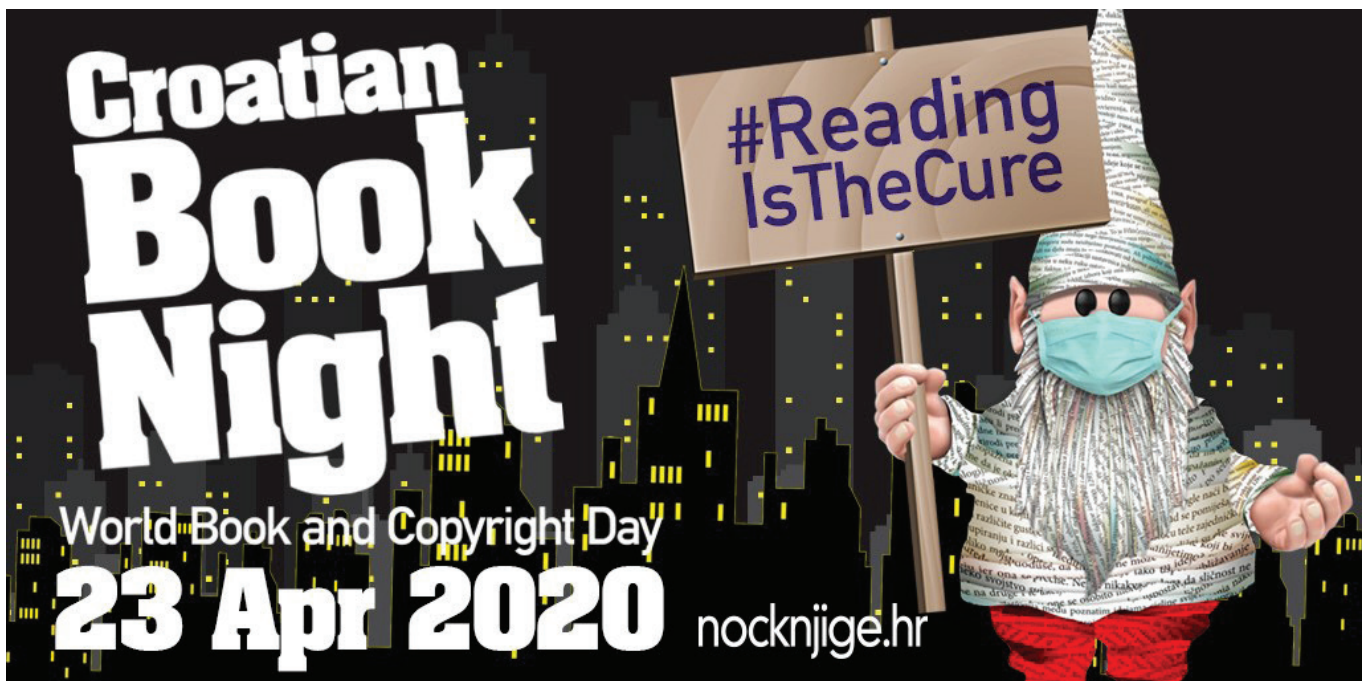
Under such circumstances, further complicated by the imperative of social distance and staying indoors, it seemed wise to promote books as a source of consolation and constructive diversion, under the slogan *Reading is the cure!* We thus invited all potential participants to come up with ideas for online programmes and events, extended the deadline for their submission and made available promotional materials in the digital format.

The face of the 2020 *Croatian Book Night* was Booksy, a noble dwarf created by graphic designer Boris Kuk, almost as tiny as SARS-CoV-2 and as determined to bring everyone's attention to the fact that the global quarantine was the time to read. Miraculously falling out of a book shaken out of its place during the Zagreb earthquake, perplexed Booksy wandered among statues and monuments on the empty streets of Croatian cities. His adventures on his journey home, back to the world of books, were depicted in a series of cartoons by Josip Sršen and Sebastijan Čamagajevac.

Instead of the opening ceremony that had originally been scheduled to take place in Rijeka, the 2020 European Capital of Culture, the opening of the 2020 *Croatian Book Night* was held online, as a livestream programme on the Third Channel of the Croatian Radio Television, featuring the traditional presentation of the results of the latest survey of Croatia's book market and the address by the Croatian Minister of Culture and Media Dr Nina Obuljen Koržinek.

The preparation of the 2020 *Croatian Book Night* resulted in the production of inventive and high-quality video materials foregrounding canonical works of Croatian literature presented and interpreted by writers and other distinguished figures on Croatia's current literary and cultural scene.

However, the 2020 *Croatian Book Night's* greatest success and the related greatest cause of joy to its organisers is that even amid such unfavourable circumstances it managed to get libraries, bookshops, schools, publishers, various institutions, associations and individuals to join the nationwide celebration of books and reading with as many as some 500 online programmes and book-related initiatives.

Vizualno rješenje Noći knjige 2020. godine potpisuje dizajner Boris Kuk. / The author of the 2020 *Croatian Book Night* visual identity, featuring Booksy, a noble dwarf reminding the world of the importance of reading in times of crisis, was Boris Kuk.

By Dobrila Zvonarek

Thirty years of Croatia's national best book design competition

Logotip natječaja *Hrvatska lijepa knjiga*. / The logotype of the Croatian national best book design competition (*Hrvatska lijepa knjiga*).

Croatia's national best book design competition was first organised by the Croatian association of publishers and booksellers, whose participation in the 1991 Frankfurt Book Fair with that year's selection of best designed Croatian titles was the first ever participation of a Croatian association in an international event as part of which Croatia was represented as an independent state, and that before it was internationally recognised.

Subsequently, after the association ceased operating under new social circumstances, the competition's organisation was taken over first by the Naklada Naprijed publishing company, and then by the Central Croatian Cultural and Publishing Society (*Matica hrvatska*). Since 1996, the German Book Art Foundation (*Stiftung Buchkunst*), the organiser of the international best book design competition that the Croatian competition is held as part of, has been entrusting the competition's organisation to the National and University Library in Zagreb.

According to the international competition's schedule, the National and University Library in Zagreb for many years used to organise the Croatian national competition during the summer months, while over the last couple of years the competition has been taking place at the end of the year, when the Library issues its call for entries by sending it directly to publishers as well as by announcing it in the media and on the Library's website. Submissions received are judged by an expert committee, which makes sure that titles selected from different categories and genres present the greatest creative accomplishments in terms of typography, all other visual and material aspects of the book, the compatibility between these aspects and the book's content, and other criteria.

Apart from the staff of the Print Collection of the National and University Library in Zagreb, many distin-

guished figures in the field of science and visual arts have been members of the committee throughout the years, such as Mladen Kuzmanović, Radovan Radovinović, Ivan Picelj, Tonko Maroević, Josip Bratulić, Marcel Bačić, Jasna Galjer, Luka Gusić, Danijel Srdarev and others.

In 2003, marking the 12th anniversary of the Croatian edition of this major international best book design competition, the National and University Library in Zagreb published a monograph presenting an overview of the competitions held during that period and leaving a permanent record of its history and experts who until then contributed to its realisation.

The German Book Art Foundation's international competition also includes the selection of the winning titles that are spotlighted at the *Best Book Design from all over the World* exhibition, held as part of the Leipzig Book Fair. An international jury panel selects several titles from submissions received as a result of the national competitions from all over the world to which it awards several prizes – the Golden Letter, Gold, Silver and Bronze Medals, along with several honorary awards. When it comes to the success of best designed Croatian books in this context, two Croatian titles were shortlisted so far – the 1996 edition of *The Marvelous Adventures and Misadventures of Hlapić the Apprentice* (*Čudnovate zgrade šegrta Hlapića*), the classic of Croatian children's literature by a four-time Nobel nominee Ivana Brlić-Mažuranić, for design by Mihajlo Arsovski, and a 1997 title thematising Pope's 1997 visit to Sarajevo and Bosnia and Herzegovina (*Sveti Otac Ivan Pavao II. u pastirskom pohodu 12. i 13. travnja 1997, Sarajevo, Bosna i Hercegovina*), for design by Zoran Filipović.

Fotografija / Photo by: Darko Čižmek.

Najljepše hrvatske knjige 2020. godine. / Best designed Croatian books published in 2020.

A quarter of a century of “the glass cube”

In 2019, the National and University Library in Zagreb marked the 25th anniversary of moving into the building that it is currently located in, the so-called “glass cube”, as the Library is frequently referred to in terms of its architecture. The current building was designed by distinguished Croatian architects Velimir Neidhardt, Davor Mance, Zvonimir Krznarić and Marijan Hržić, as the second edifice that the Croatian people erected in the same century for the exclusive purpose of housing their national library, which is truly a rare case in Europe.¹

The story of the Library’s building is long and interesting. Its construction was laid down by the provisions of the 1971 act as one of the four major national construction projects of cultural significance. After lengthy preparations, construction work finally began in 1988, and it opened to the public on 28 May 1995. The relocation to the new building, regardless of the incomplete state of its construction, provided the Library with enhanced spatial and technical conditions enabling the revitalisation, expansion and overall improvement of all of its activities, those related to its tasks as a national library, but even

more so to its role as a university library, as well as to all of its other many programmes and projects.

However, the 25th anniversary of the Library’s current building proved to be more than just a jubilee. It coincided with the Library’s assuming of the role of the seat of Croatia’s 2020 presidency of the Council of the European Union, for which purpose one third of the Library’s premises, which had been left unfinished since 1995, was finally completed and is now ready to be used for various cultural and scientific purposes, and serve many generations to come. One could hardly imagine, or even dream of, a better birthday present.

Izgradnja nove zgrade Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dokumentirana je i videozapisom tvrtke Studio Hrg. / A scene from a video (by Studio Hrg) documenting the construction of the Library’s current building.

¹ Stipanov, J. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Od knjižnice Isusovačkog kolegija do Europske knjižnice. In Stipčević, A. (ed.), *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 1607. – 2007.: u povodu 400. obljetnice*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2007, pp. 7-33.

By Nela Marasović

Croatia completes its 2020 presidency of the Council of the European Union

Croatia's term in presiding over the Council of the European Union, with the National and University Library in Zagreb acting as the presidency seat, finished on 30 June 2020. Apart from being a great honour, this designation proved highly useful for the Library, since one third of its premises which had been left unfinished since 1995 was finally completed and is now ready to serve many generations of Croatian scientists to come.

The future use of the presiding offices will jointly be agreed upon by the Library and the Croatian National Theatre. Also, the Croatian Ministry of Culture and Media and Ministry of Science and Education will be responsible for organising their use for the programmes of other Croatian institutions in the field of art, culture, science and education.

On 29 June 2020, the Prime Minister of the Government of the Republic of Croatia Andrej Plenković met

with officials heading diplomatic missions to Croatia, on which occasion the Director General of the National and University Library in Zagreb Dr Ivanka Stričević welcomed the meeting participants.

Prime Minister Plenković pointed out that although Croatia's first presidency of the EU Council was disrupted by the COVID-19 pandemic, all planned activities were carried out to the maximum extent possible in the light of such circumstances. He expressed his regret over the pandemic-related inability to hold events and programmes aimed at bringing the European Union closer to Croatian citizens and customarily planned as a part of the presidency activities in all countries during their presidency term.

After Croatia, Germany took over its six-month term as the next country presiding over the Council.

Fotografija / Photo by: Croatian news agency Hina/Government of the Republic of Croatia.

Premijer Andrej Plenković u obraćanju šefovima stranih diplomatskih predstavništava akreditiranih u Hrvatskoj. / Croatian Prime Minister Andrej Plenković addressing officials heading diplomatic missions to Croatia at the closing of Croatia's presidency of the EU Council. National and University Library in Zagreb, 29 June 2020.

By Dr Dijana Machala

The 45th Assembly of the Croatian Library Association

From 7 to 10 October 2020, the Croatian Library Association (Hrvatsko knjižničarsko društvo, HKD) held its 45th Assembly and the related electoral meeting as a hybrid event, with the National and University Library in Zagreb acting as the Assembly's host. Thus, the Library

hosted the Assembly's opening and closing programmes, which were live streamed on the Association's online platforms. The last year's Assembly was specific in many ways, but especially so with regard to the unprecedented conditions under which it was held. Thus, the Assembly's

meeting was held online and all decisions were voted on electronically.

The Croatian Library Association organised the Assembly with the support of the Croatian Ministry of Culture and Media, in cooperation with the Zagreb Library Association and the National and University Library in Zagreb which significantly contributed to the Assembly's successful organisation in the then present unfavourable circumstances.

The conference held as part of the Assembly's programme, entitled *Libraries in times of crisis*, was entirely held online. Its aim was to address current relevant issues and outline a direction to be taken by libraries in view of "the new normal". There have been many conferences in the history of librarianship so far as part of which library professionals drew on their creativity to come up with the vision of libraries always keeping abreast of social developments and as such continuously operating as the centres of knowledge and culture in their communities. However, this time a rapid change in global circumstances forced us to quickly develop an entirely new vision of the library, bring library services into line with the social distancing measures, redesign the so-called third space and make it available by way of remote access, and thus reduce the impact of the pandemic-related limitations, both physical and digital, regarding access to knowledge.

The pandemic resulted in a bit of an ominous objectification of the view of Yuval Noah Harari according to which the greatest threat to the modern civilisation is a frightening prospect of people becoming irrelevant, even redundant in a highly digitised world. Unfortunately, this crisis has cruelly indicated great resilience and exceptional sustainability of all technology-based and digitised processes in which human labour is used solely as a secondary source of energy or a primary commodity. Taking this into consideration, libraries and library professionals are faced with a difficult task of finding a way to seize and preserve the values of this age and ensure the upholding of traditional humanistic values.

Providing an overview of the activities of libraries during the pandemic, Croatian and foreign speakers at the *Libraries in times of crisis* conference presented examples of best practice and ways in which various libraries responded to the challenges of the still present global crisis. The conference programme featured altogether 40 presentations and was attended by over 200 participants as part of 15 webinars and two international cooperation open forums held online.

At the Assembly's meeting the members of the Association's highest professional bodies were elected for the 2020-2022 term. The meeting participants adopted the Association's 2020 Annual Report and 2021 Work Plan

Fotografija / Photo by: Renata Breka.

Na otvorenju Skupštine pozdravne riječi nazočnima uputila je predsjednica Hrvatskoga knjižničarskog društva dr. sc. Dijana Machala. / President of the Croatian Library Association Dr Dijana Machala at the opening of the Association's 45th Assembly.

and presented the 2020 winners of the Association's highest awards – *The Kukuljević Charter*, a professional award given to longstanding library professionals for outstanding contribution to the development of the library activity in Croatia, and *The Eva Verona Award*, which is annually presented to young library professionals for professional dedication, innovation and efforts in the promotion of the library profession. Also, as a way of intensifying its international activity, the meeting participants approved a motion regarding the Association's joining of the American Library Association (ALA).

Marking the 80th anniversary of its founding, the Association issued a monograph presenting a historical overview of its work and activities (*80 godina Hrvatskoga knjižničarskog društva: 1940.- 2020.: spomenica*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2020) prepared by Professor at the Department of Information and Communication Sciences of the Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences Ana Barbarić and a member of the Cataloguing Department of the National and University Library in Zagreb Monika Batur.

NSK among the finalists of the #BeCROactive Awards competition

Following the successful European Week of Sport 2019 cycling tour of the European Documentation Centre operating as part of the National and University Library in Zagreb (EDC NSK), the Centre, Croatian Ministry of Tourism and Sport and European Commission Representation in Croatia jointly organised a special 2020 European Week of Sport workplace exercise programme.

The programme, held on 25 September 2020, was opened by the NSK International Cooperation Adviser Jasenka Zajec, who greeted everyone present on behalf of the Director General of the National and University Library in Zagreb Dr Ivanka Stričević. There followed brief addresses by the Information and Communication Assistant at the European Commission Representation in Croatia Lena Perdijić and the representative of the Croatian Ministry of Tourism and Sport, Expert Adviser in the Sports Development Division of the Central State Office for Sport Roberta Karadža.

Four professional kinesiology practitioners from Učilište, the leading Croatian health and fitness school, demonstrated and led the exercise programme. According to the anti-epidemic measures then in force, the number of participants was limited to 50. Also, the programme participants were divided into two groups, maintaining social distance and wearing protective face masks. Owing to the favourable weather conditions, a part of the programme was held outdoors. The participating staff subsequently

expressed their satisfaction with the programme, stating in addition that their participation in it motivated them to continue exercising.

The programme's success was also recognised by the organisers of the 2020 European Week of Sport programme in Croatia, as a result of which the National and University Library in Zagreb was among the finalists of the #BeCROactive Workplace Award competition.

The #BeCROactive Awards, given to individuals and institutions for their special efforts in promoting sport and physical exercise in Croatia, are presented by the Croatian Ministry of Tourism and Sport, as the institution coordinating the European Week of Sport project in Croatia. Apart from the #BeCROactive Workplace Award, the #BeCROactive Awards competition also includes the presentation of the #BeCROactive Education and Local Hero Awards.

The 2020 #BeCROactive awards ceremony was held as an online event on 11 December 2020. Although the winner of the 2020 #BeCROactive Workplace Award was the dm-drogerie markt company, the NSK European Documentation Centre was nevertheless awarded a #BeCROactive Workplace Award plaque and a gift voucher worth 1,000 kuna for the Decathlon sports stores, intended to serve as a further, symbolic encouragement to the Library staff to keep taking care of their health, even in their working environment.

Ukratko

Pripremio: Ante Livajić

Postavljene ledene skulpture pingvina ispred Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

Fotografija: Sonja Hrelja.

Ispred Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu postavljene su ledene skulpture pingvina radi podizanja javne svijesti o potrebi zaštite mora i oceana.

U sklopu jedne od dosad najvećih globalnih akcija svjetske nevladine organizacije *Greenpeace*, 7. veljače 2020. godine ispred Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, kao tada središnjeg prostora za provedbu aktivnosti predsjedanja Republike Hrvatske Vijećem Europske Unije, postavljene su ledene skulpture pingvina radi podizanja javne svijesti o potrebi zaštite mora i oceana.

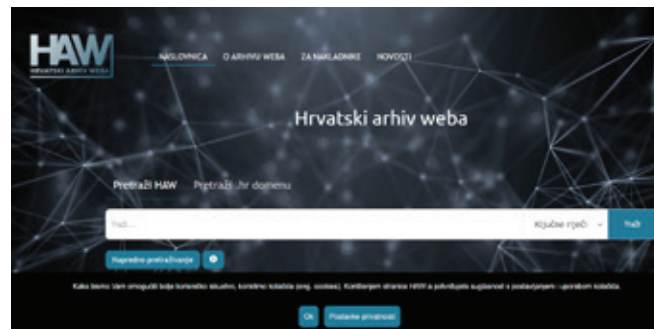
Izložba *Zlatno doba Hollywooda u Grafičkoj zbirci – Hommage Kirku Douglasu*

Izložba plakata *Zlatno doba Hollywooda u Grafičkoj zbirci – Hommage Kirku Douglasu*.

Izložba plakata *Zlatno doba Hollywooda u Grafičkoj zbirci – Hommage Kirku Douglasu* bila je postavljena u izložbenome prostoru Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu od 14. do 28. veljače 2020. godine.

Nove mrežne stranice Hrvatskoga arhiva weba

Nove mrežne stranice Hrvatskoga arhiva weba, sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za prikupljanje i trajnu pohranu hrvatske mrežne građe.

Nove mrežne stranice Hrvatskoga arhiva weba, sustava Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za prikupljanje i trajnu pohranu hrvatske mrežne građe, dostupne su od 20. veljače 2020. godine. Novo, treće sučelje Arhiva prati trendove razvoja weba i tehnologija te usluga u tome području kao i potrebe korisnika. Radi poboljšanja korištenja sadržaja sučelje nudi nove funkcionalnosti.

Pjesnička zbirka *Obrisi neba*

Fotografija: Nikola Piasevoli.

Autorica pjesničke zbirke *Obrisi neba* Ivanka Zdrilić, svestrana umjetnica Nevenka Nekić te istraživačica hrvatske kulturne baštine Anka Ivanjek uz gitarsku pratnju Jadrana Jaića.

U prostoru Digitalnoga laboratorija Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 11. ožujka 2020. godine predstavljena je pjesnička zbirka *Obrisi neba* Ivanke Zdrilić, djelatnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. O pjesništvu Ivanke Zdrilić i njezinoj četvrtoj zbirci poezije govorile su književnica i svestrana umjetnica Nevenka Nekić te istraživačica hrvatske kulturne baštine Anka Ivanjek. Autoričine pjesme interpretirali su Marija Zdrilić i dramski umjetnik Rajko Bundalo.

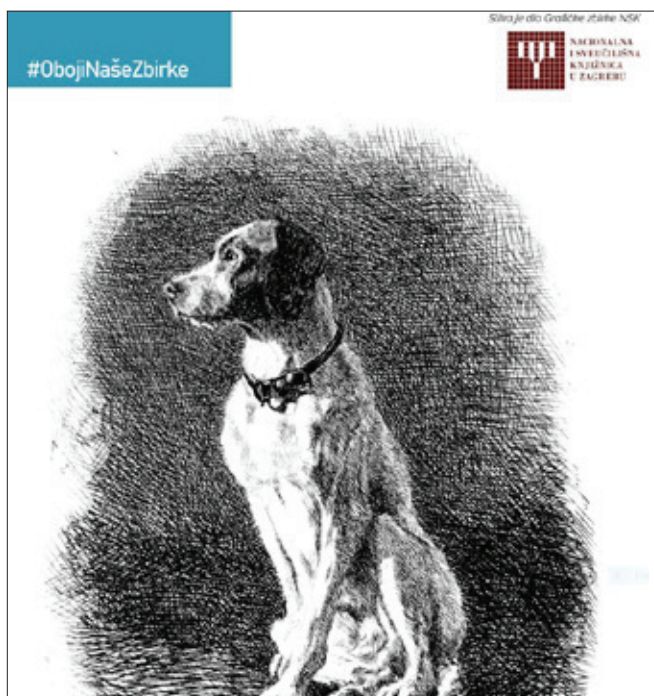
Europski dokumentacijski centar NSK protiv širenja dezinformacija o pandemiji koronavirusa

Europska komisija pokrenula je u travnju 2020. godine novu mrežnu stranicu pod nazivom *Borba protiv dezinformacija* koja je dostupna na svim jezicima Europske unije.

Europska komisija pokrenula je u travnju 2020. godine novu mrežnu stranicu pod nazivom *Borba protiv dezinformacija* koja je dostupna na svim jezicima Europske unije. Stranica na jednome mjestu nudi podatke preuzete iz vjerodostojnih izvora informacija u Europskoj uniji i šire. Europski dokumentacijski centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, kao referentna točka za sve informacije povezane s djelovanjem Europske unije, preporučuje korištenje navedene stranice kao relevantnoga izvora informacija za sva pitanja povezana s temom bolesti COVID-19.

Kampanja #ObojiNašeZbirke

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu tijekom je travnja 2020. godine radi promicanja korištenja digitalne kulturne baštine za kreativnu razonodu i učenje pokrenula kampanju #ObojiNašeZbirke.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu tijekom je travnja 2020. godine radi promicanja korištenja digitalne kulturne baštine za kreativnu razonodu i učenje pokrenula kampanju #ObojiNašeZbirke. U sklopu Kampanje

izrađene su bojanke namijenjene svim uzrastima, čiji je sadržaj predstavio vrijednu građu Grafičke zbirke NSK, Zbirke zemljovida i atlasa NSK te odabranu građu iz općega fonda Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Predstavnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu ponovno izabrana u Upravni odbor ISSN-a

Na 23. sastanku Opće skupštine Međunarodnoga ureda za ISSN izabran je novi Upravni odbor za razdoblje 2020. – 2022., čija je članica ponovno i predstavnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Jasenka Zajec, knjižničarska savjetnica za međunarodnu suradnju. Zbog posebnih okolnosti uzrokovanih pandemijom koronavirusa prošlogodišnja je skupština održana *online* od 29. travnja do 7. svibnja 2020. godine na više odvojenih sastanaka prema kontinentima i vremenskim zonama. Nakon toga provedena su dva kruga *online* glasanja. Osim izbora novoga Upravnog odbora, izglasane su članarine te novi Strateški plan za razdoblje 2020. – 2024.

Djelatnica NSK Nada Mihaljević dobitnica Nagrade Grigor Vitez

Fotografija: privatna arhiva.

Književnica i djelatnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Nada Mihaljević dobitnica je Nagrade Grigor Vitez za 2019. godinu.

Književnica i djelatnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Nada Mihaljević dobitnica je Nagrade Grigor Vitez za 2019. godinu. Nagradu je osvojila u kategoriji najboljega književnog teksta za mladež, za roman *Putovanje u mjestu* u izdanju Naklade Ljevak.

Mrežna izložba *Europski zeleni plan*

U povodu Dana Europe, Europski dokumentacijski centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. godine pripremio je mrežnu izložbu *Europski zeleni plan*.

U povodu Dana Europe koji se obilježava 9. svibnja, Europski dokumentacijski centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 2020. godine pripremio je mrežnu izložbu publikacija i dokumenata o temi europskoga zelenog plana, jedne od šest glavnih strategija Europske komisije za razdoblje 2019. – 2024. Riječ je o publikacijama u nakladi Ureda za publikacije Europske unije.

Produljeno trajanje projekta *TRACE*

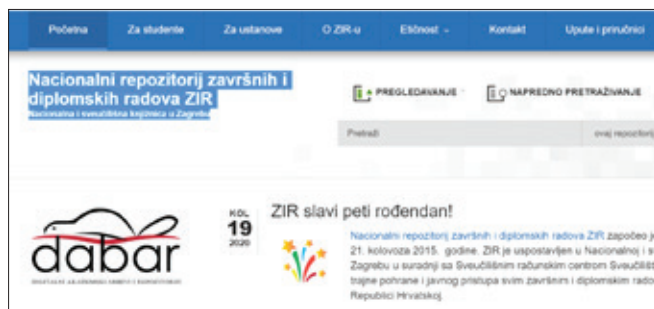

Traditional children's stories for a common future

Zbog pandemije bolesti COVID-19 i nemogućnosti provedbe projektnih aktivnosti u prvotno ugovorenom vremenu trajanja do 31. kolovoza 2020., u svibnju 2020. donesena je odluka o produljenju trajanja projekta *Traditional children's stories for a common future – TRACE* za jedanaest mjeseci, točnije do 31. srpnja 2021. godine.

Peta obljetnica Nacionalnoga repozitorija završnih i diplomskih radova

Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova (ZIR) obilježio je 21. kolovoza 2020. godine petu

Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova (ZIR) obilježio je 21. kolovoza 2020. godine petu obljetnicu svojega rada.

obljetnicu svojega rada. Uspostavljen je 2015. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u suradnji sa Sveučilišnim računskim centrom Sveučilišta u Zagrebu (Srce) radi trajne pohrane i javnoga pristupa svim završnim i diplomskim radovima obranjenima u Republici Hrvatskoj.

Izložba *Iz Autorova pera: rukopisna građa Miroslava Krležea*

Fotografija: Saša Novaković.

Dr. sc. Suzana Marjanić, dr. sc. Lada Čale Feldman, Goran Matović i dr. sc. Irena Galić Bešker govorili su na tematskome susretu uz jednodnevnu izložbu djela iz Krležine ostavštine.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 2. srpnja 2020. godine održano je programsko događanje u sklopu Festivala Miroslav Krleža. Riječ je tematskome susretu uz jednodnevnu izložbu pod nazivom *Iz Autorova pera: rukopisna građa Miroslava Krležea*.

Među izloženom građom nalazili su se rukopis autobiografske proze *Djetinjstvo u Agramu*, pisan 1942. godine, romani *Povratak Filipa Latinovicza* (1932.) i *Na rubu pameti* (1938.), strojopis s rukopisnim bilješkama *Izlet u Rusiju* – Krležine putopisne impresije objavljivane tijekom 1924., 1925. i 1926. u Hrvatu, Književnoj republici i Obzoru te objedinjene u izdanju 1926., jednočinka *Maskerata* prvi put objavljena 1913. u riječkim Književnim novostima, bezvremenske *Balade Petrice Kerempuha*, zbirka kajkavskih pjesama prvi put objavljena u Ljubljani 1936., skup rukopisa s bilješkama i razmišljanjima *Bilješke Kraljevicca-Duga Rijeka 1920-1921*. te transkript razgovora *Razgovor s Krležom* koji je 25. svibnja 1980. godine s autorom vodio Predrag Matvejević.

Izložba u povodu 25. obljetnice vojno-redarstvene akcije *Oluja*

U povodu 25. obljetnice vojno-redarstvene akcije *Oluja*, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu postavila je prigodnu izložbu knjiga iz fonda Zbirke knjižnične građe o Domovinskom ratu čijim se sadržajem posebno ističu braniteljske postrojbe koje su sudjelovale u toj povijesnoj operaciji. Izložba je bila postavljena u prostorima Zbirke

Fotografija: Sonja Hrelja.

U povodu 25. obljetnice vojno-redarstvene akcije *Oluja*, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu postavila je prigodnu izložbu knjiga iz fonda Zbirke knjižnične građe o Domovinskom ratu.

knjižnične građe o Domovinskom ratu od 3. do 31. kolovoza 2020. godine.

Hrvatski arhiv weba uključen u Memento

U sklopu suradnje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Sveučilišnoga računskog centra Sveučilišta u Zagrebu (Srce) na razvoju i održavanju Hrvatskoga arhiva weba u kolovozu 2020. godine implementirana je potpora za protokol Memento te je Hrvatski arhiv weba postao dio sveopće zajednice arhiva weba s potporom za Memento.

Memento je protokol koji je nastao u sklopu istoimena projekta koji vode Los Alamos National Laboratory i Old Dominion University.

Izložba *Dušan Karpatský (1935. – 2017.), znan i neznan*

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu od 31. kolovoza do 20. rujna 2020. godine bila je postavljena izložba pod nazivom *Dušan Karpatský (1935. – 2017.), znan i neznan* posvećena najpoznatijemu češkom kroatistu i najvećemu promicatelju hrvatske kulture u Češkoj.

Izložbom je bilo obuhvaćeno gotovo 60 godina djelovanja Dušana Karpatskoga kao prevoditelja, književnoga povjesničara i urednika, ali i velikoga posrednika između dviju bliskih kultura, hrvatske i češke.

Fotografija: Renata Breka.

Izložba *Dušan Karpatský (1935. – 2017.), znan i neznan* posvećena najpoznatijemu češkom kroatistu i najvećemu promicatelju hrvatske kulture u Češkoj.

Predstavljena knjige *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti*

Fotografija: Renata Breka.

Prof. dr. sc. Aleksandra Horvat, dr. sc. Dijana Sabolović-Krajina i akademik Dragutin Feletar na predstavljanju knjige *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti*.

U organizaciji Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i izdavačke kuće Meridijani u predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu 4. rujna 2020. godine predstavljena je knjiga *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti* autorice dr. sc. Dijane Sabolović-Krajina. Knjiga donosi analizu narodnih knjižnica u odnosu na tranzicijske postupke u hrvatskome društvu i pregled današnjega stanja knjižnica, njihove uloge u lokalnoj zajednici, promjenama koje su ih snašle te daje bitne smjernice budućega djelovanja.

Polaznici XXIII. naraštaja Ratne škole *Ban Josip Jelačić* u posjetu NSK

Fotografija: Sonja Hrelja.

Polaznici XXIII. naraštaja Ratne škole „Ban Josip Jelačić“ prigodom posjeta Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu 16. rujna 2020. godine tradicionalno su posjetili polaznici XXIII. naraštaja Ratne škole *Ban Josip Jelačić*. Tijekom dvosatnoga posjeta Knjižnici polaznici su se upoznali s uslugama i informacijskim izvorima koje ona pruža.

Mrežni kviz znanja *Sport i EU* u povodu Europskoga tjedna sporta

U povodu Europskoga tjedna sporta, Europski dokumentacijski centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak pripremili su mrežni kviz znanja *Sport i EU*.

U povodu Europskoga tjedna sporta, Europski dokumentacijski centar Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak pripremili su od 23. do 30. rujna 2020. godine mrežni kviz znanja *Sport i EU* kojemu je svrha bila provjeriti sportska znanja te potaknuti zanimanje za publikacije i izvore službenih informacija Europske unije o toj temi.

Grafičko-pjesnička mapa *Između sati*

Fotografija: Renata Breka.

Grafičko-pjesnička mapa *Između sati* dviju istaknutih hrvatskih umjetnica, likovne umjetnice Đurđe Merle i umjetnice riječi Sanje Lovrenčić.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 22. rujna 2020. godine svečano je predstavljena grafičko-pjesnička mapa *Između sati* dviju istaknutih hrvatskih umjetnica, likovne umjetnice Đurđe Merle i umjetnice riječi Sanje Lovrenčić.

U povodu Međunarodnoga dana znakovnih jezika predstavljen projekt snimanja Biblije na hrvatski znakovni jezik

Fotografija: Sonja Hrelja.

Upravitelj Zaklade *Čujem, vjerujem, vidim* Mirko Hrkač na predstavljanju projekta snimanja Biblije na hrvatski znakovni jezik.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 23. rujna 2020. godine na Međunarodni dan znakovnih jezika Zaklada *Čujem, vjerujem, vidim* i Hrvatski savez gluhoslijepljivih osoba *Dodir* predstavili su projekt snimanja Biblije na hrvatski znakovni jezik. Na opsežnu i zahtjevnju projektu radi se gotovo pet godina, a dosad su prevedena četiri kanonska evanđelja Novoga zavjeta – Evanđelje po Mateju, Evanđelje po Marku, Evanđelje po Luki i Evanđelje po Ivanu.

Natječaj *Baština na mreži: izradi virtualnu izložbu u NSK*

Natječaj *Baština na mreži: izradi virtualnu izložbu u NSK* u sklopu projekta *Mreža virtualnih izložbi kulturne baštine: razvoj obrazovnih sadržaja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu*.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u rujnu 2020. godine raspisala je novi natječaj *Baština na mreži: izradi virtualnu izložbu u NSK* u sklopu projekta *Mreža virtualnih izložbi kulturne baštine: razvoj obrazovnih sa-*

država Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koji podupire Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. Radovi koji su dobitnici Natječaja raspisanoga 2019. godine su: *Povijest tehničkog dokumentiranja – od crtanja rukom do računalne izrade nacrtu* (predlagatelj: Tehnička škola za strojarstvo i mehatroniku, Split) i *Ljekarništvo u Bjelovaru do 1945.* (predlagatelj: Medicinska škola Bjelovar).

Manifestacija Knjižna booka

Fotografija: Renata Breka.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 1. listopada 2020. godine šesti put zaredom održana je svečanost *Knjižna booka*.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 1. listopada 2020. godine šesti je put zaredom održana svečanost *Knjižna booka*. Tom su prigodom dodijeljene nagrade učenicima osnovnih i srednjih škola za nacionalni natječaj *Stvarajmo eKreativno!*, nacionalni literarni natječaj *Posadi priču!* i nacionalni literarni natječaj *Kanižajada Limačijada*.

Održana radionica o korištenju opreme za mjerenje ekoloških varijabli

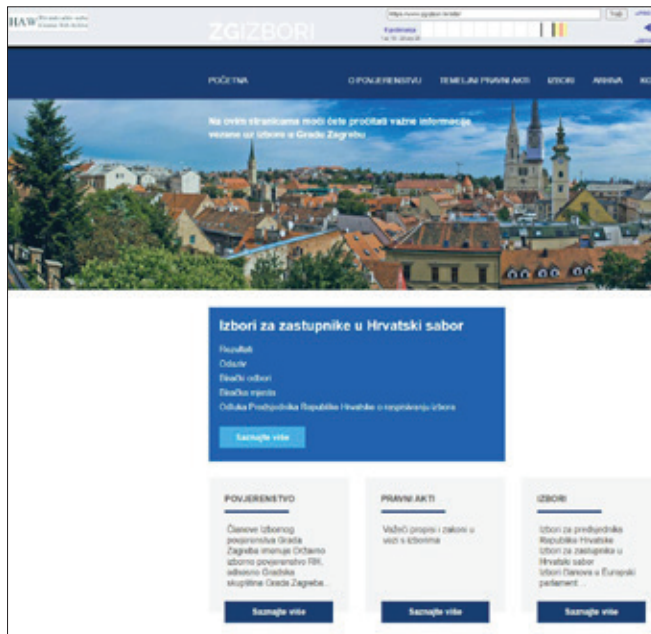
Fotografija: Dragana Koljenik.

Radionica za korištenje uređaja za mjerenje atmosferskih varijabli održana je 2. listopada 2020. godine u Digitalnome laboratoriju NSK.

U sklopu projekta *Digitalne knjižnice za lokalni razvoj*, Institut za razvoj i obrazovanje mladih (IRIM) održao je 2. listopada 2020. godine u Digitalnome laboratoriju

NSK edukaciju o konceptu *Citizen science* te radionicu o korištenju prije darovanih kompleta opreme za mjerenje ekoloških varijabli. Riječ je o AQ:bit uređajima za mjerenje atmosferskih varijabli – temperature, relativne vlažnosti, tlaka zraka i koncentracije mikročestica.

Tematska zbirka Izbor zastupnika za Hrvatski sabor 2020.

Hrvatski arhiv weba (HAW) objavio je 14. tematsku zbirku mrežnih sadržaja povezanih s izborima za zastupnike u Hrvatski sabor koji su održani 5. srpnja 2020. godine.

Hrvatski arhiv weba (HAW) na svojem je portalu u listopadu 2020. objavio 14. tematsku zbirku koja okuplja mrežne sadržaje povezane s izborima za zastupnike u Hrvatski sabor održane 5. srpnja 2020. godine. Tematska zbirka *Izbor zastupnika za Hrvatski sabor 2020.* sadrži 2084 poveznice prikupljene s nacionalnih mrežnih domena.

Djelatnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dobitnice Kukuljevićeve povelje i nagrade „Eva Verona“

Fotografija: privatna arhiva.

Dobitnice Kukuljevićeve povelje Frida Bišćan (druga slijeva) i Vesna Hodak (četvrta slijeva) te nagrade „Eva Verona“ Dragana Koljenik (prva zdesna) i Ivana Matijević (druga zdesna) u društvu ostalih dobitnika.

Četiri djelatnice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu dobitnice su Kukuljevićeve povelje i nagrade

„Eva Verona“ čija je dodjela upriličena 9. listopada 2020. godine u sklopu svečanoga zatvaranja 45. Skupštine Hrvatskoga knjižničarskog društva. Kukuljevićevu povelju dobile su savjetnica za školske knjižnice u Zavodu za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Frida Bišćan te knjižničarska savjetnica i koordinatorica Odsjeka za obradu omeđene građe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Vesna Hodak, dok su nagradu „Eva Verona“ dobile urednica portala i društvenih mreža Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Dragana Koljenik i viša knjižničarka u Informacijskom centru Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Ivana Matijević.

Svečano otvoren Mjesec hrvatske knjige 2020.

Dana 15. listopada 2020. godine u Gradskoj knjižnici Ivanić-Grad otvoren je Mjesec hrvatske knjige 2020. Svečanomu događanju nazočili su predstavnici nadležnih ustanova, gradski oci, organizatori i veliki broj zaljubljenika u ovu manifestaciju koja već desetljećima od 15. listopada do 15. studenoga uspješno promiče knjigu i čitanje.

Virtualna izložba Životinjsko carstvo u Grafičkoj zbirci NSK

Virtualna izložba Životinjsko carstvo u Grafičkoj zbirci NSK postavljena u sklopu Mjeseca hrvatske knjige 2020. godine.

Na početku Mjeseca hrvatske knjige 2020. godine, koji je bio posvećen ekološkim temama, Grafička zbirka Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu priredila je virtualnu izložbu Životinjsko carstvo u Grafičkoj zbirci NSK. Izložbu je osmislila kustosica Maja Karić, djelatnica Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Izložba ARCA 2020

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu od 15. do 17. listopada 2020. godine održana je 18. međuna-

Fotografija: Sanja Vešligaj.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu osvojila je srebrnu medalju za SMART sustav Smart Library NSK na 18. međunarodnoj izložbi inovacija ARCA 2020.

rodna izložba inovacija ARCA 2020 u organizaciji Udruge inovatora Hrvatske. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu osvojila je srebrnu medalju za SMART sustav Smart Library NSK, čiji su autori djelatnici Knjižnice Dragana Koljenik, Ivana Matijević, Marko Orešković i dr. sc. Sofija Klarin Zdravec.

NSK dodijeljena sredstva iz novoutemeljenih fondova potpore zaklade CENL

Zaklada CENL (The Conference of European National Librarians) koja okuplja ravnatelje 49 nacionalnih knjižnica iz zemalja članica Vijeća Europe, iz novoutemeljenih fondova za pomoć knjižnicama pogođenim pandemijom bolesti COVID-19 (Covid-19 Support Fund) te za potporu projektima posvećenima okupljanju građe i izvora povezanih sa zajednicama nedovoljno zastupljenima u zbirkama knjižnica članica Zaklade (Hidden Stories Support Fund) dodijelila je sredinom listopada 2020. godine Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu novčana sredstva za nabavu novoga sustava za obavješćivanje korisnika o novostima o radu Knjižnice u okolnostima pandemije i pripremu virtualne izložbe o romskoj zajednici u Hrvatskoj *The Roma on the Road / Rroma pe Droma*. Ukupan iznos od 5.000,00 eura, 2.500,00 eura za svaku od dvije navedene svrhe, Knjižnici je dodijeljen na temelju prijave Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu na javni poziv Zaklade CENL koji je bio otvoren do 17. rujna 2020. godine.

Održana panel rasprava *Razlistane godine HKD-ove Sekcije za narodne knjižnice*

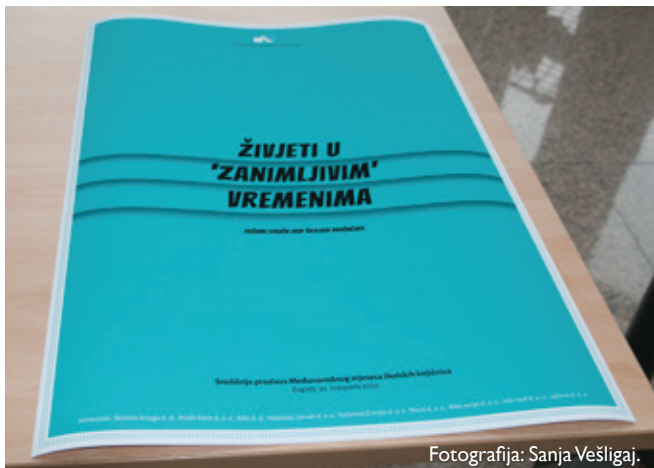

Fotografija: Renata Breka.

Panel rasprava *Razlistane godine HKD-ove Sekcije za narodne knjižnice* u povodu obilježavanja 70. obljetnice rada Sekcije za narodne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva.

Uz pridržavanje svijui propisanih epidemioloških mjera, 23. listopada 2020. godine održana je panel rasprava *Razlistane godine HKD-ove Sekcije za narodne knjižnice* u povodu obilježavanja 70. obljetnice rada Sekcije za narodne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva. Rođendanska panel rasprava Sekcije bio je jedan od programa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Hrvatskoga knjižničarskog društva u Mjesecu hrvatske knjige 2020.

Stručni skup *Živjeti u 'zanimljivim' vremenima*

Fotografija: Sanja Vešligaj.

Deseti samostalni stručni skup Hrvatske udruge školskih knjižničara pod nazivom *Živjeti u 'zanimljivim' vremenima*.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 30. listopada 2020. godine održan je deseti samostalni stručni skup Hrvatske udruge školskih knjižničara pod nazivom *Živjeti u 'zanimljivim' vremenima*. Uz stručni skup, održana je i 18. izborna Skupština te svečana dodjela Nagrade Višnja Šeta i Nagrade poezija među profesijama za 2020. godinu. Nagradu Višnja Šeta dobile su Goranka Braim Vlahović i Irena Bando, a Nagradu poezija među profesijama Nikolina Hader.

Virtualna izložba *Sveučilište – jučer, danas, sutra*

Virtualna izložba *Sveučilište – jučer, danas, sutra* pripremljena u sklopu projekta *Virtualna izložba 350 godina Sveučilišta u Zagrebu*.

U povodu Dana Sveučilišta u Zagrebu koji je obilježen 3. studenoga 2020. godine, na portalu Virtualne izložbe NSK objavljena je izložba *Sveučilište – jučer, danas, sutra*. Izložba je pripremljena u sklopu projekta *Virtualna izložba 350 godina Sveučilišta u Zagrebu* koji je Sveučilište provelo u suradnji s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu.

Virtualna izložba *Zvane Črnja*

Virtualna izložba *Zvane Črnja* izrađena u povodu 100. obljetnice rođenja hrvatskoga pjesnika, publicista, esejista i kulturnoga povjesničara Zvana Črnje.

Na portalu Virtualne izložbe NSK u studenome 2020. godine postavljena je izložba pod nazivom *Zvane Črnja* koja je izrađena u suradnji Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Državnoga arhiva u Pazinu u povodu 100. obljetnice rođenja hrvatskoga pjesnika, publicista, esejista i kulturnoga povjesničara Zvana Črnje.

Tematska zbirka *Zaštita okoliša na Hrvatskome arhivu weba*

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu suradnjom Zbirke službenih publikacija i Hrvatskoga arhiva weba u studenome 2020. godine prikupila je, trajno pohranila i dala na korištenje raznovrsni izbor mrežnih stranica o

Tematska zbirka *Zaštita okoliša* nastala je suradnjom Zbirke službenih publikacija i Hrvatskoga arhiva weba.

temi zaštite okoliša. Tematska zbirka *Zaštita okoliša* dostupna je na portalu Hrvatskoga arhiva weba.

NSK i Digitalni laboratorij NSK partneri virtualne utrke *Cener po kvartu*

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu i Digitalni laboratorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu uspostavili su suradnju s Društvom športske rekreacije *Aktivan život*, organizatorima Zagrebačkoga noćnog cenera koji je zbog epidemiološke situacije održan 8. studenoga 2020. godine u virtualnome izdanju.

Mrežna radionica *Virtualna Papiraonica*

U sklopu prošlogodišnjega Mjeseca hrvatske knjige, konzervatori i restauratori Odjela *Zaštita i pohrana* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pripremili su mrežnu

YOUTUBE.COM

Virtualna Papiraonica – Izrada predmeta od papira i dekoriranje tehnikom trodimenzionalnog kolaža

Mrežna radionica *Virtualna Papiraonica* polaznicima je pokazala kako pretvorbom u različite ukrasne i uporabne predmete knjigama produljiti život.

radionicu pod nazivom *Virtualna Papiraonica*. Polaznicima su pokazali kako pretvorbom u različite ukrasne i uporabne predmete knjigama produljiti život.

Vraćeno izdanje *Trinum magicum sive Secretorum magicorum opus continens*

Fotografija: Sonja Hrelja.

Uz nazočnost ministrice kulture i medija Republike Hrvatske dr. sc. Nine Obuljen Koržinek, glavnoj ravnateljici Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanki Stričević veleposlanik Republike Hrvatske u Talijanskoj Republici mr. sc. Jasen Mesić uručio je rijedak primjerak knjige *Trinum magicum sive Secretorum magicorum opus continens* koji je iz fonda Knjižnice otuđen 1987. godine.

Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 17. studenoga 2020. godine vraćen je vrijedan i rijedak primjerak knjige *Trinum magicum sive Secretorum magicorum opus continens* autora Caesarea Longinusa iz 1614., koji je iz fonda Knjižnice otuđen 1987. godine. Uz nazočnost ministrice kulture i medija Republike Hrvatske dr. sc. Nine Obuljen Koržinek, knjigu je glavnoj ravnateljici Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanki Stričević uručio veleposlanik Republike Hrvatske u Talijanskoj Republici mr. sc. Jasen Mesić, koji je knjigu i donio u Zagreb.

Zagrebački harfistički festival

Fotografija: Darko Čizmek.

Harfistica Hana Paraušić na svečanome otvorenju sedmoga međunarodnog Zagrebačkog harfističkog festivala.

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 30. studenoga 2020. godine svečano je otvoren sedmi međunarodni Zagrebački harfistički festival (Zagreb Harp Festival) koji se u razdoblju od 30. studenoga do 8. prosinca 2020. godine održavao u više kulturnih ustanova u Zagrebu. Dugogodišnja suradnja Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Festivala ostvarena je i ovaj put, ali u izmijenjenim i skromnijim uvjetima, s obzirom na situaciju izazvanu širenjem bolesti COVID-19.

Veleposlanik Republike Kazahstan posjetio Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu

Fotografija: Sonja Hrelja.

Veleposlanik Republike Kazahstan Nj. E. Tolezhan Barlybayev prilikom posjeta Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu sastao se s glavnom ravnateljicom Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivankom Stričević.

Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu 30. studenoga 2020. godine posjetio je veleposlanik Republike Kazahstan Nj. E. Tolezhan Barlybayev.

Tom se prigodom sastao s glavnom ravnateljicom Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivankom Stričević te je Knjižnici darovao gotovo 100 knjiga o Kazastanu, među kojima i autobiografiju Nursultana Nazarbajeva, prvoga predsjednika Republike Kazahstan.

Panel rasprava o budućnosti znanstvenih istraživanja u Hrvatskoj

Future pathways of Croatian research

Virtual panel discussion

3 December 2020 10:00

Mrežna panel rasprava o budućnosti znanstvenih istraživanja u Hrvatskoj pod nazivom *Future pathways of Croatian research* održana je 3. prosinca 2020. godine.

Dana 3. prosinca 2020. godine održala se mrežna panel rasprava o budućnosti znanstvenih istraživanja u Hrvatskoj pod nazivom *Future pathways of Croatian research*. U programu rasprave koju je organizirala tvrtka Elsevier, uz međunarodne stručnjake u području znanstvenih istraživanja kao panelisti sudjelovali su glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu prof. dr. sc. Ivanka Stričević, izvršna direktorica Hrvatske zaklade za znanost dr. sc. Irena Martinović Klarić te predsjednik Hrvatske udruge za znanstvenu komunikaciju prof. dr. sc. Vladimir Mrša.

Obilježena 45. obljetnica Zagrebačkoga knjižničarskog društva

U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 3. prosinca 2020. godine svečano je obilježena 45. obljetnica utemeljenja Zagrebačkoga knjižničarskog društva, najvećega regionalnog knjižničarskog društva u Hrvatskoj. Na svečanosti je prigodno predstavljena Spomenica Zagrebačkoga knjižničarskog društva te su uručene nagrade – Zlatna povelja i Povelja počasnoga člana ZKD-a.

Zlatna povelja 2020. godine dodijeljena je rukovoditeljici Odjela *Korisničke službe* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu mr. sc. Blaženki Peradenić-Kotur te

voditeljici Knjižnice Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Višnji Novosel.

Fotografija: privatna arhiva.

Zlatna povelja Zagrebačkoga knjižničarskog društva za 2020. godinu dodijeljena je rukovoditeljici Odjela Korisničke službe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu mr. sc. Blaženki Peradenić-Kotur.

Izložba 39. Zagreb Salon

Plakat izložbe Zagreb Salon međunarodni je natječaj umjetničke fotografije u organizaciji Fotokluba Zagreb.

Međunarodna izložba fotografija pod nazivom 39. Zagreb Salon bila je izložena u predvorju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu od 4. do 31. prosinca 2020. godine. Zagreb Salon međunarodni je natječaj umjetničke fotografije u organizaciji Fotokluba Zagreb, a organiziran je u skladu s pravilima FIAP-a (International Federation of Photographic Art) i PSA (The Photographic Society of America).

Natječaj Hrvatska lijepa knjiga za 2020. godinu

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu otvorila je 9. prosinca 2020. godine natječaj *Hrvatska lijepa knjiga* radi odabira najljepše oblikovanih hrvatskih knjiga za međunarodni natječaj *Best Book Design from all over the World* koji će se održati tijekom trajanja Sajma knjiga u Leipzigu te za izložbu *Book Art International* koja se organizira u sklopu Sajma knjiga u Frankfurtu. Riječ je o natječaju i izložbi na kojima se predstavljaju dosegnute razine kreacija likovnih urednika, dizajnera i tiskarskoga umijeća.

Natječaj je bio otvoren do 20. siječnja 2021. godine, a već se tradicionalno raspisuje pozivom Zaklade Stiftung Buchkunst.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske darovalo knjige Zbirci inozemne Croatice

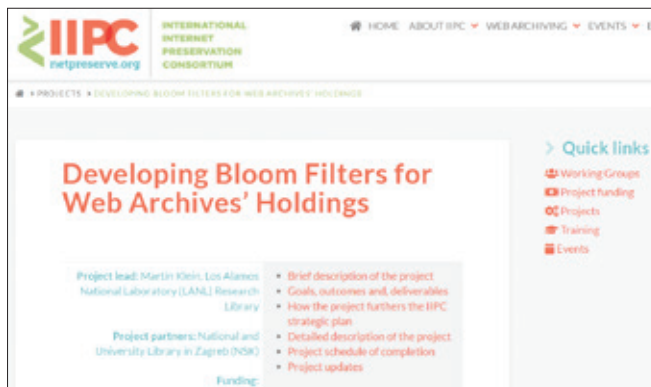
U predblagdansko vrijeme darivanja, Zbirka inozemne Croatice Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu postala je bogatija za stotinjak knjiga koje je Knjižnici 16. prosinca 2020. godine darovalo Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske na poticaj njegove načelnice Službe za knjigu i nakladništvo dr. sc. Mihaele Majcen Marinić. Riječ je o djelima hrvatskih autora objavljenima izvan Hrvatske koja se prikupljaju za tu Zbirku i pohranjuju u njoj.

Među knjigama koje je Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske darovalo Zbirci inozemne Croaticae Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu bila je i *Povratak Filipa Latinovicza* Miroslava Krleže u prijevodu na talijanski jezik Silvija Ferrarija.

NSK suradnik na projektu *Developing Bloom Filters for Web Archives' Holdings*

Znanstvena knjižnica Los Alamos National Laboratory (LANL) Research Library i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u prosincu 2020. godine postale su suradnice na projektu pod nazivom *Developing Bloom Filters for Web Archives' Holdings* koji novčano podupire Konzorcij za dugoročnu pohranu internetskoga sadržaja (International Internet Preservation Consortium – IIPC) u sklopu svojega programa Discretionary Funding Pro-

Znanstvena knjižnica Los Alamos National Laboratory (LANL) Research Library i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u prosincu 2020. godine postale su suradnice na projektu pod nazivom *Developing Bloom Filters for Web Archives' Holdings*.

gramme 2020-2021. Na tome će Projektu sudjelovati i Sveučilišni računski centar Sveučilišta u Zagrebu (Srce) koji je suradnik Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu u razvoju i održavanju Hrvatskoga arhiva weba.

Tradicija dobrih želja

Kako bi oživjela blagdansku tradiciju darivanja čestitaka te promicala svoj fond bogat čestitkama s početka 20. stoljeća, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pokrenula je božićnu akciju *Tradicija dobrih želja* koja je trajala od 7. do 25. prosinca 2020. godine. U fondu Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu nalazi se približno 150 tisuća razglednica različitih motiva, među kojima i gotovo pet stotina jedinstvenih božićnih čestitaka koje datiraju od početka 20. stoljeća pa nadalje. U sklopu akcije priređena je posebna blagdanska mrežna stranica *Tradicija dobrih želja*, a Knjižnica je uspostavila i prigodnu suradnju s Večernjim listom koji je izradio pedeset tisuća pretisaka čestitaka iz fonda Grafičke zbirke NSK.

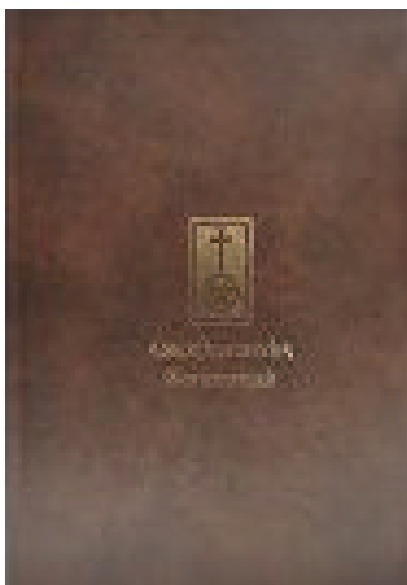
Preslike čestitaka mogle su se slati fizički i digitalno preko višestruko nagrađivane mobilne aplikacije Pozdrav iz Zagreba koja je za ovu prigodu odjenula blagdansko ruho i postala Advent u Zagrebu.

Kako bi oživjela blagdansku tradiciju darivanja čestitaka te promicala svoj fond bogat čestitkama s početka 20. stoljeća, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu pokrenula je božićnu akciju *Tradicija dobrih želja*.

Nova izdanja NSK / Latest NSK publications

TISKANA IZDANJA / PRINT PUBLICATIONS

Korizmenjak: Senj, 1508.: latinična transkripcija glagoljskoga teksta (s uvodom i rječnikom).

Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Senj, Grad Senj, 2019.
ISBN: 9789535001836 (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu);
9789534828519 (Grad Senj).

Tri kavalira gospođice Melanije: staromodna pripovijest iz vremena kad je umirala hrvatska moderna (Zagreb, 1920.) – faksimilno izdanje prema primjerku iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod signaturom A 74.088.

Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Naklada Jesenski i Turk, Teatar poezije – Festival Miroslav Krleža, 2020.
ISBN: 9789535001959 (NSK); 9789532229165 (Naklada Jesenski i Turk).

E-IZDANJA / E-PUBLICATIONS

Bibliografija Zbirke knjižnične građe o domovinskom ratu.

Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2020.
ISBN: 978-953-500-201-7.

Sitni tisak – Upute za opis u bibliografskom formatu MARC 21 – 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje.

Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2020.
ISBN: 978-953-500-197-3.

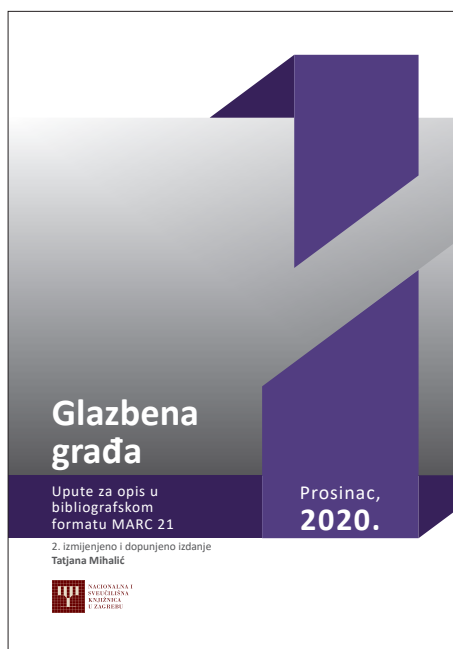
Opis sastavnica – Upute za opis u bibliografskom formatu MARC 21.
Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2020.
ISBN: 978-953-500-198-0.

Omeđena građa, tiskana integrirajuća građa i nakladničke cjeline – Upute za opis u bibliografskom formatu MARC 21 – 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje.
Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2020.
ISBN: 978-953-500-200-0.

Kartografska građa – Upute za opis u bibliografskom formatu MARC 21 – 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje.
Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2020.
ISBN: 978-953-500-196-6.

Glazbena građa – Upute za opis u bibliografskom formatu MARC 21 – 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje.
Zagreb, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2020.
ISBN: 978-953-500-190-4.

HRVATSKE NACIONALNE BIBLIOGRAFIJE

Niz A - knjige

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 01 za 2021. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 08 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 07 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 06 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 05 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 04 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 03 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 02 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige — svezak 01 za 2020. godinu

Niz B - članci

Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz B - članci — svezak 01 za 2020. godinu (beta)

CIP – knjige u tisku

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 03 za 2021. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 02 za 2021. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 01 za 2021. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak skupni za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 12 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 11 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 10 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 09 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 08 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 07 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 06 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 05 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 04 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 03 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 02 za 2020. godinu

Hrvatska nacionalna bibliografija: CIP - knjige u tisku — svezak 01 za 2020. godinu

13.

Umag, Hotel Sol Garden Istra for Plava Laguna
20. – 22. listopada 2021.

SAVJETOVANJE ZA NARODNE KNJIŽNICE U REPUBLICI HRVATSKOJ – s međunarodnim sudjelovanjem

*Narodne knjižnice – jačanje
kulturne, obrazovne i
društvene uloge u globalnim
kriznim situacijama*

Organizator:

Suorganizatori:

GRADSKA KNJIŽNICA UMAG
BIBLIOTECA CIVICA UMAGO

Pokrovitelj:

GODINA
ČITANJA
2021

Partneri:

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

Drugi stručni skup

Izgradnja, upravljanje i
evaluacija zbirke: obvezni
primjerak - razvoj i uloga

17. rujna 2021.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

Organizator: Sekcija za zbirke i službe Hrvatskog knjižničarskog društva; Komisija za nabavu knjižnične građe i međuknjižničnu posudbu i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

NACIONALNA I
SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU

HKD